

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenschte te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. H. Burger, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 825.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen,

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onderzoek a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is goorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Hoofdartikel: Dreyer's- Indisch- Kruiden- Maaglikeur.
Berichten: Vervolgung wegens Zwitsersche pillen. — Heilzame gevolgen van verzekering tegen ziekte en ongelukken. — Gezondheid-regulator. — Windelinx. — Een wonderdokter. — Een fraaie advertentie.

Grootere artikelen: Eureka. — Oprechte Wortelboer's kruiden. — Curative Compound Vogeler. — H. v. Gansewinkel, een kwakzalver uit Heerle. — Maatregelen tegen kwakzalverij in Duitsland. — Een waar woord. — Uit Haarlem.

Ingezonden: Over het haarwater van Lammers.
Correspondentie.

Van de Afdeelingen.

Dreyer's- Indisch- Kruiden- Maaglikeur
en
de Koninklijk Pruisische Politie-Directie
te Hannover.

Herhaaldelijk vonden wij in de groote Nederlandsche Couranten de volgende advertentie:

„Zum Wohle der Menschheit, bin ich gern bereit, allen denen, welche an Magenbeschwerden, Appetitlosigkeit und schwache Verdauung leiden, ein Getränk (weder Medicine noch Geheimmittel) unentgeltlich namhaft zu machen, welches mir bei gleichem Leiden ausgezeichnete Dienste geleistet hat.“

„C. Schelm.“

„Realschullehrer, a. D.“

„Hannover.“

Onze Afdeeling meende eens een onderzoek te moeten instellen naar de al of niet menschievende onbaatzuchtigheid van dezen Schelm en liet bij hem informeerden naar dit wondermiddel.

Na weinige dagen kwam een uitvoerige brief, vol met verklaringen van Schelm's plichtgevoel tegenover zijne medemenschen die, geheel genezen kunnen worden door het gebruik van: Indisch-Kruiden- maaglikeur van Th. Dreyer in Hannover.

De arme Schelm had voor vele jaren bij warm weder — zoo verklaart onze menschenvriend — een glas koud bier gedronken, dat op zijn maag geslagen was, waardoor hij 12 jaren lang ontzettend geleden heeft, zoodat hij zich dikwijls plat op den vloer wierp en zoo zich voortbewoog. (herumwälzte.) Voortdurend leed hij aan: Maag-druk, gebrek aan eetlust, misselijkheid, oprispingen, duizeligheden, flauwten, gevoegd bij vermoeidheid in alle ledematen, maagkramp, hoofdpijn, slapeloosheid enz. Niets kon onze Schelm gebruiken, zonder dat ontzettende pijnen in de maag volgden, die eerst ophielden als hij alles weer opgegeven had. Na een 12 jarig lijden, waartegen noch huismid-

delen noch doctoren iets vermochten, kreeg hij raad om eens een nieuw uitgevonden Kruidenlikeur te probeeren. Wel vertrouwdde hij 't maar half, doch enfin ook dit maar eens geprobeerd en, bij een gebruik van 3 glaasjes per dag, vond hij volkomen genezing! Nu volgt een beschrijving van zijne vreugde, enorme eetlust enz. en na het gebruik van nog 2 flesschen was hij als 't ware verjongd „en dat door een likeur!“ schrijft hij, met de verzekering dat de likeur daarenboven heerlijk smaakt. „God „geve dat het U ook moge helpen zooals het mij „geholpen heeft!“ besluit de brave man zijn brief.

Helzas, ondank is 's werelds loon! en dit zal onze Schelm ook wel gedacht hebben, toen hij eene verkeerde opvatting onzerzijds van zijne onbaatzuchtigheid moest ondervinden.

Wij gaven n.l. der Koninklijke Politie-Directie te Hannover kennis van een en ander en verzochten om inlichtingen, waarop het volgende antwoord kwam, dat wij, zooveel mogelijk woordelijk vertaald, laten volgen:

Hannover, den 14 December 1894.

Aan de Vereeniging zend ik, op het schrijven van 7 dezer, aangaande de aanbeveling van een heilmiddel tegen maaglijden, voor den likeurfabrikant Theodoor Dreyer door den onderwijzer C. Schelm alhier, bijgaande afschriften van een door genoemden ondergaan verhoor, ter kennisname.

Over de waarde van Dreyer's likeur is hier nog niets nader bekend, daar dit waarschijnlijk eerst onlangs gefabriceerd en aanbevolen wordt.

Hier zoude in het plaatsen van dergelijke advertenties, de aanbeveling van een geheimmiddel gevonden worden, en zoude, als zulke advertenties in onze bladen verscheen, wat tot nu toe nog niet is opgemerkt, tegen de inzenders eene strafrechtelijke vervolging worden ingesteld.

(get.) De Koninkl. Politie-Président.

Aan de Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Afdeling Dordrecht en Omstreken.

te Dordrecht (Nederland).

Hierop volgen twee afschriften van verhooren ondergaan door Th. Dreyer en C. Schelm.

Afschrift.

Hannover, den 13 December 1894.

Gedagvaard verschijnt de likeurfabrikant Theodor Dreyer in Hannover, geboren 24 Maart 1868 alhier en verklaart:

Ik was van 1 Oct. A^o. P^o. tot 1 Mei j. l. met den likeurfabrikant Homann geassocieerd en was vóór dien tijd bij den likeurfabrikant Sybel, boekhouder. Homann fabriceert het z. g. n. „Indisch-Kruiden- Maaglikeur,“ welk recept hij van Sybel afgeloerd (abgelauscht) moet hebben. Sybel fabriceert het z. g. n. „Oost-Indisch- Maagkruiden-Bitterlikeur,“ en heb ik de samenstelling van het recept van mijn Indisch- Kruidenlikeur wederom van Homann vernomen. De bestanddeelen ervan zijn de volgende: Bitterhout, Angelicahout, Gentiaan, Spiritus, Water, Suiker, Portwijn, Arac, Vanille, Wiener Feinbitteröl(?) Citroenzuur, Extractum aurantium (Pommerans-extract) en Caramel. De onderwijzer buiten dienst Schelm is door 't genot van mijn likeur, van een langdurig maaglijden verlost en hetzelfde succes heb ik ermede bij vele andere personen gehad, zooals talrijke dankzeggingen bewijzen. Uit dankbaarheid onderteekent Schelm de door mij uitgegeven aanbevelingen van het likeur; komt tengevolge der advertenties aanvraag bij hem, zoo recomandeert hij mijn likeur.

In de provincie Hannover worden dergelijke advertenties niet geplaatst. Ik erken, de bedoelde advertentie gedurende den laatsten tijd in verscheidene Hollandsche couranten te hebben laten plaatsen.

Schelm krijgt van mij geen geld voor het gebruik van zijn naam.

(get.) Dreyer.

voor kopie conform

(get) Ullrich.

Hannover, 14 December 1894.

Gedagvaard verschijnt de onderwijzer Carl Schelm, geboren den 4en November 1843 in Göttingen, Fernroderstrasse 27 en verklaart:

Ik ben door 't genot van Dreyer's Indisch-Kruidenlikeur van een langdurig maaglijden bevrijd. Ik heb toen Dreyer, op zijn verzoek, permissie gegeven om door advertenties, met mijn naam er onder, reclame voor de likeur te maken. De steller van de advertenties ben ik, doch 't is mij niet bekend in welke bladen ze door Dreyer geadverteerd worden. Voor 't gebruik van mijn naam krijg ik niets van Dreyer en deze betaalt ook de advertentiekosten. Als ten gevolge van de advertentie brieven tot mij kwamen, dan heb ik ze aan Dreyer ter beantwoording gegeven.

Wat hij er nu op moet antwoorden, heb ik hem niet voorgeschreven, noch gecontroleerd. De inhoud van het antwoord aan de Vereeniging tegen de

Kwakzalverij in Dordrecht gezonden, is mij totaal onbekend. Voor de goede uitwerking van het likeur heb ik talrijke dankzeggingen ontvangen, waarvan ik nog sommige in mijn bezit heb. Ik was vroeger onderwijzer in een instituut te Jena en nu huisonderwijzer in Hannover. Wegens aanbeveling van de likeur van Dreyer ben ik reeds in Berlijn gestraft

(get.) C. Schelm, Huisonderwijzer.
Voor afschrift conform
(get.) Ullrich.

Uit bovenstaande processen-verbaal blijkt o. i. dat wij goed gezien hebben door in C. Schelm een handlanger van een kwakzalver te vermoeden en in Th. Dreyer een brutalen bedrieger, die maar uitvoerige brieven met lijdensgeschiedenissen, menschenliefde en huichelarij schrijft aan de arme lijdens, die, op deze wijze, 3 glazen likeur dagelijks gebruikende, het gevaar loopen van en geld en gezondheid te verliezen, en aan drank verslaafd te geraken.

Wij mogen dit artikel niet eindigen zonder een oprecht woord van hulde aan den Heer „Königlicher Polizei-Präsident“ te Hannover; waar zóó de hoogste Ambtenaar in de Provincie voorgaat om bedriegers te ontmaskeren die in ons land hun prooi zoeken, zullen ook zijne onderhoorigen begrijpen welk een schoone taak zij te vervullen hebben.

Zóó zorgen Pruisische autoriteiten voor het welzijn van onze Nederlandsche onderdanen en beschaamd moeten wij erkennen dat onze Regeering blind blijft voor de groote schade door kwakzalvers veroorzaakt aan gezondheid en moraliteit!

Moge spoedig een wet tegen dergelijke bedriegerijen ons Staatsblad versieren, opdat geen stil verwijt ons meer kan treffen, als in het slot van het schrijven van het hoofd der Politie in de Provincie Hannover ligt opgesloten!

De Afdeling Dordrecht en Omstreken
der Vereeniging tegen de Kwakzalverij,
J. M. VAN ELK, Secretaris.

Berichten.

De Zwitsersche pillen van Rich. Brandt zijn oorzaak geweest van een vervolging en bestraffing van den redacteur van de „Rheinische Courier.“ De vervolging had plaats wegens „onoorloofde aanbeveling van een geneesmiddel“ en wel naar aanleiding van een verordening van den Regeerings-president te Wiesbaden, in verband met een Keizerlijk besluit van Januari 1890.

Ofschoon van de zijde van den beklagde o. m. werd beweerd dat men hier met geen geneesmiddel te doen had, dewijl de Zwitsersche pillen alleen werden aanbevolen als een middel tot bewaring en instandhouding der gezondheid in 't algemeen, niet als een geneesmiddel tegen een bepaalde ziekte, volgde de veroordeeling toch, zoowel in eerste instantie als in hooger beroep. De pillen worden o. a. tegen „verstoppingen“ aanbevolen en de rechters beschouwden dit wel als een ziekte in den zin der wet.

De verzekeringen tegen ziekte en ongelukken, in Duitschland in sommige gevallen verplichtend gesteld, heeft, volgens een onderzoek, ingesteld vanwege de Saksische Regeering, ten gevolge gehad, dat de geheimmiddel-industrie, die in Saksen welig tierde, belangrijk is achteruitgegaan. De tegemoetkoming in de kosten voor geneesheer en apotheker zijn hiervan oorzaak.

Gezondheids-Regulator. Een firma in Beijeren, die onder den naam van „gezondheids-regulator“ een likeur in den handel bracht, die, volgens haar, bestond uit een aftreksel van 34 verschillende kruiden en als „geneesmiddel“ werd aanbevolen, is, ook in hooger beroep, strafschuldig bevonden en tot boete veroordeeld, wegens het onbevoegd aanprijzen van geneesmiddelen.

De likeur, zoo beweerde o. a. de verdediger der firma, was weliswaar als geneesmiddel tegen sommige ziekten aanprezen, doch dit geschiedde maar voor de „reclame“.

De rechter was echter van andere meening; door te adverteeren dat zij blaas- maag- en nierziekten zouden genezen, hadden de beklagden aan de likeur het karakter van een „bittertje“ ontnomen.

WINDELINX. In de najaarsvergadering van den Geneeskundigen raad van Gelderland en Utrecht werd door dr. Thomas de aandacht gevestigd op de reclame-

borden van Windelinx te Brussel, opgehangen in de stations der staatsspoorwegen.

De voorzitter zal trachten van den Directeur generaal de toezegging te verkrijgen, dat dergelijke borden worden weggenomen. Mede zal aan het openbaar ministerie bij een der rechtbanken worden verzocht, eene vervolging in te stellen tegen genoemden Windelinx, daar deze persoon onbevoegd is de geneeskunde binnen het rijk der Nederlanden uit te oefenen.

(Telegraaf.)

Een wonderdokter. Uit Hamburg en in de omstreken loopen de menschen naar een eenvoudigen (?) herder, die beweert alle mogelijke ziekten te kunnen genezen door een onderzoek van de nekharen. Door te speculeeren op de verregaande domheid van de zieken, heeft deze kwakzalver reeds veel geld verdiend. Dagelijks komen honderden zieken te Radbruch, waar hij woont. Zoo groot is de toeloop, dat velen verplicht zijn op stoelen en banken den nacht door te brengen, om den volgenden ochtend het eerst aan de beurt te zijn. Laatstleden Vrijdag werd een spoorwegbeambte voor de woning van den „wonderdokter“ letterlijk doodgedrukt. De apothekers in de naburige dorpen maken schitterende zaken, de herbergiers maken van de gelegenheid gebruik om de zieken te plunderen. De wonderdokter wordt gerechtelijk vervolgd.

Een fraaie advertentie. In een te Gouda verschijnend blad lezen wij het volgende:

„Eerlijkheid bovenal!

Wend U voor een goeden raad tot de beroemde astrologiste

Mej. van der Troosten,
Kleiwegsteeg No. 327.”

Dat klinkt mooi van die eerlijkheid!

Eureka

van J. JOSEPHUS te Rotterdam.

Ons werd onderstaand schrijven toegezonden: „Eenigen tijd geleden kwam in een christelijk weekblad de volgende advertentie voor:

„Bestrijding van drankzucht.

Tegen behoorlijke belooning wenschte ondergeteekende adressen te ontvangen van personen, die meer alcoholische dranken gebruiken dan wenschelijk is. *Geheimhouding verzekerd!* De bedoeling is om met zulke personen in correspondentie te treden, hun de gevolgen der drankzucht voor oogen te stellen en hen van dit heilloos gebrek te bevrijden. Adres:

J. Josephus, Jensiustraat 41, Rotterdam.”

„Bij nader onderzoek bleek, dat het weer om het geld der goê gemeente te doen was, want als antwoord volgde eene aanprijzing van een middel „Eureka“, en op een nader schrijven kwam als verrekpenpakket tegen 88 cent, een flacon van gemeld middel.”

Het middel van JOSEPHUS ter bestrijding van drankmisbruik hebben wij reeds besproken in het Augustusnummer van den vorigen jaargang. Het ons geworden schrijven en het middel thans door den fabrikant aangewend om langs een omweg tot zijn doel te geraken, noodzaakt ons hier nogmaals waarschuwend op te treden.

Ten einde onze lezers op de hoogte te brengen van wat JOSEPHUS van zijn middel belooft, kunnen wij de verzoeking niet weerstaan een en ander uit de gebruiksaanwijzing hier over te nemen:

„Het praeparat, dat ik U hierbij aanbied als

Middel ter bestrijding van Drankmisbruik, heeft de aandacht getrokken van geleerden en onwetenden, van rijken en armen. Allen, die het in toepassing brachten, staan verbaasd over de schitterende resultaten en verklaren éénstemmig:

„Uwe vinding is een weldaad voor de menschheid!”

Dat heeft mijn praeparat te danken:

1o. aan de onfeilbare werking, bij uiterst eenvoudige wijze van gebruik;

2o. aan zijne buitengewone goedkoopte, in vergelijking met andere elders aangeboden, doch minder doeltreffende medicamenten van dien aard, en

3o. aan zijne maagversterkende, gezondheid bevorderende kracht in 't algemeen.”

Wat, ten eerste, de onfeilbaarheid betreff, hierop valt nog al iets af te dingen; volgens de onderzoekingen van onze leden de heeren: L. VAN ITALLIE te Rotterdam en Dr. v. HAMEL ROOS te Amsterdam, is het beroemde „Eureka“ een aftreksel, verkregen door een of ander bitter plantendeel met azijn te behandelen. Dus, evenals al de bekende middeltjes

tegen drankmisbruik, een bitter „niemendal“, dat ook in uitwerking met die anderen gelijk staat, dat wil zeggen: ook niets uitwerkt.

Hieruit volgt, dat voor een middel, dat niets uitwerkt, 60 ct. plus de frankeerkosten, nog veel te hoog is, zoodat de buitengewone goedkoopte ook al geen aanbeveling is. *Onthouding van het gebruik van sterken drank is het ééuige middel tegen misbruik en dit middel kost niets, leidt zelfs tot besparing.*

Verder volgt uit het onderzoek, dat de maagversterkende, gezondheid bevorderende kracht al zeer ver te zoeken is.

Eigenaardig is wel de raad, wanneer men het middel aan anderen wil geven, om hun het drinken af te leeren: „Intusschen kan het praeparat ook toegediend worden in wijn, bier, brandewijn, jenever — zelfs in eetwaren — en zal 't zijne uitwerking niet missen.”

Nu, dat gelooven wij; wie driemaal per dag zoo'n bitteren borrel drinkt, zal voorloopig wel genoeg hebben en geen drank meer begeeren.

De gebruiksaanwijzing eindigt aldus:

„Het aantal flacons, noodig om bij een misbruiker een volkomen afkeer van sterke dranken te bereiken, hangt af van het stadium, waarin de maag van den lijder verkeert. Ik heb voorbeelden van 3 tot 8 stuks. Intusschen is het raadzaam steeds een flacon „Eureka“ in huis te hebben en daarvan een paar malen 's weeks te gebruiken, ook dan nog wanneer de drankzucht is geweken. Hierdoor zal men het terugkeeren der drankzucht voorkomen, want elke maag, die op mijn praeparat „Eureka“ onthaald is, weigert beslist de opname van alcoholische dranken. „Eureka“ en „Alcohol“ zijn elkaars doodvijanden. Wie zich schaaft aan de zijde van eerstgenoemde, komt steeds zegevierend, blozend en gezond uit den strijd. „Eureka“ maakt het „Sluit Schiedam!“ tot werkelijkheid.

Finis Coronat Opus.”

Ja, inderdaad, dit slot kroont het werk. Altijd een flesch „Eureka“ in huis, altijd maar door gebruiken . . . dan treedt Josephus „blozend en gezond“ uit den strijd. Zijn beurs wordt voller . . . en de dranklustigen blijven drinken. Zij hebben nog meer „Eureka“ noodig.

Oprechte Wortelboer's kruiden.

Tot ons leedwezen hebben wij weer eens een Nederlandsch product te bespreken. In het noorden van ons land, vooral in de provincie Groningen en Friesland, wordt, door groote advertenties, de aandacht gevestigd op de kruiden van JACOBIA MARIA WORTELBOER te Oude Pekela, o. a. op de volgende wijze:

„Zijt gij verkouden? Hebt gij koude gevat? „Hebt gij geen eetlust? Neem dan een pakje van „mijne kruiden.

„Duizenden hebben er baat bij gevonden. En „waarom zouden zij u niet helpen?”

En dan volgt het bekende: „Doch wacht u voor namaak”.

Een andere advertentie luidt aldus:

„Duizenden hebben baat gevonden door het gebruik van een pakje kruiden, waarop staat Jacoba Maria Wortelboer.

„Niet alleen tegen de influenza, maar ook tegen gevatte koude, lusteloosheid, slijm, hoest, volheid in de borst, slechte spijsvertering, trage ontlasting, roos, gal, hoofdpijn, pijn onder in den rug, vaak uit een ongestelde maag voortkomende, enz.”

De gebruiksaanwijzing, bij de kruiden gevoegd, die, evenals sommige advertenties, versierd is met het portret van Mejuff. WORTELBOER (dit krijgt men dus op den koop toe) brengt ons nog verder op de hoogte:

„Deze kruiden, bereid volgens het aloude recept van mijn voorouders, zijn tot nu toe het beste huismiddel tegen vele ongesteldheden en mogen in geen huisgezin ontbreken.

„Door het gebruik van deze kruiden zal men in vele gevallen van Dokter en Apotheker vrij blijven; bij slechte spijsverteering, trage ontlasting, hoofdpijn, slijmhoest, gal, roos, influenza, enz., heeft niemand ze gebruikt, of yond baat.

„Vele aanprijzing is overbodig, men koopt slechts een pakje voor 30 cent, zet de helft op 2 maatjes

jenever, brandewijn, cognac of wijn en neme van dat vocht 3 maal daags een eetlepel vol en men zal spoedig de heilzame uitwerking ondervinden."

Nu, of men werking zal ondervinden! Heilzame?

Driemaal daags een eetlepel vol jenever of brandewijn zal, ten minste bij vrouwen en kinderen, niet zonder uitwerking blijven.

Maar ook zonder den sterken drank zal men van deze kruiden uitwerking bespeuren; de vraag is echter of die werking heilzaam zal zijn en zoo geneeskrachtig als ervan wordt voorgespiegeld?

En dan is ons antwoord onvoorwaardelijk *neen*.

Ons lid, de heer A. H. VAN TUBERGEN, te Haarlem, die een pakje kruiden voor ons onderzocht, vond daarin *galanga-gentiaan- en kalmoeswortel*, verder *kinabast, sennablade* en . . . raadt ge 't niet? . . . het brood der kwakzalvers . . . *aloë*.

Nu, er gaat bijna geen maand voorbij, waarin wij niet wijzen op het gevaarlijke van het voortgezet gebruik van *aloë*, en wanneer wij nu nagaan dat van een aftreksel van deze kruiden dagelijks 3 lepels moeten worden gedronken, dan behoeven wij niet nader uiteen te zetten, dat het gebruik van de kruiden op den duur schadelijk moet werken.

Behalve de sterk laxeerend werkende sennablade zullen de andere stoffen geen kwaad doen; zullen ze echter goed doen?

Als het te doen is om — met de jenever — een *bittertje* te bereiden, dan zal men zijn doel wel bereiken, maar als men daarvan genezing verwacht in tal van ziektegevallen, zooals Mej. WORTELBOER belooft, dan zou men zich zeer teleurgesteld zien.

Zelfs van het beetje kina, in de kruiden aanwezig, heeft men niets te verwachten.

Blijven dus over de laxeermiddelen *aloë* en *sennablade*. Nu zullen wij geenszins ontkennen dat, somwijlen, een huismiddel als laxeermiddel genomen, ook zonder raad van den geneesheer, goede diensten, bij lichte ongesteldheden, kan bewijzen maar men behoeft, wil men daarvan gebruik maken, niet bij de fabrikante uit Oude Pekela te markt te gaan, en komt dan nog goedkoopster terecht.

Trouwens de kruiden zijn niet duur, zij kosten slechts 30 cts. het pakje, en hierin ligt o. i. niet het groote bezwaar van de handelwijze van JACOBA MARIA WORTELBOER. Het gevaar schuilt meer in de aanbeveling om die laxeermiddelen, niet een enkele maal, maar 3maal daags te gebruiken, wat, zooals wij zeiden, op den duur schadelijk moet werken maar *bovenal* daarin (en dit kenmerkt de kruiden juist als een kwakzalversmiddel) dat die genoemd worden „het beste huismiddel tegen vele ongesteldheden." Dit is niet waar. In vele ziekten, in de advertentie genoemd, zou men glad verkeerd doen het advies van JACOBA MARIA WORTELBOER op te volgen. Wij waarschuwen daar ernstig tegen; men zal het zichzelf slechts te laat kunnen verwijten, wanneer men den raad van Mej. WORTELBOER gesteld heeft boven dien van een geneesheer.

Aan Mej. WORTELBOER geven wij verder in overweging ('t zal wel niet helpen) den verkoop haar kruiden te staken; er mocht eens een Ambtenaar van het Openbaar Ministerie bij het kantongerecht zijn, die haar, op gevoelige wijze, opmerkzaam maakte, dat zij art. 30 van de wet, regelende de uitoefening der artseneijbereidkunde, bij verkoop van ieder pakje kruiden, 5 maal overtreedt. *Aloë*, *kinabast*, *sennablade*, *gentiaan- en kalmoeswortel* mogen door onbevoegden, niet beneden de 200 gram voor ieder middel worden verkocht. En zóóveel zit er van ieder niet in het pakje kruiden; het weegt, in 't geheel, nog geen 200 gram.

De depôthouders maken zich, bij verkoop, aan dezelfde overtreding schuldig.

Curative Compound Vogeler

„Het *Curative Compound Vogeler* bezit de zelfstandigheden die de slechte spijsvertering behoeft." Zoo staat er n.l. in een der „reclames" waarmee dit Engelsche kwakzalvers-produkt in onze groote bladen wordt aangekondigd.

Maar het middel belooft meer te doen. Het zuivert het bloed, brengt kracht en leven mede, herstelt de verteringsorganen van het lichaam. Het

is de Koningin (het staat het er) der geneesmiddelen. Het geneest altijd!"

En dit is nog alles niets, bij 't geen men leest in de biljetten die bij het middel zijn gevoegd en voor Nederland en België geschreven zijn in 't Fransch, vermoedelijk omdat de door ons reeds meermalen gesignaleerde Ch. DELACRE en Co., te Brussel, als hoofddepôthouder voor België — ook voor Nederland? — optreedt.

Wanneer wij er nu nog bijvoegen dat het middel wordt aanbevolen als staande hooger dan alle andere geneesmiddelen en als zijde geheel onschadelijk, zelfs voor de zwakste gestellen, en wij ten slotte vermelden dat *dépôts* o. m. gevestigd zijn bij de bekende firma's CLEBAN te Amsterdam, SNABLIÉ te Rotterdam en J. P. VAN DEN BERGH EN ZN. te Utrecht, dan hebben wij eigenlijk al genoeg gezegd over het *Curative Compound*.

Ieder, die uit ons blad vernomen heeft, aan welke kenteekenen wij een kwakzalver en zijne middelen erkennen, zal het duidelijk zijn, dat hier reeds alle gegevens aanwezig zijn om het middel van de Engelsche fabrikanten te beschouwen als een kwakzalversmiddel en de fabrikanten als kwakzalvers.

Wie van zijn middel getuigt: „Het geneest altijd" veroordeelt zich zelf en zijn product.

Wij kunnen echter ter verduidelijking van ons oordeel, nog 't een en ander over het *Curative Compound* mededeelen.

Onze leden, de heeren H. Sijtsema en J. C. v. D. Harst J. Jz. te Middelburg, hebben het onderzocht en als hoofdbestanddeel gevonden — lach niet lezer — *aloë*, in een spiritueus aftreksel, waarbij een weinig *sassafrasolie* was gevoegd.

Dus daarvoor was 't noodig, dat de Engelsche kwakzalver ons land met zijn middel bezocht en, nog wel ter voorkoming van namaak, zijn handelsmerk deponeerde, om ons niet anders te leveren dan hetgeen Nederlandsche kwakzalvers in hunne Urbanus-pillen, Slijm- en maagpillen enz. enz. reeds voor jaren hebben aangeboden!

Het onderzoek leerde dat de *Charles A. Vogeler Company* kwakzalverijen als *Holloway's- en Zwitsersche pillen* — in een anderen vorm — in den handel brengt, maar leert tevens dat de beloften van „het geneest altijd" en de verklaring „dat het middel geheel onschadelijk is zelfs voor de zwakste gestellen" *schandelijke leugens* zijn, alleen ten doel hebbende de kleine fleschjes, van ongeveer 90 cM³. inhoud, voor f 1.75 aan den man te brengen.

In gemoede, heeft men nu nog niet genoeg van al die buitenlandsche kwakzalvers, die door hun brutaal optreden zelfs op den grootsten leek den indruk moeten maken, dat hier niets anders dan bedrog in 't spel is?

Moet men in Nederland nog meer leergeld betalen?

Er is gelegenheid voor. De Ch. A. VOGELER Cy., die van haar *Curative Compound* getuigt: „het geneest altijd," vindt toch zelf dat er nog wel uitzonderingen op dien regel zijn, want anders zou zij aan dat ééne middel voor alles genoeg hebben.

Nu ziet zij nog op andere wijze geld te verdienen, n.l. door den verkoop van de onovertroffene en even onfeilbare *St. Jacobs-olie*, voor uitwéndig gebruik. Deze olie is nog in onderzoek; wij komen er later op terug.

Wij meenen echter, uit 't geen wij thans reeds van de *Vogeler Cy.* weten, gerechtigd te zijn tot waarschuwing tegen het gebruik van deze olie, zooals wij het met kracht doen tegen dat van het *Curative Compound*.

H. van Gansewinkel, een kankergenezer uit Heerle.

De kwakzalvers, die zich met genezing van kanker bezighouden, of liever die maar bout-weg genezing beloven, zijn legio. Trouwens dit is te begrijpen.

Er zijn veel personen die tegen een operatie opzien (wel meestal het eenige middel, mits door een bevoegde hand verricht), en die zich dientengevolge wenden tot ieder, die hun genezing zonder operatie belooft. Windelincx weet daarvan mee te praten. Welk een onheil door dergelijke kwakzalvers over werkelijke kankerlijders wordt gebracht, hebben wij reeds meermalen aangetoond.

Een zekere H. VAN GANSEWINKEL, woonachtig te

Heerle in Limburg, die, volgens informaties, „zijn beroep maakt van het knoeien aan kanker of kankerachtige aandoeningen", ofschoon hij geen geneeskundige is, schijnt in zijn omgeving nogal druk practijk te hebben, terwijl zijn reputatie reeds verder gaat dan zijn omgeving.

Iemand uit een andere provincie, die met hem, wegens een vermoedelijken kankerlijder, in aanraking was gekomen, ontving van v. G's vrouw een brief, die zijn wantrouwen opwekte, weshalve hij hem in ons bezit stelde en ons machtigde daarvan naar eigen goedvinden gebruik te maken.

Wij meenen goed te doen door dezen brief in zijn geheel weer te geven:

„HEERLEN, den 13 Nov. 1894.

Mijnheer!

Op antwoord van Uw schrijven kan ik UEd. melden als UEd. aan kanker lijdt UEd. door mijnen echtgenoot spoedig en zeker zult genezen worden daar hij zelfs de wonde moet zien om ze te kunnen beoordeelen en hij er de kanker bevindt, zoo behandelt hij alsdan de wonde met er een pleister op te leggen zoo weest dan zoo goed en stuurt per omgaande een postwissel voor de reiskosten echter moet ik U bemerken Heerlen ruim 3 uur van het Station Sittard verwijderd is en per rijtuig 8 gulden heen en terug kost, zoo rekent U er verder de reiskosten er bij per spoor. Daar mijnen echtgenoot van af Zondag op reis is om kankerlijders te gaan genezen en denkelijk woensdag of donderdag thuis komt, zoo zal het wel vrijdag of zaterdag zijn mijnen echtgenoot ten uwent kan komen UEd. behandelen.

Per omgaande antwoord verwachtende verblijf ik met de meeste hoogachting

UEds. dienseresse,

Huisvrouw H. v. GANSEWINKEL."

't Is kras niet waar? Vooral die belofte van zeker genezen te worden.

En treurig tegelijk; alsof het een doodgewone zaak ware is de man van Zondag tot Woensdag op reis om „kankerlijders te gaan genezen" en . . . . voegen wij er bij, wie weet om hoevelen voor goed ongelukkig te maken?

Wij hebben geen woorden genoeg om ernstig tegen de handelingen van *van Gansewinkel* te waarschuwen; wie zich, ingeval hij werkelijk aan kanker lijdende is, onder zijne behandeling stelt, en goede deskundige hulp verwaarloost, heeft het zichzelf te wijten, wanneer later doelmatige hulp niet meer baat.

Maatregelen tegen kwakzalverij in Duitschland.

Zooals wij reeds herhaalde malen mededeelden tracht men in Duitschland op allerlei wijzen de kwakzalverij te beteugelen. Waar geen landswetten tot het doel leiden heeft men bijna overal provinciale verordeningen of wel politieverordeningen, die den verkoop belemmeren of tracht men de bepalingen van algemeene rijkswetten ook in dit opzicht van toepassing te verklaren.

Bijna iedere week brengen ons de Duitsche bladen berichten omtrent veroordeelingen wegens overtreding van deze of gene wetten of verordeningen in zake kwakzalverij; enkele van deze laten wij hier volgen:

Door een politieverordening van den Regeerings-president te *Merseburg* van 16 Juli 1891, wordt het aanprijzen van stoffen en praeparaten in dagbladen enz. als geneesmiddel, zonder dat de bestanddeelen of samenstelling zijn aangegeven of uit den naam blijken, strafbaar gesteld. Een koopman te *Neurenberg*, had in het voorjaar van 1894 in de „Saale-Zeitung" herhaalde malen een annonce geplaatst betreffende de zoogenaamde *Keulsche kloosterpillen*, zonder dat de samenstelling daarbij werd vermeld.

Tegen hem en tegen den verantwoordelijken redacteur van genoemd blad werd een rechtsvervolg ingesteld en, nadat eerst vrijspraak was gevolgd wegens bezwaren tegen de rechtsgeldigheid van de politie-verordening, werd, in hooger beroep, de redacteur veroordeeld tot 5 Mark boete, terwijl de koopman werd vrijgesproken, omdat hij, bij de opgave van de advertentie, uitdrukkelijk vermeld had, dat de opname moest achterwege blijven, bijaldien daartegen wettelijke bezwaren bestonden en dat hij bereid was, zoo noodig, de samenstelling op te geven.

En ander geval betrof de kooplieden Thomas, te *Hamburg* en te *Keulen*, beklaagd van bedrog, omdat zij

rheumatiek kettingen tot geneeskundige doeleinden hadden aangeprezen en in den handel gebracht, van welke zij overtuigd waren dat zij als zoodanig geen waarde bezaten. De beklagden bestreden dit laatste met beslistheid. Bij een hunner had de ketting zeer goede diensten bewezen. Daarenboven bracht de verdediger tal van getuigen, uit den beschaafden stand, bij, die vol lof waren over de geneeskrachtige werking der kettingen, terwijl als verder bewijs voor de goede trouw der beklagers werd aangevoerd een attest van den „Gerichts-chemiker” Dr. BEIN, waarin deze de bedoelde kettingen „Heilketten” noemde en verklaarde dat deze tot „Heilzwecken” dienden.

Genoemde Dr. Bein, die een flinke som voor zijn attest had genoten, maakte op de zitting een miserabel figuur, verklaarde zijn attest voor vervalscht, wat echter door een deskundige ernstig werd betwijfeld en werd niet beëdigd, als verdacht van deelname in de behandelde zaak.

Niettemin werden de beklagden vrijgesproken, omdat niet bewezen was, dat de bewering van de geneeskrachtige werking der kettingen tegen beter weten in was geuit.

Men zal ons tegenwerpen — en wij geven dit gaarne toe — dat in beide gevallen de vervolgingen weinig succes hadden, maar dit zal meermalen voorkomen wanneer men met handige kwakzalvers te doen heeft, die juist weten op welke wijze zij door de mazen van de wet kunnen heenglippen.

Toch is er iets bemoedigends in het optreden van de Deutsche autoriteiten. Uit alles blijkt dat zij willen medewerken om het monster der kwakzalverij, met kracht den kop in te drukken, overtuigd als zij zijn van het nadeel dat het berokkent. En bij ons . . . in Nederland?

Een waar woord.

In „De Natuur” van 15 October '94, geeft de heer J. F. BEINS een beschouwing over „Natuurlijke koolzuur en natuurlijke koolzuurhoudende minerale wateren” en begint zijn artikel aldus:

„Er heerscht in natuurkundige zaken, bij het groote publiek — en waarlijk niet juist bij het minder ontwikkelde deel — een bijzondere voorliefde voor het mystieke, deels uit natuurlijke neiging, deels uit godsdienstige opvoeding, deels uit geestelijke gemakzucht.

„Zoo leven er opvattingen en voorstellingen voort van geslacht tot geslacht. Zóó onverzettelijk, zóó onwifelbaar vaststaande, zóó als ingeworteld, dat men geneigd zou zijn te denken aan een voortplanting bij overerving — want geen verspreiden van natuurkennis schijnt ze voor goed van de baan te kunnen helpen. Altijd weer komen ze terug als een onuitroeibaar onkruid.

„Er is inderdaad bij al de hedendaagsche veelgeroemde ontwikkeling, toch nog zeer weinig door onderzoek en nadenken verworven zelfstandige meening. De overtuiging van zeer velen staat als een windvaan steeds in de richting van den laatst ontvangen stoot.

„De geesten, met welke een vorig geslacht elk deel der schepping bevolkte, zijn wel meerendeels verdwenen, maar het mysterie bleef en het zal blijven en alle onderzoek afsnijden, zolang de meer krachtige naturen onder de menschen het voeden, omdat ze er munt uit kunnen slaan.

„Hebben wij nog niet heden, evengoed als het laatst der vorige eeuw ze had en als ze er steeds waren, onze Cagliostro's, onze zieners en bezweerders, onze fetisch-dieners, onze Sequah's en handenopleggers, die altijd falen en altijd weer geloof vinden?”

Uit Haarlem.

„Alles is in alles”. De waarheid dezer bekende uitspraak van Multatuli blijkt uit hetgeen we hier zien gebeuren. Schijnt er al op het eerste gezicht niet het minste verband te bestaan tusschen de sociale kwestie en het somnambulisme, dat dit verband bestaat, is maar al te waar. Evenals in ziekenfondsen het aantal zieken schijnbaar toevallig toeneemt bij het invallen der telken jare terugkeerende werkloosheid, zoo schijnt dit laatste treurige periodieke verschijnsel ook invloed te hebben op het aantal heeren- en dames-somnambules. Er is hier al weer zoo'n sterrekijker of liever kijkster uit den grond verrees; volgens de „Spaarnebode” toch

geeft mejuffrouw Brondhorst, Omvalspoort 22 rood, dagelijks opheldering omtrent zaken en familielevens!

Haarlemmers, past op je neuzen en zakken. Ja, op je neuzen ook. Want m'n bewering, in m'n vorig stukje geuit, dat in zake somnambulisme niet alles goud is wat er blinkt, is dezer dagen bewaarheid. Er is 'n luchtje, een vies luchtje aan! De WelEdele heer Van Thefelen, in dat stukje als concurrent van mevrouw Van Alphen, van Mr. Cornelis en van den heer Van der Velden genoemd, is er ten minste een van raar allooi. Dat heer, Hermanus Wilhelmus van Thefelen, had, — zooals we in een der plaatselijke bladen lezen — op 9 November j.l. een graantje gepikt en naar het schijnt, nog al een groot ook; althans tegen een uur of vijf in den namiddag bracht hij de Janstraat in rep en roer door het zoeken van ruzie met voorbijgangers. Dit deed de rijksveldwachters v. d. Mark en Frank toeschieten. Zij wilden Van Thefelen arresteeren, doch dat ging niet zoo heel eenvoudig, want onze planeetlezer is een ware politievreter als hij dronken is en, hoewel reeds 46 jaar oud, weet hij zich dan te verzetten op eene wijze, die groote krachtsinspanning voor de politie noodig maakt. Zoo ook nu. Van Thefelen ging op den grond liggen, schopte, sloeg en beet, en wel zoo, dat de veldwachter Frank ten bloede toe werd gewond en slechts na veel moeite gelukte het, hem aan het politiebureau te krijgen. Jongstleden Donderdag had hij zich wegens dronkenschap en verzet te verantwoorden, en nu zei hij, dat de veldwachters als Lombokkers waren opgetreden; doch er was een getuige, die verklaarde, dat juist de planeetlezer Lombokkertje had gespeeld en nadat de Officier een kleinen blik had laten slaan in van Thefelens zondenregister, waarop tal van hechtenisstraffen voorkomen wegens dronkenschap en tal van gevangenisstraffen wegens belediging, verzet, vernieling enz., requireerde ZEA. wegens de dronkenschap 14 dagen hechtenis en wegens het verzet 2 maanden gevangenisstraf.

Die mag z'n eigen planeet wel eens aandachtig gaan lezen!

't Is een wonderlijke tijd! Dronkelappen specialiteit in kinderstelselboekjes!!

HAARLEM, 4/12 '94.

WILLEM F. O.

Ingezonden.

Aan de Redactie van 't Maandblad der Vereeniging tegen de kwakzalverij.

Als gevolg van het optreden der Redactie van Uw Maandblad werd ik in 1883 wegens den verkoop van een loodhoudend haarkleurmiddel door de Rechtbank alhier tot geldboete met al de onaangename aankeve van dien veroordeeld. Terwijl mijne concurrenten rustig voortgingen met den verkoop der loodhoudende haarwateren, werd mij een deel van mijn middel van bestaan ontnomen.

Kort daarna werd door de Redactie het oorspronkelijk voorschrift van Naquet's haarkleurmiddel in de kolommen van het Maandblad opgenomen, om diegenen, welke dan toch hunne haren kleuren wilden, in de gelegenheid te stellen, dit met een middel te doen, dat geen gevaar voor gezondheid of leven aanbod.

Ik vroeg mijn apotheker, den Heer H. I. van Staveren, Raambrug te Rotterdam, dit voor mij te maken, en toen ik met hem de kleurkracht van dit letterlijk opgevolgde voorschrift onderzocht, bleek het volkomen waardeloos en onbruikbaar te wezen als kleurmiddel.

Door eene wijziging van het voorschrift is de Heer V. Staveren er later in geslaagd een werkelijk kleurend middel te leveren, waarvan ik van dien tijd at met toenemend succes de exploitatie onder den naam „Asiatique” heb ondernomen.

In uw Novembernummer van dit jaar lees ik over mijn middel:

„Onze voorgangers en wij raden, zekerheidshalve, alle haarkleurmiddelen af. Daarbij komt nog dat er geene enkele reden zou zijn, om speciaal het middel van Lammers aan te bevelen; het is geen middel van hem. Het is bereid volgens het voorschrift van Naquet, een oplossing van een Bismuthverbinding, waarvan het recept, door ons opnieuw is meêgedeeld in 't No. van Aug. j.l. en dat ieder zich dus in de apotheek kan laten gereed maken, wil hij zeker zijn van de juiste samenstelling en deugdelijkheid van het preparaat. Die zekerheid

heeft men bij Lammers niet.”

Dit nu is onwaar; de apotheker Van Staveren maakt reeds ruim tien jaren mijn haarkleurmiddel, hij stelt zich geheel en al verantwoordelijk voor den inhoud van elken flacon, welke door mij geleverd wordt, en door hem eigenhandig van 't begin tot aan 't kurken van de flacon behandeld wordt.

Uwe uitdrukking, „dat men, om zeker te zijn van de juiste samenstelling en deugdelijkheid van het preparaat” 't in de apotheek moet laten klaar maken, is dus op mijn kleurmiddel geheel van toepassing, en heeft men dus bij Lammers de zekerheid wel dat zijn haarkleurmiddel van bevoegde handen afkomstig is.

Dankende voor de verleende plaatsruimte verblijf ik
•Rotterdam, UEd. dienaar,
30 Nov. 1894. W. T. LAMMERS,

De heer Lammers zal ons toegeven dat eerst in de laatste maand, zijn nieuwe advertentie, met die fraaie poppetjes versierd, melding maakt van de bereiding door den heer VAN STAVEREN. Hij zal ons verder toegeven dat de door hem uitgevonden naam „Asiatique,” de bewering van de wijziging in het oorspronkelijk voorschrift van Naquet (welke wijziging? vragen wij aan den heer Apotheker VAN STAVEREN, die toch zeker geen geheimmiddel wil bereiden) en de woorden: „Eenig eigenaar W. T. LAMMERS” aan de zaak een cachet van „opgeschroefdheid” geven, die vermoedelijk moet dienen om den prijs van f 1.50 te rechtvaardigen.

Wat de heer L. schrijft in een zijner laatste advertentie's: „Men leze de aanbeveling van mijn preparaat met uitsluiting van alle andere, in 't Maandbl. der Ver. tegen de Kwakzalverij Aug. 1884” is, op zijn zachtst genomen, onjuist.

De vorige Redactie zag geen bezwaar in het gebruik van het middel van LAMMERS, maar aanbevolen heeft zij het nooit. En dat doen wij ook niet. RED.

Correspondentie.

Als nieuwe leden zijn toegetreden de heeren:
Mr. G. Bonhomme, advocaat en procureur te Maastricht.
J. Dijk, te 's Hage.
J. C. v. d. Harst J.J.z., apotheker te Middelburg.
H. Kroon, rijksveearts te Deventer.
P. Persijn, apotheker te Amsterdam.
I.J. v. d. Plaats, te Grouw.
Mr. J. Rink, advocaat en procureur te Tilburg.
J. Thomas, 1e Luitenant der Infanterie te Haarlem.
De Loge St. Lodewijk te Nijmegen.
A. J. S. te A. en C. S. te D. Het Maandblad zal u in 't vervolg gratis worden toegezonden.

C. J. A. B. te H. Zeker is het middel van Schiffmann een kwakzalversmiddel; wij komen er spoedig op terug. Voorloopig slechts dit: waar van een middel de samenstelling wordt geheim gehouden, wordt getuigd: „de sterkste twijfelaar zal door het probeeren van een proefpakje overtuigd worden” en „de invloed is onmiddellijk en zeker,” terwijl daarbij alle andere middelen tegen dezelfde kwaal worden afgebroken, daar behoef men meestal niet verder te vragen.

v. L. H. te A. Uwe mededeeling in dank ontvangen. Plaatsgebrek noodzaakt ons, ons voor heden te bepalen tot een ernstige waarschuwing tegen de Borst-thee (Russ. Poligonum) verkrijgbaar bij den importeur H. KRONE, N. Z. Voorburgwal 58 Amsterdam. De reden voor die waarschuwing zullen wij in het volgend no. mededeelen.

C. H. T. te A. Aan uw verzoek kunnen wij niet voldoen. Wij geven geen geneeskundigen raad. Vraag uw geneesheer.
J. v. D. te G. Het Maandblad van December j.l. is zeker in uw bezit. Gij zult daaruit hebben gezien, dat uw vermoeden omtrent PARLAGHY juist is.

Mr. J. D. v. d. P. te L. Dank voor de toezending; de magneto-galvanische batterij van Richardson en de Carolus medalje zijn besproken in het no. van December 1889.

R. te 's G. Uw vraag zal, naar wij hopen, in 't volgend no. worden behandeld. De zaak is bij ons reeds lang in onderzoek.

Dr. H. B. te B. en J. C. v. d. H. J.J.z. te M. Dank voor uwe gewaardeerde mededeelingen omtrent het „jachtwater”. Wij zullen het spoedig behandelen; wij weten er nu genoeg van.

Voor de toezending van de Veendammer Courant betuigen wij onzen dank. Wij lazen het artikel over „kwakzalverij” van Dr. H. met veel genoegen.

Met genoegen is door het bestuur van enkele leden de mededeeling ontvangen, dat zij willen medewerken tot het plaatsen van de reclamekaarten; (zie no. 12 van den vorigen jaargang). Wanneer het getal aanvragen groot genoeg is zal tot het drukken worden overgegaan.

Opnieuw zijn wij genoodzaakt mede te deelen, dat wij de talrijke tot ons gerichte vragen, slechts bij hooge uitzondering anders kunnen beantwoorden dan door middel van het Maandblad. Wij verzoeken dus nogmaals geen postzegels voor antwoord in te sluiten.

Onbekende vertaler te Dordrecht. De openbaarmaking van uw naam aan ons (wij verzekeren U, daarvan geen onbescheiden gebruik te zullen maken) stellen wij als voorwaarde, waarop wij nog verder met u in correspondentie zullen treden.

In afwachting dat gij ons nog uw naam mededeelt, hebben wij de ons toegezonden boekjes enz., nog gehouden. Ze zijn echter ieder oogenblik ter uwer beschikking.

Bij herbaling verzoeken wij alles, wat het Maandblad betreft, te zenden aan het adres van den heer G. B. Schmidt apotheker, Binnengasthuis te Amsterdam.

Veel moet tot een volgend no. blijven liggen.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenscht te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaars en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Goldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. H. Burger, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 828.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen,

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is goorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD.

Hoofdartikel: Dreyers-Indisch-Kruiden Maaglikeur.

Berichten: Schweningen-kuur. — Vrijspraak van een Homeopaat. — Invoerrechten op buitenlandsche geneesmiddelen in Italië. — Betooverd. — Het Staphorster boertje. — Veroordeeling van Martin Glüncke. — Weer een fraaie advertentie uit Gouda. — Reclame voor Alewijn's Haverstroopastilles. — Weer een blad, dat geen kwakzalvers-advertenties opneemt.

Grootere artikelen: Borst-thee van H. Krone. — Drie kwakzalvers-boekjes. — Lussenburg's jachtwater. — Remède infallible. — Bestrijding der kwakzalverij in Duitschland. — Ten platten lande.

Ingezonden: Kwakzalverij-huichelarij. — Een propaganda-middel.

Boekaankondiging: Stephan, Kindervoeding, enz. Correspondentie.

Van de AFDEELINGEN.

Nog eens Dreyers-Indisch-Kruiden Maaglikeur

EN

de Koninklijke-Pruissische-Politie-Directie

te Hannover.

Het zal den opmerkzamen lezer van het hoofd-artikel in ons Januari-nummer zeker opgevallen zijn, dat er eenige tegenspraak is tusschen de verklaringen van den z. g. n. „Realschullehrer” C. Schelm en ons schrijven aan de Koninkl.-Politie-Directie te Hannover. Immers wij ontvingen t. z. t. een brief ondertekend C. Schelm, Realschullehrer a. D. en deze Schelm beweerde dat niet hij, maar de likeurfabrikant Th. Dreyer, ons — of liever den ondergeteekende buiten qualiteit — geantwoord had. Daarom achtte onze Afdeeling zich verplicht om genoemde Politie-Directie nogmaals te schrijven en als overtuigingsstuk er den origineelen brief van Schelm bij te voegen.

Het antwoord daarop laten wij, zooveel mogelijk woordelijk vertaald, hier volgen:

HANNOVER, 28 Dec. 1894.

Aan de Vereeniging tegen de Kwakzalverij antwoord ik op de hernieuwde aangename mededeeling van 20 dezer, aangaande de aanbeveling van Dreyer's Likeur in Nederlandsche bladen, beleefd, dat de onderwijzer Schelm, bij zijn daarop gevolgd verhoor verklaart, dat de met zijn naam ondertekende brieven meestal niet door hem, maar door Dreyer, respectievelijk door zijn kantoor-personeel opgesteld, en onder zijne goedkeuring, met zijn naam ondertekend werden.

Hoewel niet met zekerheid bepaald kan worden in hoe verre de beweringen van den onderwijzer Schelm over de gunstige uitwerkingen van de

likeur, waarheid bevatten, toch bestaat hier geen twijfel daaromtrent dat het openbaar aanbevelen met zijne ondertekening, door den zoogenaamden Realschullehrer Schelm, uitsluitend Reclame ten doel heeft, dat wil zeggen, dat hier de titel van eenen leeraar aan eene inrichting voor hooger onderwijs voor reclame-doeleinden misbruikt wordt; want de bewuste Schelm is, zooals gebleken is, volstrekt geen Realschullehrer, dus Leeraar aan eene inrichting voor hooger onderwijs geweest, maar slechts huisonderwijzer, die bovendien klaarblijkelijk sedert lang zonder bezigheden is.

Overigens zijn hier dezer dagen nog meer berichten over de manipulaties in zaken van Dreyer ontvangen, waarin hier aanleiding gevonden is om verdere onderzoekingen over de wijze en den omvang er van te bevelen, ten einde een straf-proces tegen Dreyer te kunnen instellen.

Tegen den huisonderwijzer Schelm zal dan eventueel ook nog wegens het voeren van eenen hem niet toekomenden titel, strafrechterlijk worden opgetreden.

De Koninklijke Politie-President,
(volgt handteekening.)

Aan de Vereeniging tegen
de Kwakzalverij.

Afdeeling Dordrecht en Omstreken.

Dordrecht, (Nederland.)

Uit dit en ons voorgaand artikel blijkt dus dat de huisonderwijzer Schelm voor den kwakzalver Dreyer in Nederlandsche bladen, onder den schijn van menschlievendheid adverteerde en de brieven die daarop kwamen aan Dreyer gaf, die daarop of zelf of door zijn kantoorpersoneel een ontzettend lijden bijelkaar liet flansen, alléén om de arme lijdens veel geld voor zijn likeur te laten uitgeven.

Om 't nog smakelijker te maken, misbruikte Schelm daarvoor onrechtmatig den titel van „Realschullehrer” (d. i. ongeveer leeraar aan een Gymnasium alhier) waarvoor hij strafrechterlijk zal worden vervolgd.

Dat 't zaakje goed ging getuigen de herhaalde advertenties in onze groote bladen, waaraan nu wel voorgoed een einde zal gekomen zijn.

Innig verheugen wij ons zooveel steun gevonden te hebben bij den Heer „Königliche-Polizei-Präsident” der Provincie Hannover, zonder welchen de beide bedriegers zouden voortgegaan zijn met 't exploiteeren van beurs en gezondheid van onze Nederlandsche lijdens.

Nogmaals aan dezen onzen hartelijksten dank

voor de welwillende, flinke wijze, waarop hij ons ter zijde stond!

Onwillekeurig maken wij eene vergelijking met de activiteit van onze autoriteiten en die van onze Oostelijke naburen en, beschamend moeten wij erkennen, dat deze — hetzij dan ook door gebrekkige wetgeving — in ons nadeel uitvalt.

Hier matigen zich Windelincx en dergelijken den Doctorstitel aan met 't kenmerkend bewijs om daaraan geld te verdienen en dus slachtoffers te maken; Zwigtman van Noppen kon ongestraft Dokter en Zeeofficier spelen; de bladen zijn vol van reclames voor kwakzalvers*, en de achter-eenvolgende regeeringen schijnen maar niet te kunnen of te willen begrijpen, dat juist die gezinnen, welke het meest door ziekten geteisterd worden, ook het meest behooren beschermd te worden tegen bedriegers, die hunne beurzen vullen, ook zelfs dan, wanneer het gaat ten koste van de gezondheid hunner medemenschen.

De talloze adressen tot nu toe aan onze regeering gericht, hebben niets uitgewerkt en waarschijnlijk slechts gediend om de ministerieele prullemand te vullen.

Hopen wij, dat ZExc. de Minister van Binnenlandsche zaken in deze goedmake, wat zijne voorgangers verzuimden!

De Afdeeling Dordrecht en Omstreken
DER VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ.
J. M. VAN ELK, Secretaris.

*Zelfs de Hollandsche Maatschappij van Landbouw heeft, tot ergernis van vele harer leden, in haar Jaarboekje van 1895, eene geïllustreerde reclame voor pillen en zalf van den koning der kwakzalvers Holloway geplaatst en bevordert daarmede, — in den vollen zin des woords —, een schandelijk boerenbedrog!!

Berichten.

Schweninger-kuur. Een geneeskundige zal meestal geen kwaad zeggen van een kuur, die zijn naam draagt. Maar prof. Schweningen — de geneesheer van Vorst Bismarck — maakt een uitzondering op dien regel. In een artikel der *Bibliothek der Gesammten Wissenschaften* verklaart hij de naar hem genoemde „Schweninger-kuur” voor „een listig bedrog in alle opzichten.” De ontdekkers van die kuur hebben uit eenige door hem gegeven persoonlijke voorschriften algemeene regels en beginselen gemaakt en aan dat geknoei den naam „Schweninger-kuur” gegeven.

De hoogleeraar onderwerpt in zijn artikel Jaeger's wolsysteem en de katoen-methode, het vegetarianisme, de Kneipp-kuur, de natuurgeneeswijzen enz. aan een

scherpe critiek, en ten slotte veroordeelt hij alle stelselmatige kuren, die voor alle patiënten dezelfde regels stellen. Alleen de individualiseerende kuur is de rechte. Bij ieder geval moet zorgvuldig rekening gehouden worden met de werking van de middelen op het bijzonder gestel en de krachten van den patiënt.

„Wetenschap en Staat”, zoo besluit hij, „ja de geheele menschheid te stellen op het individualiseerende standpunt, waar men geen ziekten, maar zieken ziet, dat is ons doel.” (N. v. d. D.)

Homöopathie. Door het kantongerecht te Apeldoorn is J. G., homöopaat te Emmerik, vrijgesproken ter zake dat hij, niet toegelaten tot de uitoefening van de geneeskunde, waartoe de wet tot regeling der uitoefening der geneeskunst van 1 Juni 1865 (Stbl. no. 60) een toelating vordert, dat beroep buiten noodzaak, in Mei 1894, heeft uitgeoefend te Vaassen, gem. Epe.

In Italië worden invoerrechten geheven van alle buitenlandse geneesmiddelen, inzonderheid ook van zoogenaamde geheimmiddelen en specialiteiten.

Door de Regeering is thans bepaald, dat de samenstelling dezer laatste op iedere etikette duidelijk moet zijn aangegeven en dat de douanen den invoer moeten weigeren van alle middelen, waarbij dit niet het geval is.

Mocht blijken, bij onderzoek van een monster door den Oppersten Gezondheidsraad, dat de samenstelling niet overeenkomt met deze opgaaf, dan wordt boete toegepast en de invoer voor het vervolg verboden.

Betooverd. Arie van Roon, een werkman, wonende in de Kalverstraat, is, naar hij gelooft en ook zijne beide dochters vast gelooven, betooverd. Een zoogenaamde tooverdokter, te Gorinchem woonachtig, werd geraadpleegd, een paar fleschjes met medicijnen gebruikt, doch niets hielp: de man behield kramp in den buik. Men kwam tot de overtuiging, dat niemand anders dan zijne vroegere waschvrouw hem „betooverd” kon hebben en dat deze vrouw ook alleen in staat was hem te genezen. Van Roon ging haar daarom bezoeken in hare woning in de Waterhondsteeg op de Kipstraat en deelde haar mede, welke hulp hij van haar verlangde. Of de vrouw al verzekerde dat zij geen hulp kon verlenen, het baatte haar niet: v. Roon zou en moest door haar genezen worden; en toen zij bij haar weigering bleef volharden, greep van Roon, die dit aan onwil toeschreef, haar beet, sloeg en traptte haar om haar zoo mogelijk tot andere gedachten te brengen. De vrouw zich in het nauw gebracht ziende en bevreesd voor den man, die tot alles in staat scheen, riep om hulp, waarop de burens toesnelden, die haar ontzetten. Van Roon had inmiddels bij de vrouw, door hem beschuldigd eene tooverheks te zijn, den inboedel gedeeltelijk vernield. Op de komst der burens nam hij de vlucht. Thans heeft zich de politie de zaak aangezien en wordt de woning der mishandelde vrouw bewaakt. Een paar fleschjes met medicijnen, door den tooverdokter uit Gorinchem aan van Roon verstrekt, zijn in beslag genomen. (N. R. Ct.)

Een oude kennis. Het Staphorster boertje is iemand die meent het geneesmiddel voor alle menscheijke kwalen te kennen en van heinde en verre zoeken patiënten hem op, om bij hem baat te vinden. Hij houdt in verschillende plaatsen zelfs zittingen om zijne patiënten te ontvangen en hij heeft dan ook eene drukke praktijk. In den laatsten tijd hield hij ook zitting in eene herberg bij Heerenveen, en nauwelijks was dit bekend of tal van patiënten spoedden zich derwaarts. Zonder onderzoek maar alleen door vragen, is de pseudo-dokter spoedig achter de kwaal, geeft altijd hoop op volslagen beterschap. Hij vertelde o. a. — zeer zeker om vertrouwen te winnen — dat hij te Arnhem en Amsterdam patiënten had onder de eerste standen; hij werd dan met de equipage van het station gehaald, ja, hij was zelfs aan het Hof ontboden bij H.M. de Koningin-Regentes!

De goe-gemeente besloot uit het laatste feit al dadelijk, dat daarom de justitie het boertje maar zijn gang liet gaan: de Koningin zou dit wel bevelen hebben.

Maar — welk eene ontuchtering voor de patiënten, toen gisteren de politie een onderzoek kwam instellen naar aanleiding van hun consult bij het boertje en een gedeelte van de medicamenten in beslag nam, om chemisch onderzocht te worden.

Nu, het boertje stuurde zoo groote dosis „medicijn” voor ieder, dat de politie er wel wat van meenemen kon. Zij zitten daarom nog lang niet zonder poedertjes.

Dat het boertje beste zaken maakt is te begrijpen; hij vraagt niets voor zijne hulp, maar wat men voor hem afzondert neemt hij dankbaar aan. (N. R. Ct.)

Dr. Martin Glünicke, tegen wiens nieuwe methode op 't gebied van natuurgeneeskunde de plaatse-

lijke Gezondheidsraad te Karlsruhe had gewaarschuwd (zie No. 6 van den vorigen jaargang) had in het door hem uitgegeven tijdschrift: „Die Heilkunst” dien Raad beschuldigd van ambtsmisbruik, dewijl de Gezondheidsraad, tegen beter weten in, zaken zou hebben gepubliceerd met het doel om zijn methode te niet te doen. De Raad, zoo schreef hij, had zonder eenig onderzoek gehandeld. Voor dit schrijven, wegens belediging aangeklaagd, werd hij tot 50 mark boete veroordeeld, terwijl bij de behandeling der zaak bleek, dat de Gezondheidsraad zich wel degelijk op de hoogte had gebracht, vóór hij tot de waarschuwing overging. Aan den Raad werd toegestaan het vonnis in de „Reichsanzeiger” en in de „Heilkunst” te publiceren.

Weer een fraaie advertentie. In ons vorig no. wezen wij op een mooie annonce uit Gouda. Dezelfde dame adverteert nu als volgt:

A S T R O L O G I E.

De beroemde Planeetkundige is dagelijks te spreken van 'smorgens 10 tot des avonds 10 uur.

Adres: Kleiwegsteeg No. 327.

Ook aan huis te ontbieden.”

Een nieuwe reclame voor Alewijn's Haverstroo-pastilles. Meerdere couranten, bevatten in de laatste dagen, als advertentie, een prijsraadsel, voor welker oplossing men kans heeft f 25 te winnen. Wij geven hier de oplossing, zonder aanspraak te maken op de premie. Het geheel, bestaande uit 11 woorden, 22 lettergrepen of 67 letters, is: „Geen beter middel tegen hoest of verkoudheid dan Alewijn's Haverstroo pastilles.”

In één opzicht schijnt onze oplossing niet uit te komen. Er staat n.l.: „het geheel is de aanbeveling van een algemeen erkend middel tegen een onaangename en lastige ongesteldheid.”

Nu, dit „algemeen erkend” klopt niet.

De Pharmaceutische Courant, een nieuw uitgekomen Weekblad, bevat aan het hoofd de volgende verklaring: „Annonces betreffende zoogenaamde geheimmiddelen, worden niet geplaatst. In twijfelachtige gevallen beslist de Redactie.”

Borst-thee.

(Russ. Polygonum.)

Schandelijk noemen wij de brutale en gevaarlijke wijze, waarop voor deze thee reclame wordt gemaakt.

De volgende advertentie, waardoor de aandacht op het middel wordt gevestigd, geeft daarvan reeds een staaltje:

„Geen hoop voor Borstlijders

is er, als de lijdende te laat naar redding uitzielt. Ieder, die aan Longen-tuberculose, Luchtpijpenkatarh, Kortademigheid, Hoest, Heeschheid, Bloedsputwing enz. lijdt, drinke de Borst-thee (Russ. Polygonum), die overal met uitstekend gevolg door dokters en leeken aangewend werd. — Alleen echt verkrijgbaar in pakjes à f 1.20 bij den Importeur H. KRONE, Amsterdam, N.-Z. Voorburgwal 58. Prospectus gratis.”

Maar veel erger is het gesteld met dat prospectus dat, onderteekend door H. KRONE te Amsterdam, de lijdens paait met beloften, zóó leugenachtig, en toch zóó er op berekend om bij teringlijders de hoop op genezing door dit middel op te wekken, dat men een gevoel van afschuw niet kan onderdrukken voor den man, die, op deze wijze, de ernstigste zieken onder zijne medemenschen, ten eigen bate, exploiteert.

Wij ontleenen aan dit prospectus slechts enkele gedeelten, teneinde den lezer in de gelegenheid te stellen zelf te oordeelen.

Na opgave van de wijze van gebruik der borst-thee wordt het volgende verkondigd:

„Andere medicijnen, met uitzondering van dezulken die ten doel hebben koorts te stuiten, moeten zoo mogelijk vermeden worden, teneinde de chemische bestanddeelen van de planten niet te dekken of te veranderen.

„Niet zeldzaam treedt, al naar de constitutie van den lijder of al naar de meer zwakkeren of sterkeren graad van het lijden, bij het begin van eene krachtige kuur eene schijnbare verslimming op, doordien zich meer uitspuwen en grootere prikkeling tot hoesten vertoonen. Hierover moet zich de kranke geenszins ongerust maken, daar deze sytomen meest in 8 tot 12 dagen weder verdwijnen. Slechts als de koorts stijgt, breekt men de kuur gedurende dezen tijd af. In het algemeen echter zijn deze

sytomen slechts teekenen van inzuiging van de zich in de longen bevindende ziekestoffen en aldus de aanvang der genezing.

„De ernstige ziekten door chronische borstkwalen, die zich dikwerf jaren lang in het lichaam voorbereiden alvorens zij tot uiterlijke verschijning en gewaarwording geraken, vereischen ter hunner bevestiging ernstig te keer gegaan te worden, en evenzoo tijd en geduld. Derhalve is het slechts dan aan te bevelen, tot deze gewichtige en ingrijpende kuur over te gaan, wanneer zij gedurende eenen bepaalden tijd, met inachtneming van alle hier aangevoerde voorschriften, zonder tusschenpoozen voortgezet wordt. Iedere andere wijze is niet van duurzaam gevolg. Tot eene volle kuur tegen wezenlijke long-tuberculose, zijn volgens geneeskundige bepalingen 60 dagen met een dagelijksch verbruik van 30 gram der plant noodig, terwijl chronische longen- en keelknobbelkatarrhen, alsook pas ontstane longenvleugel aandoeningen, ook binnen 40 dagen tot ophouden gebracht zijn geworden.”

Men ziet het: geen andere medicijnen dan de borst-thee, zelfs al treedt een schijnbare (?) verslimming op, en wil men succes hebben, dan 30 of 20 pakjes van die kruiden à f 1.20 het pakje.

Maar waaruit bestaan die kruiden? Zijn zij soms werkelijk een geneesmiddel tegen borstziekten enz.?

Wij kochten een pakje, — niet aan het opgegeven adres, waar het niet verkrijgbaar was — maar bij CLEBAN, (die tevens de welwillendheid had er gratis een aanbeveling bij te voegen van het vergiftige haarwater: „De Nieuwe London”) en verzochten ons lid, den heer M. L. Q. VAN LEDDEN HULSEBOSCH te Amsterdam, het voor ons te onderzoeken.

De heer HULSEBOSCH meldt ons nu het volgende: „Het onderzoek der „Brusthee” van H. KRONE heeft mij geleerd, dat deze niets anders is dan:

Polygonum aviculare L.,

de gewone Duizendknoop, die overal, (dus zeer waarschijnlijk ook in Rusland) als een der meest ordinaire onkruidsoorten langs den weg groeit.

Het pakket bevat ruim $\frac{1}{2}$ hectogram van de kleingehakte plant (met wortel en al). Uit het geringe aantal blaadjes, bloempjes en vruchtjes, die dit haksel bevat, kan men opmaken, dat de planten niet veel voer hebben gehad, m. a. w. op onvruchtbaren bodem verzameld zijn.

Na haren dood schijnen zij op een meer vruchtbaren bodem voort te woekeren, al zijn het geen woekerplanten.

Geen verstandig mensch heeft in dit vuilnis ooit een geneeskrachtige stof kunnen aantoonen; alleen gewetenlooze kwakzalvers speculeeren met dergelijke onbeduidendheden op de beurs van lichtgeloovige arme zieken, die nog f 1.20 kunnen offeren.

De „Brusthee” is geen vijf centen waard.”

Wat dunkt u lezer, is er reden voor ons gevoel van afschuw?

Er komt nog iets bij. KRONE of de persoon, die hem dit onkruid hier te lande laat „importeren” zal moeilijk kunnen beweren, dat hij te goeder trouw handelt. Het zal hem zeker niet onbekend zijn, dat van dit kruid al meer misbruik is gemaakt als z. g. middel tegen borstziekten, en dat de waarde van het goede gelijk nul is.

Het zou toch al te gek zijn, dat meerdere kwakzalvers, zonder iets van elkaars handelingen te weten, juist hetzelfde plantje als middel om hun beurs te spekken zouden hebben gebruikt. Het succes van den eenen zal een aansporing voor den anderen zijn geweest.

Wie onzer lezers herinnert zich niet het middel „Homeriana” tegen tering, waartegen wij reeds in Juni 1884 en later herhaalde malen hebben gewaarschuwd? Het bestond uit Polygonum aviculare. Eenige jaren later trad een zekere ERNST WEIDEMANN te Liebenburg op met zijn Russische borstthee die weer niets anders was dan Polygonum aviculare.

Wil men weten hoe die thee ook door anderen beoordeeld werd, dan leze men de waarschuwing van den Gezondheidsraad te Karlsruhe, in Januari 1892 gepubliceerd, die wij hier laten volgen:

„Onder het opschrift: „Lunge und Hals”, „Brust- und Halsleiden” en dergelijke wordt in vele bladen, zóowel als in brochures en strooibiljetten, als geneesmiddel tegen long-tuberculose en influenza de

Russische borstthee, verkrijgbaar bij ERNST WEIDEMANN te Liebenburg, Harz, op kwakzalverachtige wijze aanbevolen. De „Russische Borstthee” is identisch met het vroeger onder den naam van „Homeriana” verkochte middel en bestaat, zooals wij reeds hebben aangetoond, enkel uit gedroogde *Polygonum aviculare*, die niet alleen in Rusland, maar overal, ook bij ons langs de wegen, op akkers en in tainen in groote hoeveelheid groeit. Deze plant bezit niet de geneeskrachtige werking, die haar wordt toegeschreven. De verkoop daarvan is klaarblijkelijk een exploitatie van de zieken, want een kuur met dit middel komt op circa 30 Mark te staan.

„Wij waarschuwen daarom opnieuw tegen deze exploitatie, die zooveel te gevaarlijker is, omdat, bij den langen duur van de aanbevolen kuur, de kostbaarste tijd voor een zaakkundige behandeling dikwijls verloren gaat.”

Bij deze waarschuwing van den Gezondheidsraad te Karlsruhe tegen de kwakzalverij van WEIDEMANN, sluiten wij ons geheel aan in betrekking tot het middel door KRONE geïmporteerd; wij voegen er alleen nog bij, dat men bij KRONE van 24—36 gulden kwijt is.

Drie kwakzalvers-boekjes.

Elixir Godineau, *Scott's Emulsie* en *Warner's Safe Cure*.

Van verschillende zijden (waarvoor wij onzen dank betuigen) werden ons boekjes toegezonden, evenals in vorige jaren, algemeen verspreid ter aanbeveling van de drie kwakzalversmiddelen hierboven genoemd, en van sommigen met verzoek om nadere inlichtingen.

Tegen alle drie middelen is reeds herhaalde malen in ons Maandblad gewaarschuwd en, hoe gaarne wij dit nu nogmaals eenigszins uitvoerig zouden doen, laat de beperkte ruimte in ons blad en het voortdurend optreden van nieuwe kwakzalverijen niet toe steeds op vroeger behandelde zaken terug te komen.

De inzenders gelieven zich dus met een paar enkele aanwijzingen tevreden te stellen.

Elixir Godineau is uitvoerig besproken in het nummer van October 1892. Het is een waar kwakzalversmiddel. De President van Politie te Berlijn publiceerde in het afgelopen jaar daaromtrent het volgende :

„Onder den naam van „*Elixir Godineau*” wordt meermalen in de dagbladen een middel tegen bloedarmoede aanbevolen.

Dit middel wordt tegen 17,75 Mk. per flesch verkocht en komt, volgens het onderzoek, overeen met suikerstroop, waarbij 2% vleschextract is geveegd.

Het bovenstaande wordt ter algemeene kennis gebracht en het publiek tegen het koopen van dit middel gewaarschuwd.”

Het onderzoek, in 1892 vanwege onze Vereeniging verricht, gaf ook ons toen aanleiding om met kracht tegen het gebruik van het elixir te waarschuwen.

Scott's Emulsie is o. a. behandeld in de nummers van Juni en Juli 1891 en in die van Januari en November 1892. In die artikelen is duidelijk aangetoond, dat de bewering van de fabrikanten, dat „*Scott's Emulsie* te beschouwen is als de beste bereiding van levertraan”, gladweg een leugen is en dat het met zooveel ophef aangekondigd praeparaat in de verste verte niet die hoeveelheid levertraan bevat, die volgens de daarvan door de bereiders opgegeven samenstelling aanwezig moet zijn. En juist die levertraan moet het doen.

Dr. Zeehuizen te Amsterdam verklaart, dat hij, op grond van hetgeen omtrent de samenstelling van *Scott's Emulsie* is meegedeeld, „zich gerechtigd acht te waarschuwen tegen het voorschrijven dezer „*Emulsie*, daar het oliegehalte van dit praeparaat, evenals van zoovele andere spécialités, groote schommelingen aanbiedt, en het hoofbestanddeel een andere is dan de medicus bedoelt. Het middel is ook onevenredig duur.

„Wil men een mengsel van olijfolie en levertraan toedienen, dan kan men dit vrij wat goedkooper en zekerder door den gewonen apotheker doen geschieden.”

Bij deze verklaring behoeven wij niets te voegen.

Warner's Safe Cure, behalve door boekjes, nog wekelijks door groote advertenties onder de rubriek „reclames” opgehemeld, heeft o. m. een plaatsje gekregen in de Maandbladen van Maart en September 1890 en van December 1892.

Evenals wij, heeft de Gezondheidsraad te Karlsruhe getuigd: „Wij waarschuwen tegen den aankoop van deze nuttelooze middelen.”

Wij schreven vroeger, naar aanleiding van het boekje van WARNER & Co. te Londen, het volgende, wat wij hier nog eens in herinnering brengen :

In die brochures worden de WARNER's middelen : de eigenlijke *Safe Cure* en verder *Safe Diabetes Cure*, *Safe Nervine* en *Safe Pills* aanbevolen o. a. als onfeilbare geneesmiddelen bij nierziekten, *Bright's ziekte*, *waterzucht*, *leverziekten*, *galziekten*, *geelzucht*, *maagziekten*, *tusschenpoozende koorts*, *zinkingpijnen*, *blaasziekten*, *bleekzucht*, *zweren*, *algemeene zwakheid*, *suikerziekte*, *schele- en zenuwachtige hoofdpijn* en bij andere ziekten van geheel verschillende aard.

„Deze aanbeveling is reeds voldoende om de *Warner's middelen* te kenmerken. Het zijn kwakzalversmiddelen, omdat het onmogelijk is, dat een gering getal geneesmiddelen onfeilbaar dienst kan doen tegen talloze kwalen, die in oorzaak en in aard zoo geheel van elkander afwijken.

„Het moet toch voor ieder duidelijk zijn, dat het opsommen van al deze kwalen tot niets anders dient dan om het lichtgeloovig publiek, dat bij een of andere ongesteldheid zelf meent aan deze of gene kwaal te lijden, in WARNER's netten te lokken. De geneesheer is onnoodig; niets is er waartegen de *Safe Cure* niet onmiddellijk helpt, dus...koopt de middelen.

„Zoo schrijft de kwakzalver... is 't nog mogelijk, dat er menschen zijn, die aan zoo iets geloof slaan ?

„Men denke toch eens ernstig over deze zaak na en... men moet tot de slotsom komen, dat wat WARNER & Co. Ld. beloven onmogelijk kan worden vervuld; dat het deze firma dus niet te doen is om als helpster in den nood op te treden, maar dat geheel andere beweegredenen, het eigenbelang der firma (of Maatschappij ?), hier geheel alleen op den voorgrond staan.”

Lussenburg's jachtwater.

In ons nummer van Juli 1894 namen wij onder den titel „Een treffend feit” een mededeeling op van Dr. P. DE JAGER, betreffende de vergiftiging van een boerenarbeider door middel van een vocht, gebruikt tegen ongedierte op het hoofd.

Dit feit gaf Dr. DE J. aanleiding om te wijzen op de roekeloosheid van velen, die vergif gebruiken om kinderhoofden in te smeren.

De geachte schrijver laat zich aldus uit :

„De vuile hoofden worden met vergif ingesmeerd. En al sterft nu ook tengevolge daarvan het ongedierte, zoo blijven toch nog eenigen tijd de gevolgen, de jeukende huidplekjes achter. Het kind krapt en bevuilt zijne handen met het vergif. En met die vergiftige handen vergiftigt het misschien een oogenblik later zijn boterham of de een of andere lekkernij. Als de vingers daarmee bevuild worden, worden ze zorgvuldig afgelikt om niets te laten verloren gaan. Het is aan niemand bekend, hoevele maag- en darmaandoeningen, die bij kinderen vaak plotseling, zonder aantoonbare oorzaak ontstaan, aan het luizevergif toegeschreven moeten worden.

Ieder, die dit leest, zegge het voort! Gebruik geene middelen, voordat Gij U bij deskundigen van de betrekkelijke onschadelijkheid overtuigd hebt.”

Deze waarschuwing van Dr. DE J. is ten volle van toepassing op het z. g. „*Jachtwater*” dat door D. LUSSENBURG te Enkhuizen in den handel wordt gebracht. Volgens het onderzoek van ons lid, den heer J. C. v. D. HARST J.J.z. te *Middelburg*, bestaat dit water, aanbevolen als onmisbaar voor schoolgaande kinderen, uit een aftreksel van kokkelkorrels in brandspiritus. Die kokkelkorrels nu bevatten een zwaar vergif (een omstandigheid aan sommige visschers welbekend), dat, bij behandeling van de korrels met brandspiritus, in deze vloeistof wordt opgenomen. Het gebruik van het „*jachtwater*”, waarvan nog wordt gezegd dat „het, zal men een zekere dooding van het onrein bereiken, noodig is, het hoofdhaar en huid geheel te bevochtigen, zoo-

dat er geen plekken overblijven”, moeten wij derhalve ten sterkste ontraden.

Waar de fabrikant zijn middel als „onschadelijk” aanbeveelt, zal, na het bovenmeegedeelde, die aanbeveling niet grif worden aangenomen.

Remède infallible

pour la pâle couleur et l'anémie.

Ofschoon wij het bovengenoemd geneesmiddel nog niet in onze bladen hebben aangetroffen, schijnt het toch reeds hier te lande te zijn ingevoerd. Wij ontvingen n.l. eenige tabletten met gebruiksaanwijzing uit een onzer groote steden, met verzoek om inlichting.

Wij hopen aan dit verzoek door het volgende te voldoen.

Het „*Remède infallible*” is een middel „uitsluitend voor dames” en wordt ook verkocht door een dame, n.l. mademoiselle THERÈSE RIEU te Toulouse. Het zijn tabletten en Mej. RIEU, de eenige fabrikante sedert 1793 ('t mensch moet al oud zijn ?) waarschuwt tegen namaak en dreigt, in dit geval, met gerechtelijke vervolging.

Nu, daarvoor behoeft ze niet bang te zijn. Hare onfeilbare koekjes bevatten (volgens het onderzoek van onze leden, de heeren J. C. v. D. HARST J.J.z. en H. VAN GELDER), behalve suiker, ijzer in den meest primitieven vorm, n.l. *ijzerpoeder* en het poeder is in een toestand, die lang niet *fijn* is te noemen; het bevat zelfs tamelijk scherpe stukjes.

Wanneer een geneesheer, hier te lande, „*pour la pâle couleur et l'anémie*” ijzer wil voorschrijven zal hij zeker niet het praeparat van Mej. RIEU, of een namaaksel daarvan aanwenden, maar staan hem tegenwoordig ijzerpraeparaten ten dienste, die ongetwijfeld meer effect zullen sorteerden.

De tabletten zijn waarlijk het geld niet waard.

Bestrijding der kwakzalverij in Duitschland.

Overtuigd van de nadeelen, door de kwakzalverij berokkend, worden de van verschillende zijden in Duitschland aangeprezen maatregelen om haar te bestrijden, thans volgens de *Voss. Zeitung* van regeeringswijze aan een nader onderzoek onderworpen.

Tot deze maatregelen behooren :

a. Een voorstel van een Commissie uit den geneeskundigen kring te Berlijn om, bij verordening, te bepalen, dat het bereiden, het ten verkoop in voorraad houden of aanbieden en het verkoopen van geneesmiddelen van allerlei aard, waaronder begrepen geheimmiddelen en spécialités, in den kleinhandel, alleen geoorloofd is aan apothekers. Vervolgens om aan een Staats-Commissie op te dragen, het onderzoek van alle geheimmiddelen, vóórdat aan de apothekers het recht tot verkoop wordt verleend, de vaststelling van den prijs en de bepaling of het middel vrij in den handverkoop of alleen op voorschrift van den geneesheer mag worden afgeleverd. Ten slotte, ten einde de overstroming door buitenlandse geheimmiddelen en spécialités tegen te gaan, om deze met een hoog invoerrecht te belasten.

b. Een voorstel van den Duitschen bond van geneeskundigen :

1e. Wettelijk verbod van het, in het openbaar, aankondigen en aanprijzen van geheimmiddelen, zelfs als de samenstelling bekend is;

2e. Grootere beperking van den verkoop van de geheimmiddelen buiten de apotheek, dan reeds geschiedt door het Keizerlijk besluit betreffende den omgang met geneesmiddelen;

3e. Het uitvaardigen van ondubbelzinnige wettelijke bepalingen om te voorkomen dat de handel in geheimmiddelen onbepaald in het handelsverkeer in de apotheken en in den groothandel een plaats inneemt.

De tot nu toe plaats gehad hebbende overwegingen in de regeeringskringen hebben tot het nemen van ingrijpende maatregelen nog niet gevoerd, dewijl er veel bezwaren aan verbonden zijn om de kwakzalverij door een Rijkswet te bestrijden.

Intusschen wordt het als doelmatig beschouwd, voorloopig het kwaad tegen te gaan door het toepassen van desbetreffende politieverordeningen in het geheele rijk; vanwege den Rijkskanselier zijn de bondsregeeringen onlangs uitgenoodigd in deze richting werkzaam te zijn.

Toch anders dan in Nederland, waar de kwakzalverij zeker niet minder tiert dan in Duitsland!

Ten platten lande.

„Jan, waarom zijt gisteren niet te school geweest,” vroeg de onderwijzer van L. aan een 10-jarig vlug kereltje van de hoogste klasse der dorps-school.

„Ik kon niet loopen meester, en nog gaat het heel slecht.” Werkelijk moest hij nog voetjes voorvoetjes gaan. Hij had zijn voet leelijk verstuikt. „Maar grootmoeder zegt dat ik van middag naar Hend. den Snijder moet gaan, die heeft al veel menschen geholpen.”

„Wat doet die Hend. dan, Jan?” vroeg de meester eenigzins verbaasd.

„Die strijkt het been! Nol van de Wart heeft hij 't ook gedaan en vroeger al veel andere menschen, zegt grootmoeder. 't Helpt altijd.”

„Zoo, en hoe doet Hend. dat?”

„Je kunt er niets van voelen, hij raakt het vel niet eens aan; maar hij zet zijn pet af.”

„Kost het geld Jan?”

„Neen, hij doet 't voor niemandal, maar de menschen geven altijd wat.”

De onderwijzer had van die zaakjes wel meer gehoord. „Is jammer van Jan” dacht hij. „'t Is zoo'n vlug ventje, denkt zoo verstandig altijd” . . .

De school begon en 't was of 't zoo zijn moest. Meester vond een uitstekende gelegenheid naar aanleiding van een leesles, om op het pootje van Jan terug te komen. „Jongens, er zijn menschen, die „strijken” zei hij. Ieder wist dat; ieder kende Hend. „Als ik met mijn hand langs die plank ga of langs een blem zonder hem aan te raken, verandert daardoor ook die plank of bloem van binnen?” Men lachte. „Als ik je hand neem en daar ook zoo langs ga, verandert er dan iets?” „Wel neen, meester.” „Waarom wil Hend. dat dan kunnen? Als een dokter het nog deed en dan hard wreef, misschien zette hij dan weer terecht wat verschoven is.” En zoo redeneerde hij eenigen tijd door. — 's Middags was er geen school; den anderen dag kwam Jan goed loopend binnen. „Wel Jan, die Hend. is een kunstenaar,” zei meester.

„Ik ben niet bij Hend. geweest, meester, ik heb nu raad opgevolgd en ben naar W. . . sche kermis gelopen; 't was een erge pijn in 't begin, maar 't ging toch hoe langer hoe beter.”

„Misschien is 't ook wel niet van 't loopen gekomen, Jan, sommige ziekten gaan vanzelf weer over; maar als je bij Hend. was geweest, dan had je je leven lang gedacht dat die met z'n kunst je beter gemaakt had. 't Gaat groote menschen ook altijd zoo.”

Werkelijk, zóó gaat het groote menschen, zóó komen allerlei dwaasheden in de wereld. Toen iemand eens werkelijk een doodsb Bericht kreeg, na 's morgens een uil of ekster te hebben hooren schreeuwen, werden deze dieren voor goed doodsb-aanzeggers. Zóó werd een theeblaadje de bode van een brief; een blazend vuurtje duidde een bezoek aan; jeuk in de handen geld tellen; messen met 't scherp naar boven voorspelden twist; in bijna alle Europeesche talen vindt men een spreekwoord met varriaties op dit thema: Spreek je van den duivel, dan is hij in de buurt. 't Gaat zelfs zoo ver dat menig wielrijder verklaart: als je de steentjes wil vermijden, dan ga er juist overheen!

Over dit onderwerp zou met het oog op de kwakzalverij ontzettend veel te zeggen en te schrijven vallen. Ik bepaal me tot enkele punten.

Een strijkend „vearts” in Holland, die uren ver bekend was bij de boeren van den ouden stempel, is twee jaar geleden verdronken. Die streek net als bovengenoemde Hend. en bracht dit werkje gerust op de Nota; 't had een vasten prijs van een Rijksdaalder.

Op een dorp is een strijker voor mensch en vee, een belangrijk persoon. Hij verdient soms aardig wat en wordt zelden op de vingers getikt. Voor deze en vele andere kwakzalvers is het vrije Nederland een vruchtbaar akker! 't Zal nog jaren, misschien nog eenen duren voor 't publiek zelf er genoeg van heeft en kaf van koren in dezen eet te onderscheiden. Hoe kan het ook anders? 't we menschen hebben geen grijntje begrip van 't

menschelijk lichaam (getuige de wijze waarop dorpsbakkers met kinderen omgaan; geen wonder dat er vele kleintjes het eerste half jaar Jacoba van Poot volgen; van bijna de helft kan men zeggen evenals Poot:

„Zij was hier nauw verschenen
„Of ging wel graag weer henen.”)

Eén ding blijft me echter een raadsel, dit n.l. Waar halen de menschen 't geduld van daan, om als de kwakzalver drie maal iemand behandelt zonder succes, ze hem de vierde en vijfde maal nog met evenveel spoed gaan roepen?

Mijn buurman brak op een dollemanspretje zijn kuitbeentje; vóór de dokter, een kundig jong mensch, er aan te pas kwam, had dezelfde Hend. de Snijder het been onder handen gehad. Zonder succes natuurlijk.

Dezelfde boer had onlangs een paard met een verdikking aan de poot. Hend. kwam weer en constateerde dat het paard de kwaal nu nog na 't strijken even lang zou houden als ze het vóór 't strijken gehad had. De profetie kwam evenwel niet uit.

En wat zegt de boer nu: Och dokters kunnen het ook niet altijd; de eene wordt beter van 't potje en de andere van de zelf.

Elk jaar komt hier een kwakzalver, uit Deventer geloof ik; Hollander noemt hij zich. Midden in den zomer ziet men hem op een mooien Zondag op den grooten steen staan als de Hoogmis uit is. Hij heeft dan altijd eenige medicamenten bij zich, die hij op de meest handige manier den buitenlui in den zak weet te werken. Verleden jaar was ik er zelf bij. Hij had toen een mondspeelseltje benevens zelf voor tanden en kiezen. In zijn verhandeling toonde hij aan dat elk mensch in en om zijn tanden wormpjes heeft, en deze veroorzaken de kiespijn (!) en tot groote verbazing van 't gapend publiek spoelde hij zich den mond en wierp den inhoud in een glazen vat en ziet werkelijk wemelde het van kleine insecten. (Wat een afschuwelijk vieze reclame! Ik ben natuurlijk overtuigd dat hij dat lekkere kostje eerst in zijn mond gebracht heeft.)

Als tanden-trekker is hij hier zeer gezien, ook al vergiet hij veel bloed.

L.

v. R.

Ingezonden.

Kwakzalverij-huichelarij.

Met deze woorden zou ik het feit willen aanwijzen, dat mij dezer dagen voorkwam.

Een dame mijner kennis, die in den winter van 1893—1894 ernstig en gevaarlijk ziek was geweest, en nog steeds de naweeën van de bronchitis, waaraan zij had geleden, ondervond, bestaande in eene opeenvolging van lichte aanvallen, werd opmerkzaam gemaakt op eene advertentie in de *Monde Illustré* van 6 October 1894, no. 1958, waarin *un monsieur* aanbiedt, gratis een doeltreffend middel aan de hand te doen aan ieder, die aan chronische bronchitis lijdt. Men moest schrijven aan den heer VINCENT, 8, Place Victor Hugo te Grenobles, die „*gratis et franco*” alle aanwijzingen zou doen. Om meer vertrouwen te wekken was aan de advertentie nog de volgende clause toegevoegd: *Cette offre dont on appréciera le but humanitaire est la conséquence d'un voeu.*

De bedoelde patiente schreef een charmant briefje aan den belangloozen (?) weldoener (?) der menscheid, alias den Pharmacien VINCENT, en het antwoord bestond in een bericht vergezeld van een paar *feuilletts arrachés à une curieuse brochure*, dat het gebruik van 1 liter *sirop dépuratif*, 1 liter *sirop pectoral*, en drie dozen *pilules toniques*, tegen den prijs van 36 francs, door hem te leveren, volkomen genezing zou geven.

De heilige gelofte bestond dus in het spekken van de beurs van een gewoon sterveling. Een dag daarna werd nog een nummer, numéro 11, van de *Revue médicale des familles* gezonden, waarin de genoemde middelen ook aangewezen worden voor . . . alle kwalen ter wereld.

Op zich zelf kunnen de geneesmiddelen van den Pharmacien zeer heilzaam zijn, maar de wijze waarop zij waar door hem aan den man wordt gebracht, verdiende gebrandmerkt te worden.

X.

Een middel om propaganda voor de Vereeniging te maken.

Geachte Redactie!

Een arts, die een ijverig lid van de Vereeniging is en eene zeer drukke practijk heeft, deelde mij onlangs mede, dat hij van plan was, voortaan één of meer exemplaren van het *Maandblad* in zijne wachtkamer ter lezing te leggen. Het komt mij voor, dat het doel van de Vereeniging op die wijze zeer in de hand kan worden gewerkt; daarom vestig ik er hier de aandacht op; wellicht zijn er onder de medici, die leden van de Vereeniging zijn, die in deze handelwijze van hun collega een voorbeeld ter navolging vinden, en daarom zult U mij, ook ter wille van de goede zaak, met plaatsing van deze regelen ten zeerste verplichten.

Hoogachtend Uw Dw. Dienaar,
W. M. H. ANTEN.

's GRAVENHAGE, 10 Januari 1895.

Boek-aankondiging.

Kindervoeding, kinderverzorging en kindersterften in het eerste Levensjaar, door Dr. B. STEPHAN.

Vanwege de Maatschappij tot Nut van 't algemeen is, bij den uitgever M. E. DE GRAUW te Ouderkerk, weer een nuttig, populair werkje verschenen, bestemd om — ook door den geringen prijs van 5 cent — algemeen te worden verspreid. Het draagt den hierboven geplaatsten titel, is in zeer bevattelijke vorm geschreven en behandelt de in den titel genoemde zaken op beknopte en duidelijke wijze. Jammer dat op blz. 29, betreffende de manier van verdunning van koemelk, naar een ander werkje wordt verwezen; dit maakt de toepassing niet gemakkelijk.

Het boekje zal ongetwijfeld het zijne er toe bijdragen om gezonde begrippen omtrent kindervoeding ingang te doen vinden en daardoor onwillekeurig medehelpen om de kwakzalversmiddelen, die somwijlen als kindervoedsel worden aanbevolen, van de baan te schuiven.

Wij wenschen het werkje in veler handen.

Correspondentie.

„Met dit blad worden de postformulieren voor de contributie aan de leden gezonden. Het bestuur verzoekt hun beleefd maar dringend deze formulieren ingevuld aan den Secretaris-penningmeester terug te zenden, omdat deze wijze van betalen der contributie veel moeite en kosten bespaart. Tevens beveelt het de belangen van de kas der Vereeniging, met het oog op het verminderend getal leden, ten zeerste aan; vele extra-bijdragen zullen hoogst welkom zijn.

Zij, die de contributie reeds per postwissel hebben overgemaakt, worden verzocht het formulier als niet gezonden te beschouwen.

Als nieuwe leden zijn toegetreden de heeren:

Dr. N. C. J. Rahder te 's Gravenhage,
C. P. J. Verhooff, Arts te Driebergen, en
de Afdeling Deventer v. d. Ned. Maatschappij tot bev. der Geneeskunst.

C. J. S. v. R. te 's H. Dank voor uw zeer gewaardeerde mededeeling. Het zal u daaruit blijken, dat onze Vereeniging ook in dit opzicht nog veel te doen heeft en dat daarom toetreding tot het lidmaatschap van alle weidenkenden zeer gewenscht is.

Mr. I. A. H. te W. Wij stellen uwen steun op zeer hoogen prijs. Uwe bezwaren deelen wij ten volle, zooals blijkt uit ons hoofdartikel in het nummer van Maart 1891. Gaarne echter verklaren wij ons, bij voorkomende gevallen, bereid tot het verrichten van de door u bedoelde, voorloopige onderzoekingen, ofschoon wij het weer geheel met u eens zijn, dat daarop niet veel is te bouwen.

C. B. te H. Dank voor de gezonden couranten.

W. P. Z. te S. Uw vraag behoort in ons blad niet thuis. Wij behandelen alleen kwakzalverij met geneesmiddelen en geneesmethodes en, geloof ons, wij hebben daaraan meer dan genoeg. Wij moeten de bestrijding van andere kwakzalverijen aan anderen overlaten. Intusschen, naar aanleiding van uw vraag en ook van eenige stukken in het N. v. d. Dag. (het no. van 14 Januari j.l. zal u misschien meer licht verschaffen dan het petroliet), veroorloven wij ons de opmerking, dat daar, waar het een gewoon huishoudartikel, zooals petroliet, betreft, waarvan het gebruik misschien alleen in de beurs wordt gevoeld, het publiek terstond van alle kanten vraagt: wat is het? Zijn de beloften, waarmee dit goed wordt aangeprezen, wel waar? terwijl het daarentegen de talrijke kwakzalversmiddelen, die met zulke klaarblijkelijke leugens worden aanbevolen, en die dikwijls, ja meestal, ook de gezondheid benadeelen, koopt en schreeuwend duur betaalt.

Waarom vraagt men hier ook niet eerst om inlichtingen, die toch, men weet het, bereidwillig door ons worden verstrekt?

O. J. R. te R. De *Carolus-medalje* is behandeld in het nummer van December 1889. Als er nog een exemplaar voorhanden is, zullen wij het U zenden.

W. K. B. te W. Hartelijk dank voor uwe vele bemoeiingen. Wij zullen U in 't vervolg een gratis-exemplaar zenden.

Wij betuigen onzen dank voor de ontvangen Haagsche Crt. G. de V. te H. De middelen zijn ons onbekend; wij zagen ze nog nergens aangekondigd. Kunt gij er ons iets meer van mededeelen?

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenschte te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. H. Burger, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 829.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen,

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Berichten: Een wonderdadige breuken-genezers. — Verbod van verkoop van William's poreuze pleister. — De wonderdokter Ast weer aan 't werk.

Grootere artikelen: Dupré's maagpoeder. — Maagmiddel van Verhoeven. — Het middel tegen dronkenschap van Abbring. — Handlichting tot het overtreden van de geneeskundige wetten. — De gevaarlijkheid van Aloë. — Een duur naambordje. — Verbod van geheimmiddel-advertenties. — Nederland ten achteren bij Rumenië. — Uit Baden.

Rechtszaken: Loodvergiftiging.

Ter overneming: Een manoeuvre van Roman Weissmann.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: Teercapsules van Guyot. — Middelen tegen beroerte van Roman Weissmann. — Retau's zelfbewaring.

Feuilleton: Medische kroniek; natuurgeneeskunde.

Berichten.

Een wonderdadige breuken-genezers. Te Midlaren, zoo schrijft de *Amst. Ct.*, woont een wonderdokter, die o. a. een middel tegen breuken heeft. Daar de dokter voor de aanwijzing van het middel een gulden vraagt, zullen er misschien lezers zijn, die het willen weten zonder een gulden uit te geven. Wij deelen daarom de belangwekkende kunstbewerking hier maar mede.

De wonderdokter neemt drie verroeste spijkers en slaat ze met de punt in den boom. De taak van den lijder is nu die spijkers tot den kop in den boom te slaan en daarmee is alles afgelopen. De dokter verzekert stellig, dat de breuk met een jaar genezen zal zijn. Jammer slechts dat wij niet weten, of het middel ook helpt, als een ander dan de wonderdokter de punten der spijkers in den boom slaat." (*N. R. Ct.*)

Later lezen wij in de *Nieuwe Rott. Ct.* het volgende: „Men meldt ons uit Drenthe:

De wonderdokter, die in Drenthe breuken tracht te genezen, woont niet te Midlaren, maar in het gehucht Ide, gem. Vries, en is geen man, maar eene vrouw die „de kunst" van hare moeder, en deze van haren echtgenoot, een smid bij zijn leven, heeft geërfd. Reeds langer dan dertig jaren heeft de familie het bedrijf uitgeoefend. Voor het genezen van breuken worden eenige woorden gepreveld, waarbij ook de naam van den breuklijder genoemd wordt, waarna in een boom bij de woning door den breuklijder een drietal spijkertjes worden ingeslagen. Volgens bewering der vrouw komen er zooveel om genezing tot haar, dat drie populieren bij het huis van den grond zes à zeven voet hoog vol spijkertjes zijn geslagen. Dat er werkelijk genezingen bij kinderen hebben plaats gehad, is misschien een gevolg van den natuurlijke groei, want het gebruik van breukbanden wordt door haar, ook na de wonderkuur, aanbevolen."

De verkoop van William's poreuze pleister (zie het no. van December 1894), is aan de Oostenrijksche apothekers verboden.

De wonderdokter Ast te Radbruch, van wien

wij in het no. van Januari j.l. melding maakten, die reeds wegens verschillende overtredingen veroordeeld is en daarom tijdelijk zijne werkzaamheden had gestaakt, is weer in functie getreden. De tochten van het lichtgeloovig publiek naar Radbruch zijn weer in vollen gang. Ast verstrekt de bij hem genezing zoekenden een nummer, waarop deze, in de apotheek te Winsen, de medicijnen verkrijgen.

Dr. Dupré's Maagpoeder.

Generaal-Agent voor Nederland en Koloniën
L. Steenhuis Lz.

Dit middel wordt in de laatste maanden druk geadverteerd.

Wij hebben niet het genoegen DR. DUPRÉ te kennen en weten zelfs niet of die man in werkelijkheid bestaat. De Generaal-Agent is ons echter bekend; hij bezit een drogistwinkeltje in de Heisteeg te Amsterdam, vanwaaruit den lijders aan maagpijn radicale genezing van hun kwaal wordt aangeboden.

„Die kwakzalvers gunnen elkaar toch het licht in de oogen niet; nauwelijks zien ze dat het iemand gelukt, door middel van mooie praatjes en leugens, het publiek 't een of ander middelje aan te smeren, of terstond treedt er een ander op die den eersten concurrentie aandoet." Zoo dachten wij, toen ons de samenstelling van het maagpoeder van STEENHUIS — pardon, van DR. DUPRÉ — werd meegedeeld. Het lid onzer Vereeniging, de heer L. VAN ITALLIE te Rotterdam, die het onderzoek van het poeder had op zich genomen, berichtte ons, dat het bestond uit *magnesia*, *krijt*, *salpeterzuur bismuth*, *pepermuntolie* en een bitter smakend plantenpoeder.

Kijk, zeiden we, dat lijkt al bijna precies op het reeds meermalen besproken „Maagpoeder" van BOOM, vroeger te Meppel, thans te Arnhem. Doch, terwijl BOOM nog bijna dagelijks zijn middel aanprijst tegen 75 cent, belooft Steenhuis radicale genezing à 55 cents per doos, franco per post.

Doch ook voor die 55 cts. is de maaglijder, in de meeste gevallen, bekocht en — wat nog slimmer is — loopt hij gevaar dat zijn kwaal verergert.

Wat de vorige Redactie, in November 1886, over BOOM's maagpoeder schreef, is geheel op het middel van den Generaal-Agent Steenhuis van toepassing.

Het middel bevat niets nieuws; alle stoffen, daarin voorkomende, zijn voor den geneesheer oude bekend. Het is best mogelijk, dat zij in sommige gevallen van nut kunnen zijn, toch is het ongeoorloofd, dit mengsel aan maaglijders, zonder onderscheid, als heilzaam aan te bevelen en een grove leugen, zoo

niet meer, daarvan radicale genezing van maagpijn te voorspellen.

Integendeel, juist bij acute maagontsteking zal het salpeterzuur bismuth zoowel als het gedurig gebruik der prikkelende pepermuntolie niet nalaten schadelijke werking uit te oefenen.

En een lijder aan slepende ongesteldheid van de maag behoeft ook waarlijk niet te grijpen naar het middel van den Generaal-Agent. Ongetwijfeld zal toch de geneesheer, dien bij mocht raadplegen, hem een of meer bestanddeelen van dit middel, in passende vorm, voorschrijven, indien hij oordeelt, dat zij voor zijn ongesteldheid dienstig kunnen zijn, want wij herhalen het, het zijn alle oude en aan den geneesheer bekende stoffen.

De lezers weten nu wat zij ook van dit maagpoeder te verwachten hebben; wij waarschuwen tegen het gebruik.

Op het feit, dat STEENHUIS art. 30 der wet, regelende de uitoefening der artsenebereidkunst overtreedt, willen wij niet meer wijzen; die overtreding geschiedt dagelijks en wordt bijna nooit vervolgd.

Onfeilbaar maagmiddel

van F. VERHOEVEN te Oldenzaal.

Eenigen tijd geleden bevatte de *Katholieke Illustratie* onderstaande advertentie:

„Maagkwalen.

Het eenige middel tot geheel herstel is te bekomen bij F. VERHOEVEN te Oldenzaal.

Voor de uitbreiding van dit onfeilbaar middel, worden soliede Verkoopers gevraagd, door geheel ons rijk en buitenland, tegen ruim rabat."

Dus alweer een Nederlander, die de maaglijders exploiteert. VERHOEVEN maakt echter geen gebruik van een maagpoeder, maar van een likkepot.

Deze werd ons ter onderzoek aangeboden en ons lid, de heer A. J. WIJNNE te Middelburg, was zoo welwillend dit onderzoek voor ons te verrichten. Als bestanddeelen werden gevonden *ijzerpoeder*, *keukenstroop* en poeder van *condurango-bast*, een mengsel dat in géén opzicht de werking zal uitoefenen, die VERHOEVEN er van belooft. De verklaring: „het eenige middel tot geheel herstel" is leugen, daarbij geen onschuldige leugen, maar gevaarlijk bovendien. Behalve dat de likkepot, in sommige gevallen, het maaglijden zal verergeren, zal de gebruiker, vertrouwend op de verklaring van VERHOEVEN, den gunstigen tijd laten voorbijgaan, waarop deskundige hulp met vrucht had kunnen worden toegepast.

Trouwens de likkepot lokt nu juist niet tot likken uit. Van het exemplaar, dat wij ontvingen,

was de massa blijkbaar in gisting, (een fraaie aanbeveling voor een maagmiddel!)

De etiquette was doortrokken en vuil geworden en door de opdringende massa gebarsten. Wel smakelijk . . . en dat voor f 2.45 de twee potten.

Dat geld is weggegooid en dat is nog het minst. De gezondheid loopt gevaar!

Het middel tegen dronkenschap

van de Erven Wed. ABRING.

Naar aanleiding van een artikel van den heer N. J. B. LANDMAN in de „Vragen van den Dag” werd ons van meerdere zijden om inlichtingen naar het bovenstaand middel gevraagd. Wij kunnen aan die aanvragen het best voldoen, door een gedeelte over te nemen van onze waarschuwing, voorkomende in No. 7 van den 4en jaargang.

Wij doen dit te eerder, omdat de Erven Wed. ABRING steeds doorgaan met hun middel te adverteeren. Deze firma bezit, zooals zij adverteert, het onfeilbare middel tegen het misbruik maken van sterken drank. De prijs wordt in de advertentie niet vermeld, doch schrijft men aan de firma, dan ontvangt men het bericht, dat het vijf en twintig gulden kost. Tevens krijgt men opnieuw de verzekering, dat het middel onfeilbaar is en eenige gedrukte attesten die dit moeten bevestigen. Bovendien worden een aantal namen van personen genoemd, „bij wie informatiën kunnen worden verkregen van de duurzaamheid en bijblijvende genezing der van de dronkenschap herstelde lijdens.”

Wij hebben vroeger een uitvoerig onderzoek naar deze attesten en namen ingesteld en het resultaat was, in 't kort medegedeeld, aldus:

1°. dat ter aanbeveling tal van namen gebruikt worden van personen, die sinds jaren zijn overleden en waarbij navraag dus onmogelijk is;

2°. dat eveneens namen genoemd worden van personen, die nooit eenigen goeden uitslag hebben verkregen;

3°. dat gevallen van, zoo het heet, *duurzame* genezing worden vermeld, waarbij, zooals ons uit brieven van de betrokken personen bleek, de genezing slechts zeer *tijdelijk* was geweest en de „lijder” later weder geheel in zijn kwaal was teruggevallen.

Ten 4de echter bleek het, dat ook meer dan één geval was voorgekomen, waarin de dronkaard na het gebruik van het middel, voor goed van den drank af was, tenminste voor zoo lang als de personen, die ons de inlichtingen gaven, hem hadden kunnen waarnemen.

Dus toch niet geheel en al kwakzalverij, hooren wij uitroepen?

Wij antwoorden: ja wel degelijk geheel kwakzalverij, want in de gevallen, waarin tijdelijke of blijvende genezing werd verkregen, lag de oorzaak van dit verblijvende feit niet in het middel, maar in het bij dat middel gegeven voorschrift om *niet te drinken*.

Het middel is een plantenpoeder, dat men met melk of citroenlimonade moet drinken, en op zich zelf niets zal baten, maar het eerste voorschrift, dat daarbij gegeven wordt, luidt: *gedurende 56 weken geen drank gebruiken*. Wanneer dit gedurende die 13 maanden, *zonder een enkele afwijking wordt volgehouden*, en de patiënt telkens wanneer de trek naar sterken drank boven komt, wat melk of limonade met een weinig van het poeder gebruikt, dan heet het, dat voor goed een afschrik van den drank wordt verkregen.

Niemand zal het thans behoeven te verwonderen, dat nu en dan wel eens „genezingen” zijn verkregen; wie inderdaad de kuur goed doormaakt, zich aan het voorschrift houdt en meer dan een jaar lang geen druppel drank gebruikt, die is gelukkig op weg tot beterschap. Doch een ieder kan ook inzien, dat hetzelfde succes zonder het dure poeder van f 25 had kunnen worden verkregen.

Handlichting tot het overtreden van de geneeskundige wetten.

Wij lazzen dezer dagen de volgende advertentie:

„Handlichting.

Bij beschikking van den Kantonrechter in het Eerste Kanton te Amsterdam van 22 Januari 1895 is aan ABRAHAM PERELS, geboren 19 Dec. 1874, handlichting verleend tot het uitoefenen van het vak van likdoornsnijder en het ma-

ken en verkoopen van likdoornzalf, hetzij alleen, hetzij in vennootschap met anderen, het daartoe beschikken over al zijn inkomsten en het sluiten van alle verbindtenissen tot zijn handel betrekkelijk.

De Griffier van het Eerste Kantongerecht te Amsterdam,
Mr. M. A. SWELLENGREBEL.”

Een eigenaardige toestand toch in Nederland! De kantonrechter geeft een zekere beschikking en, als de persoon van die beschikking gebruik maakt, kan — of liever moet — diezelfde ambtenaar hem veroordeelen wegens overtreding van de wet, regerende de uitoefening der artsensijbereidkunst, van 1 Juni 1865, Sbl. 61.

Art. 1 dier wet luidt n.l.: „Uitoefening der artsensijbereidkunst is het bereiden en tot geneeskundig doel afleveren van geneesmiddelen.

„Tot uitoefening der artsensijbereidkunst zijn alleen bevoegd: apothekers, hulpapothekers en leerlingen-apothekers (en apothekers-bedienden) onder de in art. 22 gestelde bepaling, en die geneeskundigen aan wie dit toegestaan is.”

Het maken en verkoopen van likdoornzalf is derhalve den likdoornsnijders *niet* geoorloofd, nog daargelaten dat, bij het verkoopen van dergelijke zalven, ook meestal art. 30 van bovengenoemde wet wordt overtreden.

Hoe zou 't gaan, als iemand b.v. verzocht hem handlichting te verlenen tot het uitoefenen van het vak van strooper, valsche munter of zoo iets?

De gevaarlijkheid van aloë.

In de *Veendammer Courant* van 16 Februari lezen wij in een verslag van de vergadering van Industriæ Sacrum het volgende:

„De Voorzitter stelde zich bereid de volgende vragen mondeling te beantwoorden:

„a. In de Wortelboerskruiden zit onder meer aloë. Volgens het Maandblad tegen Kwakzalverij is deze stof een der gevaarlijkste geneesmiddelen. Waarom?

„Aloë is een gevaarlijk geneesmiddel, maar of het een der gevaarlijkste is, betwijfel ik. Het is een middel tegen hardlijvigheid en werkt zeer prikkelend, zoodat het lichaam bij langdurig gebruik voor den prikkel gevoelloos wordt. Het is daarom niet aan te bevelen.”

Wij teekenen bij dit antwoord aan, dat het gevoelloos-maken voor den prikkel lang niet het grootste gevaar is. Wij moeten hier nogmaals wijzen op het oordeel van Dr. FR. DORNBLUTH over aloëhoudende pillen, dat wij reeds meermalen in dit blad hebben opgenomen:

„Deze pillen prikkelen zeer sterk den darm, zooals alle aloëhoudende middelen dit doen, waardoor vele ziekelijke toestanden, die een leek onmogelijk herkennen en onderscheiden kan, zeer kunnen verergeren en ten slotte gevaarlijk worden. Zoo b.v. alle gezwellen in de maag en den darm, die zich in den regel onder zeer onduidelijke verschijnselen ontwikkelen, tot dat een bloeding haar aanwezigheid doet kennen. Zoo ook het begin van buiktyphus, vele leverziekten, zoogenaamde hémorrhoidaal-kwalen; eindelijk alle kankerachtige aandoeningen, die door zulke middelen zonder twijfel verergerd, ja misschien zelfs veroorzaakt worden.

„Ik zelf — zoo gaat Dr. DORNBLUTH voort — heb in twee gevallen, waarin wegens verstopping Zwitsersche pillen waren gebruikt, braken en diarrhée met hevige pijnen en bloedige ontlasting, gelijkende op buikloop gezien, wat geen andere oorzaak had dan die pillen. Hier waren ook de personen geen oogenblik in twijfel, of de afgescheiden stoffen waren „ziektstoffen” of „onreine vochten”, maar aan producten der darmprickeling door de veel geroemde Zwitsersche pillen werd niet gedacht.

„Dat deze en andere dergelijke laxeerpillen — zoo eindigt de schrijver — niet altijd zulke duidelijke nadeelige uitwerking hebben, en zij dikwijls zelfs langen tijd zonder merkbaar nadeel kunnen worden ingenomen, is bij het groote verschil in gevoeligheid der spijsverteringsorganen niet meer te verwonderen, dan dat de een de moeielijkst te verteeren zaken in massa's kan gebruiken, terwijl de ander reeds door het voorzichtig te beproeven zich gevaarlijk ziek kan maken. De bedoelde pillen bevatten een stof, die reeds in geringe hoeveelheid een sterk prikkelende werking uitoefent. Door menigvuldige herhaling van zulke prikkelende wer-

kingen zullen echter zeker mettertijd ziekelijke verschijnselen worden veroorzaakt, die dikwijls op den trap van slijmvorming en bloeding zullen blijven staan, niet zelden echter ook tot weefselontaringen en nieuwvormingen van kwaadaardigen aard, zoogenaamde kankerknobbels, kunnen leiden.”

Een duur naambordje.

*Een tandmeester te Berlijn, die alleen de bevoegdheid bezat aan dezen naam verbonden, had aan een der Amerikaansche Universiteiten een doctorsbul weten te verkrijgen en had sedert dien tijd de letters *Dr.* voor zijn naam op de voordeur laten schilderen. Het hoofd der politie deed hem aanzeggen, dat hij dezen titel, waardoor het publiek omtrent zijn ware en wettige bevoegdheid in dwaling werd gebracht, moest verwijderen. Toen daaraan door den man geen gevolg werd gegeven, werd hij gerechtelijk vervolgd en dezer dagen, ook in hooger instantie, veroordeeld tot betaling eener boete van f 180 behalve de onkosten.

De rechtbank nam aan, dat het wel degelijk in de bedoeling van den tandmeester lag om het publiek in den waan te brengen, dat hij een *med. Doctor* was, dus iemand met veel uitgebreider bevoegdheid, en deze misleiding achtte zij strafbaar.

Het is niet ongepast op deze beslissing de aandacht te vestigen; ook hier te lande maken sommige wettig bevoegde tandmeesters maar al te zeer gebruik van de gemakkelijke wijze, waarop allerlei titels voor geld en goede woorden in Amerika te verkrijgen zijn.

Ook onze geneeskundige wet zegt, dat iemand slechts den titel van geneeskundige mag voeren „binnen de grenzen zijner bevoegdheid”, en het zal in Nederland wel evenzeer als in Duitschland op voorbedachte misleiding van het publiek zijn berekend wanneer iemand, steunende op een Amerikaansch diploma, *Dr.* of zelfs *Prof.* voor zijn naam plaatst.

Verbod van geheimmiddel-advertenties.

*Het is meermalen door ons gezegd, dat in Duitschland het aankondigen verboden is van alle geneesmiddelen die alleen in de apotheken verkrijgbaar zijn gesteld en waarvan een lijst door de regeering is opgemaakt. Weliswaar kunnen door deze wet niet geweerd worden de advertenties van die huismiddelen en eenvoudige artikelen, waarvan de vrije verkoop aan een ieder is toegelaten. Om echter te beletten dat het publiek omtrent den aard dier middelen wordt misleid en tevens de Overheid de contróle gemakkelijk te maken, is bepaald dat in de advertenties dier geneesmiddelen deze niet met onverstaaubare namen mogen worden betiteld en de samenstelling duidelijk moet worden aangegeven.

Het regeeringsdistrict Koblenz heeft er krachtens zijne verordening van 31 Juli 1894 thans nog aan toegevoegd, dat ook niet mogen worden geadverteerd zoogenaamde Reclamemiddelen, d. z. die middelen waarvan weliswaar de naam en samenstelling volgens de wet worden opgegeven, doch waaraan tevens allerlei eigenschappen en geneeskrachten worden toegeschreven, met de waarheid in strijd. Op iedere overtreding is een boete gesteld van f 6 tot f 36.

Nederland ten achteren bij Rumenië.

*Anderhalf jaar geleden (14 Juni 1893) is er in Rumenië eene nieuwe en zeer uitvoerige wet betreffende de Openbare Gezondheidsregeling in werking getreden. Onder veel wat voor ons land navolging verdient, wordt in art. 139 ook de verkoop van zoogenaamde geneeskundige spécialités geregeld. Buitenlandsche spécialités mogen niet ingevoerd of verkocht worden zonder dat daarvoor vergunning is verleend door den Oppersten Gezondheids-Raad, die daartoe niet mag overgaan zonder scheikundig onderzoek, waarvoor van te voren 50 gulden moet worden gestort door den fabrikant. Zoodra het blijkt, dat eenige wijziging is aangebracht in de samenstelling of den vorm van zulk een middel, wordt elke vergunning ingetrokken. De apothekers mogen geen spécialités zonder vergunning in voorraad houden, veel minder verkoopen.

Uit Baden.

Ministeriële beschikking van 14 April.

*In de laatste maanden zijn in onderscheidene nieuwsbladen of in afzonderlijke daarbij gevoegde circulaires en vlugschriften — meest door buitenlandsche geheimmiddelfabrikanten — verschillende arts-enigkundige mengsels als geneesmiddelen tegen bepaalde ongesteldheden aangekondigd. In 't bijzonder kunnen daaronder worden genoemd:

Hubert Ullrich's Kruidenwijn (voor maag- en ingewandlijders).

Myrrhe-crème (tegen huidziekten, wonden enz.)

Dr. Müller's Sanal (tegen aambeien, brandwonden enz.)

Isleib's katarrh-pillen (tegen hoest.)

St. Jakob's balsem (onfeilbaar bij iedere verwonding.)

Beroerte- en zenuwwater (tegen hoofdpijn.)

Kaiser's borstkaramellen (tegen borstaandoeningen.)

Noortwick's antiseptisch middel (tegen diphtherie.)

Ph. Konetzki's wormmiddel (tegen wormen en ingewandlijden.)

Met verwijzing naar de beschikking onzerzijds van 20 Mei 1890 dringen wij er op aan bij de Besturen der verschillende districten, om in vereeniging met de geneeskundige ambtenaren binnen hun kring, maatregelen te nemen ten einde de ongeoorloofde aankondiging dezer middelen tegen te gaan.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
EISENLOHR.

In onderscheiden Staten van Duitschland en ook in Oostenrijk zijn zulke aanschrijvingen in de laatste jaren niets bijzonders. Hoe ver zijn wij er nog van verwijderd om ze ook in Nederland van tijd tot tijd in de Staatscourant opgenomen te zien, en toch is het lijstje van bedriegelijke geheimmiddelen, dat ons dagelijks onder de oogen komt, veel langer dan waartegen door den Badenschen Minister officieel wordt gewaarschuwd.

Rechtzaken.

Amsterdamsche Rechtbank.

Kwakzalverij.

Een oud strompelend vrouwtje neemt in de bank der beklagden plaats. Ze is 69 jaar oud en wat doof. Ze mag daarom vlak voor de tafel der rechtbank plaats nemen. De dagvaarding legt haar ten laste, dat zij zelf heeft verkocht en aan een lijder aan asthmalen raad heeft gegeven een pleister van die zalf op borst en rug te leggen en één pil — uit die zalf vervaardigd — per dag in te nemen. De stof, waaruit zalf en pil waren vervaardigd, hield loodwit in, en zoo liep één harer patiënten eene ernstige loodvergiftiging op.

Uit de voorgelezen bescheiden blijkt, dat bij een huiszoeking bij bekl. werden aangetroffen eenige boeken over arts-enig-bereiding en verschillende hoeveelheden zalf, was, magnesia, droppoeder, knoflook, chloor-ammonium enz. De heeren Jacobus Polak en Kruyse, apothekers, onderzochten de zalf en vonden loodverbindingen.

Onder de getuigen vonden wij allereerst Prof. Hertz, die, bij een zieke geroepen, dezen naar 't Gasthuis liet dirigeren, omdat 't onmogelijk was hem terstond te onderzoeken. De buik was gespannen en de beenen waren gezwollen. Na toediening van opium, kwam de lijder in een beteren staat, die een onderzoek toeliet. Daarbij werd terstond acute loodvergiftiging geconstateerd en daarop eene geneeskundige behandeling ingeleid. Thans is de patiënt bijna genezen. Een en ander gaf aanleiding de oorzaak van de vergiftiging op te sporen, en zoo kwam aan 't licht, dat der beklagde zalf en pillen de oorzaak waren.

De professor verklaart, dat tegen asthmalen nooit loodwit wordt of mag worden toegediend. Loodmedicatie mag bij chronische ziekten niet plaats hebben.

Bekl. vindt, dat loodverbindingen niet zoo gevaarlijk werken. Als zij wat weet, moet zij haar medemenschen helpen. Ten bewijze van haar vertrouwen in de zalf, brengt zij een hoeveelheid op den vinger en van daar op de lippen! Zij gebruikt zelve de zalf jaren lang, zoo dikwerf zij niet wel is. Maar Prof. Hertz en zijn assistent, Dr. Van Wagenburg, constateeren bij bekl. — op de zitting zelve — een eigenaardige kleuring van 't tandvleesch, een gevolg van chronische lood-intoxicatie. 't Helpt niets: 't vrouwtje meent, dat God zelf 't lood als kostelijk geneesmiddel heeft gegeven en dat 't den patiënt geen kwaad kan gedaan hebben! Bekl. heeft geen respect hoegenaamd voor de medische wetenschap.

De vrouw van den vergiftigden patiënt verhaalt, dat haar man aan asthmalen leed en te vergeefs twee dokters had geraadpleegd. Een overbuur, een barbier, gaf den raad eens de bekl. te raadplegen. De voorzitter brengt de vrouw onder het oog hoe roekeloos zij gehandeld

heeft, door haar man te brengen bij de kwakzalveres.

Voor elk doosje zalf werd 25 cent betaald. Het asthmalen verminderde, maar krampen in den buik en dikke beenen traden in de plaats. Twee doosjes per week werden gebruikt. Onder de bedrijven door werd de behandeling van den huisdokter voortgezet. De krampen werden eindelijk zoo hevig, dat de vrouw besloot haar man bij Prof. Hertz te brengen. Men kent het vervolg.

De bekl. is maar niet te overtuigen van 't verkeerde van haar daad. De pres. maakt haar opmerkzaam, dat zij thans de gevolgen van haar handelingen kent en dat zij zich thans te hoeden heeft een volgende maal niet wegens opzettelijke vergiftiging terecht te staan.

Eindelijk komt ook de bijna vergiftigde patiënt. Den roep, welke van de bekl. uitging, vernam hij van een barbier, die door haar kostelijk van een bloedspuwing zou genezen zijn. Merkwaaardig is, dat de dokters, die bij den lijder werden geroepen, toen deze de hevige buikkrampen kreeg, niet de diagnose loodvergiftiging stelden. Eerst Prof. Hertz en zijn assistent Dr. van Wagenburg herkenden de ziekte.

De voorzitter kapittelede den patiënt behoorlijk over zijne verregaande domheid. Hij ziet die thans in.

Het dienstmeisje van bekl. verklaart, dat haar meesters gedurig menschen — klaarblijkelijk zieke — ontvangt. De juffrouw heeft een achterkamer, waar nooit vreemden in mogen komen. De menschen moeten in de gang wachten.

Bekl. ontkent de zalf zelf te fabriceren. Zij wordt haar gebracht door een ouden heer, dien haar grootvader al kende, en die — naar de berekening van den president — ongeveer 150 jaar oud moet zijn! 't Feit is, dat bij de huiszoeking potten en pannen met zalf werden gevonden, en dat denkelijk de geheimzinnige achterkamer de plaats is, waar de kwakzalveres haar zalf bereidt.

Bekl. is reeds tweemaal veroordeeld wegens onbevoegde uitoefening van de geneeskunde. De president brengt haar onder 't oog, dat zij Gods naam niet in deze zaak ijdelijk moet gebruiken en zorgen, dat zij met haar praktijken ophoudt; dat zij groot gevaar loopt eene giftmengster te worden.

Het O. M. requireert schuldigverklaring aan de artt. 436 en 308 Wetboek van Strafrecht: onbevoegde uitoefening der geneeskunde en 't door schuld veroorzaken van lichamelijke letsel, en veroordeeling tot zes maanden gevangenisstraf.

In 't algemeen belang deelen wij mede, dat de bekl. is Gesina Keijser, weduwe Thielking, oud 68 jaar, wonende Bloemgracht 44. N. v. d. D.

De rechtbank heeft haar, wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde, veroordeeld tot f 300 boete, subs. 2 maanden gevangenisstraf.

Wij hebben van het geval, waarvan hierboven sprake is, melding gemaakt in no. 7 van den vorigen jaargang. RED.

Ter overneming.

Een manoeuvre van Roman Weissmann.

(Ernstige waarschuwing.)

Tegen ROMAN WEISSMANN, of liever tegen zijn opvolger, die thans het z.g. *beroertewater* exploiteert, is zoowel door ons, als door anderen, b.v. de Gezondheidsraad te Karlsruhe, herhaaldelijk gewaarschuwd.

Duidelijk is aangetoond, dat met 'dit water, in hoofdzaak *Tinctuur van Arnica*, kwakzalverij op groote schaal wordt gepleegd.

Ongetwijfeld hebben al die waarschuwingen geholpen en kwam de naam van R. WEISSMANN in kwaden reuk, zoodat de fabrikant van het beroerte-water het adverteeren, onder den bekenden naam, naliet.

Er is nu iets anders op gevonden.

Reeds eenigen tijd geleden — maar vooral weer in de laatste weken — wordt de aandacht van het lezend publiek getrokken door een groote advertentie met het volgend opschrift:

„Waarom word ik van mijn zenuwlijden niet genezen?”

„Omdat Gij tot heden het rechte pad ter genezing niet leerdet kennen.”

In die advertentie, overvloeiende van onzin, wordt ten slotte den zenuwlijders de raad gegeven een geschriftje over *zenuwziekten* en *beroerte* aan te vragen, dat gratis en franco wordt aangeboden.

En wat krijgt men op zijn aanvraag?

Het bekende, reeds veel besproken boekje, dienende tot aanbeveling van het *beroertewater van Roman Weissmann*.

Een boekje, bevattende, behalve een onzinnige beschrijving van zenuwziekten en beroerte, niets anders dan attesten over de eenig goede werking van het *beroertewater*.

Een boekje echter, dat in handen van onontwikkelden, en van personen die slecht lezen, hoogst gevaarlijk is.

Men zij ernstig daartegen gewaarschuwd.

Correspondentie.

Als nieuw lid is toetreden de heer H. Vlaanderen Pz., te Utrecht.

G. te A. Wij zijn het volkomen met U eens. De firma *Kraepelin en Holm* te Zeist handelt, door het, in het publiek, adverteeren van hare z.g. specialiteiten, met opsomming van de verschillende kwalen waartegen die middelen dienst moeten doen, precies als alle andere kwakzalvers. Het doet niets ter zake dat hier een apotheker aan het hoofd staat; zelfs, wij beweerden dit reeds herhaaldelijk, is dit te gevaarlijker, omdat het publiek nog altijd, hoewel ten onrechte, meent, dat de apotheker „verstand heeft van geneeskunde.” Aan het annoncereen, met opsomming der kwalen, is nog een groot bezwaar verbonden. De patiënt moet zelf maar uitmaken wat hem scheelt en dan in het aangeboden lijstje de kwalen opzoeken, die hij meent te hebben, teneinde het gewenschte geneesmiddel te vinden.

Gebr. S. te A. Tegen Dr. Walser en zijn *nieuwe natuur-geneesmethode* hebben wij reeds gewaarschuwd in het bijvoegsel van het Maandblad van April 1893.

Dr. J. J. Tj. te A. Het poeder is in onderzoek; dank voor de toezending.

H. J. te S. *Boom's maagpoeder* is een mengsel van krijt, magnesia, nitras bismuthicus bas. en poeder van curaçao-schillen, sterk gearomatiseerd met pepermuntolie. Gij ziet het, niets bijzonders. Over de *zenuwdroppen* later.

A. A. te N. en J. Th. te H. Dank voor uwe mededeelingen; tegen het middel van de Erven Wed. Abbring hebben wij een waarschuwing in dit blad opgenomen. Gij zult daaruit zien, dat een enkel geval van genezing niet aan het middel behoort te worden toegeschreven.

G. N. te R. Gij zult het antwoord onder de „herhaalde waarschuwingen” vinden. Ook ons is het niet ontgaan, dat Guyot weer zoo herhaaldelijk en zoo brutaal adverteert; dit is een gewoon verschijnsel in den winter. Tot ons leedwezen hebben wij niet altijd plaatsruimte voor veel „herhaalde waarschuwingen.”

Over *Pastilles Poncet* en *Pastilles Dumont*, naar wij hopen, in ons volgend no.; zij zijn in onderzoek.

Herhaalde Waarschuwingen.

Teercapsules van Guyot. Nadat de geneeskunde vroeger nog al gebruik van teer en teerwater had gemaakt, heeft zij deze tegenwoordig grootendeels laten varen, daar andere stoffen beter de vereischte werking te weeg brengen, al kunnen de toebereidingen somtijds eenig nut doen. Indien de geneesheer tegenwoordig nog teer wil laten gebruiken kan hij bij ieder apotheker dit tot teerpillen laten verwerken. De capsules bestaan uit teer met een laagje gelatine omgeven. Bij een geringe verkoudheid, die echter ook zonder geneesmiddelen, indien men een goeden leefregel volgt, gemakkelijk geneest, kan het gebruik van enkele capsules geen kwaad. Veel heil verwacht men echter niet van teer en niet ieder ga op goed geluk aan 't slikken. Men zij met 't gebruik voorzichtig. Teer is in 't geheel niet een zoo onschadelijke stof als het door GUYOT en zijn opvolgers genoemd wordt. Terwijl sommige menschen verscheidene teercapsules zonder schade schijnen te kunnen gebruiken, zijn ons meerdere gevallen voorgekomen, waarin het gebruik, zelfs van een of twee stuks, onpasselijkheid te weeg bracht. In één geval zelfs bleef de hardnekkige braking nog den volgenden dag voortduren. Men zij dus gewaarschuwd, vooral ook omdat de teercapsules door vele zwakke borstlijders worden gebruikt. Bij een teringlijderes in 't laatste tijdperk zagen wij een hardnekkige braking van tijd tot tijd telkens terugkeeren. Bij onderzoek bleek, dat het meisje, op aanraden van een der familieleden, steeds volhield, buiten weten van haar geneesheer, twee of drie teercapsules 's morgens te nemen. 't Gevolg was, dat de maag het zoo hoogst noodige voedsel nog eerder weigerde dan de aard van het longlijden meebracht.

Een langdurig voortgezet gebruik schaaft zeker altijd, zoowel de maag als de beurs. De 60 capsules kosten f 1,25 en zouden, fabriekmatig bereid, nog met behoorlijke winst voor f 0,30 te leveren zijn. Op een voorschrift van den geneesheer bij den apotheker gereed gemaakt zullen 60 teerpillen hoogstens f 0,60 kosten.

Middel tegen beroerte van Roman Weissmann.

Dit is een vocht, waarvan men 20 of 30 druppels in een liter water moet doen, en waarmede men zich dagelijks moet wasschen. Het heet een onfeilbaar voorbehoedmiddel tegen alle zenuwkwalen, vooral tegen beroerte.

Eenvoudiger kan het zeker niet, en wij hooren enkele onzer lezers of lezeressen reeds uitroepen, dat zij dit dan toch wel eens zouden willen beproeven.

Nu, dit kan geschieden, maar het is daarvoor niet noodig zich een fleschje uit Brussel te laten toezenden. Men geraakt dan in handen van een kwakzalver en wie weet met hoeveel verlies men weer uit zijn klauwen komt. Om te beginnen moet men dan drie gulden voor het kleine fleschje offeren, terwijl men voor 60 of 70 cent hetzelfde kan krijgen.

Het met zooveel bluf aangekondigde *Schlagwasser of Beroertewater van ROMAN WEISSMANN* is namelijk, blijkens een herhaald onderzoek in Duitschland ingesteld, in hoofdzaak *Tinctuur van Arnica*, gekleurd met een

aftrekkel van ratanbiabast of kino, een tinctuur die in geen enkele Nederlandsche apotheek ontbreekt en die men waarlijk niet voor een 4 of 5 maal te hoogen prijs op een blufferige advertentie uit het buitenland behoort te ontbieden.

Doch hetzij het hier voor weinig of in Brussel voor veel geld wordt aangeschaft, in geen van beide gevallen zal men er de uitwerking van bespeuren, die in de advertentie of in het boekje er aan wordt toegekend. Arnicatinctuur, in het waschwater gedaan, is zoowat hetzelfde alsof men er een scheutje brandewijn bij had gevoegd, meer niet.

In één opzicht is echter, wat in het boekje gezegd wordt, volkomen waar. Wie trouw de druppeltjes van ROMAN WEISSMANN in zijn waschwater doet, loopt inderdaad zeer veel kans nooit een beroerte te krijgen; van de 1000 personen die dat middel gebruiken, zal misschien nauwelijks één enkele door een beroerte getroffen worden.

„Dus dan toch voor alle zekerheid het middel gaan gebruiken?" zoo hooren wij vragen . . . .

Neen, waarde lezer, want beroerte is een gelukkig zeldzaam voorkomend ongeval en als gij het middel niet gaat gebruiken loopt gij even weinig kans door een beroerte te worden getroffen; van alle menschen is er namelijk hoogstens 1 op de 1000 dien dit overkomt. Het middel van ROMAN WEISSMANN kan daaraan niets toe of afdoen.

ROMAN WEISSMANN is, eenige jaren geleden, aan een beroerte gestorven.

Dr. Retau's zelfbewaring. Dit schandelijk boek wordt nog voortdurend in onze Nederlandsche nieuwsbladen geadverteerd tot schande voor die bladen en tot schade voor de jongelieden, die zich tot koop laten verlokken. De prijs van f 2 is hoog, maar de schade, die men daardoor in zijn beurs lijdt, is niets-beteekenend in vergelijking met het schromelijk nadeel dat de kooper er door naar lichaam en geest kan ondervinden.

Eerst heeft men eene angstvallige schildering van de onheilen, die kunnen voortspuiten uit sommige uitspattingen en kwade gewoonten; dit ware op zich zelf als afschrikwekkend voorbeeld misschien niet te misprijzen; doch alles is met zulke schromelijke overdrijving voorgesteld en in zulke veel te schrille kleuren geteekend, dat den ongelukkige, die het leest, de wanhoop om het hart slaat. Wij kennen tal van personen die geheel en al radeloos zijn geworden door 't lezen van dit boek.

Maar juist op deze radeloosheid hebben de schrijvers het gemunt. De ware of vermeende lijdens moeten zich in hunne handen werpen, zich voorstellende, dat bij hen alleen heil en redding te vinden is. „Lees dit boek met opmerkzaamheid door," — staat er dan ook reeds in het begin — „en vindt gij, dat gij geneeskundige hulp nodig hebt, wend u dan met vertrouwen tot ons. Gij zult zeker hulp vinden."

Die geneeskundige hulp wordt aangeboden door het zoogenaamd *Geneeskundig bureau* te Leipzig, een geheel onbekend gezelschap en bij de eerste aanmelding moet de lijdende reeds zes gulden insluiten voor het consult en liefst nog onmiddellijk dezelfde som voor geneesmiddelen.

Van een geneeskundige, die zich met de zaak inlaat, bemerkt men niets, een boekverkoopersfirma ontvangt en verzendt de correspondentie en de middelen worden uit eene zoogenaamde apotheek toegezonden.

Feuilleton. Medische Kroniek.

In het Algem. Handelsblad van 13 Jan. j.l. is, onder bovenstaanden titel, een artikel van Dr. M. W. PIJNAPPEL verschenen, dat wij, om de belangrijkheid, in zijn geheel en met volle instemming overnemen. Het was ons niet mogelijk een uittreksel daaruit te geven, zonder aan het geheele betoog schade te doen.

„De beteekenis der natuurgeneeskunde. — Haar natuurlijkheid. — Het gebruik van medicijnen. Er is *Wahrheit en Dichtung* in de natuurgeneeskunde: een kern van groote waarde in een phantastisch en opgesierd, maar waardeloos omhulsel. Het publiek is van de kern alleen niet gediend, maar in het vreemde gewaad herkent het die niet en, bekoord door al het fraais, aanvaardt het wat goed is, ter wille van de onnoodige versiering.

Die goede kern is de eeuwenoude, maar steeds miskende, waarheid dat lucht en licht noodig voor ons zijn als brood; dat reinheid van ons lichaam en van onze woning een der krachtigste middelen is tot behoud van onze gezondheid; dat ons voedsel eenvoudig behoort te zijn en onmatigheid, onder welken vorm ook, moet worden vermeden; dat er buiten den artsenschat zeer krachtige geneesmiddelen zijn.

Het phantastisch en waardeloos, soms zelfs schadelijk, omhulsel bestaat uit den afkeer van medicijnen en in het algemeen de verachting van alle schooleische wetenschap; de lucht- en watersport, in al zijn overdeden uitingen; de excessen in de kleeding; de zonderlinge voeding, en vooral uit de zoogenaamde natuurlijkheid van al deze zaken.

Wat er goed is in de natuurgeneeskunde zal geen enkel arts zijn patiënten onthouden, maar veel succes heeft hij van zijne raadgevingen gewoonlijk niet. Zoolang de menschen ziek zijn en te bed liggen, zijn zij wel geneigd om te doen wat wij hun zeggen en te luisteren naar onzen raad, hoewel er zelfs dan dikwijls niet meer dan eene neiging is te bespeuren, maar zoodra zij buiten ons onmiddellijk bereik zijn, is het met onzen invloed gedaan. Dan vinden zij een

vollen en zorgvuldig gesloten tramwagen een zeer verkieslijk en heilzaam verblijf, gaan zij zich zooveel zij maar kunnen te buiten aan versterkende middelen en staal en hullen zij zich in onderkleedingstukken zonder tal — kortom dan meenen zij aan alle eischen der hygiëne te hebben voldaan, als de tocht is buitengesloten en nooit eenige kou van buiten hun lichaam bereiken kan, en als zij zooveel mogelijk melk en eieren gebruiken, om nog niet te spreken van de talloze pillen en capsules en poeders, die zij, op welwillenden aandrang van vrienden en familie, zoo nu en dan tot zich nemen.

De natuurgeneeskunde weet hen echter tot groote geestdrift voor lucht en matigheid in voeding te bezielen, en voor het vele goede wat zij werkelijk in die richting doet, kan men haar veel dwaasheden vergeven. Maar wat haar niet te vergeven is, is het air van wetenschappelijkheid dat zij aan al die dwaasheden geeft en het voetstuk waarop zij zichzelf plaatst. Altijd als dat geschiedt door mannen die het beter weten, zooals Dr. Lahmann en de geneeskundige beoefenaars. Wat b.v. Kuhne in dat opzicht doet en zegt, heeft natuurlijk niet de minste beteekenis. En pastoor Kneipp, als ik na zoo iemand den eenvoudigen en belangelozen man mag noemen, beschouwt alles waarschijnlijk van een ander standpunt en is ook veel minder strjdlustig.

Er is, geloof ik, maar één middel om het publiek minder ontvankelijk te maken voor deze en andere kwakzalverijen en dat is te zorgen dat het wat gezonder begrippen over onze wetenschap krijgt. Dat is ook het eenige doel wat ik met mijn schrijven in dit blad heb. Ik zal dus trachten om achtereenvolgens alles te behandelen en duidelijk te maken, wat bij de natuurgeneeskunde te pas komt. Op die manier maken mijn lezers reeds eene wandeling door het geheele gebied der geneeskunde.

Soms worden wij in onze taak op geheel onverwachte wijze gesteund door de heeren van de nieuwe richting zelve, als namelijk geestdriftige leeken-aanhangers aan het schrijven gaan. Niet zooals mej. Carelsen: die heeft een zekere overtuigende gemoedelijkheid, die maakt dat iemand die niet op de hoogte is, werkelijk gevaar loopt om te gaan denken dat zij gelijk heeft. Het moeten schrijvers zijn, die nog veel hooger in hun geestdrift gestegen zijn en dan blindelings gaan doorslaan. De lezers herinneren zich misschien nog de artikelen van mr. Bleckmann, leerling van Kuhne, die ik nu bijna een jaar geleden in dit blad even besprak. Van die bengelende wetenschap, met haar beentjes in de lucht, en de wijsgeerige toekomst van de anatomie, en de steeds voortdringende en de menschen pillen in de magen duwende doctoren, en al die aardige dingen meer. Als er zoo een tien of twaalf waren, zou het met de natuurgeneeskunde spoedig gedaan zijn. Want het publiek weet van medische zaken zeer weinig en neemt gaarne aan wat met een schijn van waarheid wordt verteld, maar het bezit genoeg gezond verstand om dergelijke wartaal te kunnen onderscheiden. Door zoo iets zal niemand zich voor de zaak laten winnen, en velen, die er mede ingenomen waren, zullen de oogen open gaan als zij het lezen. Daarom spijt het mij zeer dat de schrijver er niet mee door is gegaan, zooals hij beloofd had. „Niet op zullen houden te strijden de aanhangers der Nieuwe Leer tegen de verderfelijke schoolwetenschap!" Zoo luidde het fiere slotwoord — en niemand heeft er ooit meer iets van vernomen!

De hoeksteen van de natuurgeneeskunde is de afschuw van medicijnen en de verwijzing naar de natuur. Door de laatste wordt ieder ingepakt. Wat natuurlijk is moet goed zijn, en eene natuurlijke geneeswijze is daarom de beste van alle. Niemand weet dat natuurlijke juist te definiëren, maar ieder voelt instinctmatig dat men er naar moet streven. Inderdaad is dat beroep op de natuur onzinnig.

„Terug naar de natuur!" roept Lahmann, doende alsof hij alles zegt — feitelijk zegt hij niets. Al wat hij doet is zijn eigen maaksel en zijn eigen opvatting van de natuur. De natuur zelve wijst ons nooit den weg. Natuurlijk leeft alleen het wilde dier, geen ander schepsel. De koeien in de wei, die ons door Lahmann tot voorbeeld worden gesteld, zeker het allerminst. Zij worden door den boer behandeld zooals dat voor zijne behoeften het meest gewenscht is. Vrijheid van beweging missen zij geheel, behalve op dat stukje wei waar zij zijn neergezet; de regenbaden, die zij zich laten toedienen, kunnen zij niet ontloopen; het kroost, dat zij krijgen, wordt haar grootendeels spoorwegs weerafgenomen, en het daarvoor bestemde voedsel ten eigen bate aangewend en tot slot van het tafereel verlaten zij op de meest onnatuurlijke manier ten huize van een slager het leven. De mensch is veel vrijer in zijn bewegingen, maar de maatschappij waarin hij leeft verbiedt hem het natuurlijke leven van het dier in de wildernis ten eenenmale. Als ooit de Kaffer, dien ik onlangs reeds als voorbeeld gebruikte, hier zou willen komen om te leven zooals hij dat thuis gewend is — en zelfs hij is daar aan eenige convenances en vormen gebonden — dan zouden wij hem ter wille van zijn ongedwongen en natuurlijke levenswijze ten spoedigste, als een steen des aanstoots, uit onze maatschappij verwijderen. De beschaving heeft ons banden aangelegd, die een natuurlijke leven per se onmogelijk maken. Maar zij heeft nog meer gedaan. Zij heeft ons geleerd dat de raadgevingen der natuur niet altijd te vertrouwen zijn, en dat onze eenige richtsnoer in de bepaling van onze levenswijze moet zijn onze kennis en ons gezond verstand.

Als een mensch slechts leefde naar de inspraken van zijn hart en zijn natuur, zou zijn gezondheid dat niet lang verdragen. Hij weet, al handelt hij er niet altijd naar, dat hij niet moet eten en drinken zoolang het hem lust, en de natuur heeft er niet, zooals bij de dieren, voor gezorgd dat hij in het overvullige geen behagen heeft. Zoo gaat het met alles wat wij doen. Den nacht, die dient om te slapen, heeft de natuur hier te lande zoo ingericht, dat wij ons onmogelijk geheel aan die vingering kunnen houden. Dat wij toch goed doen met ons van een deel van den nacht te bedienen om te slapen, is niet omdat het natuurlijk is, want tal van dieren doen het niet, maar omdat het inderdaad gezonder is om zooveel mogelijk van het daglicht te profiteren. En als het deel van den nacht, dat laat-opblijvers doorbrennen buiten hun bed, altijd maar beteekende eene verplaatsing van den slaaptijd, zou het zoo erg niet wezen. Maar veelal wordt het benuttigd tot het verrichten van bezigheden en het nemen van dranken, die anders zouden vermeden zijn, en dan vormen die het nadeel, niet het laat naar bed gaan.

De uitspraak dat iets goed is omdat het natuurlijk is, heeft derhalve evenmin recht van bestaan als die, dat iets

niet goed kan zijn omdat het onnatuurlijk is, en de natuurgeneeskunde gebruikt met haar triomphantelijk beroep op de natuurlijkheid van haar methode, niet anders dan een volkomen zinledige phrase. Wij zullen hier en overal steeds hebben na te gaan, of iets op zich zelf goed of slecht is, en waarom, zonder ons daardoor van de wijs te laten brengen.

Allereerst dus de algeheele verbanning van de medicijnen. Het zal misschien menigeen verbazen om te hooren dat ik voor een deel tegen dat streven geen bezwaar heb. En meer nog misschien dat de meeste collega's het daarin met mij eens zijn. Inderdaad komt die aanbidding van de artsenij als zoodanig van den kant van het publiek, niet van ons. „Zonder medicijnen kan ik niet beter worden!" is een uitroep dien men dagelijks hoort, maar dien wij niet onderschrijven. Ik herinner mij daaromtrent weder een gezegde van een mijner leermeesters, een theoreticus trouwens, die een zijner leerlingen na zijn artsexamen toevoegde: „zie zoo jongen, nu kan je alles voorschrijven wat je maar wilt, denk er alleen om dat je er nooit zelf iets van neemt." Dat was een boutade natuurlijk, niet meer dan een aardigheid, want die professor is op zijn tijd voor geen medicijnen bevreesd, en die leerling, een van de allerbesten van zijn vak tegenwoordig, heeft bij de zeer zeldzame gelegenheden dat hij ze noodig had, er vol vertrouwen van genomen, maar de raad illustreert toch vrij goed onze positie in deze quaestie. Het publiek eischt gebiedend een drankje bij elke ziekte, en aan het dogma dat er voor iedere kwaal ook een medicijn bestaat, houdt het hardnekkig vast tot het in een „Naturheilstalt" komt en, daar tot een ander uiterste vervallend, vergeet dat die meening van hemzelf kwam en niet van ons. Wee den wolf, die in een kwaad gerucht staat! Vroeger hadden wij er misschien wel aanleiding toe gegeven, maar tegenwoordig kunnen wij met een gerust hart zeggen dat wij die geestdrift voor de medicijnen te boven zijn.

Nu wil ik geen oogenblik den schijn aannemen alsof ik het een groote zonde vind om den menschen nog iets meer te geven dan het strikt noodige. Het *primum non nocere*: „zorg allereerst dat ge geen kwaad doet", is bij den geneesheer zoo ingeworteld, dat hij voor het geven van schadelijke middelen wel waken zal. En, al zou de patiënt zonder medicijnen dikwijls ook genezen, ik kan hem verlichting verschaffen en den weg tot herstel effenen, en dat is ook veel waard. Maar in ieder geval, wat noodig is laten wij ons tot geen prijs ontnemen. En iemand die ontken dat in vele gevallen het geven van medicijnen gelijk staat met een mensch het leven te redden, die is onwetend — of erger. Als dr. Lahmann aan hartlijders niet op zijn tijd wat *digitalis* (vingerhoedkruid) geeft, dan krijgt hij hun dood op zijn geweten. En een lijdende aan buikvliesontsteking, aan wien hij de *opium* onthoudt, heeft ook veel kans de behandeling niet te overleven. Souvereine middelen als de twee die ik noemde, en als *kamfer*, *chinine*, *arsenicum*, om er nog een paar bij te voegen, zullen hunne heerschappij behouden, trots alle natuurgeneeskunde!

Als deze er echter in slaagde om de menschen wat bang te maken voor het medicijneeren op eigen gezag, dan had ze een goed werk gedaan, en daarom juich ik voor een deel haar streven zelfs toe. In dat opzicht wordt het publiek zeker wat al te wijs. Vanmorgen nog kwam er eene vrouw aan een stadszittinglokaal, niet met een klacht, maar kant en klaar met het verzoek om wat phenacetine!

Het is niet onaardig om eens na te gaan op welke motieven dat vernietigend oordeel over alle medicijnen wordt gebaseerd. „Geen ziekte ontstaat door gebrek aan *broom*, *chinine*, *digitalis* enz. — dus kan ook geen ziekte door de aanwending van die aan het lichaam vreemde stoffen genezen." Deze heerlijke logica spreekt voor zichzelf. „In tegenstelling met de ongelijk werkende en bedriegelijke chemische middelen is de werking der natuurgeneesmiddelen nauwkeurig te bepalen." De waarheid is dat op dit gebied, al zijn wij in den laatsten tijd veel vooruitgegaan, alles nog vaag en onbestemd is. „Altijd met de natuur mee, nooit er tegen in!" Daarom worden hoogstens eenige onschuldige kruiden aangewend, maar de krachtigste werkende, die toch ook niet buiten de natuur groeien, vermitschuwwd. Want „wat eenmaal als vergif staat aangeschreven, kan nooit goed zijn."

Het zou mij te ver voeren en ik vind het ook inderdaad niet der moeite waard om hierbij nog langer stil te staan en b.v. te memoreeren wat dr. Allinson, die er eenige hoofdstukken aan wijdt, van deze zaak zegt. Deze begint trouwens met de voor een medicus nogal onnoozele bekenenis, dat hij zich eerst het genezen van zieken zonder medicijnen niet kon voorstellen, en staat dus op een enigszins kinderlijk standpunt.

Maar een uitspraak van Lahmann moet ik ten slotte nog even aanhalen. „Of de geneesmiddelen," zegt hij, „op grond van latijnsche tooverformules in de apotheken worden bereid, of daar als geheimmiddelen in dezelfde flesschen en doosjes worden verkocht, is geheel hetzelfde. Het is zelfs nog veel verleidelijker om middelen te gebruiken, die, zooals de Zwitsersche pillen, dikwijls beproefd zijn, dan de middelen van een arts die zich — misschien vergist hebben kan." De man die zich niet ontzag zulke taal naar te schrijven, beleedigend zou ik ze noemen, als ze niet zoo onzinnig ware, die man is geeerd en geprezen om zijn karakter en zijne wetenschappelijkheid in ons eerste Nederlandsche tijdschrift, waarin Donders geschreven heeft en Moleschott, — heroën in de wetenschap! — en waarin Engelmann met diep ontzag de nagedachtenis geeerd heeft van Helmholtz, den grootsten onder de grooten!

Ten opzichte van de chirurgie staat de natuurgeneeskunde op het conservatieve standpunt. Dat komt uit, want op dat standpunt staan alle chirurgen ook. Maar men kan ook al te conservatief zijn en al te bang voor het mes. Als de natuurgeneeskundigen, zooals L. hier en daar te verstaan geeft, eerst de etteringen in de diepte oppervlakkig willen maken, voor zij ze openen, zal het hun nu en dan wel eens gaan als met de hartlijders, aan wie zij de *digitalis* onthouden. De etter is niet altijd even gewillig om juist den weg te gaan, waar heen men hem met een warm verbandje lokt, maar begeeft zich dikwijls onverwacht op paden, waar zijn komst den patiënt het leven kost. De gynaecologie, het vak van de vrouwenartsen, wordt door Lahmann, als zij n.l. bestaat uit het verrichten van onnoodige operaties, vervloekt. Als zij daar werkelijk kwaad mee doet, doe ik gaarne mee, evenals ieder ander. Maar het komt hier ook al weer op de appreciatie aan. Voorloopig heb ik tot die vervloeking bij onze vrouwenartsen nog geen aanleiding gevonden.
Dr. M. W. PIJNAPPEL."

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenscht te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. H. Burger, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 830.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen,

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Bericht: Register op de 10 eerste jaargangen van het Maandblad

Hoofdartikel: Modern bijgeloof.

Berichten: Jaarvergadering van de Afdeeling Amsterdam. — Uit het jaarsverslag der Ned. Tandm. vereeniging. — Pharmaceutisch bureau. — De Kneipp'sche methode beoordeeld. — Wat is een geheimmiddel? — Schadelijke werking van den fistelpot van Klaas Ursem. — Ribbing's Sexueele Hygiëne.

Grootere artikelen. Een merkwaardige courant (Journal de la Surdité). — Pastilles Poncelet. — Haemoferin. — Een schadelijk „schadeloos” middel. — De gevaarlijkheid van aloë.

Rechtzaken: Veroordeeld wegens verkoop van Wortelboer's kruiden. —

Correspondentie.

Herhaalde Waarschuwingen. Electromotorische tandhalsbandjes van Robert Holz.

Bericht aan de leden en lezers.

Het register op de tien eerste jaargangen van ons Maandblad, bewerkt door den heer J. M. VAN ELK te Dordrecht, is in druk verschenen. Ongetwijfeld voorziet deze uitgave in een lang gevoelde behoefte, vooral voor hen, die nog eens een of meer van de talrijke onderwerpen willen opzoeken, die gedurende een tijdsverloop van 10 jaar in het blad zijn behandeld. En inderdaad, het trof ons zelf, hoe groot het getal mededeelingen en waarschuwingen is, dat in dat tijdsverloop een plaats in het Maandblad heeft gevonden. Dat groote getal alphabetisch te regelen en zoodanig beknopt te beschrijven, dat het opzoeken geen moeilijkheid oplevert, ziedaar de omvangrijke arbeid, dien de heer VAN ELK, bereidwillig, geheel belangeloos, alléén uit sympathie voor onze Vereeniging, heeft ondernomen. En de wijze, waarop hij die taak heeft volbracht toont duidelijk, dat hij de zaak, die hij vrijwillig had aangevat, tot een goed einde wist te brengen. Wij brengen hem daarvoor den hartelijken dank van ons en van allen voor wie zijn werk een niet génoeg te waardeeren hulpmiddel zal blijken te zijn.

Moge de voldoening, die hij van zijn arbeid gewis zal smaken, hem den lust geven om ook de volgende jaargangen van het Maandblad, zij 't nu of later, van een register te voorzien!

Het register is, op franco aanvraag bij den Secretaris-penningmeester, verkrijgbaar:

voor de leden tegen toezending van 50 ct.;
voor abonnés en
niet-leden „ „ „ 75 „

Modern Bijgeloof.

Aldus is de titel van een belangrijk artikel van de hand van Dr. A. J. C. SNIJDERS te Zutphen, verschenen in „De Tijdspiegel” van Januari j. l.

Ons bestek laat niet toe het artikel in zijn geheel over te nemen of te bespreken en trouwens — er komt veel in voor, wat in ons blad misplaatst zou zijn, maar daar, waar Dr. S. zich begeeft op het pad, dat wij in ons blad bewandelen, zal hij het ons veroorloven dat wij een deel van zijn betoog, als zijnde een hulp in onzen strijd, overnemen.

De geachte schrijver begint met erop te wijzen dat, niettegenstaande de groote vorderingen der wetenschap en de vooruitgang der geestelijke ontwikkeling in onzen tijd, de tegenwoordige eeuw hebben doen beschouwen als een tijdperk van verlichting, het bijgeloof nog geenszins overwonnen is. Het heeft er zelfs allen schijn van, alsof het in de laatste jaren, met versche krachten beziel, opnieuw het hoofd begint op te steken. Wij leven in een tijd, dat talloze „gedachtenlezers”, spiritisten en anti-spiritisten, magnetiseurs enz. de wonderdadigste genezingen heeten te verrichten en zelfs bij het ontwikkelde publiek een vruchtbaar veld voor hunne praktijken vinden.

Het bijgeloof treedt tegenwoordig op moderne wijze op; al staat het lijnrecht tegenover de wetenschap, toch versmaadt het geenszins, tot het bereiken van zijn doel, de middelen aan te wenden, die de wetenschap in hare moderne ontwikkeling aanbiedt. Van magnetisme en electriciteit, ja zelfs van de wiskunde, wordt misbruik gemaakt om bijgeloovige voorstellingen ingang te doen vinden.

De „moderne” vormen van het bijgeloof hebben voornamelijk betrekking op waarzegging, kwakzalverij, dierlijk magnetisme en spiritisme en weervoorspellingen, en de schrijver gaat deze nu, ook in hunne historische ontwikkeling, meer uitvoerig na.

Wij kunnen hem hierin niet volgen; slechts een enkele aanhaling uit hetgeen hij over profetische voorspellingen aangaande de toekomst en — in verband daarmee — over heksen enz. zegt:

„Trouwens, nog op den huidigen dag is dat bijgeloof verre van zeldzaam, vooral ten platten lande. Herhaaldelijk kan men nog in de dagbladen berichten lezen van kinderen, die behekt zouden zijn en dientengevolge aan een ernstige ziekte zouden lijden. Zelfs wordt in dat geval dikwijls een formeele, soms zeer wreedaardige heksenproef in-

gesteld, zooals het koken van een levende kip, waarbij dan de het huis binnentredende als de heks wordt aangeduid en, als zij aan eene lichamelijke kastijding ontkomt, in elk geval van een groot deel der bevolking weinig aangename geestelijke folteringen heeft te verduren.

„Ook het zoogenaamde kaartleggen en het planeetlezen, waardoor de toekomst wordt voorspeld, zijn praktijken, die in onzen tijd nog geenszins van het tooneel zijn verdwenen, doch zich nog steeds in grooten bloei mogen verheugen. En hoewel aan die voorspellingen nog groote waarde hechten, blijkt uit de talrijke aankondigingen in de dagbladen, waaruit men mag afleiden, dat die kunst in onze 19e eeuw nog steeds een winstgevend beroep is.”

„Nergens echter”, zegt de geachte schrijver, „treedt wellicht het bijgeloof duidelijker en sterker op den voorgrond dan in de geneeskunde en deze leent zich daartoe dan ook bij uitstek wegens de geheimzinnigheid, die vele ziekteprocessen nog steeds omgeeft, en de onbekendheid met de genezingsmethoden.” En aan de behandeling van dit verschijnsel knoopt Dr. SNIJDERS een beschouwing vast over kwakzalvers en dergelijke, die wij voor een groot gedeelte — als passende geheel in ons kader — hier laten volgen:

„Van dergelijke bijgeloovige denkbeelden (op geneeskundig gebied) weet dan ook het onatzenbaar leger van kwakzalvers en wonderdokters, dat het land overstroomt, nog steeds zeer behendig en op groote schaal partij te trekken en misbruik te maken van de onnoozelheid der groote menigte. Holloway-pillen, Haarlemmerolie, Sequaholie en hoe de overige honderden andere zoogenaamde „geheimmiddelen” nog heeten mogen; zij vormen alle te zamen eene reusachtige speculatie op het bijgeloof en daardoor op de beurzen der menschen.

„Een merkwaardig voorbeeld van die speculatie op de onkunde van het publiek door middel van dergelijke kwakzalversmiddelen deed zich voor een paar jaar in Duitschland voor, hetgeen tevens eene belangwekkende illustratie vormt van de driestheid, waarmee deze lieden optreden. Door zekeren K. Jakobi, zich noemende: „Hygienoloog, wirklicher, öffentlicher antimedicinischer Volksgesundheitrat,” werd in 1892 een wonderdrank in den handel gebracht, „nectardrank” genaamd, die als geneesmiddel tegen bijna alle mogelijke ziekten aanprezen wordt onder het devies: „Dood aan de geheim-

middelen en de kwakzalverij!" Dit vocht, waarvan in Duitschland het debiet vrij aanzienlijk was, bleek, volgens eene mededeeling der Gezondheidscommissie te Karlsruhe, ongeveer waardeloos te zijn en slechts te bestaan uit een weinig gegist vruchtensap, vermengd met suiker, glycerine, kruiden en eene roode kleurstof.

"Een ander, eveneens waardeloos brouwsel werd insgelijks door genoemden Jakobi tegen de meest verschillende ziekten aanbevolen onder den naam van „koningsdrank", later gepromoveerd tot „keizersdrank." Het fraaiste van deze zaak was, dat de distillateur van dezen drank, H. Gerting te Berlijn, in de dagbladen eene dankbetuiging deed plaatsen aan het „Ober-medicinal-Kollegium" in de provincie Brandenburg, daar dit lichaam een rapport zou uitgebracht hebben, waarin de keizersdrank hoog geprezen werd, onder verklaring, dat er veel „edele Kaapsche wijn" in bevat was. Daar dit rapport nooit had bestaan, werd de fabrikant, in weerwil van zijne dankbaarheid tegenover de medische autoriteit, tot eene gestrengere straf veroordeeld.

"Niet minder betreurenswaardig is het nog steeds heerschende bijgeloof met betrekking tot de genezingen der zoogenaamde „wonderdokters." Hoevele gewillige slachtoffers voor die bewerking nog tegenwoordig, zelfs onder het zoogenaamde „ontwikkelde" publiek te vinden zijn, hebben ons vóór korten tijd de druk bezochte séances van Sequah, den oogarts Golam Kader enz. geleerd.

"Het moet erkend worden, dat de behandeling der patiënten door sommigen dezer wonderdokters somtijds met goede uitkomsten bekroond wordt. Doch vooreerst neme men daarbij in aanmerking, dat vóór de behandeling in den regel eene schifting plaats heeft en dat voor de openbare séances hoofdzakelijk slechts die lijders gekozen worden, waarvan eenige kans op succes is te verwachten, hetgeen niet wegneemt, dat in elk geval de behandeling van patiënten, door iemand zonder geneeskundige kennis, niets anders is dan bedrog en bovendien groote gevaren voor hen oplevert, terwijl bij nader onderzoek in den regel blijkt, dat tal van deze genezingen slechts van zeer tijdelijken aard zijn.

"Overigens moeten de gunstige resultaten, welke door kwakzalvers of wonderdokters niet zelden verkregen worden, aan verschillende oorzaken worden toegeschreven. In de eerste plaats geldt hier, als een gewichtige factor, het vaste vertrouwen, dat velen nog koesteren in de geheimzinnige invloeden van den kwakzalver op den patiënt en de ziekte. Wij hebben daarin nog een overblijfsel te zien van het middeleeuwsche geloof aan de gunstige werking der „sympathie", dat, trots al de beschaving van onzen tijd, nog op velen, ook van het meer ontwikkelde publiek, overgeërfd is.

"Verder moet hier ook weer eene belangrijke rol worden toegekend aan den invloed der „suggestie", welke door den kwakzalver, ja, zelfs door zijne geneesmiddelen op den patiënt uitgeoefend wordt. Het geloof aan de genezing is in vele gevallen reeds voldoende om, althans tijdelijk, werkelijke beterschap tot stand te brengen.

"Vooral bij zenuwlijders is die invloed zeer groot en evenals zich wel het geval heeft voorgedaan, dat menschen, die hand noch voet konden verroeren, bij eene plotselinge hevige aandoening; welke het gebruik hunner ledematen onmisbaar deed schijnen, op eens hun bed konden verlaten, zoo kan ook het geloof in en de vreugde over eene ophanden zijnde genezing een dergelijk gunstig gevolg hebben.

"Overigens spelen ook hier weder gemis aan nadenken en de invloed van het bijgeloof eene zeer groote rol en werken zij er toe mede, om het succes in den regel veel grooter te doen schijnen dan het werkelijk is.

"Vooreerst is hierbij vooral het spreekwoord: „mundus vult decipi", d. i. de wereld wil bedrogen zijn, nog steeds van volle kracht en maken de kwakzalvers dus van de conclusie: „decipiatur ergo", d. i. laat zij dus bedrogen worden, in ruime mate gebruik. En ten tweede wordt in dit geval zeer gezondigd door de toepassing van het „post, ergo propter"; met andere woorden: eene genezing na de behandeling is daarom nog niet altijd eene ge-

nezing door de behandeling.

"Eindelijk komt daarbij nog de omstandigheid, dat met de statistiek op dit gebied al zeer zonderling omgesprongen wordt. Van een paar gevallen, die een gunstigen afloop hebben, wordt natuurlijk, ten behoeve der reclame, een buitengewone ophef gemaakt, doch de talloze proefnemingen, die mislukten, worden behendig doodgezwegen en buiten rekening gelaten."

De schrijver behandelt nu verder, op zeer onderhoudende en leerzame wijze, het dierlijk magnetisme of somnabulisme, het hypnotisme, spiritisme en anti-spiritisme. Maar daarvoor moeten wij den weetgierigen lezer naar het oorspronkelijke artikel verwijzen; het is der lezing overwaard.

Berichten.

— De Afdeling Amsterdam hield Zaterdag 9 Februari 1895 hare jaarsvergadering.

Daarin werd het jaarverslag over 1894 uitgebracht, waaraan het volgende valt te ontleenen:

"In hoofdzaak heeft het bestuur zich bezig gehouden met de verspreiding van de waarschuwingskaarten, waarvan in het vorig jaarverslag sprake was. In het geheel werden geplaatst 424 kaarten op werven en fabrieken, verschillende door veel publiek bezochte kantoren, volkskoffijhuizen, een groot aantal voornamelijk kleine cafés enz.

De afdeling telde op 1 Januari jl. 174 leden, hetzelfde cijfer als op 1 Januari van het vorige jaar.

In de samenstelling van het bestuur kwam in het verslagjaar geen verandering."

Uit de rekening en verantwoording van den penningmeester bleek, dat er op 1 Januari 1895 een batig saldo was van f 147.80.

Het bestuurslid Dr. C. A. LOBRY DE BRUIJN, aan de beurt van aftreding, evenals de heer E. TH. SMEETS, stelde zich, om redenen van particulieren aard niet herkiesbaar. In zijn plaats werd gekozen de heer J. VAN RIEL, mil. apotheker le klasse, terwijl de heer E. TH. SMEETS herkozen werd.

Besloten werd met de verspreiding der waarschuwingskaarten voort te gaan.

— Het jaarverslag der Nederl. Tandmeesters-Vereeniging over 1894 en 1895 — ons welwillend toegezonden — behelst de mededeeling, dat de Vereeniging in het afgelopen jaar geen reden had om zich te beklagen over het gemis van medewerking van de zijde van hen, die, behalve de geneeskundige Inspecteur, belast zijn met het toezicht op de handhaving der geneeskundige wetten, doch dat de invoering van het nieuwe strafwetboek — waardoor overtredingen van die wetten door den kantonrechter worden behandeld — het vervolgen en veroordeelen wegens onbevoegde uitoefening der tandheekkunde niet gemakkelijk heeft gemaakt.

— Pharmaceutisch Bureau. Het Weekblad „Handelsbelangen" bevat een rubriek, getiteld: „Uit ons Archief", waarin mededeelingen worden gedaan omtrent personen, wier kredietwaardigheid volgens het oordeel der Redactie van dien aard is, dat zij meent daartegen te moeten waarschuwen. In deze rubriek vinden wij ook vermeld het Pharmaceutisch bureau, gevestigd Van der Duijnstraat 59 te Rotterdam, dat door middel van advertenties de aandacht wil vestigen op „Pharmaceutiek's kiespijnmiddel het eenigste, dat de hevigste pijnen binnen eenige minuten doet verdwijnen."

De Redactie van „Handelsbelangen" voegt er nog aan toe: „De lezer, die zich verheugt in het bezit van een goed geheugen, herinnert zich waarschijnlijk uit No. 52 van '93 nog, dat aan 't zelfde adres vroeger te bekomen was het Lazachus-middel tegen eksteroogen of kiespijn (hierover liepen de meeningen uiteen)."

— De Kneipp'sche methode beoordeeld. De Oostenrijksche Minister van Binnenlandsche zaken heeft, op advies van den Oppersten Gezondheidsraad, niet toegestaan, dat in een concessie voor een „Heilanstalt" (geneeskundig inrichting) de Kneipp'sche methode mede werd opgenomen, omdat daaraan geen wetenschappelijke methode ten grondslag ligt.

— Wat is een geheim middel? Vanwege de Deutsche Regeering is bekend gemaakt, dat als geheimmiddelen zijn te behandelen: Alle tot voorkoming of genezing van ziektoestanden van allerlei aard, zowel bij menschen als dieren, ten verkoop aangeboden artseneij- of geneesmiddelen, welke bestanddeelen, gewichtshoeveelheden en bereidingswijzen niet terstond bij den verkoop aan het publiek in duidelijken vorm en in hun geheel, worden bekend gemaakt.

Het enkel bijvoegen van een recept, tot welker

begrip een bijzondere technische kennis noodig is, voldoet niet aan deze vereischen.

Als geheimmiddelen zijn niet te beschouwen die praeparaten, welke zijn opgenomen in het Duitsche artsenijboek en zijn supplementen en in de pharmacopeën van andere landen.

— Schadelijk werking van den fistelpot van Klaas Ursem. Uit Amsterdam bericht men ons dat iemand, die geruimen tijd baat heeft gezocht bij het middel van Klaas Ursem, thans lijdt aan een bijna niet te stoppen diarrhée. Dit verwondert ons niet.

Wij brengen nogmaals een mededeeling van Dr. J. ENSING, voorkomende in no. 3 van den 2den jaargang, in herinnering, waaruit blijkt, dat het vertrouwen op de geneeskrachtige werking van de fistelpot den dood van een jongmensch heeft veroorzaakt.

— Ribbing's Sexueele Hygiëne, uitgegeven bij A. H. ADRIANI te Leiden, een belangrijk werk, waarop wij bij de verschijning de aandacht hebben gevestigd, beleeft reeds een vijfden druk.

Een merkwaardige courant.

(Journal de la Surdité.)

De Amsterdamsche Courant van 19 Maart (voor welker toezending wij der Redactie onzen hartelijken dank betuigen) bevat het onderstaand belangrijk artikel:

Toen de stamvader van alle couranten, de regelrechte overgrootvader van de Amsterd. Courant, het levenslicht aanschouwde, zal hij, evenmin als zijne peten een flauw begrip hebben gehad van de vreemdsoortige nakomelingen, die eenmaal de wereld zouden overstroomden. Men kan de eerste krantendrukkers dan ook volstrekt niet aansprakelijk stellen voor de latere wandaden van de bastaarden der pers. Maar plicht is het van een fatsoenlijke courant — al moge zij zelf (altijd in commissie) van tijd tot tijd een jokkentie onder de menschen brengen — duidelijk en verstaanbaar aan te wijzen die zoogenaamde nieuwsbladen, die enkel en alleen aan het bedrog en de leugen gewijd zijn. Wij mogen tegenover zulke voortbrengselen der schrijf- en drukkunst geen doekjes er om winden. Wie ons leest moet ons goed verstaan.

De courant, die ik op het oog heb met deze onvriendelijke woorden, is het Journal de la Surdité, het Dagblad der Dooftheid, dat te Parijs verschijnt. Ik zou nimmer gedacht hebben, dat het ooit noodig kon zijn in ons land daartegen te waarschuwen, maar ik heb ondervonden, dat er ook onder onze fransch lezende landgenooten onbevangen zielen zijn, die zich niet kunnen voorstellen, dat een verijnd bedrog, gelijk dat van de kwakzalversredactie van bovengenoemde courant, zich in dien vorm kon uiten. Ik heb ondervonden, dat een zeer ontwikkeld man zich gereed maakte er in te loopen, en wellicht, ware hij niet teruggehouden, zeer velen door zijn voorbeeld had medegegrootd.

Maar ook als verschijnsel in de geschiedenis onzer beschaving is deze courant merkwaardig genoeg om er gebruik van te maken. Want er is geen twijfel aan, dat velerlei menschen, ieder met zijn afzonderlijke bekwaamheid begaafd, te zamen moeten werken om iets dergelijks tot stand te brengen. Teekenaars, schrijvers, geneeskundigen en artseneijmengers moeten of op geen andere dan deze afkeurenswaardige wijze aan hun onderhoud kunnen komen — en dan moge de menschevriend wél toezien, dat niet eenmaal ook ons land zulke verschijnselen vertoone, — of de dorst naar meer dan hun billijkerwijze toekomt, het voldoen aan de zoogenaamde eischen des tijds, heeft al die mannen er toe gebracht, hun gaven door het slijk te halen. Maar wat het ergste is: die menschen voeren hun practijken te zamen uit. Zij hebben zich niet voor elkander geschaamd, en het is denkbaar, dat zij vroolijk het „er in vliegen" van iedere nieuw te plukken duif begroeten hartelijk lachend om de gemoedsbezwaren van hun verschillende vakgenooten, die minder geld maken.

Het Journal de la Surdité verschijnt in drie uitgaven, een hoofdblad, een geïllustreerd supplement en een blad, getiteld: „à travers les guérisons"; dit is een lijst van dankbetuigingen en berichten van genezingen.

Ik heb hier voor mij no. 70, van 15 Januari ll. Het eerste artikel in dit nummer is gewijd aan de gedachtenis van den oprichter, Dr. Drouet, dien menschevrienden man, die „het waarlijk doeltreffende geneesmiddel ontdekte voor alle gevallen van doofheid en ooraandoeningen," waardoor alle gehoortoestellen en operaties „voor altijd" overbodig werden. Van toen af nam Drouet een eerste plaats in onder de groote mannen onzer eeuw; zoo leest men althans.

Wat dom, niet waar, van alle professoren en oorzaken, om niet bij dien grooten man ter schole te gaan! Zij verbeelden zich nog altijd, dat ieder geval

van doofheid zijn eigen oorzaak heeft, en naar gelang daarvan behandeld moet worden. Hier behoort slechts een prop uit den gehoorgang verwijderd te worden, daar moet het trommelvlies zich vrij kunnen bewegen, ginds moet een luchtstroom het gehoortoestel reinigen, elders weder een belangrijke operatie niet alleen het gehoor, maar ook het leven, dat in zulke gevallen in gevaar kan zijn, redden. En in nog andere gevallen, helaas, staat de kunst machteloos en ziet men den lijdend langzaam maar zeker volkomen afgezonderd worden van zijn sprekende medemenschen.

De grootē Drouet intusschen bracht het nog verder: alle aandoeningen van keel en neus kunnen genezen worden door zijn ontdekkingen, maar . . . „de dood, helaas, moest den meester ontrukken aan zijn geliefde studiën, en hem ontroofen aan de gehechtheid zijner leerlingen.”

Maar die heeren zaten niet stil. Zij hebben het zoover gebracht, dat zij ook provinciale zieken kunnen behandelen, zonder hen te zien. Ja, zelfs buitenlanders kunnen van hun weldaden genieten — zelfs de Prussien is niet uitgesloten. En hoe? Het kost zelfs niets. Zij zenden op verzoek een vragenlijst, die de lijdend heeft in te vullen. Deze wordt naar Parijs teruggezonden met het volgende adres: Monsieur Derry (‘t heeft er ook veel van weg), Directeur de l'Institut Drouet, 112 Boul. Rochechouart, Paris. Dan krijgt de patiënt nogmaals gratis terug een bericht met den naam van zijn ongesteldheid, en het geneeskundig advies, bestaande in de aanwending van eenige geneesmiddelen, die slechts bij het Instituut Drouet te verkrijgen zijn en met grof geld moeten betaald worden.

Nu volgen een reeks van artikelen, die op zoogenaamd wetenschappelijke wijze een aantal onderwerpen op het gebied van oor-, neus- en keelziekten behandelen. Zij zijn er op aangelegd om ook dengeen, die nagenoeg niets mankeert, opmerkzaam te maken op kleine afwijkingen, pijnlijkheden, roodheden, enz. waarop hij tot nu toe nooit heeft acht geslagen, en hem bevreesd te maken voor al de ernstige of langdurige kwalen, waarvan de kleinigheden het begin heeten te zijn.

Dan komt een zeer menschlievend artikel, waarin men gewaarschuwd wordt tegen kwakzalverij op dit gebied! Na eerst den grooten Drouet geprezen te hebben, die slechts uit liefde tot de menschheid gewerkt heeft, gaat het verder:

„Maar, zoo het ongeluk van anderen uitverkoren zielen vervult, is het dikwijls ook het voorwerp van winstbejag van verdorven personen, die zonder gemoedsbezwaar, terwijl zij den zieken het vooruitzicht openen op een geneezing, die zij niet kunnen teweegbrengen, zich aan hun schreden hechten, en hen niet loslaten, voordat hun hebzucht verzadigd is.”

Daarom worden de zieken uitgenoodigd, slechts gebruik te maken van de geneesmiddelen voorgeschreven door het instituut Drouet, om namaak te voorkomen enz.

Men ziet het als altijd: geen grooter psychologen dan de oplichters.

Behalve een reeks van kleinere reclameartikelen, die niet zonder talent bijeen zijn gebracht, komt een overzicht van de pers, die eenstemmig juicht over de ontdekkingen van Drouet. Ten bewijze wordt een reeks van buitenlandsche bladen aangehaald. Het aangehaalde nu is of verzonden, of moet als advertentie of zoogenaamde „wetenswaardige mededeeling” behoorlijk betaald zijn geweest. In Nederland is de pers nog niet aan het juichen,

Voorzoover mij bekend, wordt in het eerste dagblad-artikel, aan deze zaak gewijd, zegge in het stukje, dat gij hier leest, de geheele geschiedenis betiteld als: *geneeskundige flesschentrekkerij*. Het bijblad „à travers les guérisons” is niet zoo aardig om te lezen als het hoofdblad. Het is een eentonige reeks van attesten, zooals wij die van zooveel kwakzalversmiddelen kennen.

Het geïllustreerde supplement bevat ook zulke attesten, maar bovendien een groote plaat, voorstellende de bedrijvigheid in de groote zaal van het instituut op het oogenblik dat de post binnenkomt.

Negenentwintig heeren zitten gereed om de honderden aanvragen van patiënten te gaan beantwoorden. Groote boekenkasten geven een begrip van de geleerdheid, die ter beschikking gesteld wordt van de keel-, neus- en oorlijders.

Ook vindt men een portret van den onvolprezen stichter van het instituut, en eenige aardige prentjes, voorstellende verschillende manieren, om aan de doofheid te gemoet te komen.

Hoe is het nu mogelijk, dat een verstendig man deze onbeschaamde opsnijderij voor goede munt kan houden? Wel, heel eenvoudig. Het voortdurend betuigen van medegevoel voor zijn lijden doet den onergdenkende patiënt, die vaak reeds veel tevergeefs beproefd heeft, zijn vertrouwen vestigen in zulk een menschlievend raadman. Nu komen beschrijvingen van kwalen, en niet in staat zijn eigen gevoelens met juistheid te beoordeelen, herkent hij licht in één van

die ziektegeschiedenissen zijn eigen geschiedenis. Hij verzoekt een vragenlijst en vult die in.

Als benaming van zijn kwaal wordt hem teruggezonden een algemeene term, die op velerlei gevallen toepasselijk is, en waarmee ook ieder ander geneesheer, zoolang hij niet nader onderzocht heeft, de reeks van 's lijders klachten zou samenvatten. Bijvoorbeeld: langdurige ontsteking van het strottenhoofd — maar dan in 't fransch: *laryngite chronique*, of iets dergelijks. De patiënt vraagt nu zijn dokter: kan het zijn, dat ik aan *laryngite chronique* lijd? Zeker! wordt argeeloos geantwoord. Ziet ge wel? Het klopt! roept onze vriend verheugd uit. Hij schrijft om de aanbevolen geneesmiddelen, en — is er in gevlogen.

Op deze wijze werken een menigte van kwakzalvers. Maar dat zij op zulk een grootsche manier te werk gaan als het Institut-Drouet, komt zoo weinig voor, er is zoozeer in staat de meer ontwikkelden te bedriegen — in tegenstelling van de *Sequah Company*, die, ook eenig in haar soort, het meer op de kleine luiden voorzien had — dat ik het noodig vond een afzonderlijk artikel er aan te wijden. Dr. H. P.

Met ingenomenheid lezen wij het bovenstaande over een kwakzalvers-manoeuvre, waarop wij reeds meermalen de aandacht moesten vestigen. Intusschen staat het Institut-Drouet in de grootsche manier waarop het te werk gaat, niet alleen. Voor de reclame ten behoeve van het *Elixir Goudineau* en van *Warner's Safe Cure* is van een dergelijk middel gebruik gemaakt, ofschoon de laatsten, wat grootscheit betreft, voor Drouet de vlag moeten strijken.

Op kleiner schaal maken vele Fransche kwakzalvers gezamenlijk gebruik van een reclameblad, getiteld: *Journal de la Santé*, een weekblad bstemd voor de „Vulgarisation Scientifique et Médicale”. God beter 't!

Tegen het Institut-Drouet is door ons uitvoerig gewaarschuwd in het Maandblad van Maart 1891.

Pastilles Poncelet.

„Het is de Koning der Pastillen; de leidman „der zwakke borsten; de troost der ongelukkigen „die lijden en hoesten. In een woord, het is het „eenig middel wat nog hulp brengt, dan wanneer „reeds alle andere geneesmiddelen krachteloos zijn „geweest.”

Dat klinkt als een . . . ja als wat?

Dergelijke mooie tirades zouden wij hier in massa kunnen opnemen, wanneer wij maar enkele aanhalingen deden uit de walgelijk opgeschroefde reclames, waarmee in de laatste bladen bijna alle groote en kleine Nederlandsche dagbladen werden ontsierd.

Bij die ééne aanhaling zullen wij 't echter laten; 't is meer dan genoeg.

Ja, 't is meer dan genoeg om de *Pastilles Em. Poncelet* te brandmerken als een kwakzalverij; zóó groot is haar optreden, dat zij de producten van Holloway, Brandt, Richter, Guyot en dergelijke naar de kroon steekt.

Wij hebben een verzoek aan onze lezers: Doet u de moeite (onze couranten maken u die moeite al zeer gemakkelijk) en leest eens goed na wat die Fransche kwakzalver in zijn advertenties schrijft ter aanbeveling van zijn fabriek. Ziet hoe hij alle bestaande geneesmiddelen afbreekt en met zijn middel onfeilbaar geneezing, binnen korten tijd belooft; let er op hoe hij, bij al die reclame, schettert, dat een fatsoenlijk mensch, als 't ware, hooren en zien vergaat . . . en antwoordt dan op deze vraag: „waarvoor houdt gij die Pastilles Poncelet?”

En wij zijn overtuigd dat, zelfs zonder nader onderzoek, alléén door het lezen der annonces het eenstemmig antwoord zal zijn . . . voor een groote kwakzalverij!

Slechts een Charlatan, een marktschreeuwer kan op dergelijke wijze reclame voor zijn product maken. Uit alles proeft men den typischen kwakzalver, die alleen maar in plaats van marktplein, trompet en trom, gebruik maakt van de moderne hulpmiddelen, hem zoo welwillend, meestal tegen laag abonnement aangeboden: courant en advertentie.

Blaffende honden bijten niet.

Zoo zal het ook hier zijn. Juist de ophef die er van de genoemde pastilles wordt gemaakt, zal oorzaak zijn, dat iedereen ze terstond in hare ware gedaante leert kennen . . . en daarom kunnen wij met een beknopte waarschuwing volstaan.

De *Pastilles Poncelet* bestaan, volgens de opgaven

in de advertenties, uit *teer*, *chloorzure potasch*, *ipe-cacuanha* en *zoethout*, terwijl in enkele dier advertenties *codeïne* in de samenstelling is opgenomen en in andere niet.

Het onderzoek van onze leden, de heeren J. C. v. D. HARST J.Jz. en H. SIJTSEMA te Middelburg, heeft inderdaad aangetoond de aanwezigheid van *chloorzure potasch* en *ipe-cacuanha*, terwijl er veel waarschijnlijkheid — doch geen zekerheid — was voor het voorhanden zijn van *codeïne*.

Wanneer wij deze laatste stof, een sterk vergif, nu zelfs buiten onze beschouwing laten, dan zijn nog de andere twee stoffen, die trouwens zeer oude, bekende geneesmiddelen zijn, geenszins als zóó onschadelijk te beschouwen, dat het geregeld gebruik daarvan aan iedereen kan worden aanbevolen. En dat nog wel ook aan kinderen!

Integendeel: een geregeld gebruik van *ipe-cacuanha* — een sterk braakmiddel — kan voor sommige lijders (en juist o. a. voor die lijders aan wie PONCELET hulp belooft), zelfs al is de hoeveelheid zeer gering, *hoogst ernstige gevolgen na zich sleepen*, en ook de chloorzure potasch mag slechts met groote voorzichtigheid inwendig worden gebruikt.

De raad, in een der geïllustreerde advertenties in het Handelsblad voorkomende, om een kind ieder uur een pastille te geven is in één woord *schandelijk*; bij kleine kinderen zou die raad den dood kunnen veroorzaken.

Tegenover al deze nadeelen bieden de Pastilles Poncelet geen enkel voordeel. Toegegeven dat de bestanddeelen daarvan enkele malen inderdaad heilzaam kunnen werken bij sommige gevallen van verkoudheid, keelpijn of zoo iets, dan kan men die bestanddeelen, in elke gewenschte hoeveelheid, even goed bij ieder apotheker hier te lande krijgen en zeker niet duurder. Men heeft daarbij de zekerheid dat men juist datgene krijgt wat men verlangt en in zuiveren staat, welke zekerheid niet wordt geboden door den kwakzalver, die zijn product in gesloten doosjes verkoopt, al zijn er ook sommige Nederlandsche apothekers, o. a. de Algemeen depôt-houder HENRI SANDERS, Rokin 2 te Amsterdam, die zich niet schamen als handlangers van den Franschman op te treden.

Er is dus niets, dat ten voordeele van deze pastilles pleit, alles is er tegen.

Ten slotte nog eens de waarschuwing, die eigenlijk op ieder kwakzalversmiddel past. Door het afkeuren van alle andere middelen en het aanbevelen van hun eigen middel trachten de kwakzalvers het lichtgevoelig publiek er toe te brengen, bij elke ongesteldheid, vóór alles, naar hun middel te grijpen. Die toeleg gelukt, helaas! dikwijls. Het middel wordt aangewend, het helpt niet . . . en eerst daarna wordt de geneesheer geroepen. Maar dan is het somwijlen te laat of kost het veel meer moeite dan in 't begin der ongesteldheid, om het kwaad te keer te gaan.

Zoo ergens, dan is dit van toepassing op verkoudheid, longaandoening, keelontsteking en tal van die kwalen, waartegen juist de *Pastilles Poncelet* als onfeilbaar worden aanbevolen.

Men zij op zijn hoede!

Haemoferin, middel tegen Bleekzucht.

In Crefeld woont een apotheker, L. STEPHANI, die zich op het gebied der kwakzalverij beweegt, doordat hij het bovengenoemde middel fabriceert en als iets zeer bijzonders en van „verrassend gunstige uitwerking” aanbeveelt, en in Amsterdam woont een apotheker, die zich niet schaamt als „Hoofd-Depôt-houder” voor dien Duitschen collega op te treden.

De Duitsche apotheker die de bleekzuchtigen in Nederland zijn goede gaven door opgeschroefde advertenties wenscht op te dringen, gaat op de gewone kwakzalvers-wijze te werk.

In het biljet, bij de Haemoferin gevoegd, wordt eerst een quasi-geleerde verhandeling (in 't Nederlandsch; zou zijn Amsterdamsche collega hem geholpen hebben?) gehouden over bleekzucht, daarna over de samenstelling van het bloed en ten slotte over de rol, die het ijzer speelt bij die samenstelling. En dan zijn we aangeland, waar de schrijver ons heen wil hebben. IJzer is het geneesmiddel tegen bleekzucht, maar . . . 't hangt er van af welk ijzer? In welken vorm?

Nu zijn er wel talloze ijzerpraeparaten maar (de lezer begrijpt 't zelf) dat zijn de ware niet. Op grond van wetenschappelijke onderzoekingen is eindelijk, Goddank! het Haemoferin door STEPHANI gefabriceerd en . . . alle bezwaren, aan de andere praeparaten verbonden, zijn door dit middel geheel opgeheven. De fabrikant zegt het volgende:

„In het door mij gefabriceerde middel tegen bleekzucht „Haemoferin” is het gelukt, zooals eene langjarige ondervinding bewezen heeft, een middel te bereiden, hetwelk de gewenschte eigenschappen in hooge mate bezit, absoluut onschadelijke bestanddeelen bevat, en waarin het ijzer met plantaardige extractstoffen zoo verbonden is, dat het, zonder de maag in het minst te hinderen, dadelijk verteerd en in het bloed gebracht wordt.”

Nu, de fabrikant zegt het . . . en het zal dus wel waar zijn.

Intusschen kan het toch geen kwaad het middel eens wat nader te bespreken. Het bestaat uit pillen en thee. De pillen zijn de hoofdzaak; de thee, welke tot voorbereiding der kuur wordt genomen, beoogt, volgens STEPHANI, „de verwijdering der schadelijke ziekteverwekker en wel niet slechts van hen, die de schadelijke ontbinding van het bloed veroorzaken, maar ook die door deze ontbinding tot werking geraaken.”

Dat is duidelijk (?) dunkt ons.

Haemoferin is geen geheimmiddel; zeker om te voldoen aan de bepalingen van de Deutsche wetgeving, bevat het doosje, waarin zich de pillen en kruiden bevinden (behalve het fabrieksmerk, men mocht anders, bij ongeluk, eens een ander praeparaat krijgen) de opgave van de samenstelling van deze stoffen.

De pillen bestaan in hoofdzaak uit *ijzerpoeder*, *sukker*, *extract van gezegende distel* en van *oranjeschillen*, terwijl de hoofbestanddeelen van de kruiden zijn: *senna-bladen* en *manna*. Het onderzoek nu van den Secretaris onzer Vereeniging, den heer SCHMIDT te Amsterdam, heeft inderdaad in de pillen *ijzerpoeder* en in de kruiden *senna-bladen* aangetoond, zoodat wij maar, gemakshalve, zullen aannemen, dat de op de doosjes aangegeven samenstelling de juiste is. Maar dan . . . ja dan slaan we de handen ineen over de verregaande brutaliteit van den Duitschen apotheker, die ijzerpillen, bereid volgens het voorschrift van het jaar nul en kruiden bevattende senna-bladen en manna, durft aan te bevelen als een nieuw product van eigen vinding, bereid op grond van wetenschappelijke onderzoekingen en waar men, volgens het prospectus, in de keuze van de samenstellende stoffen „met de grootste voorzichtigheid te werk is gegaan, daar licht door verkeerde combinatie iedere werking denkbeeldig gemaakt wordt.”

Bah! Wat een opsnijderij en wat een kwakzalvers-humbag! Pillen met ijzerpoeder en extract van gezegende distel of van oranjeschillen of met beiden zijn reeds voor jaren her, en worden zelfs enkele malen nu nog door geneesheeren voorgeschreven, ofschoon in den laatsten tijd tal van andere ijzerpraeparaten het enkelvoudige ijzerpoeder hebben verdrongen.

Bij het verschil in meening, dat er ook thans nog, bij geneeskundigen van naam, bestaat over de wijze, waarop het als geneesmiddel ingenomen ijzer wordt opgenomen en — in verband daarmee — over den besten vorm waarin het moet worden toegediend, is het te begrijpen dat de eene geneesheer aan dit, de andere aan een ander ijzerpraeparaat de voorkeur schenkt, waarbij ook nog de persoon van den patiënt en de aard van zijn lijden van zeer veel invloed is.

Brutaal is het dus . . . ja veel meer dan dat, wanneer een apotheker zijn praeparaat (wat trouwens het zijne niet is) aan alle vrouwelijke patiënten aanbeveelt en er bij zegt, zooals in de advertentie staat: „geneeskundig beproefd en uitstekend bevonden.”

De geringe hoeveelheid der kruiden, elk pakje bevat slechts 10 gram, zal wel geen aanleiding geven tot schadelijke werking; toch kan het mogelijk zijn, dat enkele zwakke personen, na het gebruik van de senna-bladen (een sterk purgeermiddel) alles behalve aangenaam worden verrast.

Resumeerende, komen wij tot de slotsom dat

„Haemoferin” de uitvinding van L. STEPHANI, geen uitvinding is, dat en pillen en kruiden bestaan uit overbekende stoffen waarvan het lang niet vast staat dat zij nuttig effect zullen sorteerden, doch waarvan het zeker is, dat zij, in alle gevallen, niet dat zullen uitwerken wat de fabrikant er van belooft. Men zij dus gewaarschuwd!

Een schadelijk „schadeloos” middel.

Van geachte zijde ontvingen wij het volgende schrijven:

„Door een zekeren TÖBBEN te Teglinge bij Meppen in Hannover, wordt tegen reumatiek „een onfeilbaar en tevens schadeloos middel” in den handel gebracht, in den vorm van twee poeders, waarvan no. 1 genomen moet worden op de nuchtere maag en na vijf dagen evenzoo no. 2. De patiënt moet in een warme kamer blijven en mag geen melk gebruiken.

Een mijner kennissen alhier werd dit middel aangeraden en vertrouwend op den zegsman, had hij 't ongeluk het poeder in te nemen. De gevolgen, verschrikkelijke pijnen en zelfs bloedafscheiding in de urine, noodzaakten hem den geneesheer te halen.

Daar ik in mijn tijd beperkt was, heb ik het poeder slechts zeer oppervlakkig kunnen onderzoeken. Het bleek me te zijn:

Pulv. fruct. Lauri, doch waarmee vermengd, heb ik niet kunnen vinden.

Beleefd verzoek ik U nu, door middel van uw blad, het publiek bekend te maken, welk schadelijk bestanddeel nevensgaand poeder bevat.

De patiënt, die het poeder ingenomen heeft, wil de Deutsche politie met dezen schandelijke handel in kennis stellen, daar verscheidene poeders verkocht worden. De prijs van het goedje is 3 Mark. Bij voorbaat mijn dank”.

Gaarne voldoen wij aan het tot ons gericht verzoek. Het onderzoek van het poeder, door ons lid, den heer VAN LEDDEN HULSEBOSCH te Amsterdam, heeft aangetoond dat het werkelijk bestond uit *poeder van laurierbessen* (pulv. fruct. lauri).

Nu worden laurierbessen nog wel eens in de veeartsenijkundige praktijk aangewend, maar om ze als geneesmiddel voor menschen uit te reiken, daarvoor moet men het geweten en (misschien?) de kennis hebben van een man als die geleerde uit het plaatsje bij Meppen.

Hoe, in 's Hemel's naam, is 't ook mogelijk dat men, om geneeskundige hulp, zich tot zoo'n man wendt!

Poeder van laurierbessen, door een mensch inwendig gebruikt, zal ongetwijfeld schadelijk werken en daarbij tegen reumatiek niemandal helpen. De verklaring, dat het een „onfeilbaar en tevens schadeloos middel” is, is grove leugen, waartegen de Deutsche Justitie, indien zij er van in kennis wordt gesteld, wel raad zal weten.

De gevaarlijkheid van aloë.

In ons vorig no. wezen wij op de gevaarlijkheid van het voortdurend gebruik van aloë, naar aanleiding van eenige woorden, gesproken door den heer STEENHUIZEN, als voorzitter van Industriae Sacram, en door ons aan de *Veendammer Courant* ontleend.

Uit een nader schrijven van den heer S. blijkt het intusschen, dat ook hij wel ernstig op de gevaarlijkheid van aloë-gebruik heeft gewezen en wel in de volgende woorden:

„Aloë is zeker een gevaarlijk geneesmiddel, maar niet in den zin, dat het gebruik er van in den regel oogenblikkelijk treurige gevolgen zal na zich slepen. Het gevaar zit in een geregeld en voortgezet gebruik, tengevolge waarvan de ingewanden aan zijne prikkelende werking gewoon raken, zóó, dat andere purgeermiddelen — want als zoodanig wordt het gebruikt — waarbij men eindelijk z'n toevlucht neemt, zullen blijken onwerkzaam te zijn. Die telkens en telkens herhaalde uitoefening van dien prikkel heeft ten slotte eene treurige ongevoeligheid teweeg gebracht. De ingewanden zijn afgebeukt, gelijk de oude knol van den huurkoetsier, die zijns meesters zweepselagen niet meer voelt”.

Rechtzaken.

Veroordeeld wegens verkoop van Wortelboer's kruiden. In de zitting van het

Kantongerecht te Winschoten van 4 Maart j.l. is J. H. B. te Oudepekela, echtgenoot van Jacoba Maria Wortelboer, bij verstek veroordeeld tot f 100 boete, subs. 30 dagen hechtenis, ter zake het verkoopen van geneesmiddelen: aloë, kalmuswortel, sennabladen en alantwortel, voorkomende op de lijst, aangewezen door den Minister van binnenlandsche zaken en beneden de hoeveelheid, daarbij voor elk dier geneesmiddelen bepaald, zonder te zijn apotheker of geneeskundige tot het afleveren van geneesmiddelen bevoegd. (Overtreding van art. 30 der wet, regelende de uitoefening der artsensbereidkunst).

Correspondentie.

Als nieuw lid is toegetreden: *Mevrouw v. Nispen tot Panerden* te Rotterdam.

Dr. A. te A. Hair's Asthma Cure bevat, volgens het onderzoek van ons lid, den heer L. VAN ITALLIE te Rotterdam, joodkaliom, alcohol, teer en waarschijnlijk honig. Wij hebben dit middel hier te lande nog niet geadvverteerd gezien en weten niet of het, ook zonder dat, hier min of meer in gebruik is, zoodat wij nog niet tot een uitvoerige behandeling zijn overgegaan.

G. de V. te H. Wij houden ons voor de toezending aanbevelen.

B. te A. Het „eenig specifiek middel ter radicale genezing” van E. Donkersloot, bevat niets specifiek — alleen rhabarber — en zal ook geen radicale genezing teweeg brengen.

Wij raden u sterk af er gebruik van te maken. De f 1.65 zijn als 't ware weggeworpen.

Mr. I. A. H. te W. Dank voor uw schrijven; er kan toch, met onze slechte wetgeving, nog wel iets gedaan worden, als de wil en de lust daartoe maar bestaat.

I. B. H. v. R. te 's H. Aan Uw verzoek is gaarne voldaan. Gij zoudt ons verder ten zeerste verplichten door aan den Secretaris-penningmeester onzer Vereeniging de adressen op te geven van hen, van wie gij denkt dat de zending van een proefnummer tot een gunstig resultaat aanleiding zou kunnen geven.

P. J. B. te E. Het Maandbl., behelzende de waarschuwing tegen Gansewinkel, is zeker in uw bezit. Kosten zijn daaraan niet verbonden.

G. C. A. J. te H. Wij raden u een consult met Donkersloot ernstig af; gij zoudt van den wal in de sloot raken.

Op het vervolg van uw brief kunnen wij niet antwoorden. Wij geven geen geneeskundigen raad, maar willen u wel het volgende adviseeren: Stel vertrouwen in uw geneesheer, deel hem alles mede en gij zult zeker baat bij hem vinden.

W. K. B. te W. Dank voor de toezending van de „Algemeene Wegwijzer.” Wij moeten eerlijk bekennen, dat die Robert Holtz, met zijn halsbandjes, ons geheel door 't hoofd was gegaan; wij hadden in de laatste jaren zijne advertenties ook niet gezien. Nu het ons blijkt, dat hij weer op de jacht op depothouders uit is, zullen wij, in de herhaalde waarschuwingen, weer eens de aandacht op zijn halsbandjes vestigen.

v. W. te A. De *fitselpot van Klaas Ursem* bestaat, uit 2 dooiers van eieren vermengd met boter en eenige plantenpoeders, voornamelijk van karweizaad, laurierbessen en sevenboom. Schandelijk, niet waar?

Herhaalde Waarschuwingen.

Electromotorische tandhalsbandjes van Robert Holz. In vroegere tijden schreef men aan steentjes, metalen plaatjes of bandjes, die men om den hals droeg, een wonderdadige werking toe.

Voor al bij moeders openbaart zich dit geloof nog, als hare kinderen verkeerden in de gevaarlijke periode van tanden krijgen. De moeders dienen dan vooral bijzondere zorg aan haar kroost te wijden; zelfs kleine stoornissen in de voeding kunnen dan ernstige gevolgen hebben.

Om het gevaar te bezweren, hangt de een de kleinen mollepootjes om den hals, een ander een snoer boontjes of kraaltjes, doch een derde meent wat beters gevonden te hebben en gebruikt wat met den langen naam van *electromotorische tandhalsbandjes* verkocht wordt.

Deze laatste dingen worden gemaakt door zekeren ROBERT HOLZ, vroeger te Wageningen, thans te Nijmegen. Voor 85 cents wordt zulk een dingetje franco toegezonden, doch voor 10 cent zou een ieder het zelf kunnen maken. Want zulk een bandje is slechts een strookje zwart fluweel, met een paar zijden lintjes om het vast te strikken, en daar binnen een viertal strookjes katoen met zwavel bedekt. Dat voddige ding moet dag en nacht om den hals van den kleine blijven zitten. Zal het iets kunnen uitwerken?

Goeds kan er niet het minst door verkregen worden, maar wel twee andere zaken. Ten eerste kan zulk een bandje, dat nooit afgelegd mag worden, bij een klein kind, dat veel moet worden gewasschen, ophooping van vuil aan den hals veroorzaken en daardoor misschien erger dingen. Ten tweede zal elk bandje dat verkocht wordt het treurige bijgeloof in de hand werken. Want natuurlijk dat de meeste kinderen, ook met zoo'n bandje, goed door het tanden krijgen heen komen en menige moeder zal dan het tandhalsbandje als de oorzaak er van beschouwen en den lof er van in elken kring van vriendinnen verkondigen.

Een moeder die werkelijk iets goeds wil doen om haar kindertjes in de periode van het tanden krijgen van nut te zijn, koope een der vele boeken over de verzorging en opvoeding van jonge kinderen en behartige de wenken, die daar worden gegeven.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenscht te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Lidblad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. H. Burger, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 831.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen,

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD.

Hoofdartikel: Een Hollandsch-Amerikaansche Kwakzalvers-Courant (De Huisvriend).

Berichten: Bestrijding van kwakzalverij te Stettin. — Uit Amerika. — Verstandige raad omtrent Haarlemmerolie. — Het Handelsmerk van Jopha. — Register op het Maandblad. — Dat zal helpen. — Hekserij.

Grootere artikelen: Nog eens Schelm-Dreyer. — Uit „Die Gartenlaube”: De strijd tegen de geheimmiddelen. — Boom: kwakzalverij of niet? — Kwakzalverij beschouwd als bedrog.

Rechtszaken: De magnetiseur v. d. Velde. — Het Stapherster boertje.

Correspondentie.

Een Hollandsche-Amerikaansche kwakzalverscourant.

De Huisvriend.

In ons vorig nummer namen wij een artikel over uit de *Amsterdamsche Courant*, betreffende het Journal de la Surdité, een blad geheel aan een enkele soort van kwakzalverij gewijd; thans kunnen wij op een dergelijk exemplaar wijzen, dat niet in 't Fransch, maar in goed Nederlandsch is geschreven en uitgegeven wordt door een Dr. PETER FAHNEY te Chicago. Wij weten niet of er ook een Engelsche uitgave van dit blad bestaat; het ons toegezondene is zeker bestemd voor de talrijke Hollanders, in Amerika woonachtig.

Het doel van het blad, waarvoor men zich in de Nieuwe Wereld niet blijkt te schamen, wordt aldus duidelijk aangegeven:

„De *Huisvriend* wordt uitgegeven in het belang van Dr. Pieter's Zokoro of Bloedhersteller, dat welbekende en voortreffelijke huismiddel. Hij wordt gratis verspreid. Geen grappen vindt men in zijn kolommen. De eigenaar meent het ernstig en zieken hebben geen oor voor aardigheden. Indien ook maar één lijder tengevolge van dit blad zijn gezondheid terugkrijgt, dan heeft het zijn zending tot tevredenheid van den uitgever vervuld.”

Inderdaad, erg menschevriend en onbaatzuchtig, ofschoon de volgende mededeeling, op een andere plaats in het blad voorkomende, wel eenigen twijfel aan de onbaatzuchtigheid opwekt:

„Geldverzendingen geschieden tegenwoordig op een eenvoudige wijze. Betalingen door middel van wissels en van postwissels zijn altijd veilig. Indien deze niet in uw omgeving te bekomen zijn, verzend dan uw geld per aangeteekenden brief. De eigenaar van Dr. Pieter's Zokoro of Bloedhersteller is persoonlijk aansprakelijk voor alle gelden die hem volgens bovenstaande aanduidingen gezonden worden.”

Het blad begint, begrijpelijker wijze, met een

smet te werpen op alle bestaande geneesmiddelen en te wijzen op de slechte methoden van bereiding en bewaring van de thans algemeen gebruikte artsenijen, om daarna de uitstekende eigenschappen van Dr. Pieter's Zokoro of Bloedhersteller met geuren en kleuren in 't licht te stellen.

Uit in- en uitheemsche kruiden, komende van de rotsachtige heuvelen van New-York en Oostelijk Pennsylvanië en van slechts door inlanders bewoonde streken van Indië, heeft de grootvader van den tegenwoordigen uitgever van het blad het praeparaat vervaardigd, dat door den kleinzoon nog is verbeterd.

En, dit lezen wij nu verder, dit verbeterde middel is nu in staat alles en nog wat te genezen.

Het is onfeilbaar o. a. bij lever- en nierziekten, asthma, maagkwalen, uitputting, gestoorde bloedsomloop, influenza — ja het heeft zelfs bij kanker uitstekende diensten verleend.

Wie 't niet gelooven wil, die leze maar de talrijke getuigschriften in het blad opgenomen (een niet al te zuivere bron,) en als hij dan nog niet overtuigd is, staat er nog een andere weg voor hem open. Wij lezen n.l. de volgende geruststellende verzekering:

„Er zijn nu voorhanden op het kantoor van den dokter ten dienste van ieder die ze wil inzien, 22,697 getuigschriften omtrent Dr. Pieter's Zokoro of Bloedhersteller. Hieronder zijn natuurlijk niet die brieven begrepen, welke, als zijnde van privaten of persoonlijken aard, nooit gepubliceerd of getoond zijn. Wanneer iemand in aanmerking neemt, dat niet één persoon van de 100, die baat heeft gevonden bij het gebruik van zijn medecijnen, de moeite zich getroost om den dokter te schrijven nadat hij genezen is, dan moet men erkennen dat deze cijfers nog al iets beduiden.”

Ziet ge, lezer, zoo iets brutaals imponeert en... kan naar onze meening geen kwaad. Iedereen proeft uit zoo'n bewering, dat men hier met kwakzalvershumbug te maken heeft en zal zich — of 't moest in Amerika anders zijn — wel wachten zich een product aan te schaffen, dat met zoo'n schaamteloos bluf wordt aanbevolen.

Maar gevaarlijker wordt de geneesmiddel-fabrikant-schrijver, waar hij in zijn courant roerende verhalen doet over wonderbare genezingen van personen, die reeds door tal van geneesheeren als onherstelbaar zijn opgegeven en die verhalen o. m. kruidt met historische herinneringen uit den Amerikaanschen vrijheidsoorlog.

Gevaarlijk wordt hij, waar hij zich zelf voorstelt als iemand, dien het niet om 't geld te doen is, maar bij wien naastenliefde bovenaan staat of waar hij den lezer van zijn courant, in korte zinnen, stellingen verkondigt, die in 't algemeen waar zijn, doch die thans moeten dienen om reclame te maken voor zijn product.

Enkele dier stellingen laten wij hier volgen:

„Gezondheid is rijkdom.

„Is een snel opwekkend middel altijd een gezond en versterkend middel?

„Is het niet meer dan waarschijnlijk, dat een geneesmiddel hetwelk meer dan honderd jaren in bestendig gebruik is geweest, eenige aanspraak mag maken op den naam van deugdzaamheid?

„Doktersrekeningen zijn niet de eenige gevolgen van ziekten. Ook het verdriet, het tijdverlies en de pijnen moeten in aanmerking worden genomen.”

Alles toegegeven... en dat zegt het groote publiek ook. Maar het laat zich door die schoonschijnende redeneeringen zoo licht verlokken den schrijver nu ook te volgen in zijn conclusie: *gebruik daarom Dr. Pieter's Zokoro of Bloedhersteller*. En daárin schuilt een groot gevaar.

Een gedeelte van de Courant wordt ingenomen door een (bedekte) poging om agenten te winnen. Als 't ware moet de naastenliefde ook in hoofdzaak de drijfveer van de agenten zijn (zooiets pakt), maar toch wijst de schrijver er op, dat er nog wel een broodje aan te verdienen is, en wel b. v. op deze wijze:

„De eigenaar doet geen extra verlokken aanbiedingen van 100 tot 200 per cent profijt aan zijn agenten; toch merkt hij op dat honderde personen van 20 tot 40 dollars per maand maken, zonder dat hun dagelijksche bezigheden daaronder in het minst lijden. Predikanten, boeren, onderwijzers, ambachtslieden of wie dan ook aangevoerd worden om iets goeds te doen, zijn meestal de personen die de agentuur voor Dr. Pieter's Zokoro of Bloedhersteller op zich nemen.”

Nu, het aanbod om iets goeds te doen en dan nog 20 tot 40 dollars daarbij in den zak te steken, is inderdaad aanlokkend; jammer dat het „weldoen” zoo ver is te zoeken.

Evenals alle kwakzalvers, die één onfeilbaar middel tegen alle mogelijke kwalen verkoopen, heeft de uitgever van „de Huisvriend” nog meer snaren op zijn instrument, nog meer middelen, alweer

tegen tal van kwalen. Het „bijvoegsel” van de Courant stelt ons daarmee in kennis. Wij vinden daarin, weer gesteund door tal van de meest opgesmukte attesten, de aanbeveling van drie andere middelen, van dezelfde fabriek afkomstig.

1e. Dr. PIETER'S GENEES-OLIE, een krachtig, zeer werkzaam geneesmiddel in de volgende gevallen:

„Rheumatisme, verstuingen, kwetsingen, stijve ledematen, heuppijn, pijn in de zijde en de borst, tandpijn, aangezichtspijn, builen door vorst veroorzaakt, opzwellingen, zweren, snijwonden en andere wonden van welken aard ook, pijnlijk bloedend gemelte, likdoornen, asthma, lamme rug, halspijn, nierontsteking, zeere borsten, koortswonden, schurft, huiduitslag, schim op het hoofd, dauwworm, beten en steken van insecten of pijnen van welken aard ook.”

't Kan wel, dunkt ons; maar wij raken werkelijk verlegen. Moeten wij nu b.v. bij asthma en nierontsteking, waartegen ook Dr. Pieter's Zokoro als onfeilbaar is aangewezen, dit gebruiken of de geneesolie? Of beide — en is de genezing dan nog onfeilbaarder?

2e. Dr. PIETER'S UTERINE, schandelijk genoeg aanbevolen als een specifiek middel voor de baarmoeder en tevens te gebruiken in de periode van zwangerschap, daar het de organen sterkt en tot de bevalling voorbereidt. Foei!

3e. Dr. PIETER'S MAAGVERSTERKER, een onfeilbaar middel in geval van „cholera morbus, doorloop, buikloop, roodeloop, bloedvloeijing, cholera, zomerziekte en alle verzwakte toestanden der ingewanden.”

Men ziet het: het bijvoegsel belooft nog meer dan het hoofdblad.

Wij kunnen de verleiding niet weerstaan, tot stichting van onze lezers, die zeker niet in het bezit zijn van het door ons besproken blad, hier, tot slot van onze beschouwing, een treffend verhaal uit dat blad over te nemen. Zij kunnen zich dan tevens een oordeel vormen over de wijze waarop het blad wordt geredigeerd.

„Geschiedenis van een Droom.

Het volgende geven wij voor hetgeen het is, latende het aan een ieder over daarvan te maken wat hem goeddunkt, maar ieder herinnerende dat er nog menschen genoeg zijn die het gelooven en die de plaats in Virginië nog kunnen aanwijzen waar het gebeurd zou zijn. Een jonge dame had jaren lang aan een zoo genoemde ongeneeselijke ziekte geleden. Inderdaad; zij kon niet leven en niet sterven en was zichzelf en den haren tot een last. Kort nadat Dr. P. FAHRNEY zich in Maryland gevestigd had, droomde zij driemaal in één en denzelfden nacht dat er een man ongeveer een dagreis noordelijk van haar woonde, die haar genezen kon. De familie sloeg op dat gedroomd natuurlijk geen acht. Maar in den volgenden nacht herhaalde zich die droom. Dit keer kon zij het uiterlijk van den dokter beschrijven en ditmaal werd de zaak met belangstelling besproken. En toen nu in den derden nacht die droom door haar gedroomd werd, toen zadelde haar vader zijn paard, nam de noodige levensmiddelen met zich en ging onderzoeken of die droom waarheid was of niet. Zooveel was ten minste gewonnen, dacht hij, dat zijn familie tevreden werd gesteld. Hij begaf zich op weg, de Blue Ridge keten steeds aan zijn rechterhand houdende, maar de nacht overviel hem eer hij den dokter gevonden had. Hij besloot in een klein privaat huis te overnachten, om den volgenden dag zijn onderzoekstocht voort te zetten. Onder het gesprek van dien avond vernam hij dat er een nieuwe dokter zich ergens had nedergezet, maar nog 10 mijlen noordelijker op. Dadelijk liet hij zijn paard zadelen en toog met een gids op weg. Laat in den nacht zag hij in de duisternis een licht branden — het kwam uit een blokhuis, dat kort te voren voor den dokter was gebouwd. Ter nauwernood had hij de deur geopend, toen zijn oog op den gebochelden man viel en hij riep uit: *De droom is waar!* Dr. P. FAHRNEY was in zijn jeugd van een paard afgeworpen en daardoor levenslang tot een invalide gemaakt. Behalve een breuk van het middelrif was er op zijn rug door verkromming

van den ruggegraat een hoogte ontstaan, die hem als een gebochelde deed uitzien en zulk een persoon had het jonge meisje in hare droomen aanschouwd. Na dit ongeval kan de dokter niet meer te paard zitten of in een rijtuig rijden. Altijd te voet gaande, kreeg hij daarin een buitengewone geoefendheid. Maar nooit ging hij alleen uit om zijn patiënten te bezoeken en wanneer hij in de bergen ging om zijn geliefkoosde kruiden te verzamelen, dan had hij altijd een kleurling (geen slaaf) bij zich, die steeds een schoon paard bereed.

Den volgenden morgen maakte zich de dokter met zijn bereden knecht in gezelschap van den Virginiër en diens gids in de vroegte op en aan den avond van dien dag werd hij, vermoeid en verwond van den verren marsch, als een bode uit een andere wereld in de woning der lijdere ontvangen. Het is overbodig te berichten dat het meisje genas. Zooveel geloof alleen was reeds voldoende om uit te werken wat geen medicijn vermocht.

Men mag dit nu gelooven of niet, maar het kan niet worden geloochend dat de loopbaan van Dr. P. FAHRNEY in Virginië rijk is aan de verwonderlijkste genezingen. Daarvoor spraken de duizende zieken welke uit dien staat zoowel als uit de afgelegenste gedeelten van Pennsylvanië en Maryland tot hem stroomden.”

Berichten.

Bestrijding der kwakzalverij te Stettin. De Regeerings-president van Stettin heeft de volgende politieverordening uitgevaardigd:

§ 1. Stoffen en bereidingen van allerlei soort, 't zij wel of niet geneeskrachtig werkzaam,

a. waarvan het in voorraad hebben en de verkoop wettelijk beperkt is,

b. welker bestanddeelen en quantitative samenstelling niet door hun naam of aanduiding kenbaar wordt gemaakt of, op verzoek, te kennen wordt gegeven (geheim-middelen),

c. aan welke een bijzondere werking wordt toegeschreven om, met betrekking tot hunne waarde, het publiek te misleiden (reclame-middelen),

mogen als geneesmiddelen tegen ziekten en gebreken bij menschen en dierer noch in couranten of tijdschriften, noch door middel van brochures ten verkoop aangeboden of voor dit doel worden aanprezen.

§ 2. Stoffen of bereidingen, vermeld onder b, mogen ten behoeve van den detail-verkoop, noch in voorraad worden gehouden, noch daarin worden afgegeven.

(Apoth. Zeitung.)

Uit Amerika. Tegen den alles overheerschenden handel in z.g. „Patent-geneesmiddelen” begint in de Verenigde Staten een levendige reactie merkbaar te worden. In het Lagerhuis van den staat Alabama, zoowel als in het Parlement van New-York, is een daarop betrekking hebbende „bill” ingediend, terwijl in een ontwerp in Tennessee de bepaling is opgenomen, dat alle fabrikanten van „Patent-middelen” gedwongen zullen worden hunne recepten publiek te maken.

Natuurlijk vinden deze plannen scherpe tegenstanders, die er op wijzen, dat de fabrikanten alsdan de Staten, waar een dergelijke maatregel wordt toegepast, zullen mijden; daardoor zullen de apothekers een groot deel van hun omzet verliezen, de spoorwegen minder aan vrachtprijzen opbrengen en — dit is echt kenmerkend — de dagbladen grotendeels geruïneerd worden. Het „Chatanooga News” zegt o. a.: „De annonces van „Patent-middelen” en specialiteiten maken een zeer groot deel uit van de exploitatie van een courant en verscheiden weekbladen zouden zonder de begunstiging van de handelaars in deze middelen hun uitgave moeten staken”.

Haarlemmerolie. Verstandige raad uit den Scheurkalender „De Huisvriend”, dato 9 April 1895:

„Reeds in het jaar 1698 kwam de Haarlemmerolie in gebruik. Zij bestaat uit raapolie en terpentijnolie, waarin zwavel is opgelost. Gooi ze liever op een mesthoop dan ze te gebruiken”.

Het register op ons Maandblad. Aan hen, die in 't bezit zijn of komen van het register van de 10 eerste jaargangen zullen misschien de volgende aanwijzingen niet onwelkom zijn:

De romeinsche cijfers beduiden de jaargangen en de gewone cijfers de nummers daarvan, waarin een en ander te vinden is. Verder:

Ber. = berichten;

kl. med. = kleine mededeelingen;

herh. waarsch. = herhaalde waarschuwingen;

rechtz. = rechtzaken;

corr. = correspondentie.

Wij brengen nogmaals in herinnering, dat het register voor onze leden à 50 ct., bij den Secretaris-Penningmeester verkrijgbaar is.

J o p h a. In een bijlage van de Staatscourant is openbaar gemaakt de afbeelding van het handelsmerk „JOPHA”, ingezonden door L. J. AKKER, te Rotterdam.

Als soort der waar, waarvoor het merk wordt gebruikt, is opgegeven:

„Kies- en tandpijntincture, tandpasta, tandpoeders, tand-elixter, mondwater, antiseptisch reukwater, hoofdwassingswater, jachtwater, toiletwater en middel tegen roos.”

Dat zal helpen! In Duitschland spot men er niet mee. Voor de strafkamer te Landsberg had zich te verantwoorden een zekere vrouw GEISLER, die zich voor waarzegster uitgaf, als kaartlegster optrad en bovendien 't zij door „zegenen”, 't zij door zalven, pleister, druppels enz. alle ziekten bij mensch en dier beloofde te genezen.

Het openbaar ministerie, ofschoon erkennende, dat de middelen, door beklagde gebruikt, tamelijk onschuldig waren, achtte toch een strenge straf noodzakelijk, teneinde de kwakzalverij met kracht te beteugelen. Hij eischte een gevangenisstraf van 2 jaar en 300 Mark boete.

Het gerechtshof achtte de beklagde schuldig aan 18 misdrijven van bedrog en veroordeelde haar tot 9 maanden gevangenisstraf en 260 Mark boete, subs. 26 dagen gevangenis.

Hekserij. — Te Clommel (Ierland) verschenen Zaterdag een kuiper en een aantal andere menschen voor de rechtbank, beschuldigd van de vrouw des kuiters ten doode mishandeld te hebben. Dezer dagen werd de vrouw namelijk ziek aan influëza, maar haar man en anderen geloofden, dat zij betooverd was. Zij werd gedwongen een aftreksel, dat men van een „kruidkundige” had gekregen, op te drinken, vervolgens naar een vuur gedragen en door de mannen daarboven gehouden, tot zij heerlijk gebrand was. De vrouw leefde tot den volgenden dag en haar lijk werd gevonden onder 2 voet modder op den bodem van een sloot.

(Opr. Haarl. Ct.)

Van de Afdelingen.

Nog eens Schelm — Dreyer.

In onze nummers van Januari en Februari j.l. toonden wij aan hoe deze combinatie, zich alle moeite gevende om op bedriegelijke wijze in Nederland koopers te vinden voor een likeurtje als maagmiddel, daardoor met de Politie te Hannover in aanraking kwam, zoodat zij vervolgd wordt wegens het in den handel brengen van een z.g.n. geheimmiddel en Schelm daarenboven, wegens het onbevoegd voeren van den titel: „Realschullehrer a. D.”

't Schijnt echter dat 't zaakje hier in Nederland goed ging; tenminste nu verzoekt Th. Dreyer van uit Amsterdam aan eenige uitgevers van nieuwsbladen om dezelfde, vroeger besprokene advertentie, onderteekend C. Schelm, met dezelfde leugenachtige bijvoeging „Realschullehrer a. D.” en nog steeds in Hannover, te plaatsen.

Wij hebben brieven voor ons liggen, waarin Dreyer aan de Expeditie van bladen verzoekt, deze Schelmsche advertentie op eene ruimte van 8—10 regels 10 maal, wekelijks éénmaal, te plaatsen.

Deze brieven zijn onderteekend „Th. Dreyer (niet Dreyer) Likeurenfabrik, Bergstraat 18 naar singel.” Ergo: De Likörfabrik Th. Dreyer te Hannover, is dus overgeplaatst als „Likeurenfabrik, Th. Dreyer” naar Amsterdam Bergstraat 18 naar (?) singel.

Uit een loco onderzoek echter blijkt, dat er in de Bergstraat bij het singel niets is, terwijl in de geheele Bergstraat maar 16 huizen staan en een No. 18 er niet is!

Zoo iets kan dus tot moeielijkheden aanleiding geven als de kwitantie gepresenteerd wordt voor geplaatste advertenties!

Zou de Amsterdamsche Politie, in dit en het vroeger door ons medegedeelde, geen termen kunnen vinden om Dreyer, als hebbende „geen behoorlijk middel van bestaan”, over de grenzen te zetten?

Inmiddels verheugen wij ons wederom met de medewerking van enkele bladen als „de Zaanlander” en „de Nieuwe Koerier, Roermondsche Courant”,

waarvan de HH. uitgevers ons kennis gaven van de nieuwe manipulaties van Schelm—Dreyer om het likeurtje hier te plaatsen.

Eere aan die fiere kleine pers, die in tegenstelling met hare groote zusters, alle aanvragen van kwakzalvers tot plaatsing hunner advertenties, met een verachtelijk stilzwijgen beantwoordt!

De Afdeling Dordrecht en Omstreken
der Vereeniging tegen de Kwakzalverij,
J. M. VAN ELK.

De strijd tegen de Geheimmiddelen.

Onder dezen titel bevat „Die Gartenlaube”, het veelgelezen tijdschrift, dat, in de bestrijding der kwakzalverij, getoond heeft dikwijls aan onze zijde te staan, het volgend, belangrijk artikel:

Het is een treurige, doch onafwijsbare plicht van de pers, den strijd tegen de Hydra der geheimmiddelen altijd weder aan te binden en voort te zetten.

Onafwijsbaar is deze plicht omdat altijd nog door het monster der geheimmiddelen reusachtige sommen aan de volkswelvaart worden afgeperst ten gunste van eenige gewetenlooze zwendelaren, omdat altijd nog een menigte menschen door onzinnige geneesmethoden aan hun gezondheid nadeel toebrengen, terwijl zij den besten tijd voor een doelmatige genezing, onder leiding van een ernstigen geneesheer, laten te loor gaan. Treurig echter is deze plicht daarom, wijl de noodzakelijkheid dezen strijd voort te zetten aan een niet onbeduidend deel onzer medeburgers en landslieden de beschamende getaigenis verstrekt, dat zij voor deze soort zwendel nog altijd ontvankelijk zijn. Hoe dikwijls hebben niet de „Gartenlaube” en andere bladen tegen al deze in opgesmukte couranten-reclames aangekondigde wondermiddelen gewaarschuwd! Welke moeite hebben zich geneesheeren en autoriteiten gegeven om, door het openbaar maken van tal van zaken, in ruimen kring het licht te laten vallen op het schadelijke en gevaarlijke dat er voor het algemeen uit de handelingen der kwakzalvers voortvloeit.

En nog altijd schijnen er nog vele personen te zijn, die deze waarschuwingen niet bereiken, die daardoor niet overtuigd worden of die ze, in strafbare lichtzinnigheid, al te spoedig weer vergeten. Want een vermindering in het getal der geheimmiddel-advertenties is nog niet te bespeuren. Is ergens een middel eens duchtig gebrandmerkt, dan wordt al ras de vlag, waaronder het zeilde, ingehaald en een ander uitgestoken. Een en hetzelfde drankje, zalfje of poeder hielp jaren geleden tegen asthma, later tegen zenuwlijders en tegenwoordig moet het tegen gehoorziekte dienst doen. En noemde een „beroemde” uitvinder zich gisteren X, heden heet hij Y en morgen Z; of wel de uitvinder schuift tusschen zich en het publiek — d. w. z. eigenlijk tusschen zich en de politie — een stroopop; in 't kort, deze knaagdieren op het korenveld der geneeskunde, vinden gedurig nieuwe middelen om aan hun vraatzucht te voldoen.

Reeds bij de „kuren” per brief begint dikwijls de zwendel. Deze of gene „arts” biedt zich aan patiënten, alleen op schriftelijke mededeeling, per brief raad te verschaffen. In de meeste gevallen zal men bij nauwkeurig onderzoek vinden, dat dusdanige aanbiedigen van zwendelachtigen aard zijn. Zoo heeft de onvermoeide Gezondheidsraad te Karlsruhe, die, naast den president van politie te Berlijn, de autoriteit is, die de kwakzalvers het ijverigst op de vingers ziet, nog kort geleden de waarde van de aankondigingen van den „speciaal-arts” DR. LELL te Berlijn en van een „leeraar in de natuurgeneeskunde” KARL GRÜBEL te Lichtenthal in het ware licht gesteld.

Het sterkst ontwikkeld echter is natuurlijk het bedrog met kwakzalvers-middelen in eigenlijken zin. De politie-president te Berlijn maakte onlangs een lijst openbaar van de, op zijn last, chemisch onderzochte geheimmiddelen; zij bevatte ongeveer 250 nummers en kon zeker, na dien tijd, nog met veel andere worden vermeerderd.

In de nieuwste uitgaaf van Brockhaus' Konversations-lexikon neemt de opsomming van de „meest bekende” geheimmiddelen meer dan zes kolommen,

compres gedrukt, in.

En de plaatselijke Gezondheidsraad te Karlsruhe brengt elke paar maanden weer eenige nieuwe gevallen ter openbare kennisgeving — nieuwe middelen uit nieuwe laboratoria of ook oude bekenden die, zooals boven geschilderd, onder een nieuwe vlag zeilen. Hier volgen slechts die waarschuwingen, die in 1894 zijn bekend gemaakt. *)

Er bestaat een zekere „Rechtsanwalt” MARTIN GLÜNICKE te Berlijn, die zich nu eens „student in de geneeskunde”, dan eens „practiseerende vertegenwoordiger van een natuurlijke geneesmethode volgens eigen systeem” en dan weder „geneeskundige privaatgeleerde” noemt, doch die overigens te Berlijn herhaaldelijk wegens overtreding van de „Gewerbeordnung” en ongeoorloofden verkoop van geneesmiddelen is gestraft. In strooibiljetten en brochures prijst hij zijn nieuw systeem aan als „nieuwe Cellular-therapie” door middel van „vergiftvrije plantenstoffen”, dat niet meer of minder moet helpen dan tegen „alle als ongeneeslijk beschouwde ziekten.” Wie bij hem hulp zoekt, loopt er natuurlijk in. Voor den ongehoorden prijs van 14 Mark ontvangt hij een bezending van bijna waardelooze en zeer spoedig in bederf overgaande vloeistoffen, en één bezending is meestal niet toereikend voor de beloofde genezing.

Op lijders aan jicht en zenuwen hebben de kwakzalvers het in het bijzonder begrepen — misschien omdat zij de ervaring hebben opgedaan, dat dit lijden iemand uiterst gevoelig maakt voor de aanlokkende beloften van een groote couranten-advertentie. Een zekere ADOLF WINTER, fabriekseigenaar te Stettin, belooft met zijn „verbeterde jichtapparaten” — kosten 8 mark — zekerste hulp bij jicht en rheumatiek en „bovendien nog bij een groot getal andere ziekten”. Deze jichtkettingen, ongetwijfeld na verwant aan de jichtkettingen van E. WINTER, waartegen reeds voor 16 jaren in de „Gartenlaube” is gewaarschuwd en, volgens onderzoek, geheel overeenkomende met „de Talisman”, die onlangs de ronde in de pers deed, zijn echter, niettegenstaande hunne „verbetering”, geheel waardeloos voor de behandeling van zieken en daarbij schreeuwend duur.

Hetzelfde is van toepassing op de „nieuw verbeterde gezondheidskettingen Model 1893” van ERNST KORDENAT te Stettin.

Een buitengewoon leerzaam voorbeeld voor het verwisselen van namen en hoedanigheid is het volgende: In een advertentie met opschrift „Zenuwlijders” belooft een zekere W. LIEBERT te Leipzig kosteloze inlichtingen over een zeker werkend middel. Wendt men zich nu tot dien vriendelijken man, dan ontvangt men een . . . . gesteendrukt brief, die reclame maakt voor „Dr. Dressels Nervenfluid”. Deze vloeistof is, op haar beurt, echter niets anders dan een nieuwe uitgave van het „beroertewater van Roman Weissmann”, derhalve een brutale kwakzalverij, waartegen reeds herhaaldelijk en met nadruk is gewaarschuwd.

In aansluiting aan de bovenstaande middelen is nog het „galvano-elektro-magnetisch werkend Frotierheil-apparaat” van H. T. BIERMANN te Frankfort a. M. te noemen. Dit apparaat, dat tegen jicht, rheumatiek, zenuwzwakte, neuralgie, ischias, maagzwakte, congesties, verlamming en ruggemerkzwakte heet te helpen, bestaat uit een z.g. Volta'sche ketting, die met een gewonen borstel is verbonden. De ketting heeft, volgens het beweren van den leverancier, een reguleerbare stroomsterkte van 300 Milli-Ampères, terwijl in werkelijkheid hoogstens een stroom van een Milli-Ampère wordt verkregen. Doch zelfs deze hoogst zwakke stroom kan, door de slechte verbinding van den borstel met den ketting, niet op het menschelijke lichaam worden overgebracht, zoodat van een electro-magnetische werking geen sprake kan zijn. De prijs is 20 Mark, en dat voor niets.

Tot een andere klasse van zieken wenden zich de GEBR. WELTER te Hamburg met hun universeel maagzout; dit zou, binnen korten tijd alle storingen van de maag opheffen. Inderdaad is het zout niets anders dan dubbelkoolzure soda, van geen bijzondere

*) De meeste dier waarschuwingen zijn in den vorigen jaargang van ons Maandblad opgenomen; het kan echter geen kwaad er nog eens op te wijzen. RED. MBL.

zuiverheid, is het gebruik daarvan in vele gevallen zonder nut of zelfs ondoelmatig en de prijs 15 maal te hoog.

Uit dezelfde stof, vermengd met nog eenige andere bestanddeelen, bestaat ook het universeel maagpoeder van P. F. W. BARELLA; het bezit evenmin als het voorgaande de zoo hoog geroemde geneeskracht. Kenmerkend voor den vervaardiger van dit middel is nog het feit, dat hij te Berlijn niet alleen herhaalde malen is veroordeeld wegens het onbevoegd verkoopen van artsenij-middelen, maar ook eens wegens het voeren van een adellijken titel, zonder daartoe gerechtigd te zijn. Hij noemde zich n.l. „Prins Friedrich Wilhelm Barella”.

Een zekere J. B. MOLFENTER, boekhouder te Ulm, prijst een chemisch praeparaat aan, tot volkomen verwijdering van zakgezwellen, wratten en dergelijke huiduitwassen. Het bleek, dat dit praeparaat niets anders was dan ruw, onzuiver zoutzuur. Nu is het niet twijfelachtig dat wratten en dergelijke kleine huiduitwassen door een sterk bijtmiddel als zoutzuur kunnen verwijderd worden, maar voor grootere uitwassen is een geheel andere behandeling noodzakelijk. Daarbij komt nog, dat het gebruik van zoutzuur in het gezicht, in de nabijheid der oogen, zeer gevaarlijk kan zijn. Voor het praeparaat, dat slechts een paar penningen kost, worden 6 Mark gerekend.

Ten slotte nog iets over de persoonsverwisseling van de kwakzalvers. Een zekere JACOBY beval in de bladen de bekende gehoorolie aan van Dr. Schmidt, verbeterd door Deutsch. Tegen deze niets beteeke-nende olie (een mengsel van cajeputolie, kamferolie en amandelolie, 15 gram à 4 Mark) liet de Gezondheidsraad te Karlsruhe een waarschuwing publiceren en met welk gevolg?

Dit is duidelijk uit een tweede waarschuwing, welke 5 maanden later verscheen; deze luidde aldus: Een zekere H. WOLTER te Charlottenburg, belooft kosteloze inlichting betreffende een uitstekend middel, waardoor hij van zijn langjarig ooglijden is verlost. Op aanvraag ontvangt men een schrijven waarin voor de gehoorolie van Schmidt, verbeterd voor Duitsch, reclame wordt gemaakt.

Wanneer nu deze publicaties van den Gezondheidsraad zooveel uitrichten, dat de gesignaleerde kwakzalverijen van de markt verdwijnen wegens gemis aan afnemers, dan is het doel slechts ten deele bereikt. Het moet zóóver komen dat de groote zwendel met geneesmiddelen en geneesmethoden den grond onder de voeten verliest, dat ieder dagbladan- nounce, die duidelijk een geneesmiddel uit het kamp der kwakzalvers blijkt aan te bevelen, met wantrouwen in alle kringen der maatschappij wordt aangezien.

Dan eerst zullen de mannen der duisternis, die zoo gewetenloos zijn, het menschelijk lijden, ten behoeve van hun geldbeurs, onder valsche voor-spiegelingen te exploiteeren, geen rekening meer kunnen maken — het zekerste middel om hen te verdelgen!

Kwakzalver of niet?

Boom te Arnhem maakt zich voortdurend boos, wanneer wij hem met de kwakzalvers op één lijn stellen. Wij vragen nu den lezer of wij de plank zoo geheel mis slaan?

Teneinde het antwoorden gemakkelijk te maken, laten wij hier volgen een afdruk van een biljet, gelijktijdig verspreid met een boekje, bevattende verschillende attesten om de waarde van Boom's Maagpoeder aan het licht te brengen.

Op den postwissel schrijven, hetgeen gezonden moet worden.

Na ontvangst van het bedrag per POSTWISSEL, verzendt de ondergeteekende franco aan huis:

LIKDOORNTINCTUUR
tot verwijdering van Likdoorns, Wratten, Eeltgezwel, etc.
Per flacon met penseel f 0.40.

SALMIAKPILLEN
tegen Hoesten, Verkoud- en Heesheid, tevens slijmoplos- send en verzachtend.
Per flacon met 120 pillen f 0.50.

LAXEERPILLEN
ter bevordering van geregelde stoelgang (ontlasting).
Per doos met 60 pillen f 0.50.

TAND-ELIXER.

Het beste middel tegen Kies- en Tandpijn en zuivering der Kiezen, Tand en Tandvleesch.
Per flacon f 0.90.

Hierbij wordt gratis gevoegd een doos PRIMA
TANDPOEDER.

COLD CREAM.

Het beste middel tot genezing van winterhanden en zeere tepels.
Per potje f 0.45.

MAAGPOEDER.

Waardoor duizende Maaglijders genezen zijn van Maagpijn, Maagkramp, Zuur en slechte spijsvertering.
Door dit Maagpoeder zijn Maaglijders geheel genezen, welke jaren aan de Maag gesukkeld hadden, waarvan de schriftelijke bewijzen van honderde Attesten en dankbetuigingen op aanvraag franco worden toegezonden.

Per doos f 0.75.

P.S. Indien bij Maaglijders de ontlasting niet goed geregeld gaat, is het beste daarvoor LAXEERPILLEN te gebruiken. Bovenstaande LAXEERPILLEN werken uitstekend.

WONDZALF.

Het beste middel tot genezing van open Wonden, veroorzaakt door Branden, Snijden en Kneuzing. Voor winterhanden, zeere Lippen en Huiduitslag.
Per potje f 0.50.

KOORTSDROPPELS.

Tegen Binnenkoorts, Koudekoorts, Hoofdpijn en Loomheid door de ledematen, veroorzaakt door gevatte koude.

Deze Koortsdroppels bevorderen en wekken den eetlust op en zijn veel werkzaam dan koortspillen, omdat zij de Kinine reeds in opgelosten toestand bevatten.
Per flacon f 0.60.

DRUIVENBORSTSTROOP.

Tegen Kinkhoest, Heeschheid en Verkoudheid bij Kinderen.
Deze Stroop maakt de Slijm spoedig los, en werkt zeer verzachtend op de Slijmvliezen.
Per flacon f 0.60.

A. M. BOOM,

Apotheker, Arnhem."

Kwakzalverij beschouwd als bedrog.

Een zekere taalonderwijzer HERMANN KRAUSE, die in de dagbladen een middel aanprijst tegen *tering*, zelfs in een *vergevoerd stadium*, en die aan familieleden van een patiënt, die hem bezochten, zelfs verklaarde: „het was niet noodig dat hij den patiënt zag, de toestand stond hem duidelijk voor oogen” is, wegens het *voorspiegelen van onware daadzaken*, door het gerechtshof te Berlijn veroordeeld tot 3 maanden gevangenisstraf.

Hij gaf voor de zieke 4 flesschen geneesmiddelen mede, elk à 4 Mark; de zieke stierf echter na 14 dagen.

Het onderzoek van den gerechtelijk scheikundige DR. BISSCHOFF toonde aan, dat een der flesschen een mengsel van gezuiverden honig en water inhield, een andere een mengsel bevatte van geheel indifferente plantensappen en dat de waarde daarvan hoogstens 20 Pf. (12 cts.) bedroeg.

KRAUSE hield bij de rechtszitting de bewering staande, dat hij onwankelbaar geloof hechtte aan de geneeskraft zijner geheimmiddelen en zijn verdediger vroeg daarom vrijspraak, omdat de beschuldigde van de geneeskraft van zijn middel evenzoo overtuigd was als Prof. KOCH en Prof. LIEBREICH van het hunne.

Het openbaar ministerie betreunde het, dat hier wetenschappelijke capaciteiten in één adem met den beklagde werden genoemd en hield zijn aanklacht staande. KRAUSE werd daarop veroordeeld.

Opmerkelijk was bij deze zitting een gezegde van DR. LANG, een der deskundigen, die zich aldus uitte: „Eerder zal men den grooten Beer van den hemel halen, en den kleinen Beer in den dieren-tuin kunnen opsluiten, vóór het gelukt een universeel-middel tegen longtering te vinden”.

Te Breslau stond kort daarop terecht de „Magnetopath” JOSEPH SCHOLZ, beschuldigd van een groot aantal personen, door bedrog, financieel schade te hebben doen lijden. Het gerechtshof nam het bedrog als bewezen aan en veroordeelde hem tot een jaar gevangenisstraf.

Het hof was van meening dat de beklagde geen geheime magnetische geneeskraft bezat en dat hij zelfs daaraan trouwens niet geloofde, anders zou hij het niet noodig hebben geoordeeld zijne patiënten met

allerlei „hocus-pocus” in den waan te brengen dat hij iets zeer bijzonders deed. Ook de moeite die hij aanwendde, om van de, door hem behandelde personen, (waarvan ter terechtzitting velen tegen hem getuigden) zoo spoedig mogelijk een attest te verkrijgen, pleit niet voor het geloof aan zijn eigen geheime gave.

Wat ons in deze rechtzaken treft en ons reeds meermalen bij Deutsche uitspraken heeft getroffen is het feit, dat de bedriegelijke voorspiegelingen, waarvan de kwakzalvers zich bedienen om hun prooi te lokken, in Duitschland als een strafbare handeling wordt beschouwd.

Bij ons te lande zijn de heeren kwakzalvers geensins kieskeuriger in hun wijze van reclame; ook hier worden ongetwijfeld bedriegelijke voorspiegelingen gebruikt om niets-waardige middelen aan den man te brengen.

Is dit in Nederland niet strafbaar?

Rechtzaken.

De magnetiseur v. d. Velde.

Voor het kantongerecht te Haarlem stond terecht J. van de Velde, oud 70 jaar, magnetiseur, wonende in de Korte Jansstraat aldaar, ter zake van het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde en het verkoopen van geneesmiddelen, zonder daartoe bevoegd te zijn.

Van de Velde werkt door middel van eene *somnambule*. Zoo kwam den 18den September j.l. zekere Van Dugteren, onbezoldigd Rijksveldwachter te Beverwijk, bij Van de Velde. Deze vroeg hem wat er van zijn dienst was, waarop v. Dugteren verhaalde, dat hij aan maagpijn leed en genezing bij hem kwam zoeken. Van de Velde nam hem daarop mede naar een kamer waar de *somnambule* vertoefde. Deze werd door den magnetiseur in slaap gebracht, waarop Van Dugteren zijn rechterhand in die van haar moest leggen. Van de Velde deed daarop uit een boek verschillende vragen, die de *somnambule* beantwoordde. Op zijn vraag hoe het met de maag gesteld was, gaf zij ten antwoord dat zich daaraan 3 zweren bevonden, die gevaarlijk konden worden voor den lijder.

Nu werd er geraadpleegd welke middelen daartegen moesten worden aangewend. De *somnambule* gaf ze op en af en toe vroeg Van de Velde of ook dit of dat niet goed zou werken, waarop zij dan steeds een toestemmend antwoord gaf.

Ook af en toe vatte Van de Velde zelf de hand van den patiënt.

Dit alles had zoowat een uur geduurd, toen de *somnambule* weer wakker werd en de kamer verliet. Daarop ging v. d. Velde de recepten schrijven; Van Dugteren moest daar maar mee naar v. Gulik gaan, die zou ze wel voor hem gereed maken.

Echter zeide v. d. V. nog een geneesmiddel te hebben dat bij de apothekers en drogisten niet te verkrijgen was, omdat daarin geheime bestanddeelen waren. Hij wilde het daarom Van Dugteren, wanneer deze het wenschte, wel leveren. Van Dugteren wenschte dit en kreeg daarop eene halve flesch kalkwater, zooals later bleek, en een paar doosjes pillen, met gedrukte gebruiksaanwijzing. Na afloop van het consult moest de patiënt f 2,50 betalen, benevens f 1,25 voor geleverde medicijnen. Toen Van Dugteren dit betaald had, werden de geneesmiddelen voor hem neergezet, hij nam ze op en maakte zich daarna bekend als onbezoldigd Rijksveldwachter.

Ook de *somnambule* werd in deze zaak als getuige gehoord. Ze verklaarde echter, dat ze, zoodra ze onder den invloed van den magnetiseur was, niet meer kon zeggen wat er met haar gebeurde en zoo wist ze dan van de zaak zelve ook niet veel. Van de geneesmiddelen, die ze had gezegd dat goed voor den patiënt waren, kende zij de meeste zelfs niet bij name.

Als getuigen werden ook gehoord de doctoren Bückman en Timmer te Haarlem, die verklaarden, dat er een suggestieve invloed kan bestaan hebben van v. d. Velde op de *somnambule* en dat de antwoorden gesuggereerd kunnen zijn geweest. De heer Timmer gaf nog eene beschouwing over het verschil tusschen hypnose en magnetisme. Voor het eerste heeft hij wetenschappelijk respect, het laatste beschouwt hij als charletannerie.

De ambtenaar van het O. M. achtte de ten laste gelegde feiten bewezen; daar de beklagde een persoon in slaap had gebruikt met een geneeskundig doel, had hij, daartoe onbevoegd zijnde, de geneeskunde uitgeoefend en ook had hij de wet op de artseneijbereidkunde overtreden. Voor deze feiten requireerde Z.E.A. 2 geldboeten van f 25 en f 5; subsidair 8 en 2 dagen hechtenis.

De beschuldigde droeg daarop zijne verdediging voor. Hij zeide alleen uit zuivere menschenliefde zijn vak als magnetiseur uit te oefenen. Alleen uit noodzaak deed hij dit. Personen die maanden, soms jaren onder behandeling van een dokter geweest zijn en geen baat hebben bevonden, kwamen bij hem en vonden baat. Zulke personen behandelde hij alleen en hij meende dat als mensch te moeten doen. Hij bejammerde het, dat de wetenschap nog zoo vijandig was tegen het magnetisme. Van verdienste was geen sprake; hij was als magnetiseur arm geworden, omdat hij niet alleen vele patiënten met zijne wetenschap, doch ook stoffelijk had geholpen.

Bij de uitspraak veroordeelde de kantonrechter V. d. Velde wegens het zonder noodzaak en des onbevoegd uitoefenen der geneeskunde en wegens overtreding van de wet op de artseneijbereidkunde, tot twee geldboeten, een van f 20 en een van f 5, subs. 5 dagen en 1 dag hechtenisstraf.
(Opr. Haarl. Ct.)

Het Staphorster boertje.

Onder een tamelijk grooten toeloop van publiek werd in de vorige week voor het kantongerecht te Steenwijk behandeld de sensatiemakende zaak tegen Pieter Stegeman, landbouwer te Staphorst, in de wandeling genaamd „het Staphorster boertje”.

Aan beklagde was ten laste gelegd het uitoefenen van de geneeskunde als beroep, zonder tot de uitoefening van dat beroep toegelaten te zijn.

Uit het onderzoek ter terechtzitting bleek, dat beklagde aan Jantje Jager en Hendrik Moed te Joure, die hem daartoe te Steenwijk hadden opgezocht en wel de eerste twee en de laatste eenmaal, geneeskundigen bijstand had verleend, door Jantje Jager voor een zeere hand zalf voor te schrijven en te verstrekken en door Moed voor een borstkwaal het gebruik van wonderbalsem, witte honig en kruiden, voor te schrijven en te doen verstrekken. De kruiden waren door den brig.-majoor-tit. De Jong te Heerenveen in beslag genomen en bevatten, blijkens de verklaring van den deskundige, vijf geneesmiddelen, waarvan drie voorkomen op de lijst van geneesmiddelen, welke niet beneden een bepaalde hoeveelheid mogen verkocht worden.

Bekl. bekende de feiten — het betasten der hand uitgezonderd — wat Jantje Jager betreft, maar ontkennde overigens.

Na een uitvoerig requisitoir, waarin bekl. scherp geheld werd, vorderde de ambtenaar van het O. M., mr. H. C. van Kleffens, bekl.'s schuldigverklaring en veroordeeling tot een boete van f 100, subs. 30 dagen hechtenis.

Bekl. had weinig tot verdediging in te brengen; alleen dat hij de menschen niet aanspoorde bij hem te komen.

De Kantonrechter veroordeelde hem tot een boete van f 30, subs. 10 dagen hechtenis.

Correspondentie.

Als nieuwe leden zijn toegetreden de Heeren: J. Baart de la Faille te Leiden; B. Smits arts te Bunnik.

B. & Co. te H. Dank voor de toezending; Boom's attest-boekje kenden wij, het daarin voorkomend biljet niet.

W. K. B. te W. en Postmerk *Leeuwarden*. Het *Leeuwarder* en *Winschoter Advertentieblad* in dank ontvangen; een nieuw onderzoek, waarmee reeds een begin is gemaakt, moet uitwijzen in hoeverre de bewering van J. M. Wortelboer juist is. Wij komen dus op deze zaak terug.

L. N. J. te R. Wacht het onderzoek af, maar begin met het middel te wantrouwen. Middelen, op die wijze aangekondigd, blijken meestal tot de kwakzalverijen te behoren. Wij verrichten alleen onderzoeken die in verband staan tot het doel van onze Vereeniging en dat kost niets.

Onbekende toezender van de St. Jansbode. Wij betuigen u onze erkentelijkheid. Voor zoover wij weten wordt het „wonderbaar poeder van Dokter Falby” in Nederland nog niet geadverteerd of verkocht; wij zullen er op letten.

F. v. d. P. te W. Uw brief kwam te laat om nog in dit no. te worden beantwoord. De gebruiksaanwijzing en de bijgaande brief geven ons echter aanleiding om tot de grootste voorzichtigheid aan te manen. Wij hopen u in het volgend no. nader te kunnen inlichten; wacht zoo lang met het aankopen van het goetje.

Dr. Q. te R. Het door u bedoelde boek is door ons nog niet behandeld. Gaarne zouden wij er iets meer van weten.

Met dit nommer wordt de op 27 April j.l. gesloten ledenlijst over 1893 verzonden. Zooals gewoonlijk zijn de met een * aangegeven de leden, die hunne contributie over 1893 reeds gezonden hebben, en met † zij, die bovendien nog een extra-bijdrage voor de kas hebben gegeven.

De leden, die hunne contributie nog niet hebben betaald, worden beleefd verzocht, ten einde moeite en kosten aan de Vereeniging te besparen, dit alsnog per postwissel te doen.

Nogmaals verzoeken wij onze leden, ieder in zijn kring pogingen aan te wenden tot vermeerdering van het leden-tal. De Vereeniging heeft moeiel en finantieel steun noodig om haren strijd met kracht voort te zetten.

Met een weinig moeite van de zijde onzer leden zou het getal deelnemers in dien strijd ongetwijfeld grooter zijn.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenschte te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zoo veel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. H. Burger, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 833.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen,

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onderzoek a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Bericht aan de lezers te 's Gravenhage.

Hoofdartikel: Wortelboer's kruiden.

Berichten: Het Staphorster boertje. — Treurig bijgeloof. — Nicholson weer aan 't werk. — Een zware beleediging. — De reiziger van Ast. — Medische reclame.

Grootere artikelen: Misbruik van het vertrouwen op geneeskundigen en apothekers. — Retau's Zelfbewaring te koop bij Koster. — Eureka. — Reclame in Indië.

Rechtszaken: Loodvergiftiging. — Het handelsmerk van Haarlemmerolie. — Onbevoegde uitoefening der heilkunde.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: Retau's Zelfbewaring. — Kunst-trommelvliezen van Nicholson.

Bericht aan de lezers van het Maandblad te 's Gravenhage.

Lezers van het Maandblad te 's Gravenhage, die klachten over de bezorging van het blad mochten hebben, of iets aan het Bestuur van de Vereeniging hebben voor te stellen of op te merken, worden beleefd verzocht zich te dien einde te willen wenden tot den Correspondent van de Vereeniging daar ter plaatse, den Heer W. M. H. ANTEN, (Jacob van der Doesstraat 101).

Nog eens de Oprechte Wortelboer's kruiden.

In de zitting van het kantongerecht te Winschoten van 4 Maart j.l. is J. H. BAALMAN te Oudepekela, echtgenoot van JACOBIA MARIA WORTELBOER, bij verstek veroordeeld tot f 100 boete, subs. 30 dagen hechtenis, ter zake het verkoopen van geneesmiddelen: aloë, kalmuswortel, sennabladeren en alantwortel, voorkomende op de lijst, aangewezen door den Minister van Binnenlandsche Zaken en beneden de hoeveelheid, daarbij voor elk dier geneesmiddelen bepaald, zonder te zijn apotheker of geneeskundige tot het afleveren van geneesmiddelen bevoegd. (Overtreding van art. 30 der wet, regelende de uitoefening der artseneijbereidkunst)."

Aldus schreven wij in ons nummer van April j.l., nadat wij in het Januari-nummer — tegelijk met onze ernstige waarschuwing tegen het gebruik van de Wortelboer's kruiden — er op hadden gewezen, dat de verkoopers der kruiden zich herhaalde malen schuldig maakten aan overtreding van bovengenoemd art. 30.

Ditmaal hebben wij succes gehad van onze waarschuwing en wij brengen oprechten dank aan den Ambtenaar van het Openb. Min. bij het kantongerecht te Winschoten, die in ons schrijven aanleiding vond om de zaak te vervolgen.

Maria Jacoba Wortelboer (of haar man?) laat

zich intusschen niet afschrikken om nog eens een poging te wagen om het zieke puliek in hare netten te vangen.

Kort na de veroordeeling bevatten eenige couranten, in de noordelijke provincies verschijnende, de volgende advertentie:

„BERICHT! Het onderzoek van den WelEd. Heer Docter J. J. L. VAN RIJN te Winschoten heeft er toe geleid, dat zich thans in mijne pakjes Kruiden geen bestanddeelen meer bevinden die door de geneeskunde schadelijk voor de mensch worden geacht en die niet beneden een bepaald gewicht verkocht mogen worden, daarvoor zijn in plaats *Maagversterkende, Urine afvoerende Kruiden*, enz., zoodat mijne pakjes Kruiden niet alleen veel zijn verbeterd maar ook door ieder winkelier vrij verkocht mogen worden. Bestellingen worden wederom ingewacht door JACOBIA MARIA WORTELBOER te Oude Pekela."

Die advertentie is niet zonder overleg gesteld. Het groote publiek, haar lezende, zou in de meening komen dat Dr. Van Rijn er voor zorgt dat de pakjes kruiden nu niet meer schadelijk kunnen werken enz. Niets is echter minder waar. Dr. Van Rijn heeft, ten behoeve der justitie, de kruiden onderzocht en daarin de bestanddeelen aangetroffen, die aanleiding tot de veroordeeling hebben gegeven. Hij vond zich dan ook genoodzaakt in de „Winschoter Courant" het volgende ingezonden stuk te plaatsen:

„WelEd. Heer Redacteur!

In eenige bladen, o. a. de *Winschoter Courant* en *De Oldambster*, komen advertenties voor, waarin met gebruikmaking van mijn naam, reclame wordt gemaakt voor een kruidenmengsel, dat door zekere *Jacoba Maria Wortelboer* wordt bereid. Daar uit die advertenties de gevolgtrekking kan worden gemaakt, dat ik mijne medewerking verleen tot het verspreiden van dit waardeloos en voor de gezondheid schadelijk kwakzalversartikel, meen ik hiertegen te moeten protesteeren, en tevens te verklaren, dat ik in geenerlei betrekking sta of gestaan heb tot *Jacoba Maria Wortelboer* of hare medehelpers.

Onder dankzegging voor de verleende plaatsruimte

UEd. dw. dr.:

Dr. J. J. L. VAN RIJN."

Om nu tot de zaak zelve terug te komen. Zal het publiek zich nu opnieuw laten bedotten? Zal

het nu niet inzien dat het beet wordt genomen?

Er behoeft toch waarlijk niet veel nadenken toe om te merken waarom het te doen is.

De vroegere Wortelboer's kruiden werden aldus aanbevolen:

„Deze Kruiden, bereid volgens een aloud recept, van mijn voorouders, zijn tot nu toe het beste huismiddel tegen vele ongesteldheden en mogen in geen huisgezin ontbreken.

„Door het gebruik van deze Kruiden zal men in vele gevallen van Docter en Apotheker vrij blijven; bij slechte spijsvertering, trage ontlasting, hoofdpijn, slijmhoest, gal, roos, influenza enz., heeft niemand ze gebruikt of vond baat."

Begrijpelijkwijze stond er bij: „Wacht u voor namaak!"

Maar wat gebeurt er? De verkoop der kruiden wordt gevaarlijk — ook voor de verkoopers — en fluks worden geheel andere kruiden samengesteld en verkocht, en met dezelfde, hierboven afgedrukte aanbeveling afgeleverd; zelfs het portret van *Jacoba Maria Wortelboer* krijgt men er weer bij cadeau.

Maar mooier is het nog in de advertentie; daarin wordt verklaard dat de kruiden, die vroeger geanonceerd werden als „het beste huismiddel", thans veel zijn verbeterd." Dit laatste is in zooverre waar dat zij, doordat het gevaarlijke aloë thans ontbreekt, in zeker opzicht minder kwaad kunnen doen, maar het zal nu toch wel aan ieder duidelijk zijn dat het de firma Wortelboer al zeer weinig kan schelen of ze goed doen. Als zij maar verkoopt, onverschillig wat.

En aan dergelijke menschen vertrouwt men zijn gezondheid toe!

In tegenspraak met de advertentie — of misschien is de voorraad oude kruiden nog groot? — werd aan den persoon, die, ten behoeve van ons onderzoek een pakje kruiden kocht, door BAALMAN de raad gegeven: „dat hij liever een pakje van die oude kruiden moest nemen, daar die veel beter waren."

Och, op één leugentje komt het niet aan. De kruiden mogen nu „door ieder winkelier vrij verkocht worden", aldus wordt beweerd. Dit is niet waar.

De heer A. H. VAN TUBERGEN, te Haarlem, die ook de oude kruiden voor ons onderzocht, heeft in het nieuwe pakje o. m. ook weer *kalmuswortel* aangetroffen, een stof, voorkomende op de bekende lijst C, die, door onbevoegden niet beneden de hoeveelheid van 200 gram mag worden verkocht.

Misschien dat na dit schrijven ook de kalmoeswortel wordt achterwege gelaten en misschien zijn de kruiden dan *nog beter!*

Berichten.

Het Staphorster boertje. Het Nieuws- en Advertentieblad „Friso” bevat de volgende mededeeling uit *Wijckel*:

„Sedert eenige jaren had de arbeider J. K. alhier eenige etterende wonden. Op raad van het Staphorster boertje, alias de „wonderdokter”, heeft hij die wonden op ondoelmatige wijze gesloten met het treurig gevolg, dat de man binnen 24 uren daarna aan wondkramp (tetanus) is overleden.”

Treurig, maar waar. In de *N. Rott. Ct.* van 19 Maart schrijft men uit Utrecht het volgende:

„Er zijn hier nog altijd onderscheidene familiën, en daaronder vooral eenige aanzienlijke dames, in het bezit van geheime middelen voor sommige kwalen en gebreken. Deze middelen worden aan lijders steeds gratis afgestaan, en de gunstige uitslag, dien het gebruik er van in vele gevallen heeft gehad, is oorzaak, dat er onder de burgerij een groot vertrouwen aan geschonken wordt. Veelal zijn die middelen dan ook volstrekt niet schadelijk, doch zij zijn ook wel eens oorzaak dat lijders van meening zijn, dat het gebruik er van hen onthefte van tal van andere voorzorgsmaatregelen, die evenwel voor hunne goede genezing dringend vereischt worden.

Dit is onder anderen het geval met de bij eenige familiën alhier verkrijgbare brandpleisters, wier goede werking door niemand wordt ontkend, doch waarvan het gebruik daarom soms van schadelijken invloed kan zijn, omdat de hulp van een geneesheer niet wordt ingeroepen en deze door het reinhouden der wonden en andere doeltreffende maatregelen vaak de vorming van leelijke litteekens kan voorkomen. Ofschoon dan ook met een volkomen liefdadig doel gegeven, hebben die middelen voor de lijders niet altijd de gunstige uitwerking die zou verkregen zijn, indien even tijdig de hulp van een geneesheer ware ingeroepen.

Dat ook het bijgeloof hier nog altijd welig blijft voorttieren blijkt herhaaldelijk, zoo nog niet lang geleden in eene der straten van Wijk C, waar een jong meisje aan eene ziekte leed, die, voor iedereen een raadsel, door geen enkelen dokter of professor kon bestreden worden . . . naar het heette, ofschoon er nooit een geneeskundige over geraadpleegd was.

Eindelijk kwam een der bureu op den snuggeren inval, dat het kind betooverd was, en het duurde niet lang of het oude vrouwtje was gevonden, dat het kind onttooveren zou. Zij tornde het hoofdkussen van het kind los en zocht en vond in de veeren ervan den krans, dien de duivel daar ter beheksing vande kleine meid had ingelegd. Die krans — men kan dien in ieder veeren bed of kussens vinden, dat niet behoorlijk wordt geschud — is weken lang voor alle belangstellende bureu te kijk geweest en zelfs bewoners van het Vredenburg versmaadden het niet om de achterbuurt in te gaan, ten einde het heksenmiddel met eigen oogen te aanschouwen.”

Nicholson weer aan 't werk. „*De Gelderlander*”, Nijmeesch Dagblad, bevat het volgende ingezonden stuk:

„*Mijnheer de Redacteur!*”

Verzoeken het volgende als ingezonden te plaatsen:

Zondag, Beloken Paschen, ontving de schrijver dezes een boekje van Londen, waarin de Professor Nicholson zijne uitvinding van gehoortrommels aanbeveelt en vertelt dat hij in 5 jaar 19000 dooven en hardhoorigen heeft genezen, met een groote menigte attesten, allen uit Duitschland.

In het jaar 1887 was die Mijnheer in Parijs, vanwaar hij is moeten vluchten, omdat hij geen examen had gedaan; vóór dien tijd heb ik van hem ook een boekje gehad en heb toen een paar oortrommels ontvangen na mededeeling van hem dat ik zoude genezen; ze kosten van f 15 tot f 20 en helpen geen mensch.

Men zij op zijne hoede.

J. A. A.

(Alle bladen worden verzocht dit over te nemen.)”

Aan dit verzoek voldoen wij gaarne, terwijl wij belangstellende lezers naar onze „herhaalde waarschuwingen” in dit nummer verwijzen.

Een zware beleediging. De apotheker KARL THELEN, directeur van een chemisch laboratorium te Keulen, reeds vroeger gestraft met een boete van 2000 Mark, wegens het aanprijzen van de z. g. *Paray'sche Kloostermiddelen*, had, in het jaar 1892, de verzending van de door hem bereide zoogenaamde kloostermidde-

len opgedragen aan den eigenaar van de Adelaar-apotheek te Frankfort a. M. De bedoelde middelen werden door Thelen, in een brochure getiteld: „Die Pflege des menschlichen Körpers” als bijzonder geneeskrachtig tegen alle mogelijke in- en uitwendige ziekten aanbevolen.

Daar nu niet alle menschen zoo lichtgeloovig zijn, kwamen er zoo nu en dan vragen in naar de geneeskracht van de middelen in sommige bepaalde gevallen. Zonder zich aan straf bloot te stellen, kon de fabrikant dergelijke vragen zelf niet beantwoorden; hij trachtte daarom een geneesheer te vinden, die in zijn plaats dergelijke vragen per brief kon beantwoorden. De eigenaar van de Adelaar-apotheek gaf Thelen nu den raad, de hulp in te roepen van Dr. Jentsch, die echter weigerde zich daartoe te leenen. Desniettemin liet Thelen een blad drukken, met een inhoud, die deed vermoeden, dat genoemde geneesheer met de kloostermiddelen in betrekking stond. Het blad werd eerst verbreed als „bijlage” tot het boekje, waarmee de flesch met het middel was omwikkeld; later werd het in den tekst van het boekje opgenomen.

Dientengevolge werd Thelen tot een maand gevangenisstraf veroordeeld. Het vonnis berustte o. a. daarop, dat Thelen, omdat hij, daartoe onbevoegd, den naam van een geneesheer aan de aanprijzing van de z. g. kloostermiddelen had verbonden, *dezen op bijzonder zware wijze had beleedigd.*

(*Apoth. Zeitung.*)

Fin de Siècle. De wonderdokter AST, van wien wij in onze nos. van Januari en Maart j. l. het een en ander mededeelden, houdt er, volgens de *Apotheker-Zeitung*, een reiziger op na, die op vreemdsoortige manier zijn chef representeert.

Die reiziger n. l. verzamelt afgesneden nekharen van zijn lijdende medemenschen welke verzameling hij aan zijn patroon ter hand stelt. Na eenigen tijd keert hij terug en brengt dan de diagnose . . . en de geneesmiddelen mee, waarvoor hij zich goed laat betalen.

De „zaak” neemt reeds goed op.

Medische reclame. De Aertkamer van Weenen heeft definitief de reeds lang besproken regeling der medische reclame vastgesteld. Hierbij is verboden: 1o. het publiceeren in andere dan medische bladen, van advertenties, uitgezonderd het in de politieke bladen tot 3-maal toe aankondigen van verandering van woonplaats, verplaatsing enz., met uitsluitende mededeeling van naam, woonplaats, spreekuur; 2o. het publiceeren van brieven van dankbetuiging, van patiënten ontvangen; het in brochures of populaire geschriften aankondigen van een geneesmiddel of geneesmethode, die van de gebruikelijke geneeskunst afwijkt; 4o. het toekennen van belooningen aan vroedvrouwen, hotels enz. voor het aanbrengen van patiënten; 5o. de plaatsing van reclame-biljetten, die de opmerkzaamheid van het publiek trekken en 6o. het herhaald en bovenmatig aanprijzen van geneeskundige inrichtingen of ziekenhuizen. (*N. Rott. Ct.*)

Misbruik van het vertrouwen, door het groote publiek in geneeskundigen en apothekers gesteld.

Met genoeg en volkomen instemming lezen wij het hier volgend artikel in de *Medisch-Pharmaceutische Courant* van 16 Maart j. l.:

„Het kwaad waarop wij hier nog eens met een enkel woord willen wijzen is niet van heden of gisteren, doch bestaat reeds evenlang als de kwakzalverij.

Ten allen tijde hebben de kwakzalvers terecht ingezien, dat dáár, waar zij hunne slachtoffers konden wijsmaken, dat de door hen aanprezen middelen niet alleen door de geneeskundige wereld goedgekeurd, maar bovendien bij de apothekers verkrijgbaar waren, hun zaak gewonnen was. Het publiek had en heeft nog vertrouwen in medici en apothekers uit hunne omgeving en kan dat onmogelijk hebben in hen geheel onbekende personen. Daar echter geen enkel eerlijk medicus of pharmaceut als hun handlanger wilde en nu nog wil optreden, zoo moest de kwakzalver, of hij wilde of niet, zijn toevlucht nemen tot onbeschaamde leugens. En het moet helaas gezegd worden, hoe onbeschaamder en hoe ongelooflijker de leugens waren, die zij aan de gòe-gemeente opdichtten, hoe gereeder die dikwijls voor goede munt werden opgenomen. Talrijke voorbeelden zijn daar om deze bewering te staven; de praktijken van de Sequah-Company en den arabischen oogdokter liggen nog versch in het geheugen.

Jammer maar dat het publiek zijn dwaling eerst inzielt, wanneer de kwakzalver met goedgevulden buidel is afgetrokken.

Elk middel dient dan ook te worden aangegrepen om den heilloozen invloed, die door de kwakzalvers op de volksgezondheid wordt uitgeoefend, te fnuiken.

Onzes inziens is het de zedelijke plicht van alle ontwikkelde landgenooten het edel doel der Vereeniging tegen kwakzalverij met woord en daad te steunen, veel meer dan dit tot nu toe geschiedde.

Ook nu weer nemen alle groote bladen enorme advertenties op ter aanprijzing van een middel dat altijd, volgens de bewering van den vervaardiger, door de academies (welke?) en de geneeskundige wereld als het werkelijk onfeilbaar geneesmiddel beschouwd moet worden bij verkoudheden, keelziekten, benauwdheden enz. enz. Het wordt aanbevolen als de Koningin der pastilles, de talisman der zwakke borsten, de troost der ongelukkigen, in één woord, als het eenigst onfeilbaar geneesmiddel, dat zelfs daar zijn heilzamen invloed doet gelden, waar andere artsenij onwerkzaam is. Natuurlijk volgt daarop de gewone mededeeling, dat het wondermiddel verkrijgbaar is in alle apotheken. De steller van de advertentie heeft blijkbaar vergeten er aan toe te voegen „in alle goede apotheken”. Zeker hebben vele collega's dan ook reeds herhaaldelijk vraag naar het bedoelde middel gehad. In dat geval heeft het publiek kunnen ervaren, hoe weinig goede apothekers (altijd volgens het oordeel der kwakzalvers) er toch eigenlijk maar zijn. Immers al heel spoedig bemerkt het, dat het wondermiddel slechts in een zeer gering aantal apotheken te verkrijgen is. Op die ervaring van het publiek mag de apothekersstand trotsch zijn. Immers daaruit blijkt, dat verreweg het meerendeel der apothekers zich niet door wustbejag laat verlokken tot minder eerlijke praktijken, niet kostganger wil zijn van een kwakzalver, niet den zieke noodzaken wil voor iets minderwaardigs of voor een geneesmiddel, dat niet beter is dan die welke in het artsenijboek voorkomen, meer uit te geven dan noodzakelijk is, niet medicamenten wil doen gebruiken, die misschien onschadelijk zijn wat hunne chemische samenstelling aangaat, schadelijk echter daardoor werken, dat de tijd verstrykt, waarin langs rationeel therapeutischen of beproefd empirischen weg genezing van de kwaal kon worden verkregen, waarvoor nu de hulp van den met de gezondheid zijner medemenschen dobbelenden kwakzalver wordt ingeroepen.

Het wordt dan ook hoog tijd, dat het publiek leert inzien, dat de bewering der kwakzalvers, dat hunne middelen worden goedgekeurd en aanbevolen door de geneeskundigen en verkrijgbaar zijn bij alle apothekers, een onbeschaamde leugen is. Het is niet voldoende dat medici en pharmaceuten voor zichzelf de overtuiging hebben, dat zij de kwakzalversende noch door woord, noch door daad steunen, van die overtuiging moet ook het onwetend publiek worden doordrongen; dan zal aan de kwakzalverij een harer hechtste steunpilaren ontnomen worden. Laten daartoe alle rechtgezinde medici en pharmaceuten met woord en daad medewerken.”

Retau's Zelfbewaring.

H. G. KOSTER CJZN. te Amsterdam als handlanger.

De N. R. C. van 1 Mei Eerste blad A. bevatte de volgende met zware letters gedrukte advertentie: ZELFBEWARING.

Dat hoogst belangrijke werk van Dr. O. Retau „De Zelfbewaring”, verschenen in de Hollandsche taal met 27 Afl. bij het Verlags Magazin te Leipzig, is tegen denzelfden prijs à f 2 bij mij verkrijgbaar. Wordt onder envelop afgeleverd en franco naar buiten gezonden, op ontvangst van postwissel à f 2 of blauwe postzegels aan H. G. Koster CJzn., Magazijn voor goedkope boeken, Leliegracht 26 Amsterdam.”

Sedert 1887 waarschuwen wij onophoudelijk tegen het schandwerk van Retau, waarvan de aanbeveling nog gedurig in onze „groote bladen” is te vinden. Ook tegen de handeligen van de firma H. G. KOSTER CJZN., ten opzichte van dit boek, is reeds in dit Maandblad te velde getrokken, want dit optreden dateert niet van de laatste dagen.

Reeds in 1887 heeft de heer Koster zich voor

den verkoop van dit gevaarlijke boek laten vinden en toen schreef de redactie van ons Maandblad, dat zij van meening was, dat genoemde heer wel onwetend moest zijn van hetgeen hij daarmede deed: „Nu hij.” — zoo eindigt dat artikel — „door ons „ervan op de hoogte gesteld is, vertrouwen wij, „dat hij als eerlijk man zal handelen en het kwakzalversboek de deur zal wijzen.”

Helaas, het blijkt uit advertenties van de laatste dagen dat de toenmalige redactie zich vergiste. De heer Koster levert nu, naar onze opvatting, het bewijs, dat hij in de wijze van geld verdienen niet zeer kieskeurig is.

Op deze wijze benadeelt de heer H. G. Koster *CJzn.*, zooals reeds in '87 werd te kennen gegeven, „zijn uitgebreiden, gezonden, eerlijken handel in „goedkope boeken, door het verkoopen van zulk „een ergerlijk product.”

Eureka

van J. JOSEPHUS te Rotterdam.

Tegen dit volkomen waardeloos middel ter bestrijding van drankmisbruik hebben wij in no. 1 van dezen jaargang gewaarschuwd en daardoor, 't is te begrijpen, de boosheid van den heer Josephus opgewekt. In „*Het Rotterdammertje*”, een advertentieblad te Rotterdam verschijnend, vinden wij nu een 6 tal attesten, bestemd tot overtuiging van „Twijfelaars aan de deugdelijkheid van het middel” en daarna het volgende slot, met vette letters gedrukt:

„Dergelijke getuigenissen (slechts enkelen uit de velen) zeggen meer dan verdachtmaking van bevooroordeelde en wijsneuzige lieden, die steeds hoofdschuddend kennis nemen van alles wat „nieuw” is en hun verstand te boven gaat.”

Het zal zeker niet pedant van onze zijde worden gevonden, wanneer wij die laatste tirade ook als aan ons adres gericht beschouwen en dan moeten wij zeggen, dat wij, na lezing van de attesten, nog geen woord terugnemen van 't geen wij in het Januari-nummer schreven.

Die attesten (trouwens op de wijze waarop meestal dergelijke getuigschriften worden verkregen hebben wij reeds meermalen gewezen) hebben ons tot geen ander inzicht gebracht. Teneinde ook onze lezers, die zeker niet allen „*Het Rotterdammertje*” zullen ontvangen, in de gelegenheid te stellen, de gronden na te gaan, waarop ons oordeel gevestigd is, zijn wij wel genoodzaakt die attesten hier over te nemen:

No. 1. „*Gorredijk*, 10 April 1894.

Wees zoo goed en stuur nog 1 fleschje „Eureka” aan het adres van Uw Dw. Dr., J. S. Nauta. — P.S. Tot nog toe schijnt het middel werkelijk te helpen.”

No. 2. „*Utrecht*, 20 April 1894.

Ik moet zeggen het is een goed middel en helpt op den duur wel. Met achting enz. C. J. van Dijk, Maria-hoek No. 5.”

No. 3. „*Lochem*, 24 April '94.

Gaarne nog een fleschje „Eureka.” Het bevat best, de zucht naar sterken drank begint te verdwijnen.

Verblijfve, enz. G. J. Brouwer.”

No. 4.) „*Gorinchem*, 2 Mei 1894.

Gelieve mij nog twee flacons dadelijk op te zenden. Postwissel f 1,35 is gestort. Ik kan UEd. mijn dank betuigen voor Uw uitstekend middel en zal U ten hoogste met vol vertrouwen recommandeeren. In afwachting enz. W. Dubbeldam *Jzn.*, Annemer en Landbouwer.”

No. 5. „*Tolen*, 14 April 1895.

De persoon, voor wie het middel is aangewend, heeft na het gebruik van 2 flacons geen behoefte of trek naar sterken drank meer gevoeld. Het is nu reeds 4 maanden geleden en nog gaat alles goed. Hoogachtend enz. J. Blaais, Kerkstr.”

No. 6. „*Ermelo*, 17 April 1895.

Mocht het soms gebeuren, dat Uw middel nog noodig moge zijn, zal geen kosten mij te groot zijn om van Uw „Eureka” gebruik te maken. Voorloopig mijn oprechten dank enz. D. Christen.”

Wat zeggen nu die attesten? Nos. 1, 3 en 6

zeggen letterlijk *niets*. „Het middel *schijnt* te helpen”, „de zucht naar sterken drank *begint* te verdwijnen” enz. zijn inderdaad geen motieven om twijfelaars te overtuigen.

En ook het attest van no. 2, die moet zeggen dat het een goed middel is, dat op den duur wel helpt en dat van den dankbaren landbouwer in no. 4 bewijzen, evenmin als het resultaat na verloop van 4 maanden, opgenomen in no. 5, iets voor de deugdelijkheid van het praeparaat van Josephus.

Zij bewijzen alléén dat, *met een beetje goeden wil*, men zich van drankgebruik en misbruik kan onthouden. De *wil* is het die het doet, het middelje van Josephus kan evenmin als tal van dergelijke middelen iets uitrichten.

Onthouding van het gebruik van sterken drank is het éénige middel tegen misbruik; geneesmiddelen zijn hier geheel doelloos.

Wanneer men onzen zoo goedkoop raad getrouw opvolgt en ons dan later het resultaat mededeelt, dan zijn wij zeker dat wij met even fraaie, ja nog fraaier attesten voor den dag zullen komen dan Josephus en consorten kunnen vertoonen.

Reclame in Indië.

Zooals bekend, wordt onze Oost door talrijke kwakzalverijen als 't ware overstroomd; men behoeft maar sommige Indische bladen in te zien om zich daarvan een beeld te vormen. Hoe walgelijk de reclame der kwakzalvers zich somwijlen kan uiten moge blijken uit het onderstaande, overgenomen uit de *Java-bode*, ons van welwillende zijde toegezonden:

„SCHOUWBURG-GESPREKKEN.

Het jonge meisje. Niets is smartelijker en pijnlijker bij de jonge dochters, vooral in onze groote steden, dan het oogenblik waarop het meisje vrouw wordt. Deze natuurlijke crisis heeft bijna ongemerkt plaats bij sterke gestellen, welke tevens eene goede gezondheid genieten, die men te danken heeft aan gezonde lichaamsbewegingen, goed voedsel en veel frissche lucht; daarentegen is het eene onoverkomelijke hindernis voor jonge zwakke meisjes.

Men bemerkt dus dat bij een persoon zich alles wijzigt naar gelang zijner gezondheid en zijn karakter, de eetlust wordt veranderlijk en zonderling, daar de smaak die bestanddeelen uit het voedsel trekt welke tegelijk als geneesmiddel voor bloedarmoede moet dienen. De maag is in opstand, krampen, overgeven, buikopzwellingen, verstoppingen, sterk rieken en een branderig gevoel bewijzen het bederf van het ingenomen voedsel.

Wanneer de maag niet meer geregeld werkt lijden ook alle andere lichaamsdeelen er onder. Het hart slaat dan onregelmatig en zwak, de hartkloppingen vermoeiën den zieke, de halsaderen slaan gelijk slagaderen.

De temperatuur van het lichaam is ongewoon, weldra wordt het meisje koud en krijgt huiveringen, vervolgens wordt de temperatuur hoog, en volgt veelal eene genezende koorts; ook ontstaat dikwijls vloed bij jonge meisjes. De storingen kunnen zeer ernstig worden. De neusbloedingen, somtijds hevig en overvloedig, verzwakken den zieke erg. De nagels misvormen zich en zwellen op, het loopen wordt moeielijk, en zenuwachtige aandoeningen komen dikwijls voor. Het is neurasthërie vroeger hystherie genaamd met zijne krampachtige oogenblikken, zonderlingheid van karakter, en aandoeningen van allerlei aard. Eertijds is nog gezegd geworden: het reeds zwak organisme van een jong meisje verzwakt nog meer in deze worsteling tegen de natuur, maar toch overwint men haar. Eene tuberculose, dikwijls sterk vermenigvuldigend, beheerscht in weinige weken de geheele ziekte. In de behandeling van de crisis, welke geen enkel jeugdig meisje ontsnapt, is de krachtige werking van ijzerdeelen zee aan te bevelen.

Men kan gerust zeggen zonder te logenstraffen dat er geene genezing voor te vinden is. Maar wel kan men versterkende geneesmiddelen gebruiken met overvloedige voeding. Men dwingt de maag in staat te zijn eenen goeden voorraad in te nemen. De kola is bij uitnemendheid geschikt de spijsvertering te bevorderen, zij verwerkt meer eetlust als het gebruik van ijzerdeelen. De coca is

eene nuttige bijartsenij van de kola, en werkt zeer pijnstillend. De kalkphosphaten zijn medehelpers van deze twee zelfstandigheden; in bovengenoemde crisis en juist op dat oogenblik verschijnt de bleekzucht zeer gemakkelijk.

De Wijn van Desiles bevat deze drie onmisbare zelfstandigheden, Kola, Coca en Kalkphosphaten, is een zeer gemakkelijk in te nemen geneesmiddel, werkt krachtig en is zeer gewild bij jonge meisjes, daar zij snel geneest en de bloes doet wederkeeren.

Dr. DROUIN.

Dit overheerlijk geneesmiddel bevindt zich bij D. DE WAAL te Soerabaija, en *alom*.”

Wij wijzen er nog op dat deze onzin niet onder de advertenties voorkomt, maar met andere kwakzalversmiddelen onder een afzonderlijke rubriek is opgenomen, zonder dat iets het duidelijk maakt, dat deze reclames tegen betaling geplaatst en niet van de Redactie afkomstig zijn.

Wat een prachtige houding voor een blad!

Rechtszaken.

Loodvergiftiging. (†)

In de afgelopen maand kwam bij het Gerechtshof te Amsterdam voor de zaak van Gesina Keizer, beter bekend als het wondervrouwje van de Bloemgracht, beschuldigd van het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde. Zij had namelijk aan Th. Majjland een zalf voorgeschreven, waarin eene aanzienlijke hoeveelheid lood voorkwam, hetgeen gevaar voor zijn leven heeft doen ontstaan. De rechtbank veroordeelde haar tot eene geldboete van f 300, bij niet-betaling te vervangen door 2 maanden hechtenis. (1)

De beklagde verklaarde, dat zij niet wist waaruit de zalf bestond, en dat deze haar geregeld 's avonds laat door een onbekende werd gebracht. Er kwamen een vijftal getuigen à décharge voor, die verklaarden door de zalf der juffrouw genezen te zijn. Desniettemin eischte het O. M. dat het hof haar veroordeelen zou tot eene gevangenisstraf van 6 maanden, wegens het plegen van eene handeling, waartoe zij niet bevoegd was.

Het Hof, uitspraak doende, bevestigde hare vrijspraak van de aanklacht van loodvergiftiging door onvoorzichtigheid (308 W. v. S.), intusschen met wijziging van de motieven der rechtbank. Deze n.l. had beslist dat de feiten nooit onder 308 S. konden vallen, omdat ze reeds voorzien waren bij art. 436 Strafrecht, in verband met de wet van 1865. In overeenstemming met het O. M. bij 't Hof en de verdediging besloot het arrest dat wanneer de feiten objectief onder art. 308 Strafr. vielen, de bepalingen over samenloop van strafbare feiten toepasselijk zouden zijn.

Verder besloot het Hof dat bij bekl. geen schuld bestond, omdat niet blijkt dat zij zelve de bestanddeelen van de zalf kende, terwijl evenmin is gebleken dat zich ooit na het gebruik der zalf bij andere personen verschijnselen van loodvergiftiging hebben voorgedaan, terwijl daarentegen blijkt uit de verklaringen der getuigen à décharge, die de zalf ook hadden gebruikt, dat dezen niet alleen geen slechte gevolgen, maar zelfs, naar hunne bewering, genezing hebben verkregen.

Voorts overwoog nog het Hof dat personen die zich vrijwillig om raad wenden tot een niet bevoegd persoon, wetende dat deze onbevoegd en niet deskundig is, geacht moeten worden suo periculo te handelen, wanneer zij dien raad meenen te moeten opvolgen.

De veroordeeling tot f 300 boete wegens onbevoegde uitoefening der geneeskunst werd gehandhaafd. (N. R. Ct.)

(1) Zie ons no. van Maart 1895 (*Red. Maandblad*).

(†) Dit verslag kon in ons vorig no., wegens plaatsgebrek, niet worden opgenomen.

Haarlemmerolie.

Op verzoek van den officier van justitie te Haarlem is door de rechtbank aldaar rechtsingang verleend tegen den fabrikant van Haarlemmerolie E. W. L. van Dobben, ter zake van het verkoopen van Haarlemmerolie, valscheijk voorzien van het handelsmerk van de Gebroeders Waaning te dier stede.

Ook is een gerechtelijk onderzoek gelast.

Van een mogelijke vervolging van den heer Van Dobben was reeds lang sprake. Deze heer woont in het huis met annexe fabriek, waarin de uitvinder der Haarlemmerolie, Claes Tilly, het eerst op 9 Oct. 1723, met toestemming van het collegium medicum, zijn bedrijf uitoefende. Claes Tilly stierf in 1734 en dadelijk na zijn dood onderstond zekere Pieter van Aardenburg het om ook Haarlemmerolie te gaan maken en te verkoopen, onder denzelfden naam en hetzelfde wapen, dat Tilly van B. en W. alleen het recht had gekregen te voeren. Er bestond toen nog geen wet op de fabrieks- en

handelsmerken, maar toch werd Van Aardenburg door B. en W. voor zijn onwaardige en gefingeerde mystificatie gereprimendeerd en gecorrigeerd en hiervan werd mededeeling gedaan in de Opr. Haarlemsche Courant en de Gazette van Antwerpen van 18 Febr. 1734, terwijl op denzelfden datum aan Leenaert Jonkhout-Tilly het uitsluitend recht werd gegeven om in de Achterstraat, thans Anthoniestraat, in het huis „waar het wapen van Tilly uitsteekt” te prepareeren, verkoopen en verzenden de olie, tinctuur of balsem zooals Claes dit had gedaan.

Twee apothekers, Gerrit IJermans en Hendrik Hartsen, gingen toch door, onder denzelfden naam, olie aan den man te brengen en de laatste werd daarover bij resolutie van 4 Nov. 1749 scherperlijk geïnterdiceerd en hem aangezegd, met die kwade praktijken niet te continueren op poene, dat als bij doorging met het debiteeren van door hem gemaakte olie onder den naam van Tillyolie, of als hij nog langer eenige nagemaakte berichten de wereld inzond, om het te doen doorgaan of zijn olie Tillyolie was, hij zou vervallen in een boete en verder zou worden gecorrigeerd, zooals B. en W. naar exigentie van zaken zouden vermeenen te behooren.

Of dit geholpen heeft kan worden betwijfeld, daar later verschillende personen Haarlemmerolie hebben gefabriceerd en gedebiteerd; doch zoo veel is zeker, dat de heer Van Dobben is de opvolger van de erven Tilly.

Dat hij nu toch wordt vervolgd, ligt hierin, dat toen de wet op de fabrieks- en handelsmerken in werking trad, door hem is verzuimd zijn merk te deponeren; de heeren Waaning, waarvan één lang in de fabriek van Tilly werkzaam was, deden dit wel, deponeerden Tilly's wapen als hun handelsmerk en betwisten nu den heer Van Dobben het recht dit wapen te voeren. (N. R. Ct.)

Onbevoegd uitoefenen der heilkunde. Voor de arrondissementrechtbank te Haarlem stond 30 Mei in appèl terecht Jacob Hollander, wonende te Amsterdam en, volgens zijn opgave, pédiure van beroep.

Op 6 April had de kantonrechter te Zaandam hem vrijgesproken van de hem ten laste gelegde overtreding: het onbevoegd uitoefenen der heilkunde. Op de markt te Zaandam toch, had hij op 3 Jan. jl. een wrat weggenomen van de hand van Hendrik de Boer, die daarbij van de pijn bijna was flauw gevallen en had gebloed. De kantonrechter oordeelde een wrat een overtollige uitwas en sprak daarom Hollander vrij.

Dr. Bijleveld, door de rechtbank als getuige gehoord, oordeelde een wrat een ziekelijke woeking van de opperhuid en alleen een geneesheer bevoegd die weg te nemen.

Hollander gaf dat niet toe. Hij had tal van officieren van justitie, geneesheeren, ja zelf den inspecteur van het geneeskundig staats-toezicht, dr. Lubach, geholpen; likdoorns en wratten waren precies dezelfde dingen; hij oefende zijn beroep reeds 24 jaar uit en nog nooit was hem daarop eenige aanmerking gemaakt niet alleen, doch in alle andere provincies werd het zelfs toegestaan, ja te Leiden had hij al wel vijftig studenten geholpen. De wereldbekende zwanenbalsem dien hij, alvorens de wratten weg te wrijven, er op smeerde, was zeer onschuldig. Hij bestond uit zoete olie, gele was, gele hars en eenige deelen vet van het varken, en viel dus niet onder de wet en de kruiden, die hij er bij verkocht, de Boer verklaarde het zelt, waren speciaal goed voor de maag.

De off. van justitie gaf als zijn meening te kennen, dat, zoo de opvatting van den kantonrechter te Zaandam juist was, had moeten volgen ontslag van rechtsvervolging, maar, zooals uit de verklaring van dr. Bijleveld was gebleken, was 's kantonrechters meening niet juist en het zou ook niet te wenschen zijn dat een ieder gerechtigd zou wezen zulke, wat de kantonrechter noemt, overtolligheden weg te nemen, daar men alsdan spoedig zou zien, dat ook kanker op die wijze zou worden weggemaakt. Z. E. A. oordeelde het ten laste gelegde wettig en overtuigend bewezen en requirerde, wegens overtreding van art. 1 van dé wet van 1 Juli, schuldigverklaring en veroordeeling tot f 25 boete, sub. 14 dagen hechtenisstraf.

De beklagde vroeg clementie, hij had er geen cent aan verdiend.

De rechtbank doet over 14 dagen uitspraak.

(N. R. Ct.)

CORRESPONDENTIE.

Als nieuwe leden zijn toegetreden de heeren:

A. Frederikse, arts te Bunschoten,

J. K. J. Nieboer, graanhandelaar te Groningen.

F. v. d. P. te W. Omtrent de samenstelling van het sproetenwater konden wij geen nadere inlichtingen krijgen; de fabrikant is ons ook onbekend. Wij zullen dus een fleschje moeten aankopen en laten onderzoeken, tenzij er reeds van het gebruik is afgezien. Dit zou verstandig zijn, want, ook zonder onderzoek, is de wijze van aanbeveling voldoende om dit middel met het volste wantrouwen te beschouwen. Meld ons nog even of een onderzoek noodig is.

D. K. te R. Thans zullen wij aan uw verzoek zooveel

mogelijk tegemoet komen, en wel in het volgend no., voor zoover de ruimte het toelaat. In dit no. was geen plaats meer. Daarover was reeds op andere wijze beschikt toen wij uw laatste schrijven ontvingen,

A. F. te B. *Lieber's zenuwenkracht-elixer* is een kwakzalverij van de grootste soort. Wij hebben, eenige jaren geleden, door afzonderlijke blaadjes daarop de aandacht gevestigd en zullen, indien het nog voorhanden is, u zoo'n blaadjje zenden. De Gezondheidsraad te Karlsruhe waarschuwte tegen het middel op de volgende wijze:

„Gedurig wordt in de nieuwsbladen op blufferigen toon (in *marktschreierischer Weise*) Dr. Lieber's zenuwenkracht-elixer aangeprezen als een middel tot blijvende en zekere genezing van alle ook de meest hardnekkige zenuwaandoeningen. Het is een uit aloë, rhabarber en andere bittere en aromatische plantstoffen bereid, ontlasting bevorderend, bitter borreltje, tamelijk hoog in prijs, doch zonder de beloofde geneeskragtige werkzaamheid.”

W. K. A. B. te W. Dank voor de toezending van den brief. Het blijkt daaruit dat Schelm en Dreyer de zaak niet spoedig opgeven; de brief is geheel gelijkluidend aan dien, waarop de heer van Elk in ons nummer van Januari j.l. heeft gewezen.

H. v. d. M. te R. Hartelijk dank voor het gezondene; wij houden ons aanbevolen.

J. H. te H. en D. K. te 's H. Ook aan u onzen dank; het blijkt ons gedurig dat die AUG. WARNANT te Namen niet ophoudt reclame te maken voor zijn *Magneto-galvanische batterij en zijn Carolus-medalje*, echte pruldingen, zooals wij hebben aangekaart in het no. van December 1889.

Wij meenen intusschen te weten dat, gelukkig, zijn succes hier te lande niet groot is.

J. P. te R. Het is ons bekend, dat de beide apothekers, KRAEPELIEN en HOLM, reeds lang dood zijn. Het is de opvolger, die de firma voert, die aansprakelijk is voor de mooie reclame, die, in sommige opzichten, volstrekt niet van die der kwakzalvers afwijkt.

S. L. W. A. te 's H. De toon van uw schrijven en de beleedigingen daarin ons toegevoegd, zouden, in 't oog van elken weldenkende, voldoende redenen zijn om op uw brief geen acht te slaan. Teneinde echter ons standpunt met betrekking tot het artikel „Modern bijgeloof” duidelijk uiteen te zetten, zullen wij uw brief beantwoorden, wanneer gij ons het Weekblad „de Amsterdamer”, waarin het stuk van den heer K. voorkomt, (welk nummer is het?) ter kennisneming toezendt. Hadt gij dit tegelijk met uw schrijven gedaan, of ten minste het nummer opgegeven, wat toch niet te veel was geëischt, dan was ons antwoord reeds nu gevolgd.

L. N. J. te R. Zoo spoedig het onderzoek van het middel van Quant is afgelopen, zullen wij het behandelen. Er is echter voor ons, na kennismaking met het boekje en de brieven, ons het laatst toegezonden, geen twijfel of wij hebben hier te doen met een kwakzalverij van de echte soort. Gij hebt zeer verstandig gehandeld door geen geld voor de pillen en het „Essenz” uit te geven. Blijkbaar is het alleen om uw 12 Mark te doen.

Dr. G. W. B. te S. In dank, doch te laat voor dit no. ontvangen. De wijze van reclame zal wel, naar onze meening, bij elken geneesheer wantrouwen tegen het „Zematonepoeder” opwekken.

De Secretaris-penningmeester verzoekt die leden, die hun contributie over 1895 nog niet hebben ingezonden, dit, ter ter besparing van kosten voor de Vereeniging, alsnog te willen doen.

Herhaalde waarschuwingen.

Dr. Retau's zelfbewaring. Dit schandelijk boek wordt nog voortdurend in onze Nederlandsche nieuwsbladen geadverteerd tot schande voor die bladen en tot schade voor de jongelieden, die zich tot koop laten verlokken. De prijs van f 2 is hoog, maar de schade, die men daardoor in zijn beurs lijdt, is niets-beteekenend in vergelijking van het schromelijk nadeel dat de koper er door naar lichaam en geest kan ondervinden.

Eerst heeft men eene angstvallige schildering van de onheilen, die kunnen voortspruiten uit sommige uitspattingen en kwade gewoonten; dit ware op zich zelf als afschrikwekkend voorbeeld misschien niet te misprijzen, doch alles is met zulke schromelijke overdrijving voorgesteld en in zulke veel te schrille kleuren geteekend, dat den ongelukkige, die het leest, de wanhoop om het hart slaat. Wij kennen tal van personen, die geheel en al radeloos zijn geworden door 't lezen van dit boek.

Maar op deze radeloosheid juist hebben de schrijvers het gemunt. De ware of vermeende lijdens moeten zich in hunne handen werpen, zich voorstellende, dat zij hen alleen heil en redding te vinden is. „Lees dit boek met opmerkzaamheid door, — staat er dan ook reeds in het begin — „en vindt gij, dat gij geneeskundige hulp noodig hebt, wend u dan met vertrouwen tot ons. Gij zult zeker hulp vinden.”

Die geneeskundige hulp wordt aangeboden door het zoogenaamd *Geneeskundig Bureau* te Leipzig, een geheel onbekend gezelschap, en bij de eerste aanmelding moet de lijdere reeds zes gulden insluiten het resultaat en liefst nog onmiddellijk dezelfde som voor geneesmiddelen.

Van een geneeskundige, die zich met de zaak inlaet bemerkt men niets; een boekverkoopersfirma ontvangt en verzendt de correspondentie en de middelen worden uit eene zoogenaamde apotheek toegezonden.

Omdat het getal speculanten op dit terrein sedert

langen tijd legio is, en de hier bedoelde lijdens met velen hunner natuurlijk hebben kennis gemaakt, zonder op den duur eenig gunstig uitwerkseel te ondervinden, tot groote schade van hun beurs en niet zelden van hunne gezondheid, zoo is het zaak hun wijs te maken, dat men zelf niet tot dat ras bedriegers behoort.

Daarom eindigt het schandelijk boek met het volgende: „Ons hoofddoel is, de knoeiers en kwakzalvers, die in de bladen hunne onnutte geneesmiddelen aanbieden of door bluffende aanprijzing schadelijke tincturen, pillen, poeders enz., voor enorme sommen trachten te verkoopen, in hun schandelijk handwerk te fnuiken en in plaats daarvan tot heil der menscheid eene rationeële, door duizende ervaringen deugdelijk gebleken geneeskunde op deugdelijke gronden ingang te doen vinden.”

Welnu! de mannen, die dit terneer schrijven, die de gulden, door de domme koopers van hun boek hun toegezonden, lachende binnenstrijken, zijn erger dan „kwakzalvers en knoeiers.”

Ieder, die zegt, lijdens per brief te kunnen behandelen, is een bedrieger, en elk, die zich aan hen toevertrouwt, een dwaas!

Kunst-trommelvliezen van Nicholson. Deze kleine instrumentjes worden ook onder den naam **Oortrommels** verkocht en luid aangeprezen ter genezing van doofheid. De leverancier, die zich Dr. NICHOLSON noemt, plaatst ook wel advertenties onder den naam SIMPSON. Wie hem schrijft om inlichtingen ontvangt een zeer klein boekje met een aantal prentjes, waarin wonderen van de instrumentjes verhaald worden en waarbij gevoegd zijn een aantal zoogenaamde getuigschriften van personen, die verklaren door die Oortrommels geheel of gedeeltelijk van hun doofheid te zijn genezen. Die attesten zijn bijna allen uit het buitenland afkomstig, doch enkele zijn door personen in ons land afgegeven. Omtrent deze laatsten hebben wij een onderzoek ingesteld en de uitslag is geweest, dat die getuigschriften niets voor de deugdelijkheid van de werktuigjes kunnen bewijzen, zooals wij in het Maandblad van Juni 1887 voor een paar ervan uitvoerig hebben uiteengezet.

Wie zich echter door al het fraais, dat in de advertenties en in de boekjes wordt gezegd, laat verleiden om een bestelling te doen, krijgt een paar toestelletjes, zoo lang als een vingerlid, bestaande uit een verguld of verzilverd staafje, waaraan op het uiteinde kleine schijfjes van kaoutchouk zijn bevestigd, ter grootte van een dubbeltje. Deze dingetjes moeten in de ooren gestopt worden. Deze operatie is zeer moeilijk te doen en zijn ze er eens in, dan heeft men dikwijls de grootste moeite om ze er weer uit te halen. Meer dan één onzer lezers heeft ons bericht dat hij bevreesd was er zijn gehoor nog meer mee te bederven en blij was, toen een ter hulp geroepen geneeskundige de toestelletjes weer uit zijn ooren verwijderd had. Wij hebben met een aantal personen, welke de instrumentjes gebruikt hadden, gecorrespondeerd, doch geen geval is ons bekend geworden, dat zij duurzaam eenige hulp tegen doofheid hadden gegeven.

De prijs, dien NICHOLSON voor zijn werktuigjes vraagt, is verbazend hoog. Al naarmate men een paar verzilverd of verguld wil hebben betaalt men f 18,25 of f 26,50. Dit geld moet vooraf per postwissel betaald worden. Nooit wordt een ter beproeving toegezonden en iemand, die gevraagd had er een op keur te mogen ontvangen, indien hij vooraf het geld bij een vertrouwd kassier deponeerde, zoodat Nicholson zeker het geld zou krijgen, zoo de dingetjes maar iets hielpen, ontving toch een weigerend antwoord.

In den regel wordt aan hem, die een bestelling gedaan en een postwissel gezonden heeft, door Nicholson bericht, dat hij ook een zoogenaamde *Lotion* noodig heeft, om het oor mee te bevochtigen, en een zoogenaamd *Katarrhpoeier*, en dat die in hetzelfde pak verzonden worden. Deze middeljes kosten f 8,50 en de besteller heeft dan slechts de keus om of het pakket met de reeds betaalde toestelletjes te weigeren of nog die f 8,50 er bij te betalen. De meeste dooven, die zich op deze wijze tot koop hebben laten verlokken, betaalden daardoor niet minder dan f 35.—

De bedoelde *Lotion* is door een der leden van de Vereeniging onderzocht en bleek te zijn een mengsel van *Glycerine* en *Hoffmansdruppels*; een ander lid onderzocht het poeder, dat niets anders was als *onzuiver rijstmeel* met *droppoeder*. Beide waren te zamen wel voor één of twee kwartjes te leveren en de instrumentjes zou men ook voor een halve gulden wel kunnen laten maken, zoodat elke doove, die zich liet overhalen, voor zijn f 35 nog niet voor een waarde van f 1 heeft ontvangen, behoudens de groote teleurstelling en ergernis toen het hem bleek, dat hij door de geheele bezending in het minst niet was geholpen.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. H. Burger, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam,
Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 835.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen,

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.—. Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenscht te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Hoofdartikel: „Electrische kuren” van de Gebr. Alimonda.
Berichten: Mededeeling van den Gezondheidsraad te Karlsruhe over Spartium-thee. — De Amsterdamsche Courant en de kwakzalvers-advertenties. — Josephus, de uitvinder van Eureka. — Roman Weissmann steeds aan 't werk. — Reclame voor het Volta-kruis.

Grootere artikelen: Borstkoekjes en borstsiroop van Arabische Nafé. — Art. 436 van het Wetb. van Strafrecht. — Hoe wij er uit zullen zien wanneer wij oud zijn. (Een reclame voor de middelen van Moeder Seigel.) — Amerikaansche doctoren.

Rechtzaken: Het Staphorster boertje.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: Middel tegen beroerte van Roman Weissmann. — Retau's zelfbewaring.

ELECTRISCHE KUREN
uitgevonden en toegepast door de
Doctoren von Alimonda.

Onder bovenstaanden titel bespraken wij in No. 10 van den vorigen jaargang een bij J. Odé te Schiedam verschenen boekje, dat door de wijze, waarop het in meerdere advertenties werd aanbevolen, onze aandacht trok.

Ons oordeel over het boekje (een vertaling uit het Duitsch) en vooral over het doel waarmee het geschreven en vertaald was, was alles behalve gunstig en dit gaf den Nederlandschen vertaler aanleiding om tegen onze beweringen te protesteeren, en plaatsing van zijne protesten in ons blad te verzoeken.

Eerst thans kan aan dit verzoek worden voldaan, omdat de vertaler ons eindelijk zijn naam heeft opgegeven, een voorwaarde door ons, naar wij meenen met het volste recht, gesteld. Hij houde ons echter ten goede dat wij slechts het eerste van zijne verschillende protesten overnemen, omdat wij in onze plaatsruimte beperkt zijn, en omdat in de andere stukken ongeveer hetzelfde als in het eerste wordt gezegd; wij moeten, om dezelfde reden, een, door een ander, ingezonden stuk van ongeveer dezelfde strekking, ook terzijde leggen.

Het bedoelde protest luidt aldus:

„Den WelEd. Heer Mr. L. ZEGERS VEECKENS,
Voorzitter der Vereen. tegen de Kwakzalverij.
Amsterdam.

WelEdele Heer!

Ik begrijp niet hoe 't mogelijk is, dat de Redactie van het „Maandblad” uwer vereeniging zoo dom gehandeld heeft, door in 't October-nummer van 1894 de brochure „Electrische kuren”, uitgegeven bij J. Odé te Schiedam, en de Doctoren Von Alimonda te Sagrado — zonder een houdbaar motief — in een zéér ongunstig licht te stellen.

Het artikel in 't Maandblad wemelt van onwaarheden en géén kleine ook! Bovendien blijkt zonneklaar dat

de veroordeelaar der brochure zéér slecht las en begreep, zelfs geen acht slaat op jaartallen etc. en van de prachtige uitvinding der Alimonda's eigenlijk niets weet. Niettegenstaande deze onkunde, wordt klakkeloos alles uitgemaakt voor „kwakzalverij” en nog meer!

Vooral de bewering dat het grootste gedeelte der brochure (de eerste 43 bladzijden) zoude geschreven zijn om voor het wetenschappelijk werk en de apparaten reclame te maken is een groot leugen! De heer Alfred Lill von Liliénbach, een bekend geloofwaardig schrijver te Graz, (een Academiestad in Oostenrijk), welke wel méér voor het publiek schrijft, o. a. over wat men noemt „vragen van den dag”, „Sozialreform” etc., heeft, in Juli 1889, een beschrijving gemaakt van zijn ervaringen te Sagrado en in Sept. 1889 dezelve gepubliceerd in het dagblad de „Grazer Morgenpost”. Toen was er nog géén sprake van verkrijgbaarstelling van apparaten etc. Eerst later (op herbaald verzoek) besloten de heeren Von Alimonda hunne geneesmethode openbaar te maken, in een wetenschappelijk werk, en in 1893 besloten zij pas eene fabriek op te richten van electriche apparaten. In Januari 1894 is daarom door hen het ambulatorium gesloten, worden dus geen patienten meer behandeld en hebben deze heeren zich dit jaar uitsluitend bezig gehouden met het schrijven van het wetenschappelijk werk en het toezicht over de fabriek.

De vertaler der brochure „Electrische kuren” is een inwoner van Rotterdam, welke in 1892 in Duitschland iets vernam van Alimonda's kuur, (van een ooggetuige) en in den zomer van 1894 uit Duitschland alle tijdschriften, brochures etc. heeft opgevraagd, waarin iets over Alimonda's geneesmethode voorkwam en ook schriftelijke informatiën nam te Berlijn, Görz, etc. In 't belang van de vele lijdens in Nederland, — en niet om „geld” te verdienen — besloot de vertaler een en ander — na vertaling — door den druk publiek te maken, waarbij hij 't tevens niet overbodig vond, de brieven der doctoren v. Alimonda, welke op de door hem gedane vragen antwoordden, (hoewel voor hem persoonlijk bestemd) te publiceeren.

De vertaler begrijpt niet, hoe men er toe gekomen is, in 't Maandblad zich zoo ongunstig te uiten over een zaak, waarvan men eigenlijk niets weet. Waarom tracht men een zoo schoone uitvinding als die der Alimonda's weg te redeneeren en waarom berokkent men den vertaler en den boekhandel financieel nadeel (doch dit was nog niet zoo erg), maar waarom tracht men een zoo human doel als de vertaler heeft, tegen te werken? Is er soms eigenbelang in 't spel bij de Redactie van 't Maandblad?

In 't Maandblad staat o. a.: „Maagkanker na 7 zittingen volkomen genezen”. Op blz. 25/26 der brochure staat heel wat anders! „Na 7 zittingen hielden de pijnen op” en lees dan wat er verder staat. Er staat niet op blz. 26 dat de boer, die een hoornstoot in 't oog bekomen had, na 1 zitting volkomen genezen was,

Lees maar wat er staat: „in de volgende dagen uit den weg geruimde roodheid” etc. Er staat ook niet op blz. 27 dat de boerin Maria Brezigher, uit Podgore, na 4 zittingen volkomen genezen was van gewrichts-rheumatiek. „Den 4den zittingsdag komt zij alléén in 't ambulatorium” etc. De bakker Antonius Furlan, uit Sagrado, welke bloedvergifting (met tetanus) had, is niet (zoals in 't Maandblad staat) in 4 dagen volkomen genezen. Op blz. 33 staat „na een kuur van twee maanden” en verder dat „overgebleven stijfheid in de vingerleden” na 4 dagen behandeling genas. Lees ook blz. 39, 40, 45, 50, 53, 62.

Wat beoogt de veroordeelaar der brochure toch wel, in 't Maandblad? Is dit nu het publiek voorlichten? Waarom deze verdachtmaking en het te laste leggen van „cpzet om te speculeeren op de lichtgeloovigheid van 't publiek”, waarvoor niet één bewijs kan worden geleverd?

Waarom heeft de Redactie van 't Maandblad niet vóór het publiceeren van het „resultaat harer kennis-making (?) de zaken eens goed onderzocht?

Zal zij nu zoo eerlijk zijn dit alsnog te doen en den laster, welke m. i. grond tot rechtsvervolgning zou kunnen opleveren, in te trekken?

We zullen zien!

Vooral de uitdrukkingen „een gevaarlijk boekje”, „universeele alles overtreffende allesgenezer”, „streken der kwakzalvers”, „het doel waarmee het boekje in de wereld wordt gebracht”, „opgeschroefde berichten van „al die geneezingen ontspringen uit dezelfde bron waarin „zoo menig kwakzalvers-attest zijn oorsprong vindt”, enz., enz. „Daar is des Pudels Kern” en verder moois, zijn hier geheel ongepast!

De vertaler is bereid aan de Redactie van 't Maandblad de bij hem berustende tijdschriften, brochures, brieven, photographiën van 't „kasteel Alimonda” en het dorp Sagrado, etc., te toonen en verzoekt de Redactie beleefd, in 't buitenland alle gewenschte informatiën in zake Alimonda's geneesmethode etc. te nemen en die te publiceeren in 't Maandblad. Moge zij daarbij eerlijk handelen!

Dan zal blijken dat de Alimonda's, die van huis uit zéér vermogend en volkomen onafhankelijk zijn, nooit reclame hebben gemaakt en dit ook niet behoeven te doen en tevens dat deze doctoren, die zéér vele patienten kosteloos behandeld en dikwijls ook zeer arme patienten nog met geld ondersteund hebben, hebben blootgestaan aan de afschuwelijkste vijandschap van de zijde der andere artsen!

Hopende dat U, als man van eer, dit mijn protest, tegen de onheusche bejegening in 't Maandblad van Oct. 1894, in 't November-nummer wel zult willen opnemen, heb ik de eer te zijn,

ROTTERDAM,

Oct. 1894.

UEd. Dw. Dn.,

de vertaler der brochure „Electrische Kuren”
uitgegeven bij J. Odé, te Schiedam,
uitgever der „Schiedamsche courant.”

De beantwoording van dit schrijven, gericht aan den Voorzitter onzer Vereeniging, heeft de redactie van het Maandblad gaarne op zich genomen, omdat zij zich ook geheel verantwoordelijk stelt voor hetgeen in het artikel van October 1894 over de brochure is geschreven.

Wij beginnen met te verklaren dat wij, na lezing van de verschillende brieven van den „vertaler“, den indruk hebben verkregen, dat hij volkomen te goeder trouw is en dat hij werkelijk gemeend heeft en nog meent met zijn vertaling een goed werk te verrichten.

Dat wij echter, alléén door de lezing van de brochure, aan de goede bedoeling twijfelden was niet onze schuld. Wij kennen voorbeelden, dat op sommige buitenlandsche kwakzalvers-bureaux, z. g. Nederlandsche brochures worden gereed gemaakt ter verspreiding in ons land, en nu deden taal en stijl van enkele gedeelten der „vertaling“ ons aan de Nederlandsche afkomst twijfelen.

(Wij nemen gaarne aan, wat de vertaler ons later schreef, dat de vertaling geschiedde toen hij in zeer ellendigen toestand verkeerde, en komen op deze zaak niet terug uit hatelijkheid wegens de lieflijke woorden, die de schrijver, in zijn protest, aan ons adres richt, maar ter kenschetsing van den indruk, dien het boekje op ons maakte.)

Met klem moeten wij opkomen tegen de bewering dat „het artikel in het Maandblad wemelt van onwaarheden.“ Het gaat niet aan dat artikel hier nogmaals over te drukken, maar wij verzoeken den lezer het bedoelde artikel te vergelijken met het protest en dan zal hij de bedoeling van de thans uit hun verband gerichte zinnen beter begrijpen. Beknoptheidshalve hebben wij, in het lijstje in kolom 3 en 4 enkele personen, die na zoo- en zooveel zittingen bijna genezen waren, als volkomen genezen opgegeven, inplaats van er bij te voegen dat zij later de een langer, de andere korter nog eens het ambulatorium bezochten; maar dat deed al zeer weinig ter zake. Het resultaat bij allen — en het lag toch in de bedoeling van schrijver en vertaler om op deze groote bijzonderheid te wijzen — was de volkomen genezing en dat wel, bij sommigen, van kwalen, die andere geneesheeren nog niet met succes hebben behandeld. En juist dat ophemelen van de methode der heeren Alimonda gaf ons stof tot denken en . . . aanleiding tot afkeuring.

Wij laten nu de andere beschuldigingen en het oordeel daarover gaarne aan den onpartijdigen lezer over om op de hoofdzaak neer te komen.

Wij hebben de tijdschriften, brochures, brieven enz., ons door den vertaler toegezonden, met aandacht gelezen, zelfs dan, wanneer het ons moeite kostte om onzen afkeer te overwinnen bij de lectuur van de telkens herhaalde, ongemotiveerde aanvallen op de tegenwoordige geneeskunde en hare beoefenaars.

Wij hebben daarbij den lof van de Gebroeders ALIMONDA, van hun methode en apparaten hemel-hoog zien verkondigen en — al nemen wij aan dat al die beroemde schrijvers volkomen geloofwaardig zijn — wij zijn nog geen oogenblik in onze overtuiging geschokt.

Hoeveel bladen van naam hebben geen stukken opgenomen waarin de lofbazuin werd geblazen voor HOLLOWAY, KÜHNE, WALSER en dergelijke? En moeten wij dit maar alles als waar aannemen?

Wij twijfelen geen oogenblik aan de bewering dat er personen zijn, die bij ALIMONDA baat hebben gevonden; bijna elke methode, met vertrouwen in die methode door den patiënt toegepast, zal min of meer gunstige resultaten opleveren, maar op dergelijke resultaten kunnen het Staphorster boertje, Sequah en het wondervrouwje van de Bloemgracht ook wijzen. Wordt daardoor de handelwijze dezer laatste geen kwakzalverij?

Elke z. g. geneesmethode, die genezing bij tal van zeer verschillende ziekten belooft, die de aanwending van die methode aan iedereen aanbeveelt, zonder onderzoek van den patiënt en zonder rekening te houden met de individualiteit van den lijder, beschouwen wij als kwakzalverij, onverschillig of daardoor sommige personen genezen zijn of niet. Juist in die aanbeveling voor alles en voor allen ligt ons bezwaar; een wetenschappelijk gevormd man, die het om het welzijn van zijne medemenschen te doen is, weet te goed, dat b. v. een zelf-

behandeling, met bepaalde apparaten, onmogelijk aan iedereen en in elk geval kan worden aangeraden. Wie dit wel doet, heeft nog iets anders op 't oog dan het welzijn van het algemeen.

Zeer juist beoordeelt en veroordeelt Prof. SCHWENGER (zie ons no. van Febr. j.l.) alle stelselmatige kuren, die voor alle patiënten dezelfde regels stellen. Hij zegt: „Alleen de individualiseerde kuur is de rechte. Bij ieder geval moet zorgvuldig rekening worden gehouden met de werking van de middelen op het bijzondere gestel en de krachten van den patiënt.“

De Gebroeders ALIMONDA announceeren: Zekerste en eenvoudigste zelfbehandeling tegen alle mogelijke ziekten door lezing van het wetenschappelijk werk en aanwending van de apparaten, alleen onvervalscht (voor 60 à 80 gulden) verkrijgbaar aan de fabriek te Sagrado.

Dit optreden is voor ons voldoende om, niettegenstaande de prachtige verklaringen van ALFRED LILL VON LILLIENBACH en anderen, zelfs zonder dat wij het wetenschappelijk werk en de apparaten hebben gezien, hun handelwijze te beschouwen als kwakzalverij.

En daarom blijven wij het boekje „Electrische kuren“ — met welke goede bedoelingen ook vertaald en uitgegeven — een gevaarlijk boekje achten, een boekje dat bij de arme lijders verwachtingen opwekt, die, volgens onze meening, slechts zeer zelden zullen worden verwezenlijkt. Niettegenstaande het protest zijn wij dus wel genoodzaakt onze waarschuwing staande te houden.

REDACTIE.

Berichten.

Mededeelingen van den Gezondheidsraad te Karlsruhe. In een advertentie, voorkomende in de „Badische Presse“, verklaart een zekere DAMP te Berlijn, zich bereid, iederen zieke op zijn verzoek mee te deelen hoe hij van zijn veeljarig lijden aan longen en strottenhoofd op zeer goedkope wijze is bevrijd.

Wie zich tot Damp wendt, ontvangt van hem verschillende drukwerken, waarin „Spartium-thee“ als geneesmiddel aanbevolen en te koop geboden wordt. Een kistje voor een „eenvoudige kuur“ van 20 dagen kost 6 Mk. 10 Pfg. en bevat 10 pakjes; een kist voor een „volledige kuur“ van 45 dagen kost 12 Mk. 80 Pfg. en bevat 23 pakjes thee en een pakje lijnzaad. In elk der theepakjes bevindt zich 10 gram klein gesneden takjes van spartium scoparium (Priemkruid), waarmee de thee, na toevoeging van lijnzaad, moet worden bereid.

Het priemkruid heeft noch eenige geldwaarde, noch de geneeskrachtige eigenschap, die daaraan wordt toegeschreven.

Wij waarschuwen derhalve tegen het aanschaffen van de Spartium-thee van E. Damp.

Een courant die geen kwakzalversadvertenties opneemt? Met genoegen lezen wij het tweede blad van de *Amsterdamsche Courant* van 7 Juni j.l. Boven de rubriek „Advertentiën“ stond het volgende:

„Kwakzalvers- en Geheime middelen (*specialités*) worden hieronder niet opgenomen.“

Onaangenaam verrast waren wij echter, toen wij, in dezelfde courant, in het nummer van 13 Juni, dus 6 dagen later, een advertentie vonden tot aanbeveling van „Retau's zelfbewaring“ en in het Zondagsblad van 16 Juni een annonce betreffende een middel ter voorkoming en genezing van zenuwziekten en beroerten (een advertentie voor het middel van Roman Weissmann, zooals wij reeds vroeger hebben meegedeeld.)

Zou de Directie van de *Amsterdamsche Courant* soms niet weten, dat de beide hier aanbevolen boekjes gebruikt worden tot aanbeveling van twee groote kwakzalverijen? Wij hopen dat dit het geval is en stellen ons dan gaarne, voor 't vervolg, beschikbaar om de Directie omtrent twijfelachtige advertenties de noodige inlichtingen te geven.

Of zou de *Amsterdamsche Courant* van haar goed voornemen zijn teruggekomen?

In de aangehaalde nummers van 13 en 16 Juni staat, boven de rubriek „Advertentiën“ de zinsnede, waarop wij met zoo'n genoegen wezen, niet.

Josephus, de uitvinder van Eureka. Van zeer bevoegde zijde (die wij bij deze dank betuigen) wordt ons bericht, dat Josephus, de steller van de advertentie: „Sluit Schiedam“, te Rotterdam niet bekend is. De persoon, die de advertentie inzendt, heet JOHANNES JOSEPHUS BERSCH, een naam maar al te goed bekend bij verschillende firma's, met wie hij onder de

benamingen BERSCH & Co. en J. JOSEPHUS handelsrelaties heeft aangeknoopt, die voor die firma's juist niet voordeelig zijn geweest.

Roman Weissmann steeds aan 't werk. Opnieuw maken wij onze lezers opmerkzaam, dat de advertentie, beginnende met „Waarom word ik van mijn zenuwlijden niet genezen?“ die nog gedurig in onderscheidene couranten voorkomt, niets anders is dan een middel om te trachten de lezers in kennis te brengen met het reeds zoo dikwijls door ons en door anderen gesignaleerd beroertewater van Roman Weissmann. Men zie de „Herhaalde waarschuwingen“.

Het Voltakruis. Men schrijft uit Utrecht aan de N. R. Ct:

„Er klonk luid trompetgeschal over de markt. Het volk op het groote plein keek om naar de zijde, van waar het geluid kwam, en stroomde van alle kanten toe naar den man, die met een hoogen hoed op het hoofd op een klein tafeltje voor den schouwburg stond en maar steeds voortging zijne schetterende klanken te doen hooren. De jongens liepen op een draf en vormden de eerste gelederen om den met gezwollen wangen blazenden man. Dan kwamen de volwassenen met een ongeloofigen glimlach op het gelaat, sommigen langzaam drentelend, anderen wat steviger doorstappend, doch allen zich van lieverlede scharend om het houten tafeltje. Mannen, vrouwen (onder deze laatste velen met zuigelingen op den arm), ouden van dagen, allen kwamen luisteren wat de koopman weer zou te vertellen hebben. En dèze, toen hij de menigte om hem heen talrijk genoeg achtte, hield op met trompetten; nam het mondstuk van zijn instrument en klopte daar het vocht uit, en nam toen zonder een woord te spreken een papieren poppetje, dat eene balletdanseres voorstelde, en liet dit aan de verbaasde menigte zien. Daarop begon hij met deze dame een allerzonderlingst gesprek in gebarentaal, waarbij zij alleen het woord voerde met de beenen, die zij, telkens als de koopman op een veertje in haren hals drukte, tot eene verbazende hoogte opsloeg, terwijl hij door vriendelijke glimlaches en bewegingen met de linkerhand haar tot kalmte scheen te willen brengen. Nadat hij op deze wijze nog eenige minuten het geduld van zijn auditorium had op de proef gesteld, legde hij dit popje voor zich neer, nam den hoed af, veegde zich met zijn zakdoek het zweet van het hoofd en sprak: Bemide burgers, ik heb de eer u goeden morgen te wenschen!“

Vervolgens verhaalde hij, dat hij in zich zelve moest lachen, als hij er aan dacht wat de menschen die daar „rond hem toe“ stonden, wel meenden dat hij met dat poppetje bedoelde. En om hen nu maar spoedig uit den droom te helpen, zou hij het maar in eens zeggen: Niets, niemendal! Hij had heel wat ernstiger en gewichtiger zaken „meden“ te deelen. Hij is een zakkenroller, maar een eerlijke zakkenroller, en hij kwam vandaag — precies de een-en-twintigste keer dat hij hier ter markt kwam — aan alle Utrechtsche burgers het geld terugbrengen, dat hij hun de vorige twintig keeren uit de zakken gerold had. En dat hadden die gelukkige burgers te danken aan de omstandigheid, dat hij, gisteren op de markt te Amersfoort zijnde, van een paar andere kooplieden had gehoord, dat hier de vorige week publiek op de markt verteld was, dat hij niet meer in Utrecht durfde komen. Toen hij dat hoorde had hij zijn reisplan veranderd. Hij was voornemens geweest om de bewoners van Limburg, omdat zij zich bij het bezoek van onze geliefde Koninginnen — hier nam hij zijn hoed af — zoo krantig gedragen hadden, van zijne weldaden te doen genieten. Maar die moesten nu maar een dag of acht wachten. Hij moest eerst naar Utrecht in het belang van zijn goeden naam en reputaasje. En nu riep hij allen op die hij de zakken gerold had — want hij noemde het zakkenrollen; als men iemand een geneesmiddel verkocht of voorschreef, dat niets hielp, — dat zou zelfs een dokter of professor niet doen! — en nu riep hij allen op die hij bedrogen had en hij zou hun het geld teruggeven. En meer nog dan dat — hier wierp hij zes rijksdaalders op de tafel — ieder die durfde verklaren dat zijn voltakruis hem niet geholpen had voor de kwaal waarvoor hij het verkocht had, kon die vijftien gulden als „premie“ medenemen.

Er ging een goedkeurend gemompel door de menigte; sommigen zeiden: da's kras! doch anderen staarden den behendigen koopman glimlachend aan. En deze vatte daarop vuur: Ik zie daar eenige heeren lachen, maar dat is niet netjes. Professor Boerhave, bij wiens standbeeld ik verleden week nog mijn kruisen heb verkocht, professor Boerhave heeft reeds gezegd dat men niemand veroordeelen mag, alvorens men hem kent. En nu wil ik wel gelooven dat hier vóór mij honderden schurken en kwakzalvers hebben gestaan, maar ik ben een eerlijk man en dus komt dat lachen niet te pas.“

De lachers, op wie door dit verwijt de algemeene aandacht was gevestigd, zetten een ernstig gezicht en de koopman ging voort.

„Ik ben 38 jaar, van mijn zesde tot mijn twaalfde ben ik op school geweest en van mijn 12e tot mijn 24e bij de koninklijke Nederlandsche Marine, en zoo heb ik professor Volta in Amerika leeren kennen en die zei: „Kerel, jij bent een eerlijke vent, jou mot ik hebben!“ En toen heeft hij mij — hier hing hij een rood lint met koperen medaille om den hals — benoemd tot eenig beëdigd translateur voor den verkoop van zijne kruisen in Nederland en zijne koloniën, en hier sta ik nu, zou Luther zeggen.“

En om nu te bewijzen dat hij een goed hart had, hier onder zijn vest — hier sloeg hij op zijn maag — zou hij ieder die wat mankeerde eens even gauw in vijf minuten tijds op de klok van den toren af genezen van de kwaal, die hij of zij had. Zijn patroon — hier sloeg hij weer op de maag — had hem opgedragen om alle menschen te helpen en als iemand dus een vader of een moeder heeft, een zuster of een broeder, die niet loopen kan van de pijn, ga ze halen, neem een voittuur of een rijtuig voor mijn rekening en breng ze aan dit kleine tafeltje en ik zal ze genezen.

Daar er niemand was, die aan deze liefdadige oproeping gehoor gaf, ging hij de samenstelling van zijne kruisen uiteenzetten en de weldadige uitwerking die zij op den gezondheidstoestand van den mensch uitoefenden, verklaren. Hij droeg er zelf een aan een koordje om den hals op de naakte borst, en dit te voorschijn halende, toonde hij het

goedgelovige publiek aan hoe het zink daarvan zwart geworden was en verzekerde dat dit was van „de aantrekkingskracht van het menschelijk lichaam, die daarop neergelagen was!”

Hoe ongelooflijk het klinken moge, dat dit gezwets nog eenigen indruk op de omstanders maakte, een feit is het, dat toen de man eindelijk begon met zijne kruisen uit te deelen (voor 35 ct. per stuk namelijk) en verzekerde dat men gauw moest komen, op straffe van ze niet meer te kunnen krijgen, er handen bij tientallen tegelijk opgestoken werden om zoo'n wonderkruis machtig te worden. Toen hij eindelijk zag dat er geen kooplustigen meer waren, stapte hij van zijn tafeltje en zeide: „Ziezoo, nu kunnen jellui er geen meer krijgen, zooals ik gezegd heb, al wou je er een rijksdaalder voor geven,” en ging naar de naastbij gelegen herberg. Zoo kwaad als hij voorgaf bedoelde hij het echter blijkbaar niet, want een kwartier later, toen hij verwachtte dat er een nieuw publiek was, klonk weer zijn trompetgeschal en dit herhaalde hij nog een paar malen.”

Borstkoekjes en Borstsiroop van Arabischen Nafé.

Deze praeparaten zijn reeds behandeld in ons nummer van October 1890. Dat wij er nu nog eens op terugkomen, heeft zijn oorzaak niet alleen in de omstandigheid, dat zij tegenwoordig weer druk in onze bladen worden geadverteerd, maar ook in het volgende feit:

Door een onzer leden werd onze aandacht er op gevestigd, dat er namaak wordt gepleegd met de koekjes, zoodat de eene kwakzalver hier den anderen bedot. Terwijl de echte (?) worden geadverteerd als „Pâte pectorale de Nafé d' Arabie van Delangrenier”, heeten de nagemaakte „Pâte pectorale de Nafé d' Ararie van Desaugrenier”.

Het feit van die namaak geeft te denken. Het blijkt daaruit, dat de maker het artikel als zóó gewild beschouwt, dat hij denkt van zijn kant er ook nog een broodje aan te verdienen. Het vermoeden ligt derhalve voor de hand, dat de middelen nog veel worden gebruikt en wij zien daarin een vingerwijzing om, van onze zijde, weer eens waarschuwend op te treden. Wij laten daarom hier nog eens, in hoofdzaak, volgen wat wij vroeger schreven over de middelen, zoogenaamd bereid uit den Arabischen Nafé.

„Ziethier (letterlijk overgenomen) wat het prospectus ons van die wondermiddelen vertelt.

„Borstkoekjes (Pâte Pectorale) en Borstsiroop van Arabischen Nafé.

Pijnstillende, verzachtende en verkoelende borstmiddelen.

De Nafé, welkers naam, in de oostersche talen heilzaam voor de Borst betekend, is onlangs in Frankryk gebragt door den Heer De Langrenier, Reiziger, aan wien de gelukkige gedachte is ingevallen van er eene deeg en siroop van zaamen te stellen welke al de verzoetende en verzachtende eigenschappen van die vrugt in zich vereenigen, zoo als de menigvuldige proefnemingen door onze beroemste geneesheeren in de burgerlyke en Militaire hospitalen te Parys gedaan bewyzen.

De siroop en koekjes van den Arabischen Nafé onderscheiden zich, ten allen opzichte, van de andere borstheelende bereidingen, welke men het Publiek aankondigt. De Scheikundigen der Faculteit geneeskundige hebben erkend dat zy geene scherpe stoffen noch opium inhouden, welke, zoo men weet, een bedriegend Vergift is, waardoor het kwaad bedaard, maar geenzints weggenomen wordt, en in tegendeel zeer gevaarlyke toevallen kan veroorzaken: onze aangeboden middelen trekken al hunne kostbare heelende kracht uit den Arabischen Nafé, die de voornaamste bestanddeelen zijn.

Dat zy alle andere borstheelende middelen overtreffen wordt erkend en bewezen door het rapport daar over gedaan aan de Faculteit geneeskundige door de Heeren Barrel en Cottreau, die ook hebben verklaard dat zij noch opium noch sterke stoffen inhouden, en door 54 certifikaten door de eerste geneesheeren des Konings, der Prinsen, door Professoren, leden van het Instituut en der Koninglyke akademie van geneeskunde, enz. gegeven, onder welke de vermaarde Doktoren (hier volgen een 30-tal namen.)

Naar de door henzelve en in de hospitalen genomene proeven hebben even melde Heeren de kostbare eigenschappen van den Naféschen siroop en koekjes erkend, tot genezing van Borst en hoofdverkoudheid, van zware en aanhoudende Zinkingen, Schorheid, Kortademigheid, drukking der borst, zware hoest, Kinkhoest, zenuwachtige hartkloppingen, Tering, Bloedspuwing, Ontstekingen in de keel en andere

keelkwalen, ontsteking in de zyde, zinkingen op de borst, scherpe en aanhoudende ontstekingen der maag en ingewanden, zuur en krampen in de maag, Mazelen, Scharlakenkoors, Roos en elke verouderde borstziekten.”

Verder zullen wij het prospectus maar niet volgen; wij, voor ons, weten er genoeg van. Een middel, tegen al de genoemde verschillende kwalen aanbevolen, kunnen wij, ook zonder nader onderzoek, gerust een plaatsje in ons Maandblad geven, maar daar wij niet voor ons, maar voor het groote publiek schrijven, willen wij gaarne iets uitvoeriger uiteenzetten, waarom wij hier met een kwakzalversmiddel te maken hebben.

Onze ijverige medewerker, de heer Apotheker v. D. WEERD te Kampen, heeft het onderzoek der middelen weer op zich genomen en hij bericht ons, als resultaat van zijn onderzoek, dat de Borstkoekjes bestaan uit appelstroop en gom en de Borstsiroop uit een mengsel van appelstroop, suikerstroop en gom. Dus niets dan een snoeperijtje, dat, bij hoesten misschien, even als jujubes, verlichting zal aanbrengen, maar waarvan niets anders te verwachten is. Van den „beroemden” Arabischen Nafé, een vrij onbekende plant, die echter al die bijzondere geneeskrachtige eigenschappen moet bezitten, is niets te bespeuren.

Onschadelijk zijn de middeltjes zeker, als zoodanig, wanneer men er maar niet op vertrouwt, maar schadelijk, zeer schadelijk worden zij, wanneer men, steunende op hun geneeskrachtige eigenschap, daardoor het inwinnen van geneeskundige hulp, op den juisten tijd, verwaarloost.

Met grond mogen wij dus aannemen, dat het den heer DELANGRENIER er alleen om te doen is, om door den fraaijen naam van Arabische Nafé, onwetenden en arme zieken, die soms tot alles hun toevlucht nemen, in den val te lokken en dat wij dus hier met een echten kwakzalver — op moderne wijze — te doen hebben.

Een kwakzalver die zich niet ontziet genezing van tering en bloedspuwing te voorspellen door hetzelfde middel, waarvoor hij mazelen en krampen in de maag tracht te genezen.

Een kwakzalver, die beweert dat zijne middelen alle andere „borstheelende” middelen overtreffen, alleen met het doel om, wat slechts voor een paar centen waarde heeft, voor f 1 en voor f 0.62⁵ aan den man te brengen.

Een kwakzalver — ten slotte — die als zoodanig geen onbekende is, want DELANGRENIER is ook de uitvinder van het Racahout der Arabieren (de man schijnt zija heil in Arabië te zoeken) een voedsel voor kinderen en voor personen met zwakke magen. Reeds vroeger hebben wij vermeld, dat dit dure voedsel (f 2 per flesch) bestaat uit 4 deelen cacaopoeder, 20 deelen suiker, 8 deelen zetmeel, $\frac{1}{2}$ deel salep, welriekend gemaakt door een weinig vanielje; inderdaad dan helpen onze chocolade-fabrikanten — onverschillig wiens product het best en het goedkoopst in gebruik is — ons goedkoop en beter.

Men zij dus gewaarschuwd voor dezen Franschen kwakzalver.”

Art. 436 van het Wetboek van Strafrecht.

In ons nummer van heden zal men, onder de rubriek „rechtzaken” de mededeeling vinden, dat het z.g. Staphorster boertje door het kantongerecht te Heerenveen, dezer dagen is veroordeeld tot f 50 boete of 10 dagen hechtenis, wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde.

In ons Meinummer — dus twee maanden geleden — berichtten wij, dat hetzelfde boertje, wegens dezelfde overtreding door het kantongerecht te Steenwijk was veroordeeld tot f 30 boete of 10 dagen hechtenis.

Nu gelooven wij wel dat bestraffing met dergelijke boeten, waarbij nog tevens de kosten komen, afschrikwekkend werkt, maar de ervaring leert, dat die afschrik niet groot genoeg is om herhaling van de overtreding te voorkomen. Trouwens, het geld, door kwakzalverij verdiend . . . neen verkregen, komt gemakkelijk en meestal ruim genoeg binnen om daarvan een deel voor boeten af te zonderen.

Reeds herhaalde malen hebben wij er op gewezen,

dat men o.a. in Duitschland menig kwakzalver beter aanpakt en met de gevangenis in kennis brengt. Dat moet, volgens onze meening, een beter middel zijn om het kwaad te beteugelen, en dit middel kan, dunkt ons, dikwijls worden aangewend met het oog op Art. 436 van het Wetboek van Strafrecht.

Dit artikel luidt aldus:

„Hij die, niet toegelaten tot de uitoefening van een beroep waartoe de wet eene toelating vordert, buiten noodzaak, dat beroep uitoefent, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste drie honderd gulden.

Hij die, toegelaten tot de uitoefening van een beroep waartoe de wet eene toelating vordert, buiten noodzaak in de uitoefening van dat beroep de grenzen zijner bevoegdheid overschrijdt, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste honderd vijftig gulden.

Indien tijdens het plegen van de overtreding nog geen twee jaren zijn verlopen, sedert de schuldige wegens dezelfde overtreding onherroepelijk is veroordeeld, kan, in plaats van de geldboete, in het geval van het eerste lid hechtenis van ten hoogste twee maanden, in het geval van het tweede lid hechtenis van ten hoogste eene maand worden opgelegd.”

Hoe wij er uit zullen zien wanneer wij oud zijn?

Ongeveer 5 jaar geleden werd een boekje, onder bovenstaanden titel, in Nederland verspreid en door ons besproken in No. 10 van den 10en jaargang.

Thans is ons dit boekje weer van enkele zijden (bij wie het ontvangen was) toegezonden, zeker met verzoek om inlichtingen.

Voor een uitvoerige beschrijving moeten wij verwijzen naar het vroegere artikel in den 10en jaargang, terwijl wij een beknopte mededeeling hier laten volgen.

Reeds vóór 14 jaar trachtte een zekere WHITE hier te lande eenige kwakzalversproducten in te voeren, bekend onder den naam van Moeder Seigel's middelen. Spoedig was onze Vereeniging op de bres om dien buitenlander te bestrijden en zij heeft, naar wij meenen, daarbij veel succes gehad. WHITE geeft zich echter niet spoedig gewonnen en poogt nu nog gedurig en door geillustreerde almanakken en door geillustreerde boekjes de aandacht op zijne middelen te vestigen. Daartoe dient ook het boekje, waarvan wij den titel hierboven afdrukten.

Het boekje geeft tal van beschrijvingen van menschelijke ongelukken, van het verdriet, dat de menschen hebben, wanneer zij spoedig oud en . . . leelijk worden en van de oorzaken van het vroegtijdig sterven (soms zeer amusant om te lezen) om er later op te wijzen dat het der menschen eigen schuld is wanneer zij niet langer leven en daarbij jong blijven. Zij moeten bij de „Shakers” hun heil zoeken en zullen zeker baat vinden bij de geneesmiddelen, die dezen bereid hebben uit de kruiden, die op de bergen nabij Mount Libanon groeien, nl. bij de middelen van Moeder Seigel.

De voornaamste dier middelen, reeds vroeger ten behoeve van onze vereeniging onderzocht, zijn een siroop en pillen.

Moeder Seigel's siroop is een verzameling van allerlei, veelal bekende artseneijstoffen, hoofdzakelijk behorende tot de zoogenaamde bittere en purgeermiddelen — waaronder aloë — die geenszins op de bergen nabij Mount Libanon behoeven gezocht te worden.

Moeder Seigel's pillen zijn sterkwerkende laxeerpillen, die ook aloë bevatten, benevens een kwikverbinding, die met groote voorzichtigheid moet gebruikt worden. Voor de bestanddeelen dezer pillen is een bezoek bij Mount Libanon ook niet noodig.

Met andere woorden: de praeparaten van Moeder Seigel zijn kwakzalversmiddelen, die als honderd anderen, sterkwerkende purgeermiddelen bevatten, die een prikkelende werking op de darmen uitoefenen en dientengevolge, bij langdurig gebruik, gevaarlijk voor de gezondheid zijn.

Het resultaat, dat van het gebruik beloofd wordt, is niet te verwachten; het geld aan deze dure middelen besteed, is weggeworpen.

Amerikaansche Doctoren.

In de Frankfurter Zeitung gaf onlangs de heer Theodor Hermann Lange eenige bijzonderheden over

„de vertegenwoordigers der geneeskunst”, waarmede hij op zijn kruistochten door Amerika herhaalde malen in aanraking is geweest.

De geneeskunde is in Amerika niet, zooals in Europa, in de eerste plaats een wetenschap, doch een zaak, die gedreven wordt met groote advertenties, alle middelen der reclame en wanneer het kan met gebruikmaking van groote kapitalen.

Groote plakaten op de hoeken der muren, of rondgedragen door de drukke straten, vertellen der bevolking, waar deze of die specialiteit woont.

De advertenties zijn natuurlijk in bloemrijken reclamestijl. Daar leest men bijv.: „No Cure, No Pay” (geen genezing, geen betaling). Een ander docter annonceert: „Weet, dat wij voor elk geval, hetwelk wij aannemen en niet genezen, 500 dollars betalen. Geld gedeponereerd bij de Columbia-Bank in C.” Een specialiteit in New-York adverteert regelmatig: „Dr. F. heeft de uitgebreidste practijk in geheel Amerika. Meer dan 12000 gevallen worden jaarlijks behandeld”. — In een blad te Chicago las ik gedurende mijn bezoek aan de wereldtentoonstelling:

„De vereenigde internationale geneesheeren en heelmeesters Dr. R., Dr. C. en Dr. B. (het associeeren van doctoren komt in Amerika dikwijls voor) zullen alle gewone ziekten voor drie dollars per maand behandelen. Hun groote practijk stelt hen tot zulk een liberaal aanbod in staat. Wanneer een geval ongeneeslijk is, wordt dit den patiënt onmiddellijk medegedeeld”. Een geneesheer te Chicago plaatste den vorigen zomer de volgende advertentie: „Dr. C. G., gevestigd sedert 1861. Vorige jaar aangenomen 3423 patiënten, genezen 2565, ontslagen als ongeneeslijk 185, de rest nog in behandeling”. In een courant van St. Louis las ik onder de verkoopadvertentiën de volgende annonce:

„Een oud arts, die jaarlijks 2000 tot 3000 patiënten behandelt, verkoopt zijn practijk billijk aan een jong medicus”. Dikwijls bevindt zich boven de advertentie ook nog het portret van den kunstenaar. Doctoren, die vetzucht cureeren, maken in den regel de beelden hunner patiënten voor en na de kuur openbaar. In de Staten van Nieuw-Engeland las ik dikwijls de volgende advertentie: „Dr. A. goedkoop dan alle concurrenten. Geen vooruitbetaling. Honorarium eerst na de genezing. Familiën zeer billijk behandeld. Abonnemenen voor afzonderlijke personen als voor familiën gedurende 3 tot 12 maanden”. In het Westen liet een dokter eens bij zijn vestiging een muziekcorps voor zijn „Office” spelen, juist als de Amerikaansche bierhuishouders gewoon zijn te doen, zoodra zij een bierhuis openen.

De honoraria der doctoren zijn in den regel zeer hoog. De meeste geneesheeren laten echter met zich schipperen. Dikwijls komt het ook tot processen, wanneer de geneesheer op het laatste oogenblik zijn vordering met 50 tot 75 procent verhoogt. Een paar jaar geleden weigerde bijv. de bekende „Bonanzakoning” Mackay te San Francisco een doktersrekening van 12000 dollars te betalen, omdat zij hem te hoog was. Het kwam tot een proces en de rekening werd inderdaad aanzienlijk verminderd. Nobeler gedroeg zich een millionair in Chicago. Deze had verleden jaar eenigen tijd een kuur ondergaan in Los Angeles en liet zich daar door een specialiteit opereeren. Daarvoor eischte de operateur 25000 dollars en kreeg ze ook. De reis naar Los Angeles (Californië) had hem maar 500 dollars gekost.

In de nieuwe koloniën in het Westen moeten de doctoren alles als honorarium aannemen. Kooplieden betalen in plaats van in baar geld met koffie, thee, suiker enz.; slaggers met hammen en worst; restauratiehouders met wijn, likeuren en sigaren. Erger nog is het „schacheren” tusschen dokter en patiënt. Wanneer bijv. een Amerikaan aan gewrichtsrhumatiek of aan eene andere vervelende ziekte lijdt, dan loopt zijn vrouw of een ander familielid van dokter tot dokter en vraagt naar het honorarium, dat elk der geneesheeren voor de behandeling zou vragen. Dikwijls sluit de familie met den dokter het volgende contract: Bevrijdt de dokter den zieke van zijn lijden in zes maanden, dan krijgt hij 40 dollars; duurt de kuur echter niet langer dan drie of vier maanden, dan wordt er 30 dollars betaald. Men betaalt niets, wanneer de genezing uitblijft.

Doctoren, die ook des nachts zieken bezoeken, hebben dikwijls voor hun „office” roode lantaarns

branden of aan hun deur een bord hangen met lichtgevend letters. Menige Amerikaansche dokter woont buiten de stad en rijdt des middags naar zijn „office”; anderen zijn alleen per brief te consulteren. (Tel.)

Rechtzaken.

Het Staphorster boertje.

Voor het kantongerecht te Heerenveen heeft bij verstek terecht gestaan P. Stegeman, landbouwer te Staphorst, in de wandeling het „Staphorster boertje” genaamd, beklaagd van het onbevoegd als bedrijf uitoefenen der geneeskunde.

In Jannari van dit jaar hield bekl. zitting ten huize van den herbergier T. Haanstra te Veensluis, iemand die zelf lijdende was en ook door beklaagde is behandeld. Zijn roem verbreidde zich spoedig en verschillende personen kwamen bij hem om baat te vinden voor hunne kwalen. 't Duurde echter niet lang of de rijkspolitie stelde op last van den officier van justitie een onderzoek in, waarvan 't gevolg was, dat tal van personen werden gehoord en bij velen medicijnen in beslag werden genomen.

Een viertal feiten waren den bekl. echter slechts ten laste gelegd, en wel:

dat hij de 21-jarige Martha Postma, dochter van de restauratrice in het station, op twee verschillende tijdstippen, terwijl hij toevallig in 't station was, heeft onderzocht door haar de pols te voelen en strak aan te zien en daarna heeft verklaard dat zij lijdende was aan zwakte, voorkomende uit maag, lever en ingewanden; dat hij op dezelfde wijze de 21-jarige Sjoukje Ruiter heeft behandeld en verklaard dat zij lijdende was aan bloedarmoede;

dat hij, na bezichtiging van een fleschje urine, verklaard heeft, dat de vrouw van den timmerman K. de Groot te Heerenveen was lijdende aan zenuwen, en

dat hij, na den timmerman K. Keimpema te Benknijpe onderzocht te hebben, verklaard heeft, dat deze lijdende was aan stijfheid in de spieren — aan alle welke personen hij poeders of andere medicamenten (druppels en zalf) heeft ter hand gesteld of doen toekomen.

Na verhoor van 8 getuigen, onder wie een als deskundige, achtte de ambtenaar van het O. M., de heer mr. H. C. van Kleffens, al het ten laste gelegde bewezen. Hij wees op de onnoemelijke schade, veroorzaakt door het optreden van bekl. — van een patiënt had hij hoogst waarschijnlijk den dood door zijne behandeling verhaast — en op diens verregaande brutale wijze van optreden, alsof de geneeskundige wetten voor bekl. niet geschreven waren.

Eisch: f 100 boete of 30 dagen hechtenis.

De kantonrechter veroordeelde hem tot f 50 boete of 10 dagen hechtenis. (Lecur. Ct.)

Correspondentie.

Als nieuwe leden zijn toegetreden de heeren:

L. A. de Vries, arts te Oldenzaal;

A. Luijendijk, Directeur der Rijksnormalessen te Tholen. v. E. te D. Den brief van den Burgemeester te Warendorf zullen wij behandelen, zoodra het onderzoek van het middel van Quant is afgelopen.

Dr. G. W. B. te S. Het onderzoek van het Zematonepoeder is nog niet ten einde gebracht. Ja, die SANDERS is wel de man om het aanzien der apothekers hier te lande te verhoogen.

H. v. G. te L. Aan uw verzoek zal zeker worden voldaan.

A. L. te Th. Het blijkt, dat die SCHELM, of liever DREIJER zich door niets laat terughouden. Wij danken u voor uw zeer gewaardeerde hulp. De gevraagde Maandbladen zijn zeker reeds in uw bezit.

J. C. v. d. H. Jr. te M. Kunt ge ons ook de gebruiksaanwijzing of etiquette van het Eau Favienne toezenden?

E. F. J. H. te M. Kunt ge ons ook wat naders mededeelen over dat staaltje van kwakzalverij, vermeld in uw brief van 7 Juni?

De Carmelitergeest komt overeen met het Eau des Carmes der apotheken en is daar veel goedkooper.

Redactie van de Vaderlander te Wageningen. Onzen dank voor de doelmatige overneming van enkele onzer artikelen.

Herhaalde waarschuwingen.

Middel tegen beroerte van Roman Weissmann.

Dit is een vocht, waarvan men 20 of 30 druppels in een liter water moet doen, en waarmede men zich dagelijks moet wasschen. Het heet een onfeilbaar voorbehoedmiddel tegen alle zenuwkwalen, vooral tegen beroerte.

Eenvoudiger kan het zeker niet, en wij hooren enkele onzer lezers of lezeressen reeds uitroepen, dat zij dit dan toch wel eens zouden willen beproeven.

Nu, dit kan geschieden, maar het is daarvoor niet noodig zich een fleschje uit Brussel te laten toezenden. Men geraakt dan in handen van een kwakzalver en wie weet met hoeveel verlies men weer uit zijn klauwen komt. Om te beginnen moet men dan drie gulden voor het kleine fleschje offeren, terwijl men voor 60 of 70 cent hetzelfde kan krijgen.

Het met zooveel bluf aangekondigde Schlagwasser of

Beroertewater van ROMAN WEISSMANN is namelijk, blijkens een herhaald onderzoek in Duitschland ingesteld, in hoofdzaak Tinctuur van Arnica, gekleurd met een aftreksel van ratanhiabast of kino, een tinctuur die in geen enkele Nederlandsche apotheek ontbreekt en die men waarlijk niet voor een 4 of 5 maal te hoogen prijs, op een blufferige advertentie, uit het buitenland behoef te ontbieden.

Doch hetzij het hier voor weinig of in Brussel voor veel geld wordt aangeschaft, in geen van beide gevallen zal men er de uitwerking van bespeuren, die in de advertentie of in het boekje er aan wordt toegekend. Arnica-tinctuur, in het waschwater gedaan, is zowat hetzelfde alsof men er een scheutje brandewijn bij had gevoegd, meer niet.

In één opzicht is echter, wat in het boekje gezegd wordt, volkomen waar. Wie trouw de druppeltjes van ROMAN WEISSMANN in zijn waschwater doet, loopt inderdaad zeer veel kans nooit een beroerte te krijgen; van de 1000 personen die dat middel gebruiken, zal misschien nauwelijks één enkele door een beroerte getroffen worden.

„Dus dan toch voor alle zekerheid het middel gaan gebruiken?” zoo hooren wij vragen . . . . .

Neen, waarde lezer, want beroerte is een gelukkig zeldzaam voorkomend ongeval en als gij het middel niet gaat gebruiken, loopt gij even weinig kans door een beroerte te worden getroffen; van alle menschen is er namelijk hoogstens 1 op de 1000 dien dit overkomt. Het middel van ROMAN WEISSMANN kan daaraan niets toe- of afdoen.

ROMAN WEISSMANN is in Juli 1888 aan een beroerte gestorven.

Dr. Retau's zelfbewaring. Dit schandelijk boek wordt nog voortdurend in onze Nederlandsche nieuwsbladen geadverteerd tot schande voor die bladen en tot schade voor de jongelieden, die zich tot koopen laten verlokken. De prijs van f 2 is hoog, maar de schade, die men daardoor in zijn beurs lijdt, is niets-beteekenend in vergelijking van het schromelijk nadeel dat de koper er door naar lichaam en geest kan ondervinden.

Eerst heeft men eene angstvallige schildering van de onheilen, die kunnen voortspuiten uit sommige uitspattingen en kwade gewoonten; dit ware op zich zelf als afschrikwekkend voorbeeld misschien niet te misprijzen, doch alles is met zulke schromelijke overdrijving voorgesteld en in zulke veel te schrille kleuren geteekend, dat den ongelukkige, die het leest, de wanhoop om het hart slaat. Wij kennen tal van personen, die geheel en al radeloos zijn geworden door 't lezen van dit boek.

Maar op deze radeloosheid juist hebben de schrijvers het gemunt. De ware of vermeende lijdens moeten zich in hunne handen werpen, zich voorstellende, dat bij hen alleen heil en redding te vinden is. „Lees dit boek met opmerkzaamheid door,” — staat er dan ook reeds in het begin — „en vindt gij, dat gij geneeskundige hulp noodig hebt, wend u dan met vertrouwen tot ons. Gij zult zeker hulp vinden.”

Die geneeskundige hulp wordt aangeboden door het zoogenaamd Geneeskundig Bureau te Leipzig, een geheel onbekend gezelschap, en bij de eerste aanmelding moet de lijder reeds zes gulden insluiten voor het consult en liefst nog onmiddellijk dezelfde som voor geneesmiddelen.

Van een geneeskundige, die zich met de zaak inlaat bemerkt men niets; een boekverkoopersfirma ontvangt en verzendt de correspondentie en de middelen worden uit eene zoogenaamde apotheek toegezonden.

Omdat het getal speculanten op dit terrein sedert langen tijd legio is, en de hier bedoelde lijdens met velen hunner natuurlijk hebben kennis gemaakt, zonder op den duur eenig gunstig uitwiskel te ondervinden, tot groote schade van hun beurs en niet zelden van hunne gezondheid, zoo is het zaak hun wijs te maken, dat men zelf niet tot dat ras bedriegers behoort.

Daarom eindigt het schandelijk boek met het volgende: „Ons hoofddoel is, de knoeiers en kwakzalvers, die in de bladen hunne onnutte geneesmiddelen aanbieden of door bluffende aanprijzing schadelijke tincturen, pillen, poeders enz., voor enorme sommen trachten te verkoopen, in hun schandelijk handwerk te fnuiken en in plaats daarvan tot heil der menscheid eene rationeele, door duizende ervaringen deugdelijk gebleken geneeskunde op deugdelijke gronden ingang te doen vinden.”

Welnu! de mannen, die dit terneer schrijven, die de gulden, door de domme koopers van hun boek hun toegezonden lachende binnenstrijken, zijn erger dan „kwakzalvers en knoeiers.”

Ieder, die zegt, lijdens per brief te kunnen behandelen, is een bedrieger, en elk, die zich aan hen toevertrouwt, een dwaas!

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.—. Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenscht te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. H. Burger, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 836.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Bericht over voorstellen v. d. Alg. Vergadering.

Hoofdartikel: Windelincx.

Berichten: De breukengeneesheer te Ide. — De hulp van „Ons belang”. — Nieuwe vervolg van het Staphorster boertje. — Bijgeloof te Zevenhuizen.

Grootere artikelen: Zematone-poeder en sigaretten. — Verordeeling wegens den verkoop van Druivenborst-honig. — Een automaat-geneesheer.

Ingezonden: Over Kühne's geneesmethode. — De kwakzalver.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: De fistelpot van Klaas Ursem. — Migräne stifte. — Pain Expeller.

Bericht.

Leden of Afdeelingen die voorstellen of onderwerpen willen inzenden ter behandeling in de aanstaande Algemeene Vergadering, worden verzocht dit aan den ondergeteekende te doen vóór 15 Aug. e.k.

De Secretaris Penningmeester,
G. B. SCHMIDT.

Windelincx.

Wat het zwaarst is moet het zwaarst wegen. Ofschoon er nog tal van kwakzalversmiddelen en methodes op behandeling van onze zijde wachten, zien wij ons toch, door enkele ons in de laatste dagen verstrekte mededeelingen, genoodzaakt het nieuwe te laten liggen en de daarvoor bestemde plaats in te ruimen voor iets ouds, voor iets wat wij reeds zoo dikwijls bespraken, voor het z. g. „gesticht Windelincx.”

Het is onbegrijpelijk, 't is treurig . . . . . maar toch waar, dat de wekelijks in tal van groote bladen opgenomen advertenties van WINDELINCX, in den laatsten tijd onderteekend door de waardige geneesheeren van het gesticht: C. ENTHOVEN en E. WOLFCARIUS, bij ons te lande nog gedurig lijders lokken naar de plaatsen waar de consulten worden gehouden. Herhaaldelijk zijn wij er getuige van geweest hoe o. a. te Haarlem, waar 's Dinsdags zitting wordt gehouden, verschillende personen, vooral van buiten de stad, de hulp inriepen van den Belgischen kwakzalver, geassisteerd door den Nederlandschen geneeskundige, welke laatste op ons den indruk maakte, dat hij de onderdanige bediende van den Belg was. (Waarlijk een mooi baantje voor een medicus!)

Wij hebben getracht, door persoonlijke waarschuwingen, de menschen van hun ongeluk af te houden en, ten minste voor dat oogenblik, niet

zonder succes. Daar wij echter niet op alle plaatsen, die de firma bezoekt, kunnen tegenwoordig zijn, laten wij hier nogmaals een uitvoerige waarschuwing volgen, grootendeels overgenomen uit vroeger door ons geschreven artikelen. In de veronderstelling echter dat velen en vooral zij, die zich onder behandeling van WINDELINCX stellen, wel weten wat hij met zijn Instituut te Brussel en met zijne consulten hier te lande den lijders voorspiegelt, laten wij een beschrijving van het Instituut en de methode achterwege en bepalen wij ons slechts tot enkele attesten en brieven, die het volle licht op de handelingen van W. laten schijnen.

De behandeling bij Windelincx.

In het no. van Nov. 1887 bracht de vorige Redactie 2 brieven van volkomen vertrouwde personen aan het licht, die zeker nog herlezen mogen worden; zij luiden aldus:

Eerste brief.

„ROTTERDAM, 20 Oct. 1887.

WelEd. Heer!

Volgaarne voldoe ik aan uw verzoek om u eenige inlichtingen, aangaande het voorgevallene met den heer Dr. A. Windelincx, Rue Jolly 106, Schaerbeek ¹⁾ (Brussel) te geven.

Mijne echtgenoot had in het jaar 1877 een gezwel aan de borst ter grootte van een hoenderei; hierover raadpleegde ik eerste geneesheeren alhier, en zij constateerden zwaren kanker, en gaven den raad er niets aan te laten doen en geen kwakzalvers te raadplegen, maar het aan de natuur over te laten.

Enkele dagen nadien deelde mijne echtgenoot mij mede dat zij vernomen had, dat die kwaal door een zekeren Dr. A. Windelincx te Brussel genezen kon worden, en gaf haar verlangen te kennen daar naartoe te gaan, daar zij overtuigd was dat ik haar wilde behouden; natuurlijk weigerde ik niet, maar ging den volgenden dag met haar naar Brussel (16 Juni 1877).

Genoemde Dr. Windelincx beschouwde het gezwel en verklaarde of beëdigde, terwijl hij mij 3 malen de hand reikte, ik zal ze genezen, er bijvoegende dat alle geneesheeren met ketelmuziek uit Rotterdam moesten verjaagd worden; ik stelde dus het volste vertrouwen in hem en zeide: ik geef mijne echtgenoot aan u over.

Dien dag moesten wij in Brussel blijven om de uitwerking van een pleistertje te zien, waarop de ellende eenen aanvang nam. (De eerste visite f 30.— Holl. cours, moest dadelijk betaald worden; Hollanders gaf hij geen crediet.)

Om de 5 à 6 dagen moesten wij ons bezoek herhalen, doch de ongelukkige moest het opgeven, zij kon niet meer reizen, zij moest in Brussel blijven gedurende

¹⁾ De inrichting is sedert verplaatst naar een ander gedeelte der stad.

3 maanden.

Den 22 November 1877 beviel mijne echtgenoot van een gezonde dochter; haar accoucheur was zoo bewogen met haar lot, dat hij zeide, als mijnheer haar Echtgenoot komt, laat hij dan zoo spoedig mogelijk zijne Echtgenoot mede naar Holland nemen, die vrouw wordt gemarteld, ik ben geneesheer en had mij niet geschaamd, mijne zuster die aan kanker overleden is, aan de handen van Dr. Windelincx toe te vertrouwen, indien hij kanker genezen kon, hij kon in een gouden koets rijden, indien hij die kunst verstond.

Hier in Brussel is hij onbekend, hij zoekt het bij de arme Hollanders.

Den 24 November 1877 vroeg ik Dr. Windelincx hoe hij over zijn slachtoffer dacht, en hierop kreeg ik ten antwoord: „het is mij tegengevallen, ik kan ze niet genezen.”

Wat er op dat oogenblik bij mij omging, kan ik niet beschrijven, ik waarschuwde daarop het publiek door in verschillende couranten advertentien te plaatsen.

In de maand December 1877 nam ik mijne Echtgenoot mee naar Rotterdam en zij overleed enkele maanden nadien onder een vreeselijk doch zeer geduldig lijden.

Hiermede vermeen ik aan uw verlangen voldaan te hebben, moge mijn schrijven zijn nut hebben.

Hoogachtend heb ik de eer te zijn,

U. E. Dw. Dienaar,
H.

Zoo u zulks wil, kunt u mijn brief in zijn geheel plaatsen en onderteekenen.

Copij mijner geplaatste advertentie:

KANKERLIJDERS.

Dr. A. WINDELINCX, Rue Jolly 106 Schaerbeek, Brussel, beveelt zich in de Nieuwsbladen bij kankerlijders als Specialiteit aan.

Na mij den 16 Juni 1877 de plechtige verzekering te hebben gegeven mijne Echtgenoot van deze kwaal te kunnen genezen, verklaarde ZEd. mij den 24 November 1877, na haar gedurende 5 maanden (waarvan zij er drie te Brussel doorbracht) onder behandeling te hebben gehad: „het is mij tegengevallen, ik kan ze niet genezen.”

Na vreeselijke smarten te hebben doorstaan is de kwaal thans erger dan te voren.

Daar ik voornoemde heer ook een niet onbelangrijke som als honorarium heb betaald, acht ik het plichtmatig bovenstaand ter algemeene kennis te brengen.

(Volgt de onderteekening.)

Tweede brief:

„Aan de redactie v. h. Maandblad tegen Kwakzalverij.
Mijne Heeren!

Ziehier eenige gegevens omtrent den toestand van het Gesticht van Windelincx, zooals ik dezen aantrof in Dec. 1885:

Er was geen portier; geen oppasser of oppasseres, niet een in het geheele Gesticht!! De zieken moesten maar zelf iemand meebrengen, en voor zulk een geïmproviseerden ziekenoppasser moest nota bene f 42.— kostgeld per week betaald worden.

Een directeur, opzichter of wie ook, die zich met het bestuur van de inrichting kan belasten, was niet aanwezig. De bediening van de patiënten was opgedragen aan een paar deernen uit de keuken, elke week bijna anderen, en de meesten geen Hollandsch verstaande, zoodat de patiënten uit Holland, (er komen bijna geen anderen in zijn gesticht) niet eens hunne behoeften konden kenbaar maken.

Waschinrichting niet aanwezig; en deze zou hier vooral noodig zijn, omdat het linnen, gebruikt door kankerlijders, algemeen voor besmettelijk wordt gehouden, zoodat de patiënten de grootste moeite hebben om in Brussel eene waschvrouw te vinden.

Gaslicht of ander licht, evenmin aanwezig, zoodat gangen en trappen in eene Egyptische duisternis gehuld zijn. Ook is er voor geen verlichting in de ziekenvertrekken gezorgd. Daarin moeten de zieken zelve voorzien.

Een verwarmingstoestel was present, maar . . . . had nog nooit gewerkt en voor andere verwarming was in 't hartje van den winter nog niet gezorgd.

Voorwaar eene liefderijke behandeling en dan voor zooveel geld!

Beddegoed moest ook door de zieken worden aangeschaft. Zijn geneeswijze is als volgt:

„Op de aangedane plaats wordt een pleister (roode zalf) gelegd, welke een dubbele uitwerking heeft; genoemde pleister trekt namelijk de kankerknobbels uit, en brandt deze af. Dat deze behandeling eene ontzettende pijn veroorzaakt, laat zich denken, en het is dan ook noodig, om de pleister na 24 uren weg te nemen en de patiënt acht dagen daarvan vrij te laten, om weer tot zich zelve te komen. Elke week wordt eene nieuwe pleister gelegd, tot zoolang dat de kankerknobbels geheel zijn vernietigd.”

Bij het behandelen der patiënten is ook niemand aanwezig om de behulpzame hand te bieden bij het uit- en aankleeden.

Eens of tweemaal per week moet de doctor op reis, en moeten de zieken dientengevolge à grande vitesse behandeld worden. 's Morgens half 7 (in den winter), worden zij daartoe opgebeld en begeven zich naar het uiteinde van het gebouw, waar de kamer van den doctor is. Nadat de patiënt met groote moeite het bovenlijf ontbloot heeft, (omdat de armen stijf en pijnlijk zijn geworden door de hevige brandpleisters op de borst) wordt de pleister met ruwe hand afgetrokken en de wonde verder behandeld, waarna de patiënt aan zijn lot wordt overgelaten.

Deze, razende van pijn, werpt een los kleedingstuk over de schouders en begeeft zich al zoekend en tastende door de donkere gangen naar de keuken om daar een meid te vragen om te helpen kleeden.

Door den schrijver van dezen laatsten brief werd in verschillende bladen onderstaande advertentie geplaatst:

KANKERLIJDERS.

Kankerlijders worden dringend aangeraden om geen vertrouwen te stellen in de dankbetuiging aan H. H. Doctoren van het Gesticht WINDELINX, 122 Rue Gaillait te Brussel.

De bijgevoegde verklaring van talrijke genezingen van borst- en lipkwalen is minstens zeer overdreven, zoo niet geheel valsch.

Belanghebbenden kunnen zich in persoon vervoegen tot steller dezer advertentie, om nadere inlichtingen. Adres aan het bureau van dit blad onder letters H. W.

Sprekende feiten.

Uit het nummer van Juni 1888:

Herhaaldelijk hebben wij moeten waarschuwen tegen zekeren WINDELINX, iemand die, ofschoon geheel onbevoegd tot uitoefening van eenigen tak der geneeskunst, nogtans geregeld ons land bezoekt ter zoogenaamde behandeling van kankerlijders. Hij hield vroeger om de veertien dagen zitting te Rotterdam ten huize van een zijner meest dankbare patiënten. Deze, eene dame, geloofde volkomen ter goeder trouw, dat zij door W. in 't leven was behouden en genezen van kanker, en belangeloos maakte zij op allerlei manier propaganda voor haren zoogenaamden geneesheer.

Uit de meest stellige bron kunnen wij de verzekering geven, dat deze zelfde dame voor eenige weken na een zeer smartelijk en langdurig lijden te Rotterdam is overleden aan . . . . kanker.

Uit het nummer van Maart 1889:

Reeds vele weken lang en nog heden wordt door WINDELINX eene advertentie in Nederlandsche bladen geplaatst, waarbij een dozijn personen, uit ons land en uit België, zijn gesticht en zijne behandeling aanprijzen, met vermelding dat zij zelve door hem genezen waren van kanker. Een der ondertekenaars is D. TROMP te Zijpe 't Zand (N.H.). Op het oogenblik dat wij dit schrijven, (6 Februari 1889) wordt diezelfde D. TROMP verpleegd in het stedelijk ziekenhuis te Leiden, lijdende aan kanker.

Nadat hij zijn laatste geld, ongeveer f 500.—, aan de behandeling van WINDELINX had vermorst, wordt

hij nu kosteloos te Leiden verpleegd, waar hij reeds een paar malen eenige operatie heeft ondergaan.

Een slachtoffer van het instituut Windelinx.

In het Weekblad voor Breukelen enz. komt het volgende ingezonden stuk voor:

Ik vertrouw eene plaats te zullen vinden voor het volgende door mij waargenomen geval, dat als ernstige waarschuwing kan dienen voor de martelingen der in de inrichting WINDELINX ingestelde behandeling.

Eene 38-jarige dienstbode bemerkte een klein knobeltje in de borst, ter grootte van een erwt. Uit vrees dat zij uit den mond van haren arts zou hooren, dat het kanker zou zijn en haar eene operatie zou aanbevolen worden, begaf zij zich naar prof. T. te A., die het voor eene klierzwellung zou verklaard hebben en haar aaried het er uit te doen nemen.

Vreeselijk beangst voor het mes, liet zij zich verlokken door de veelbelovende advertentie van de garen- en bandverkoopers WINDELINX, die reeds sedert jaren eene inrichting exploiteeren in Brussel en nu hun voordeel in ons land beproeven. „Om zonder pijn er van af te komen”, was de patiënte dan ook te machtig, en zoo besloot zij er heen te gaan. Bij het eerste bezoek vernam zij niets anders dan dat zij over 8 dagen terug moest komen, waarvoor men haar vijf gulden liet betalen. De volgende week gaf men haar een pleister, tegen betaling van weder f 5.00, en zou zij bovendien uit Brussel nog een pak ontvangen met verschillende benodigdheden. In dat pak, dat tegen directe betaling van de port ontvangen werd, bevonden zich: een pakje verbandwatten, een stukje verbandgaas, 1 doosje geelachtig vet, 1 fleschje jodium-collodium dat alleen f 1.75 koste, en 2 doosjes versuikerde pillen; dit alles voor den spotprijs van f 8.14, hetgeen men ongetwijfeld in elke apotheek hier te lande voor 1/4 van dien prijs kan verkrijgen. Dat het uit Brussel moest komen, heeft hierin zijn reden, dat Windelinx, als missende eenige bevoegdheid van geneeskundige, weldra met de justitie zou kennis maken indien hij geneesmiddelen voorschreef. Doch eenmaal in zijn handen gevallen, laat men zich ook nog wel verder plukken!

Om nu op de patiënte terug te komen, de bijtende pleister miste zijne uitwerking niet. Het gezwelletje dat iets meer omvang had dan een dubbelje, werd onder allerhevigste pijnen veranderd in een wond van een rijksdaalder oppervlakte, met diep ingevreten randen, terwijl de omgeving door wondroos werd aangetast. Ten prooi aan de ondragelijkste pijnen en klappertandend van de wondkoorts, werd ik 's nachts bij haar geroepen om getuige te zijn dier verregaande mishandeling. Slechts door eene vrij langdurige behandeling zal die diep ingevretene wond weer tot genezing kunnen komen, terwijl, wanneer zij slechts had willen luisteren naar den raad van deskundigen, een kleine, weinig kostbare operatie haar zonder eenige pijn van het gezwelletje had bevrijd en tot hare genezing in dit geval zeker niet meer dan eene week noodig zou geweest zijn. Nu had zij voor hare f 26.14 met inbegrip van reiskosten, niets dan ellende en hoeveel keeren zou zij nog 5 gulden moeten betalen, om zich in het instituut zoogenaamd te laten onderzoeken, eer die wond weer dicht was?

Nu zou men kunnen beweren, dat zulke lieden eigenlijk hun verdiende loon ontvangen, ware het niet dat er zooveel met haar in den val loopen door schoonklinkende advertenties en behalve hunne gezondheid ook nog vaak hunne laatste penningen zien verdwijnen in den zak der meest gewetenlooze kwakzalvers, en dan den moed missen om te erkennen dat zij bedrogen zijn.

Moge dit ééne der vele slachtoffers uit het instituut WINDELINX, anderen tot leerzaam voorbeeld strekken! Mijn schrijven zou dan in ruime mate beloofd zijn, want tot nog toe komt elke arts nog maar al te vaak tot de droevige ervaring, dat patiënten met beginnende kanker of ook wel met onschuldige klierzwellingen eerder zich in de handen werpen van papwijken, bagijntjes, houtenbakkooplui, enz., dan zich tot het herkennen van hun lijden naar den eenig bevoegden, namelijk den geneeskundige te wenden.

U dankzeggende voor de opname dezer regelen.

Dr. A. MIJNLIEFF, arts.

Breukelen, 23 April 1890.”

Een attest en advertentie van den laatsten tijd.

Het Maandblad van Juli 1891 bevatte de volgende mededeeling:

„Eindelijk ben ik in staat u inlichtingen omtrent den door u bedoelden patiënt te geven. Den 15 Jan. vertoonde zich bij ons M. A. B., oud 50 jr. Hij had sedert 5 JAREN een vetgezwel aan de rechterlendenstreek dat vrij sterk gegroeid was, doch volkomen goedaardig was. ZES WEKEN vroeger had hij zich in behandeling van „WINDELINX” begeven en was daar met trekpleisters en zalven behandeld. Het gevolg van deze behandeling

was geweest dat het middelste gedeelte van het gezwel in eene doode, rottende, stinkende massa en de omgeving van het gezwel in heftige ontsteking was overgegaan. Bij mikroskopisch onderzoek van het weggenomen gezwel is gebleken, dat het een volkomen goedaardig vetgezwel was, terwijl in de omgeving de teekenen van ontsteking werden gevonden.

Hopende dat deze inlichtingen, hoewel laat, u van dienste kunnen zijn enz.”

In de Culemborgsche Courant van 1 Juni 1893 komt de volgende advertentie voor:

„Heden overleed, na een langdurige ziekte, verergerd door een verblijf in het gesticht Windelinx, onze geliefde Echtgenoot, Vader en Behuwdvader, de Heer W. VAN MEETEREN, in den ouderdom van ruim 64 jaren.

Wed. W. VAN MEETEREN—VAN DEN HAM en KINDEREN. Culemborg, 29 Mei 1893.”

Als zoovele lijdens, die beangst zijn voor eenige operatie, dreef die angst den lijder in de armen van WINDELINX.

Na eene behandeling van een paar maanden in Brussel, die hem zeer veel pijn veroorzaakte en honderden guldens kostte, verscheen eene dankbetuiging in de Culemborgsche Courant van den patiënt aan WINDELINX voor zijne totale genezing.

Doch eenigen tijd na dat prachtige resultaat traden klierzwellingen op in de onmiddellijke nabijheid van het vroeger aangedane lichaamsdeel, de patiënt vertrok weder naar Brussel en werd weder behandeld met brandzalf. Na geruimen tijd gaf hij, totaal uitgeput door pijn en slapeloosheid en finantiëel deerlijk geplukt, het op. In deplorabelen toestand kwam hij thuis en riep toen verder de hulp van zijn geneesheer in.

Deze, in de hoop nog iets te kunnen doen, stelde den patiënt onder de hoede van den professor SALZER te Utrecht, die echter de kans voor operatie met goed gevolg verkeken achtte. En na een gruwelijk lijden van eenige maanden, is het slachtoffer van WINDELINX aan uitputting en bloedverlies bezweken.

Wie beschrijft de ellende, wie de smart van de achtergeblevenen?

En wie beschrijft de noodlottige gevolgen van de overhaast afgegeven dankbetuigingen? Want ook die dankbetuiging heeft reeds gevolgen na zich geslept.

Een man van 85 jaar, met kanker aan de onderlip, aangespoord door de noodlottige dankbetuiging van zijn stadgenoot, vertrok naar WINDELINX's consult-station te Rotterdam, haalde voor grof geld een paar potjes zalf en . . . . stierf na enkele weken.

Nog twee andere patiënten onderwierpen zich, ingevolge die dankbetuiging, aan de behandeling van WINDELINX. De eene, na zijne, door jarenlang vlijtigen arbeid, verkregen spaarpenningen te hebben opgeofferd, is er slechter aan toe dan te voren, terwijl de andere, een vrouw met kanker in de borst, met de rest van haar kwaal rondloopt, totdat ook zij reddeloos verloren is.

Ziedaar staaltjes van de noodlottige „genezing zonder operatie” van den beroemden WINDELINX en zijn handlangers.

Bij die staaltjes zullen wij het ditmaal laten; ze zijn, naar onze meening, voldoende om iedereen, die niet ziende blind wil zijn, de oogen te openen voor het groote gevaar, dat WINDELINX en zijne helpers zoo gracieuselijk aan het Nederlandsch publiek aanbieden. Een ieder wachte zich voor de ernstige schade, zoowel aan zijn beurs als — en vooral — aan zijn gezondheid.

Berichten.

De breukengeneester te Ide. Wij lezen het onderstaande in de N. R. Ct.:

„Dezer dagen kwam te Assen eene dame uit Utrecht aan, die zich met een rijtuig naar Ide liet brengen om daar eene vrouw te raadplegen, die o.a. breuken weet te genezen zonder die te hebben gezien. Een kennis of familielid der dame had een beenbreuk en zij had zich daarvoor nu die reis naar Ide getroost. Het resultaat was, dat de dame drie spijkers medekreeg, waarboven de vrouw te Ide een zegenwensch had uitgesproken en welke spijkers in een lindeboom moesten worden geslagen, niet boven maar naast elkaar. Dat was alles. De dame vertrok vol vertrouwen op den goeden uitslag weder naar Utrecht.” (P. D. C.)

In ons nummer van Maart j.l. namen wij een soortgelijk bericht, uit dezelfde courant over.

Wij mogen, met het oog op het groot aantal lezers der N. R. Ct. gerust veronderstellen, dat deze berichten ongetwijfeld onder de oogen zijn gekomen van hen, die er voor te waken hebben, dat geen onbevoegden zich

opwerpen als genezers van kwalen in 't algemeen en bovenal hier, waar het zulke ernstige kwalen geldt als breuken, waarbij *doelmatige* hulp alles is.

Wij vragen derhalve: wordt tegen die vrouw te Iden niets gedaan? Is het nog geen tijd, dat de bevoegde macht tusschenbeide trede en het publiek bescherme?

De hulp van „Ons Belang”, het orgaan van „Eigen Hulp”. In den eersten jaargang van ons Maandblad is een woordenstrijd te vinden tusschen de voormalige Redactie van ons blad en de toenmalige Redactie van het orgaan van „Eigen Hulp”, betreffende het plaatsen van sommige kwakzalversadvertenties. Wij kunnen dien strijd thans laten rusten, maar willen alleen vermelden dat de tegenwoordige Redactie van „Ons Belang” onze zienswijze, in 1881 verkondigd, blijkt te deelen. In haar nummer van 19 Juli j.l. namelijk schrijft zij, naar aanleiding van een opmerking gemaakt op een vroeger geplaatste advertentie: „Evenals in ieder ander blad mag iedereen — behoudens kwakzalvers en slijters van obscoene werkjes — in ons blad adverteeren, zonder vooraf aan bepaalde censuur van hetgeen inhoud en waarde der aankondiging betreft onderworpen te zijn.”

De door ons gecursiveerde woorden verzekeren ons de hulp van den Redacteur van „Ons Belang” en wij zijn daar dankbaar voor.

Het Staphorster boertje stond 25 Juni wederom te Steenwijk terecht wegens onbevoegde uitoefening der geneeskunde. Het O. M. vorderde 2 maanden gevangenisstraf.

Bij geloof. Het *Dagbl. v. Gouda* meldt het onderstaande uit Zevenhuizen:

„Als een staaltje van bijgeloof mag het volgende dienen: Zeker iemand leed aan rhumatiek. Alles was er aan beproefd om hem te genezen, d.w.z. alle bekende kwakzalversmiddelen met grooten omhaal rondgebazuind, maar niets hielp. Ten laatste kwam een vrouw met een probaat middel, maar men moest er aan gelooven, anders werkte het niet. En wat was het? De urine van den patiënt moest in een nieuwe kruik gedaan en daarna de kruik met een nieuwe kurk gesloten worden. Die kruik moest in den grond begraven; hoe dieper, hoe meer kans van genezen te worden. De kruik en de kurk werden gekocht, maar of zij gebruikt werden, wordt verzwegen; de lijder is echter nog niet genezen. Zulk een raad wordt gegeven en geloofd in 't hartje van Zuid-Holland!”

Zematone-poeder en sigaretten.

Geen geheim middel! Aldus staat op het prospectus, dat bij het poeder is gevoegd. . . . maar ook geen kwakzalversmiddel?

In de maand Mei j.l. werden tal van geneesheeren en apothekers hier te lande meer of minder aangenaam verrast door het ontvangen van een enveloppe, hun toegezonden door HENRI SANDERS, apotheker, Rokin 2 te Amsterdam, bevattende een hoeveelheid vloeipapier en een prospectus, dienende ter aanbeveling van het *Zematonepoeder*, benevens eenige proefpakjes van dit poeder.

„Volgens het gevoelen der geneesheeren” (zoo staat er in het prospectus, een mooi middel om zelf buiten schot te blijven), is dit poeder „het beste middel tegen *Asthma, Emphyseme, Hartziekten, Chronische Bronchitis, Borstbeklemmingen* en in „het algemeen *Aamborstigheden van allerlei aard.*”

Ons dunkt het kan wel, een universeel middel en wel „het beste” tegen alle mogelijke borst- . . . en hartziekten. Het begint al aardig naar kwakzalverij te rieken. Maar het prospectus helpt ons nog beter op de hoogte:

„Ongelooflijke, Ongekende bijval!”

Een goed rookmiddel voor te schrijven tegen aamborstigheid en ontsteking der luchtpijpen, is gewoonlijk voor den geneesheer nogal moeilijk. De bereiding is te lang wijlig en te omslachtig om bij ieder voorkomend geval voorgeschreven te worden.

Daarom hebben ook de artsen, die anders het grootste wantrouwen in geheime geneesmiddelen hadden, onze producten welwillend aangenomen.

Eene tienjarige ondervinding gestaafd door de getuigenissen van de eerste Autoriteiten der medische wetenschap, veroorlooft ons, heden te verzekeren, dat het *Zematonepoeder* en de *Zematonesigaretten* tot de zeer zeldzame specialiteiten behooren, welke den geneesheer werkelijke diensten bewijzen kunnen.”

Wel aardig zoo'n verzekering van de zijde der fabrikanten, maar de vraag is of dit nu juist de meest te vertrouwen bron is. Laat ons eens zien.

Het *Zematonepoeder* (op de sigaretten komen

wij aanstonds even terug) wordt bereid door den apotheker ESCOUFLAIRE te Ath in België, terwijl het Generaal Depôt voor Nederland en Indië gevestigd is bij den Amsterdamschen apotheker HENRI SANDERS, dien wij reeds vroeger als kwakzalvershulp in ons blad signaleerden.¹⁾

Volgens de opgave op de pakjes is het poeder samengesteld uit tal van geneeskrachtige, sterk werkende kruiden, zooals bilzenkruid (*hyoscyamus niger*), doornappel (*datura stramonium*) en nachtschade (*atropa belladonna*) vermengd met salpeter om het poeder beter te doen voortbranden. Wij willen nu aannemen dat de poeders (er zijn 2 soorten, „de sterke” en „de minder sterke”) werkelijk deze bestanddeelen — in welke verhouding is voor „geen geheim middel” nog een raadsel — bevatten en hebben daartoe eenige reden omdat, volgens een voorloopig onderzoek van den heer G. B. SCHMIDT te Amsterdam, in het mengsel sommige bestanddeelen zijn aangetoond, die inderdaad op de aanwezigheid van enkele dezer stoffen wijzen.

Maar dan staan wij toch verbaasd over de brutaliteit van ESCOUFLAIRE en SANDERS, waar zij verklaren dat het *Zematonepoeder tot de zeer zeldzame specialiteiten behoort.*

In het werkje van EDUARD HAHN en Dr. J. HOLFERT: *Specialitäten und Geheimmittel* (om maar van andere werkjes niet te gewagen) vinden wij een *achtal* kwakzalverijen tegen *Asthma* enz., die allen een of meerdere van bovengenoemde kruiden ten grondslag hebben. Waar blijft nu de *zeldzame specialiteit*?

De arme asthmalijders worden onophoudelijk door gewetenlooze kwakzalvers beetgenomen, en geen wonder. Wie ooit een lijder, bij een hevigen asthmaal aanval heeft gezien, begrijpt dat hij alles met graagte neemt, wat hem verlichting kan verschaffen, en hierop wordt gespeculeerd.

Want inderdaad, een inademing van den rook, ontstaan bij het verbranden van een mengsel van enkele der bovengenoemde kruiden (of hun aftreksel) met salpeter, geeft in sommige gevallen werkelijk verlichting . . . . maar tot verkrijging van het geneesmiddel behoeft men niet in de handen van kwakzalvers te vallen.

In onze Nederlandsche en tal van andere pharmacopeeën zijn voorschriften opgenomen ter bereiding van dergelijke asthmaal middelen (voor inademing) en wie deze middelen bij een vertrouwd apotheker laat gereedmaken, is zeker dat hij deze juist volgens voorschrift en van deugdlijke grondstoffen bereid verkrijgt, een zekerheid, die hij bij de praeparaten der kwakzalvers mist.

De weldaden van de kwakzalvers, allen met hunne onfeilbare middelen, zijn dus geheel overbodig en wij kunnen het *Zematonepoeder* gerust onder die weldaden rangschikken.

Maar ESCOUFLAIRE en SANDERS hebben nog iets anders op hun kerfstok dan dat zij het publiek een oud middelje, met grooten ophef, als iets nieuws willen aansmeren. Zij maken zich aan vrij wat erger schuldig. Zij bevelen hun middel aan tegen *tal van kwalen*, waaronder de *hoogst ernstige HARTZIEKTEN* en dat wel, zonder iets van den lijder af te weten. Zij bewandelen hier den gewonen weg der *kwakzalvers*.

Wat zijn ze dus? En wat is hun middel?

„Waar het onmogelijk is” (zeggen E. en S.) „zich van ons poeder te bedienen, raden wij aan *Zematone-Sigaretten* No. 1 en No. 2 welke, wat „de bereiding zoowel als de werking betreft, geheel en al met de nummers der poeders overeenkomen.”

Ziezoo, dus maar gebruiken; zoo geen poeders dan maar sigaretten en, opdat men niet ophoude met gebruiken, leest men in het prospectus:

„Zoodra eene verbetering in den toestand van „den lijder komt, kan de volkomen genezing alleen „bereikt worden, door te volharden met het ge- „bruik van ons geneesmiddel.”

Dus, arme lijder, gebruik *Zematonepoeder* of *Sigaretten*, volhard „met” dat gebruik . . . en ESCOUFLAIRE en SANDERS zullen in hun vuistje lachen!

¹⁾ Een blik in den winkel van gemelden SANDERS, hoek Rokin en Beursstraat, toont voldoende hoe die apotheker zijn taak opvat. Bestaat art. 6 van de wet, regelende de uitoefening van de artsverbijderkunst, niet voor sommige apothekers te Amsterdam . . . en elders?

Veroordeeling wegens den verkoop van Druivenborst-honig . . . in Duitschland.

Onze naburen geven telkens het bewijs — de talrijke mededeelingen in ons blad getuigen er van — dat het bij hen ernst is het kwaad der kwakzalverij met kracht te keer te gaan. Zelfs tegen den verkoop van op zich zelf onschuldige stoffen treden zij op, zoodra het blijkt, dit aan die stoffen geneeskrachtige eigenschappen worden toegeschreven.

Tegen den koopman P. te *Berlijn* en den uitgever van het „*Bernsteiner Wochenblatt*” werd een strafvervolg ingesteld naar aanleiding van een zekere politie-verordening, waarbij het aanprijzen van geheimmiddelen door middel van de publieke bladen werd strafbaar gesteld. De aanklacht gold het overtreden van gemelde verordening door de plaatsing van een door P. ingezonden advertentie in het „*Bernst. Wochenbl.*”, waarbij de „*Rheinischer Trauben-Brusthonig*”, als middel tegen hoesten en slijm werd aanbevolen.

Behalve op juridische gronden bestreden de beide aangeklaagden de vervolging omdat in het onderhavige geval van geen geheimmiddel, in den zin van de politie-verordening, sprake kon zijn. Hieronder kan men slechts een geneesmiddel verstaan, waarvan de samenstelling geheim werd gehouden. De borsthonig is echter niet te beschouwen als een *geneesmiddel* in eigenlijken zin, maar als een *huismiddel*, dat meestal tot het verzachten van hoesten, zonder voorschrift van den geneesheer, wordt aangewend. Ook wordt de samenstelling zoo weinig geheim gehouden, dat op ieder fleschje de bestanddeelen nauwkeurig worden opgegeven.

Niettegenstaande deze bestrijding werden de aangeklaagden tot een geldboete veroordeeld en een appél bij het Gerechtshof bleef zonder succes. Het Hof nam aan, dat onder geheimmiddel moet worden verstaan een middel, waarvan de samenstelling noch algemeen bekend is, noch uit de bekendmaking zelve is op te maken. Dit was hier het geval; de vermelding van de bestanddeelen op de fleschjes is niet voldoende, daar het publiek daarvan eerst kennis krijgt, nadat het het middel reeds gekocht heeft. Verder kon het, luidens de bewoordingen der advertentie, aan geen twijfel onderhevig zijn, dat de honig als geneesmiddel tegen bepaalde ziekten werd aanbevolen. Of deze werkelijk geneeskracht bezit of slechts tot verzachting dienst moet doen, doet hier niets ter zake. (Apoth. Zeit.)

Zóó erg is 't nog niet.

In de *Apotheker-Zeitung* van 20 Juli lazen wij het volgende:

„In Holland ist jetzt ein origineller automatischer Apparat zur Ausstellung gelangt, der äusserlich die Figur eines bezopften Arztes zeigt und auf dem Körper des Heilkünstlers verteilt, eine Menge Einwurföffnungen enthält. Ueber diesen Oeffnungen befindet sich der Name je einer Krankheit. Leidet der kranke z. B. an Kopfschmerz oder Bandwurm so wirft er ein Zehn-Centstück in den betreffenden Schlitz, worauf ihm sofort ein Päckchen „unfehlbar helfender arznei” in die Hände fällt. Der Zuspruch zu dem neuen Aeskulap soll kein geringer sein, und da viele den Herrn Doktor nur aus Neugierde konsultieren ohne eigentlich krank zu sein, so verabreicht derselbe auch Mittel, namentlich gegen Magenweh, die einen stets willkommenen alkoholischen Extract bitterer, wohlthuerender Pflanzenstoffe darstellen.”

Nu, zoo erg als de Nederlandsche toestanden hier worden geschilderd, is het, naar wij gelooven, nog niet. Ons is ten minste niets van een dergelijken automaat bekend. Maar dat men in Duitschland het voorstelt alsof zoo iets bij ons mogelijk is, begripen wij volkomen. Men weet daar, dat tal van kwakzalverijen, waarvan de openbare aanbeveling in dagbladen enz. in Duitschland — en in verschillende andere landen — verboden is, in onze bladen met veel ophef worden aangeboden, zonder dat er iets tegen wordt gedaan; men is dus van meening dat, op geneeskundig gebied, bijna alles bij ons kan geschieden, zonder dat de overheid zich er mee bemoeit.

Indien dus een grappenmaker, in zijn brein, een dergelijken automaat heeft uitgedacht, kan hij hem alleen laten werken in Nederland . . . of in China misschien.

Ingezonden.

De Redactie van het M. t. d. K. Amsterdam.

Geachte Redactie!

Fel tegenstander van alles wat naar kwakzalverij streeft, heb ik nochtans allerverrassendste resultaten gezien van de toepassing van Kühne-baden (wrijfzitten) door personen die evenals ik de geneeskunde hoog houden.

Daarna op mij zelf toegepast in een geval waarbij ik herhaaldelijk de hulp van erkende specialiteiten heb ingeroepen, was het succes niet minder verrassend en ben ik sinds dien tijd zoo gezond als nooit te voren.

Uit welk oogpunt beschouwt Uwe geachte Redactie deze methode?

Een voorstander van uw streven.

Onze meening omtrent KÜHNE en zijn z.g. methode hebben wij uitvoerig uiteengezet in de nos. 3, 10 en 12 van den 13e jaargang van ons blad en in de desbetreffende artikelen o. i. voldoende aangegeven, waarom wij de methode beschouwden als: „een kwakzalverij fin de siècle, breed opgevat, breed uitgevoerd.”

Ook Kühne's boek: „De nieuwe Geneesmethode” is daarin uitvoerig behandeld, waarbij wij — ook alweer op de door ons aangevoerde gronden — tot de slotsom kwamen, dat wij hier te doen hadden „met een groote reclame, steunende op de lichtgeloovigheid van het groote publiek.”

Dit neemt niet weg dat bij toepassing van wrijfzitten, bij sommige ongesteldheden, inderdaad „allerverrassendste resultaten” kunnen worden verkregen, maar dit bewijst niets vóór de methode van Kühne. Het gebruik van zittingen en het aanwenden van koud en warm water en massage bij verschillende ziekten is geen uitvinding van Kühne; reeds lang vóór hem is door talrijke geneesbeeren, bij ettelijke ziektegevallen een dergelijke geneesmethode dikwijls met succes toegepast.

Kühne heeft echter deze oude, in speciale gevallen, somtijds heilzame methode als iets geheel nieuws, als eigen vinding, voor alle ziektegevallen, waarbij de persoonlijkheid en de aard der ziekte van den lijder geheel niet in rekening worden gebracht, met grooten ophof aangekondigd en daarbij, met veroordeeling van alle andere geneesmethodes, de zijne als de eenig onfeilbare aanbevolen. En juist hieruit blijkt dat wij hier met een kwakzalver te doen hebben, die in den verkoop van zijn boek en — niet het minst in den verkoop van zijn dure dampbadapparaten, zitbadkuipen, wollen dekens enz., — zijn heil zoekt ten koste der lijdende menschheid.

RED.

DE KWAKZALVER.

(Historisch.)

't Was kermis. En het boerenfolk,
In groot getal bijeen,
Het slenterde om een kermistent
Of vóór de kramen heen.

Een chirurgijn, op eigen hand,
Van eigen faculteit, —
(Alom bekend, beroemd, vermaard,
Ontboden wijd en zijd!)

Die guit dan had terecht gedacht:
Ik kom hier juist van pas,
'k Vind hier 't remedie dat mij helpt,
Mij en mijn schrale kas.

Hij had welhaast met rappe hand
Een toestel opgericht,
Waarop hij met zijn santekraam
Zich plaatst voor elks gezicht.

„Hier, boeren, burgers, buitenlui!”
Zoo ving de slimmerd aan,
„Hier krijg jehui voor weinig geld
't Onmooglijkste gedaan!

„Daar is geen kwaal mij onbekend,
'Ja, op geheel deze aard'
„Bestaat geen krankheid, of ik weet
'Welk kruid genezing baart!

„Hier heb ik pillen voor de maag,
'Voor borst en ingewand;
'k Gaf eens daarvan de rijksvorstin
'Van 't warme Egypteland!

„Drie dagen — en het vrouwmensch was
'Gezonder dan weleer,
'En ik bekwam den titel van
'Grootmachtig Tooverheer.

„Die poeders zijn alleen bestemd
'Voor hoofd en buik en voet;
'k Heb zelfs den Sultan van Turkij'
'Voor podagra behoed!

„Den Grooten Heer toch maken 't soms
'Zijn vrouwtjes wel wat kras,
'Toch duurde 't maar een enkele week
'Tot hij genezen was!

„'k Werd Commandeur van d'Olifant
'En ridder van de staart,
'Geld had de Sultan niet, zijn huis
'Was voor drie kwart bezwaard.

„Die zalf daar dient voor elke wond,
't Is onverschillig wáár;
'Je smeert ze er niet te zuinig op,
'En spoedig ben je klaar.

„'k Heb daarmee in Tartarenland
'Een Hetman gecureerd,
'De vent was door een sabelslag
'Zoo goed als gehalveerd!

„Hij schonk me een paard, zoo zwart als git,
'Wat niet dat beest vermocht!
'k Heb 't Bismarck voor tienduizend Mark
'Veel te goedkoop verkocht.

„Maar 't grootste wonder heb je hier:
'Dit fleschje, ziet het goed!
'Het is het Non plus ultra¹⁾, daar
't Voor iedere kwaal behoedt!

„Wie dit gebruikt wordt nimmer ziek,
'En minstens tachtig jaar!
'Geen reumatiek, geen koorts, geen pijn,
'Geen uitval van je haar!

„Dat middel heeft mij duur gekost;
'Een plant op China's grond
'Verschaft dit vocht, welks nut geen mensch
'Nog buiten mij ooit vond!

„Mundus vult decipi, zoo luidt
'De naam dier medicijn,
'Decipiatur ergo²⁾! Ja,
'Zulks eischt wat van je brein!” . . . . .

Zoo ging het nog een tijdlang voort,
Somtijds niet zonder geest.
En van laatste fleschjes juist
Verkocht de schalk het meest!

D. M. M.

¹⁾ Het „niet verder”, het hoogst bereikbare.
²⁾ Mundus vult decipi, decipiatur ergo, dat is: de wereld wil bedrogen worden, dat zij dan bedrogen worde!

Van de vroegere Redactie ontvingen wij, reeds lang geleden, het bovenstaande vers, dat nog onder haar berusting was; nu bij de warme zomerdagen een beetje lichte kost zeker gewenscht is, vonden wij het niet onaardig het op te nemen.

RED. MBL.

Correspondentie.

Als nieuw lid is toegetreden de heer Murray te Amsterdam.
Dr. St. te A. Het Howland-poeder is in onderzoek.

Mr. I. A. H. te W. Dank voor uw schrijven; uit het hoofdartikel in het nummer van Juni j.l. zult gij intusschen zien dat wij uwe opmerking reeds onder de aandacht van onze lezers heb en gebracht. Uw aanbod, om voor overname in enkele comranten zorg te dragen, nemen wij gaarne en dankbaar aan; exemplaren van het Maandblad staan daartoe steeds ter uwer beschikking.

E. N. S. te K. a. d. Z. Och! handelden maar alle uitgevers zooals gij doet, het zou er vrij wat beter uitzien. gaarne zijn wij steeds bereid ons advies mede te deelen. Uwe weigering is zeer correct. Uit het hoofdartikel in dit nummer kunt gij zien tot welke fraaie handelingen Wolfcarus en Enthoven zich leenen.

J. M. Az. te B. De advertentie van W. van Zalm was ons niet bekend. Gelieve ons mee te deelen of het daarin aanbevolen reumatiekmiddel in uw buurt nog-al aftrek vindt. In dit geval zullen wij het laten aankopen en onderzoeken.

E. van L. te K. Zie over Zematone-poeder het nummer van heden.

Chr. O. te 's G. De pillen van Blaud worden door de geneesheeren veelvuldig — en dikwijls met succes — voorgeschreven. Ze zijn langzamerhand in verschillende Pharmacoepen opgenomen en worden door elken apotheker afgeleverd. Hét is niet noodig, zelfs ongeraden, zich deze pillen uit het buitenland aan te schaffen. Gij ziet hieruit tevens dat het geen kwaad kan, bij het aankopen van middelen, die met veel reclame worden aanbevolen, eerst eens om raad bij ons aan te kloppen. Waar het ons mogelijk is verstrekken wij dien raad steeds gaarne.

Van dit nummer, bevattende een groote herhaalde waarschuwing tegen Windelincx en zijn gesticht, zijn 1000 exemplaren meer dan gewoonlijk gedrukt. Wie ons helpen wil om deze te verspreiden in plaatsen waar dit noodig wordt geoordeeld, gelieve het gewenscht getal exemplaren aan te vragen bij den Secretaris-Penningmeester onzer Vereeniging. Medewerking van onze leden is zeer gewenscht.

Herhaalde waarschuwingen.

De fistelpot van Klaas Ursem. Het volk noemt alle chronische etterende gezwellen *fistels* en daaronder zoowel die gemakkelijk als die zeer moeilijk genezen.

Klaas Ursem, een Noord-Hollandsche boer, die voor eenige jaren is overleden, speculeerde daarop en verkocht voor veel geld een zoogenaamde fistelpot. De erfgenamen zetten nu de winstgevendende zaak voort. Volgens mededeeling van den heer P. KRUISSE (zie no. 1, jaarg. II) bestaat het middel uit 2 dooiers van eieren met boter en eenige plantenpoeders, voornamelijk van karweizaad, laurierbessen en sevenboom. Een enkele pot, (die misschien geen 25 cent waarde heeft) kost ruim f 4.—, doch men moet volgens Ursem minstens 6 stuks gebruiken voor men over de uitwerking een oordeel kan vellen, zoodat ruim f 24.— het minste is wat men op 't altaar der lichtgeloovigheid offert. Gelukkig zoo dit geld het eenige is wat men er door verliest, want maar al te dikwijls doet het misplaatste vertrouwen op den fistelpot, die niet kan baten, den lijder het inroepen van noodzakelijke geneeskundige hulp uitstellen, of de door den geneesheer aanbevolene behandeling veronachtzamen. Dr. J. ENSING deelde vroeger (no. 3, jaarg. II) een geval mede waarin Klaas Ursem's kwakzalverij op die wijze den dood van een jongmensch had veroorzaakt, terwijl ons nummer van April 1895 weer een nieuw geval vermeldde van de schadelijke werking van den fistelpot.

Migräne Stifte. Onder dezen Duitschen naam en ook onder dien van *Nerven Kristal* wordt sinds eenigen tijd een zeker middel, zoo 't heet, tegen schele hoofdpijn, tand-, kies- en aangezichtspijn geadverteerd. 't Is weer een oude zaak in een nieuw kleed gehuld. Deze stiften bestaan, als ze goed zijn, uit niets anders dan gekristalliseerde *pepermuntolie*, dezelfde stof die, in vloeibaren toestand, algemeen bekend is en nu en dan ter afleiding van de pijn wordt aangewend.

In den laatsten tijd zijn deze Migräne-stiften ook voorgekomen bestaande uit *pepermuntolie* vermengd met wat *Eucalyptus-olie*, wat tot de werking niets afdoet, doch mede vermengd met *Thymol*, *Kamfer* en dergelijke kristalliseerbare organische stoffen, die veel goedkooper zijn.

Wie van *pepermuntolie* heil verwacht kan deze *Migräne Stifte* in plaats daarvan aanschaffen, doch het publiek dient te weten wat het koopt en zal door deze mededeeling reeds weten dat van *zekere* genezing van de genoemde kwalen, door dit middel, geen sprake kan zijn.

Pain Expeller van F. Ad. Richter & Co. kan men als volgt bereiden: Uit 200 deelen vruchten van *Spaansche peper* worden met sterken spiritus 600 d. tinctuur gemaakt; verder worden 2,5 d. *zeep* in 100 d. water opgelost en daarbij gevoegd *vliegende geest* 300 d., *Kamfer* 30 d., *Rosmarijnolie*, *Lavendelolie*, *Thijmolie* en *Kruidnagelolie* elk 10 d., *Kaneelolie* 1,5 d., aftreksel van gebrande Suiker 5 d. Het middel wordt zoowel voor uit- als inwendig gebruik aanbevolen, en het kan in sommige gevallen, uitwendig gebezigd, eenige verlichting van pijn geven, maar men zij met het gebruik voorzichtig en raadplege liever een geneesheer; vooral inwendig is het lang geen onschadelijk middelje en menigeen zal er zich nadeel door berokkenen.

Vergiftiging door het inwendig gebruik van *Pain Expeller* is reeds voorgekomen.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lid maatschap wenscht te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Galdensteden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. H. Burger, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 836.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen,

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Hoofdartikel: De gehoorverbeteringstoestellen van Giese *Berichten:* Publicatie van den gezondheidsraad te Karlsruhe over Oskar Korschelt. — Veroordeeling van het Staphorster boertje. — De Vuchtsche docter. — Blind geworden door een advertentiemiddel. — Verbod van adverteeren in Saksen. — Attesten van geneesheeren.

Grootere artikelen: De tering-dokter Mähner gestraft. — Giese in de Residentie onschadelijk gemaakt. — Kwakzalverij als gevolg van domheid enz. — Een brievendokter in de doos. — Kwakzalvers en wonderdokters. — Voor en na. — Verbod van adverteeren van middelen tegen dronkenschap in Duitschland.

Correspondentie.

De gehoorverbeteringstoestellen van Giese.

Vóór korten tijd werd door eenigen mijner patiënten mijn aandacht gevestigd op een in alle bladen voorkomende advertentie, waarbij *snel en duurzame genezing* werd beloofd van alle oorgebreken, hoofdzakelijk die van *chronischen, verouderden aard*, door „het zonder eenige assistentie van anderen te bedienen toestel ter behandeling van het gehoor, door middel van samengeperste warme lucht.” De onderteekenaar der advertentie, G. Giese, was dagelijks te spreken in een hotel in de Kalverstraat.

Zij, die mijn meening omtrent deze zaak inwonen, waren menschen met lang bestaande, ernstige hardhoorendheid. Bij de meesten had ik reeds vroeger den raad gegeven, de ooren niet meer te laten behandelen, wijl de ervaring heeft geleerd, dat bij de ooraandoening waaraan zij lijden een plaatselijke behandeling de kwaal niet meer verbetert, daarentegen de doofheid nog kan doen toenemen. Maar de advertentie van Giese had hen opgewekt uit de berusting, waarmee zij hun kwaal droegen. De belofte van *zekere* genezing juist bij verouderde gebreken was hun een onverwachte lichtstraal in de donkere toekomst. Zij wenschten nu van mij te vernemen, of ik eenig heil zag in het aangeprezen toestel, en ik beloofde hun, het eens te gaan zien.

Mijn verwachting was niet hoog gespannen. Elk jaar ongeveer trek ik uit op een dergelijken onderzoekstocht, en de resultaten zijn zeer eentonig. Regelmatic zijn het colporteurs van het een of andere toestel, dat het gehoor heet te verbeteren of te genezen. Zonder uitzondering moet men een hooge som betalen voor het instrument, dat men niet vooraf mag probeeren. De ongelukkige, die onder zijn doofheid gebukt gaat en eene flauwe hoop heeft, dat nog herstel mogelijk zou zijn, moet dus of blindelings het dure instrument koopen, zonder eenigen waarborg dat het zal helpen of de kans op herstel waarvan hij droomt, voorbij laten

gaan. Want tijd is er niet. De wonderdokters, die zóo hardnekkige kwalen komen herstellen, vertoeven maar kort op elke plaats. Elders zien immers weer andere scharen van ongelukkigen smachtend naar hun komst uit, en zijn zij eens vertrokken, dan hoort men van hen of van hun toestellen nooit meer iets.

Het bezoek aan Giese verliep geheel naar den regel. Hij had het druk; er was een patiënt bij hem, en er gingen nog een paar vóór mij, zoodat ik geduldig mijn beurt moest afwachten. Bij hem toegelaten, werd mij een toestel vertoond, zijnde een soort van dampketeltje, waaronder een spirituslampje. De damp wordt, door middel van een ballon, door een elastieke slang in de beide neusgaten geblazen. De „samengeperste warme lucht” is dus slechts een fictie. Een fictie ook is het, dat deze waterdampbehandeling van den neus een nieuwe uitvinding zou zijn in de oorheekunde. Ik vroeg er Giese naar, hoe deze dampinblazing in den neus nu eigenlijk op het gehoor werkt en nu deelde hij mij mee, dat dit een bekend feit was, dat hij mij echter niet kon uitleggen, het was het zgn. „Poltizersche Verfahren.” Nu is de Poltizersche methode een behandelingsmiddel, dat bij verscheidene ooraandoeningen, en dikwijls met veel nut, toepassing vindt. Het bestaat daarin, dat men door het eene neusgat plotseling een groote hoeveelheid lucht in den neus blaast; terwijl het andere neusgat toegeknepen wordt gehouden, en terwijl men den patient gelijktijdig laat slikken. De lucht, die op geen andere wijze kan ontwijken, wordt daarbij in de trommelholten gedreven en hiermede wordt als gezegd bij vele ooraandoeningen een nuttig effect verkregen. Maar daarvoor is het dringend noodzakelijk, dat de wijze en de mate van toepassing voor elk bijzonder geval door den oorarts met zorg worde aangegeven, zal niet de methode in plaats van een nut een groot onheil voor de patiënten worden. Dergelijke luchtinblazingen, in den wilde bij alle mogelijke oorziekten toegepast, zijn zeer gevaarlijk. Bij vele menschen met verouderde doofheid is als gezegd elke plaatselijke behandeling schadelijk en niet zelden in staat de kwaal te verergeren.

Wanneer dus de behandeling van Giese werkelijk bestond, gelijk hij voorgeeft, in het toepassen der Poltizersche methode, dan zou met den meesten aandrang tegen dit gevaarlijke spel moeten worden gewaarschuwd. Dat hij niet alleen lucht, maar tevens ook waterdamp en eventueel nog „Ingredienten” inblaast, maakt de zaak zeker niet beter.

Veelal echter zullen de patiënten niet met het toestel behoorlijk kunnen omgaan, en de lucht niet in de trommelholten kunnen krijgen. Er zal dan niet anders worden bereikt dan een dampinblazing in den neus, waardoor de ooren niet slechter, maar natuurlijk ook niet beter zullen worden.

Hoe zal men toch het publiek moeten duidelijk maken, dat er geen middel kan bestaan, dat op alle oorziekten zonder onderscheid toegepast, gunstig zou influenceeren! Dat denkbeeld is zóo dom, dat er werkelijk niet over te redeneeren valt. Het toestel van den heer Giese, dat deze pretentie heeft, doet in werkelijkheid niet anders dan waterdamp in den neus der patienten te blazen. En voor deze nuttelooze liefhebberij betaalt men van te voren de somma van f 30.— Nu mag men zich troosten met een „het publiek wil bedrogen zijn”; het blijft echter treurig dat tal van eenvoudige lieden, die te dom zijn om te begrijpen, welk spel er met hen wordt gespeeld, aldus het slachtoffer worden van buitenlandsche slimmerikken.

Uit deze zaak is voor mij wederom gebleken welk een verderfelijken invloed de dagbladen uitoefenen, die alle kwakzalvers-annonces met graagte opnemen en verspreiden en die aldus feitelijk de medeplichtigen der kwakzalvers zijn. De geldelijke voordeelen, die de bladen van deze advertenties trekken zijn zóo groot, dat op enkele loffelike uitzonderingen na, de pers niet kan besluiten, een werkelijk human standpunt in te nemen en te weigeren de bedoelde medeplichtigheid langer te dragen.

Een enkel blad is echter in de zaak Giese nog verder gegaan. Het *Nieuws van den Dag* heeft er zich niet toe bepaald, de advertentie van Giese op te nemen, maar heeft het wenschelijk gevonden, deze zaak ook nog op andere wijze te steunen. In het nummer van het N. v. d. D. van 20 Juli 11. (3e blad, bladz. 9) vindt men de volgende vriendelijk gestelde aanbeveling:

„Een nieuwe uitvinding op medisch gebied is een toestel tot genezing van sommige oorziekten, een klein, handig toesteltje, door een spiritus-vlam verwarmd, waarmede de patient zichzelf kan behandelen. Het brengt verwarmde lucht, verzadigd van de door den arts voorgeschreven geneesmiddelen, door den neus in de trommelholte.

De Heer Giese, die dit toestel hier te lande introduceert en thans hier ter stede vertoeft, had er in het buitenland, vooral in Duitschland en Zwitserland, veel succes mee. Hij is in het bezit van tal van tevredenheidsbetuigingen en attesten, waaruit blijkt, dat ook de wetenschappelijke wereld met belangstelling van dit nieuwe toestel heeft kennis genomen.”

In de meening, dat dit bericht door een ongelukkig toeval in het blad was verzeild geraakt, zond ik een uitvoerig schrijven aan de hoofdredac-

tie, waarin ik wees op het gevaarlijke van haar bericht, dat, in het redactioneel gedeelte van haar blad opgenomen, niet anders dan een aanbeveling van den kwakzalver kon zijn. Ik wees erop: dat GIESE zich in zijn advertentie speciaal richt tot de ernstig dooven, tot dezulken wier kwaal veelal door den arts voor ongeneeslijk is verklaard maar die zich als de drenkeling aan elken stroohalm vastklampen en er nu, door mede-toedoen van die aanbeveling toe gebracht worden, zonder eenig nut de belangrijke som van f 30.— te offeren aan een buitenlandsche kwakzalversfirma. Ik schreef ook, dat mij bij persoonlijk bezoek aan GIESE was gebleken dat deze het bericht van het Nieuws als zijn belangrijkste „attest” exploiteert. Ik vroeg daarom der hoofdredactie in gemoede of deze zaak niet ernstig genoeg was, om een krachtige herroeping harerzijds noodzakelijk te maken.

Deze brief heeft geen enkel gevolg gehad. De gevraagde herroeping kwam niet; evenmin werd mijn brief enig antwoord waardig gekeurd. Ik zal mij een andermaal tegenover het Nieuws van den Dag de moeite eener correspondentie sparen. Ik verkeerde in de meening, dat met de uitgave van een groot blad als het N. v. d. D., nog iets anders beoogd werd dan alleen een finantiëel succes. Deze meening is gebleken een naïeve te zijn geweest.

AMSTERDAM, 4 Aug. 1895.

Dr. H. BURGER.

BERICHTEN.

Publicatie van den Gezondheidsraad te Karlsruhe. Een zekere OSKAR KORSCHULT, die zich „Professor” noemt en wegens het onbevoegd voeren van dezen titel in 1892 te Leipzig werd gestraft, prijst in een brochure zijne z. g. „Sonnen-Aether-Strahl-Apparate” aan. Deze apparaten, die in verschillende vormen worden gefabriceerd, bestaan in werkelijkheid uit een houten schijf, welke aan beide zijden een spiraalvormigen koperen ketting draagt. Die schijven zullen, volgens de opgave, op een of ander lichaamsdeel gebracht de zon-aetherstralen concentreeren en op den daarmee voorzienen persoon weer uitstralen.

Daardoor zullen dan alle ziekten, zooals: maaglijden, reumatiek, acute ziekten, jicht, asthma, lever- en zenuwziekten enz. worden genezen, ja zelfs zal de doodstrijd van stervenden daardoor worden verlicht. KORSCHULT maakt zelf zijn toestellen met hulp van een schrijnwerker.

Onder leiding van een zekeren S. M. KEBEL bevindt zich te München, Wurzerstrasse no. 8, een inrichting onder den naam van „Naturheilanstalt-Sonnenäther,” waar de toestellen van KORSCHULT worden gebruikt.

Aan het apparaat kan geenerlei krachtontwikkeling, physisch noch chemisch, worden toegeschreven; de door geneeskundigen ingestelde onderzoeken bij verschillende ziekten, hebben de volkomen waardeloosheid aangetoond.

Het betreft hier een „plumpen Schwindel” onder den dekmantel van schijnbare wetenschap in praktijk gebracht, waarbij, met het oog op den hoogen prijs van het apparaat, aan exploitatie aan het lichtgeloovig publiek niet te twijfelen valt.

Wij waarschuwen derhalve voor het gebruik van deze waardelooze apparaten.

KARLSRUHE, 29 JULI 1895.

Een mooie reclame. In Friesland's hoofdstad woont iemand die allerlei bonbons, drops en jubes verkoopt, ook „Lombokker kogels” en dergelijke „nieuwe” geneeskrachtige genotmiddelen, en zich zelve noemt: „Specialiteit in Hoestartikelen.”

Als dat niet trekt, trekt niemandal!

Het Staphorster boertje is door het kantongerecht te Steenwijk, met gedeeltelijke vrijpraak op een enkel punt, schuldig verklaard wegens overtreding der geneeskundige wetten en veroordeeld tot f 50 boete of 15 dagen hechtenis. De eisch was 2 maanden hechtenis.

Vreemd, reeds 3 maal binnen een kort tijdverloop is het z.g. boertje wegens dezelfde overtreding veroordeeld en steeds met geldboeten gestraft; kan hier art. 436, alinea 3 van het Wetboek van Strafrecht niet worden toegepast?

De Vuchtsche docter. Heeft Staphorst zijn „boertje,” Vucht heeft — of liever had — zijn „docter.” Gedurende eenigen tijd echter woont de „Vuchtsche docter” te 's Hertogenbosch, alwaar hij een plaatsje heeft veroverd in de „Twaalf Apostelen,” eene der vele aldaar bestaande inrichtingen voor bedagden.

Wie die „Vuchtsche docter” is?

Men vertelt van hem, dat hij vele jaren als koetsier bij een werkelijken docter diende en door den omgang met dezen en het snuffelen in diens boeken zich allengs „zeer vertrouwd” heeft weten te maken met de behandeling van verschillende ziekten en kwalen; zeker is het, dat hij een drukke praktijk heeft en het onbegrensde vertrouwen van den minderen man. Tegen betaling, in welken vorm ook, kan men zijn consult niet bekomen; hij behandelt iedereen kosteloos. (Hbl.)

*Blind geworden door een advertentiemiddel. Een vier en veertigjarig man, zoo verhaalt het Nederlandsch Tijdschrift voor geneeskunde, bestelde onlangs op de advertentie van een apotheker te Budapest een middel tegen lintworm.

Hij nam het op de voorgeschreven wijze in: „'s avonds viel hij flauw; hij werd in het ziekenhuis opgenomen „en bleek reeds te lijden aan vergrooting van de pupil „van het oog en geheel verlies van gezicht. Die toestand is zoo gebleven en was bepaaldelijk te wijten „aan het onoordeelkundig gebruik van het bewuste „lintwormmiddel”.

Verbod van adverteeren in Saksen. Het openlijk aankondigen van geheimmiddelen is voortaan in Saksen verboden, op straffe van een boete tot 150 Mark of gevangenisstraf tot zes weken. (N. R. C.)

Attesten van geneesheeren. Het bestuur der „Aerztekammer” te Hannover waarschuwt de artsen, om elke schriftelijke verklaring omtrent geheimmiddelen te weigeren, ten einde ieder misbruik van hun naam te voorkomen. (W. T. G.)

VAN DE AFDEELINGEN. Afdeling „Dordrecht en Omstreken.”

De tering-dokter Mähner voor vijf jaar onschadelijk.

In onze maandbladen van September en October 1893 maakten wij melding van een zich noemenden dokter Mähner te Aken, die per advertentie in onze groote Nederlandsche dagbladen, zich als specialiteit uitgaf voor radicale genezing van tering, aan een ieder, die door zijne kuur niet verlost werd van deze kwaal Mk 1000 uitloofde, en zulks tegen overzending van f 15 voor behandeling en medicijnen. Radicale genezing van jicht en reumatiek kostte slechts f 10.

Schrijver dezes wendde zich per brief van 17 Aug. 1893 tot de Königliche-Polizei-Direction in Aken om inlichtingen, die op de meest welwillende wijze in een schrijven van 1 September 1893 werden verstrekt. Hieruit nu bleek dat Dr. Mähner daár geheel onbekend was, doch dat een zekere I. Mehlhardt, Rennbahn No. 2 te Aken, in zooverre met hem in relatie stond, dat hij de brieven, voor dr. Mähner bestemd, in ontvangst nam en verzond. Mehlhardt verklaarde echter aan de politie, dat hij niets meer met dr. Mähner wilde te maken hebben, alle relaties had verbroken en zelfs met zijn toenmalig adres onbekend was.

Zooals de ondergeteekende toen reeds in het maandblad van October 1893 te kennen gaf, was I. Mehlhardt nu toch voldoende gesignaleerd en zou hij zich bij herhaling wellicht eene strafvervolgving op den hals halen.

Onze voorspelling nu is volkomen uitgekomen, en dezer dagen ontvingen wij het navolgende officieele stuk van het hoofd der politie in 't district Aken:”

„Königl. Polizei-Direction. Abtheilung III
Journ. No. 4280.

Es wird gebeten, diese Bezeichnung der Abtheilung und der Journal-Nummer in der Rückschrift anzugeben.

AACHEN, den 17en August. 1895.

Euer Hochwohlgeboren benachrichtige ich im Verfolg des diessseitigen Schreibens vom 1 September 1893 no. III 6309 ergebnst, dass nach weiteren Feststellungen, der Kaufmann Julius Mehlhardt mit dem Dr. Maehner, welcher in den Zeitungen des In- und Auslandes Ankündigungen über Heilung der Schwindsucht veröffentlichte, identisch ist.

Der Kaufmann Julius Mehlhardt wurde daher am 18 Mai dieses Jahres von der I Strafkammer des Königlichen Landgerichts hier wegens Betrugsversuchs unter Einrechnung folgender Strafen:

a. wegen Diebstahls, erkannt am 27 October 1893 von der Strafkammer I des Königlichen Landgerichts Hannover, von zwei Jahren Gefängniss;

b. wegen Betrugs, erkannt am 14 April 1894 von der Strafkammer I des Landgerichts za Bielefeld, von sechs Monaten Gefängniss;

c. wegen Meuterei, erkannt am 28 September 1894 vom Landgericht Hannover, von einem Jahr drei Monaten Gefängniss,

zu einer Gesamtstrafe von fünf Jahren Gefängniss Kostenfüllig verurtheilt.

Der Königlich Preussische Polizei-Präsident
(get.) G. J. MATUSCHKY.

An
Die Vereeniging tegen de Kwakzalverij,
Afdeling „Dordrecht en Omstreken”.
Zu Händen des Herrn van Elk.
Hochwohlgeboren
zu Dordrecht (Holland).”

Ergo, I. Mehlhardt speelde voor dr. Mähner en is wegens poging tot bedrog, diefstal, bedrog en verzet veroordeeld tot

vijf jaren gevangenisstraf en in de kosten!

Wat ons in deze zaak vooral getroffen heeft, is de energieke wijze waarop de Königl. Polizei-Direction ons, zelfs na 2 jaren, nog op de hoogte houdt van de wijze waarop in Pruisen tegen flesschentrekkers (want wat zijn kwakzalvers anders?) wordt opgetreden.

Wij hadden, door inlichtingen te vragen, I. Mehlhardt in 1893 gesignaleerd en heden wordt ons op de meest welwillende wijze hulp geboden door te kunnen bewijzen uit welk hout kwakzalvers gesneden worden!

Had schrijver dezes reeds herhaaldelijk gelegenheid zich in onzen strijd tegen kwakzalvers, van de Königliche- en der Reichs-politie in Pruisen en overig Duitschland te overtuigen, in deze aangelegenheid zal ieder aandachtig lezer verbaasd zijn over de nauwgezetheid van ZEx. den Königlichen Polizei-Präsident te Aken!

Een welgemeend woord van hulde is hier voorzeker op zijn plaats.

De Secretaris der Afdeling
DORDRECHT, „Dordrecht en Omstreken”
Augustus 1895. J. M. VAN ELK.

Giese in de Residentie onschadelijk gemaakt.

Den 11den van deze maand konden de hardhoorenden, die het geluk hadden de Haagsche Courant te lezen, de blijmare vernemen, dat de profetie: „de dooven zullen hooren en de blinden zullen zien”, aan hen in vervulling stond te gaan; er stond namelijk in dit blaadje de volgende advertentie:

„VOOR HARDHOORENDEN. Uitvinding zonder concurrentie.

Alle gebreken van het gehoor, hoofdzakelijk van chronischen verouderden aard, worden snel en duurzaam genezen door

het zonder eenige assistentie van anderen te bedienen Toestel, ter behandeling van het gehoor, door middel van saamgeperste warme lucht.

Groot succes en vele aanbevelingen van wetenschappelijke kringen. Vele attesten en dankbetuigingen. Voor nadere inlichtingen alsmede verklaringen voor de toepassing van het instrument is slechts den 10n, 11n, 12n en 13n Aug. te spreken dagelijks van 9—1 en 3—6, G. GIESE.

„Hôtel du Commerce”, Spuistraat 61, Den Haag.”

Helaas! de profetie was reeds gebleken, van geen goed gehalte te zijn, zooals blijkt uit het Hoofd-artikel in dit nommer. Daar de inhoud van dit artikel aan de inwoners van de Residentie te laat onder de oogen zou komen, besloot het bestuur onzer Vereeniging, in overleg met den ondergeteekende, correspondent der Vereeniging, de Hagenaars te waarschuwen door het volgend strooibiljet:

„VOOR HARDHOORENDEN.

Het Bestuur der Vereeniging tegen de Kwakzalverij heeft de eer te berichten:

dat de toestel ter behandeling van het gehoor, door middel van saamgeperste warme lucht, waarvoor de heer G. GIESE thans te 's-Gravenhage reclame maakt, vanwege de Vereeniging door een deskundige is onderzocht;

dat het resultaat van dit onderzoek zal worden opgenomen in het Maandblad van de Vereeniging van September a.s.; dat reeds nu kan worden medegedeeld, dat de toestel niets anders is dan een soort van dampketteltje, waarbij van saamgeperste lucht geen sprake is en waardoor niet de minste gunstige invloed op het gehoororgaan kan worden uitgeoefend

en dat dewhalve de som van dertig gulden, die moet worden betaald, is weggeworpen.

Dientengevolge waarschuwt het Bestuur ernstig tegen het aankopen van de toestellen van genoemden G. GIESE.

De Correspondent der Vereeniging te 's-Gravenhage, de heer W. M. H. ANTEN, Jacob v. d. Doesstraat 101, is bereid verdere inlichtingen te verstrekken.

Namens het bestuur der
Vereeniging tegen de Kwakzalverij,
G. B. SCHMIDT, Secretaris.”

Van deze biljetten werden 5000 gedrukt; zij werden op de zittingsdagen door de zorg van het „Leger des Heils” uitgereikt aan de personen, die aan de stations van de beide spoorwegen en van de stoomtrams aankwamen en aan hen, die het *Hôtel du Commerce* binnengingen; voorts werd het biljet ook in de stad verspreid, in de eerste plaats bij de coiffeurs en de hôtél-, restauratie- en caféhouders, die gewoon zijn, het *Maandblad* voor de bezoekers van hunne inrichtingen ter lezing te leggen. Aan den beambte van het Leger des Heils, die zich met de regeling van dit alles belastte, werd tevens het verzoek gedaan, te willen doen opnemen, hoeveel stuks van dit biljet op elk van de verschillende punten afzonderlijk waren afgegeven, en hoeveel er door de stad waren verspreid.

Het resultaat van die opname was aldus:

Hôtel du Commerce	25 stuks.
Omliggende winkels	15 „
Station S.S.	450 „
„ H.S.M.	556 „
Schenkweg (stoomtram)	275 „
Anna Paulownastraat (idem)	163 „
Huijgensplein (Idem)	320 „
Teruggezonden	12 „
Door de stad verspreid	3184 „

Totaal 5000 stuks.

De persoon, die aan het *Hôtel du Commerce* had gestaan, heeft op de vragen, dienaangaande gedaan, nog het volgende medegedeeld:

1°. de personen, die het hôtél wilden binnengaan, zijn, zoodra zij het stroobiljet in handen kregen en er inzage van hadden genomen, op ééne enkele uitzondering na, allen terstond teruggekeerd;

2°. den tweeden dag is er geen enkel bezoeker meer gekomen;

3°. de heer GIESE heeft hem medegedeeld, dat hij in Amsterdam vier weken is geweest, zonder daar bemoeielijkt te worden.

Aangezien er nu volstrekt geen reden bestaat, de geloofwaardigheid van bedoelden persoon in twijfel te trekken, zoo mag men uit zijne mededeelingen wel afleiden, dat de genomen maatregel als zeer doeltreffend is te beschouwen en ongetwijfeld in het onderhavige geval nuttig heeft gewerkt.

Het resultaat van de in den Haag gevolgde methode, die ook reeds vroeger op Windelincx is toegepast, geeft nog aanleiding tot de volgende opmerkingen:

Men kan deze wijze van bestrijding van de kwakzalvers om twee redenen als eene zeer doeltreffende beschouwen; vooreerst is de Vereeniging daarbij altijd aan het laatste woord en in de tweede plaats komt de bestrijding vooral ter kennis van die personen, voor wie zij bestemd is. Vindt zij in het *Maandblad* plaats, dan is er aan haar, hoe nuttig en zelfs noodig zij moge wezen, toch onvermijdelijk een groot nadeel verbonden: men vestigt wel is waar de aandacht van het publiek op den kwakzalver, maar men stelt hem tevens in de gelegenheid, de bestrijding in het oog van dat zoo goedgelovige publiek door leugenachtige voorstellingen te niet te doen; bij de nu gevolgde wijze van bestrijding is het laatste niet mogelijk. Het is echter duidelijk, dat deze methode niet anders kan worden toegepast dan met medewerking van leden van de Vereeniging, op de plaats zelve, en daaruit blijkt weer even duidelijk, dat het euvel van de kwakzalverij alleen dan met hoop op goed gevolg zal zijn te bestrijden, als er zich, althans in de voornaamste plaatsen, leden voortdurend beschikbaar stellen om hunne hulp te verleen, wanneer zij tot dat einde mocht worden ingeroepen.

's-Gravenhage 17 Aug. 1895.

W. M. H. ANTEN.

Kwakzalverij.

Deze woekerplant tiert het weligst op den bodem van domheid en bijgeloof; daar groeit en bloeit zij welig, weliger zelfs dan in de eigenlijke geneeskunde. Ja, ik geloof zelfs, dat kwakzalverij recht evenredig is met de onkunde van een volk en dat de statistiek van de kwakzalverij, (als die bestond) dus ook licht zou verspreiden op het peil van ontwikkeling van een volk.

Ons volk — 't is genoeg bekend — is niet zeer

ontwikkeld; vooral in vergelijking met Duitschland (en daar is 't ook niet volmaakt) komen we met ons volksonderwijs leelijk ten achteren.

Op het tamelijk goed voorziene leerplan onzer Lagere scholen ontbreekt een belangrijk vak: hygiëne of kennis van het menschelijk lichaam of welken naam men het anders wil geven.

Wie in ons land geen middelbaar onderwijs genoten heeft, en hoe weinigen hebben dat *wel* genoten — vrouwen uiterst weinig (ze worden zelfs hier en daar geweerd) mannen, alleen een gedeelte, een *klein* gedeelte der burgerklasse — wie geen middelbaar onderwijs heeft genoten, zeg ik, weet van zijn lichaam evenveel af, als iemand van het rekenen, die nooit school gegaan heeft.

Geen wonder, dat de belachelijkste begrippen heerschen over 's menschen schoone organisatie, dat over tandpijn, over uitsnijding van den milt, over een te dikke lever en andere zaken gesproken wordt op een wijze, die te betreuren is. Hoe menigeen is reeds het slachtoffer geworden dezer onkunde; vermeldde de bladen niet voor twee maanden, dat een Friesche boer met peper en andere scherpe middelen tandpijn zocht te stillen en er het hachje bij inschoot?!

Had men het geringste besef van den dienst van dien machtigen factor: het bloed, men zou zijn wonden *zindelijk* houden. 't Is treurig, waartoe vervuilde wonden den mensch in zijn onkunde brengen kunnen; de staaltjes zijn te overvloedig dan dat het noodig zou zijn er hier eenige aan te halen.

Voor de onwetende menigte bestaat er geen *officiële* wetenschap; de reclame-makende kwakzalverij is bij haar minstens even goed als de stille geneeskunde door den arts van zijn dorp uitgeoefend. En reclamemaken, dat verstaat de kwakzalver! Ziet hem op het marktplein (hoe leuk weten de groote bladen het soms te beschrijven!). Nog zie ik hem voor me, dien kwakzalver, die onlangs op de voorjaarsmarkt te 's Heerenberg op een kermiswagen stond, met een hoogen hoed op, telkens op een trompet uitbazuinende, dat *hij* alleen nu eigenlijk een geneesmiddel had uitgevonden ter genezing van alle mogelijke kwalen en miseries van het menschelijk leven, ten koste slechts van één mark.

Twee middelen slechts kunnen de kwakzalverij onderdrukken:

1o. Maatregelen van hooger hand tot wering van kwakzalvers van markten en uit gebouwen; tot wering van kwakzalvers-annonces in de bladen enz.

2o. Een duurder maar edeler middel: beter lager onderwijs, meerdere volksonwikkeling, waarbij het voorschrift, dat de kennis van het menschelijk lichaam een verplicht leervak zij.

Meen niet, dat ik de krachten van het volksonderwijs overschat. Een kind kan tot 13 of 14 jaar veel opnemen en verwerken. En waarom moet hem ook de kennis onthouden worden van dat wonder-schoone huis, waarin zijn geest levenslang verblijft houdt? Waarom moet hij dozijnen van plantjes, blaadjes, bloempjes, kevers enz. naar school nemen en nauwkeurig bekijken en mag hij van zijn eigen lichaam *niets* weten? En ze zijn zoo begeerig er iets van te hooren! Er bestaat een serie schoolplaten van Van Lummel (nu al verouderd) waaronder twee over het menschelijk lichaam. Die platen bevatten niets verkeerd, tenzij men een geraamte b.v. ook al een ongepaste figuur noemt.

Meer nog: zouden de geneesheeren zelf niet iets kunnen doen? In elk stadje van eenig belang worden 's winters lezingen gehouden, op dorpen zelfs cursussen en lezingen over landbouw, kunstmest, hoefbeslag enz. Welk geneesheer houdt ooit eens een lezing over voorbehoedmiddelen enz.? Van welk geneesheer leest men eens wat populaire geneeskunde in de bladen? (1) Zou ontwikkeling misschien de praktijk van den arts schaden? Dat geloof ik niet. Heeft geen enkel doctor, arts of professor *tijd* om 't volk wat te leeren van zijn vak?

Is *dan* 's menschen lichaam niet belangrijk genoeg om van regeeringswege eenige geneesheerenleeraars aan te stellen, evenals aan de rijkskweekscholen voor onderwijzers? *Landbouw*-leeraars gaan als apostelen het land op en af, opdat de boer zijn vak leere, maar dat men door meerdere kennis van

(1) Ons zijn meerdere geneesheeren bekend, die, 't zij door woord, 't zij door geschrift, het volk op populaire wijze omtrent hun lichaam en gezondheid trachten voor te lichten.
Red. Mbl.

het lichaam een gezond en sterk volk krijg, dat niet zijn lichaam verpest met kwakzalvers-middelen en eigen verkeerde middelen als gevolg van onkunde, — dat schijnt er niet op aan te komen.

v. RIJN.

Een brievendokter in de doos.

* Ieder, die ooit in een geneeskundig tijdschrift een ziektegeschiedenis gelezen heeft, ziet welk eene nauwkeurigheid van beschrijving er vereischt wordt om een duidelijk inzicht te geven van het bedoelde ziektegeval. Toch spreekt in zulk een tijdschrift een geneesheer tot zijn collega's, waar men moet veronderstellen, dat het begrijpen al heel gemakkelijk valt; een goed verstaander heeft toch maar een half woord noodig. Eischt desniettegenstaande de beschrijving zulk een zorg, wat is er dan te wachten van een ziektegeschiedenis, door een leek medegedeeld, die zelf niet het minste begrip heeft van de oorzaak van sommige verschijnselen, van den onderlingen samenhang of de meer of mindere beteekenis met opzicht tot den aard en het wezen der ziekte?

Toch wagen vele zieken zich zelf aan zulk eene beschrijving of laten dit verrichten door iemand uit hunne omgeving, en zij meenen werkelijk, dat een ander, hij zij al of niet een geneesheer, uit zulk een relaas niet alleen wijs kan worden, maar daarnaar ook met vrucht een geneeskundige behandeling zal kunnen inrichten.

Iets dwazers is moeilijk denkbaar; er is geen geneesheer, hij moge nog zoo knap zijn of een specialiteit in het een of ander onderdeel van zijn vak, die uit brieven alleen zich een juist oordeel kan vormen over een zieke en hem onder behandeling mag nemen zonder zich aan grove achteloosheid of kwakzalverij schuldig te maken.

Een groot deel van het publiek oordeelt er echter anders over en tal van binnen- en buitenlandsche kwakzalvers werkt dit gevoelen in de hand en exploiteert het tot eigen voordeel. Geen krant, althans geen groot nieuwsblad kan men in de hand nemen of er wordt „behandeling per brief” aangeboden van allerlei kwalen en gebreken; vooral van geslachtsziekten en sleepende of ongeneeslijke kwalen, als kanker, tering, asthma enz.

Het bestuur onzer Vereeniging en de redactie van dit blad hebben herhaaldelijk onderzocht wie de wonderdokters waren, die aanboden te doen wat voor de knapste geneesheeren bepaald onmogelijk is, en zonder uitzondering bleken het geen deskundigen te zijn, maar apothekers, kruideniers of verloopen sujetten van allerlei soort.

Ook de plaatselijke gezondheidscommissie te Karlsruhe heeft van verschillenden, die ook in Nederland adverteeren, aangetoond, dat deze brievendokters personen waren van het minste allooi, die reeds herhaaldelijk boeten en gevangenisstraf hadden ondergaan voor allerlei bedriegerijen.

Een dezer, die later bleek een apothekersbediende te zijn, die reeds tweemaal wegens diefstal was veroordeeld, adverteerde in Juni van het vorige jaar in het *Nieuwsblad van Stettin*:

„Tot heil der menschheid! Tot heden nog „nooit voorgekomen! Verouderde jichtkwalen, langjarige spataderen, sleepende geslachtsziekten worden duurzaam en zonder eenige pijn genezen, „onder schriftelijke garantie. Briefwisseling alleen „is voldoende!”

De domme visschen, die zich met dit lokaas aan den haak lieten slaan, bleven niet uit; — het onderzoek der justitie heeft bewezen, dat van 1 tot 13 Juni, dus in nog geen halve maand, alleen aan postwissels 611 M. (366 gld.) door dezen kwakzalver werd ontvangen. Het zaakje ging dus goed en in Nederland had hij op dien voet lang kunnen voortgaan en misschien een fortuin kunnen bijeen-garen; in Duitschland echter kunnen zulke industrieën tegenwoordig niet meer tot bloei geraken, omdat zij onder het bereik der strafwet vallen.

Wegens bedriegerijen werd deze brievendokter dan ook veroordeeld tot eenige weken tuchthuisstraf, en bovendien tot verschillende geldboeten, wegens onbevoegden verkoop van geneesmiddelen, terwijl deze geldboeten nog ten slotte werden veranderd in gevangenisstraf, uit overweging, dat het winstgevende van zijn bedriegerszaakje hem toch zulke luttele geldstraffen weinig zou doen gevoelen.

Kwakzalvers en Wonderdokters.

„De Echo” bevat in de nummers van 8, 9, 16 en 19 Juli, onder bovenstaanden titel, eenige belangrijke artikelen, welke wij ernstig ter lezing aanbevelen. Onze ruimte laat niet toe deze stukken in hun geheel over te nemen; enkele hoofdzaken willen wij toch in eenige opvolgende nummers mededeelen.

„Wonderdokters, ook doktressen, zijn er bij scharen. Denk maar eens aan het Staphorster boertje, het vrouwtje van de Bloemgracht, den wonderdokter-drogist-schoolmeester in een der nieuwe wijken enz. enz.

Meermalen is op die wijze, heeren en dames, de aandacht gevestigd en het Maandblad tegen kwakzalverij laat niet na, telkens, waar het gelegenheid daartoe heeft, de luidjes aan de kaak te stellen.

Wij willen die nuttige vereeniging nu en dan eens helpen en doen dit nu door haar aandacht te vestigen op een wonderdokter, die sinds geruimen tijd met succes optreedt.

Met succes voor de zieken? Dat betwijfelen we zeer.

Succes dan voor zijn beurs? De man beweert geen cent voor zijn wonderdadig werk te ontvangen en alles voor een „dank u wel” te doen.

't Kan wezen, maar 't klinkt wel een beetje onwaarschijnlijk.

Wij zullen beginnen met een kleine beschrijving van dezen nieuwen wondermeester der 19e eeuw.

Het is een bewoner van een der steegjes aan den Kort Nieuwendijk. Als de Vereeniging tot wering der kwakzalverij zijn juiste adres wil weten om eens nader kennis met hem te maken, kan zij bij ons terecht. (1)

De man is in de buurt bekend als dokter Sequah en heeft een drukke practijk.

Als men er eens een uurtje voor afneemt om den man in zijn handelingen gade te slaan, dan zal men verwonderd er over staan, zoo'n druk bezoek als hij ontvangt.

Mannen, vrouwen, jongelingen en meisjes, allen komen den wonderdokter om raad voor hun kwalen vragen.

Laten wij zijn woning eens binnentreden om eens wat nader met den geleerden man kennis te maken.

Hij ontvangt zijn bezoekers heel, heel beleefd; zijn voorkomen boezemt vertrouwen in, zoo erg, dat je je laatste cent aan hem zou afstaan.

De consultkamer is heel eenvoudig ingericht. Bij den ingang staat een zoogenaamde barbier, een schotwerk, dat tocht afsluit.

Aan dat schotwerk hangen een tiental kooien met verschillende kranke vogels. De wondermeester weet raad voor iedereen en alles; niets ontgaat zijn scherp blik.

De man is bezig geweest, heel huiselijk, nieuwe aardappeltjes te schillen en staat met een tevreden gezicht het werk zijner handen te aanschouwen.

Aan den wand hangen een klok en een stuk of wat schilderijen; op den schoorsteenmantel staat een reusachtige pot met . . . brieven.

Hierover later meer.

Als men hem vraagt of men hier terecht is bij iemand, die geneeskrachtige zalf en pillen verkoopt, krijgt het gelaat van den man een meer loerende uitdrukking en beschouwt hij u meer nauwkeurig om op uw gelaat te lezen, wat eigenlijk het doel van uw bezoek is.

De man doet u eenige vragen, er op ingericht om u aan 't praten te krijgen en die in dat opzicht vakkennis verraden.

Als gij door uwe antwoorden den weldoener der menscheid genoegzaam hebt gerustgesteld, dan zegt hij ten slotte:

„Ja, ziet u, ik doe daar wel aan, maar ik wil er geen last van ondervinden van de justitie, begrijpt u, die zich met dergelijke zaken wel wat veel bemoeit.

Ik help iedereen en genees alles, gaat hij niet zonder rechtmatigen trots voort. Ik help mijn medemensch geheel zonder mijn voordeel te beoogen. Ik help hem, zooals ik in zijne omstandigheden ook gaarne geholpen zou wezen. *Betalen laat ik mij niet!*

Op de vraag aan den man, of hij vroeger zich

op geneeskundige studiën toegelegd heeft, komt zijn tong los.

Vroeger was hij beambte aan de snijkamer, later bij den geneeskundigen dienst in Indië, waarbij hij de strepen verwierf. Een mooie leerschool dus om van alles op de hoogte te zijn.

Nu begint hij te spreken over zijn clientèle door de geheele stad verspreid, terwijl veel lui hem van buiten dikwijls komen bezoeken en om raad vragen.

De pot met brieven . . . dat zijn allemaal verklaringen van dankbare patiënten, die door hem van een anders zekeren dood zijn gered.

Menschen, die dertig jaar en langer hebben gesukkeld aan ongeneeselijke kwalen, die door dokters en profesoren waren opgegeven, heeft hij, de wonderdokter, finaal genezen van hunne krankheden. En is het geen wonder, hij kan dadelijk aan een patiënt zien wat hij mankeert, of hij genezen zal en hoe lang het zal duren voor het zoover is.

Hij weet het zijn patiënten heel gemakkelijk te maken. Voor hun plezier heeft hij een bierhuisje ingericht, waar zij zich kunnen verfrischen gedurende den tijd, dat zij op hem moeten wachten, terwijl hij bezig is met patiënten, die vroeger waren gekomen.

Kan men een sjoviaalder dokter bedenken?

Niet alleen groote menschen vinden bij hem baat voor hun kwalen, maar voor kinderziekten is hij bepaald een specialiteit. De krasste voorbeelden van genezen kinderen worden door hem aangehaald.

Menig moeder heeft aan hem het behoud harer lievelingen te danken.

Zijn welwillendheid grenst aan het bovenmenschenlijke.

Betalen behoeft men niet, maar de onkosten, die heeft de man graag vergoed. Hoeveel dat bedraagt, ja, dat laat hij heel bescheiden aan u over. Steller dezès was eerst van plan, zich door den wondermeester van een kwaal te laten genezen, maar een bezoek aan hem heeft hem geheel van gedachten doen veranderen.”

Voor en na.

*In de wetenschappelijke geneeskundige wereld is het sedert lang in gebruik, patiënten met de eene of andere lichaamskwaal te fotografeeren en dit opnieuw te verrichten, nadat zij door eene geneeskundige behandeling of eene operatie zijn geholpen of hersteld.

De kwakzalvers en geheimmiddelkramers hebben deze methode schijnbaar nagevolgd en er een kunstje van gemaakt, om de goe gemeente zand in de oogen te strooien.

Vooraf fabrikanen van haar- en baardmiddelen zijn er sterk in; met het onderschrift: *vóór* de kuur, beelden zij een dame met stoppelhaar of een heer met gladde kin af en denzelfden persoon daartegenover nogmaals tot aan de voeten gewikkeld in golven van haar of met den prachtigsten baard versierd, terwijl er onder staat: *na* de kuur. Dit moet dan beteekenen, dat beide getrouwe afbeeldsels zijn van dezelfde personen, doch de tweede maal, nadat zij de werking van het heilzaam haarmiddel hebben ondervonden.

Ok van jichtlijders vindt men zulke plaatjes of van halverlamden door rheumatiek; — op de eene bladzijde der boekjes, waarin het onfeilbaar middel tegen deze kwalen wordt aanbevolen worden de lijders afgebeeld, half verkromd en op krukken en op de volgende bladzijde staan zij recht ter been en slank van lijf en leden, zooals zij heeten te zijn na het gebruik van het middel. Onnoodig te zeggen, dat we hier niet te doen hebben met photographieën, zooals in de boven aangeduide wetenschappelijke demonstraties, maar met poppetjes, die een goed tekenaar zoo gelijkend en mooi kan maken als hij wil. Ongelukkig echter, indien de teekenmeester zich niet juist rekenschap geeft van hetgeen hij moet afbeelden onder den naam van photographieën.

Zoo vindt men b.v. in alle Belgische spoorboekjes en in vele bladen als onfeilbaar aangeprezen een: *traitement anti-goutteux et anti-rheumatismal*, door een apotheker te Brussel.

Bij iedere advertentie zijn twee voeten naar photographieën afgebeeld, de een misvormd en gezwollen, de ander normaal; op de eerste staat:

avant, before, op de andere après, after, maar . . . de een is een linker-, de ander een rechtervoet.

Middelen tegen dronkenschap mogen niet worden aangeprezen . . . in Duitsland.

* Reeds meermalen hebben wij voorbeelden medegedeeld uit Duitsland, van veroordeeling wegens het aankondigen of openlijk aanprijzen van kwakzalversmiddelen.

Het blijkt, dat de rechtbanken daaronder ook brengen zoogenaamde middelen tegen dronkenschap of drankzucht, die zooals wij weten, vooral in Nederland met eentonige volharding sedert vele jaren o. a. door de familie Abbring worden geadvertiseerd.

Niettegenstaande toch het kantongerecht te Stettin den redacteur T. en den koopman K. had vrijgesproken, den eersten wegens het opnemen in zijn courant, den anderen wegens het plaatsen daarin van een advertentie, waarbij een onfeilbaar middel tegen drankzucht werd aanbevolen, werden zij beiden in hooger instantie door de rechtbank en het hof veroordeeld. De verdediging dat hier geen sprake was van een middel tegen ziekte, maar tegen een ondeugd of kwade gewoonte, werd niet als afdoende beschouwd.

Correspondentie.

Dr. V. B. te G. Dank voor de toezending van de briefkaart; gedeeltelijk is reeds aan het verzoek voldaan.

O. v. S. te D. (België). De Maandbladen en Statuten zijn zeker reeds in uw bezit. Dagbladen voor het zelfde doel worden niet uitgegeven. Gaarne zullen wij uwe mededeelingen ontvangen terwijl wij u met genoegen zoo mogelijk alle inlichtingen zullen verstrekken die gij noodig hebt.

Wij wenschen u veel succes op uw pogingen; in België is een ruim veld ter bewerking.

Abonné te Amersfoort. Het *Eau capillaire progressive* van Dr. R. Brimmeyer is ongetwijfeld *schadelijk* in 't gebruik. Volgens onderzoek van Schädler bevat het een aanmerkelijke hoeveelheid van een vergiftig-werkende *loodverbinding*.

Mej. G. H. te D. De wijze waarop voor het „Odol” reclame wordt gemaakt boezemt ons geen vertrouwen in. Ongetwijfeld heerscht er overdrijving in de ophemeling van de eigenschappen van het vocht; dit moge nu wel goed zijn om koopers te lokken, maar het doet schade aan de zaak; goede wijn behoeft zoo'n krans niet.

Dit vooropgesteld, mogen wij niet verzwijgen dat onder de z.g. antiseptische mondwaters het *Odol* (volgens onderzoekingen medegedeeld in wetenschappelijk bladen) een eerste plaats inneemt, altijd voor zoover er van het aseptisch maken der mondholte *alleen door spoeling* sprake kan zijn. Als reinigingsmiddel voor mond en tanden schijnt het goed te werken.

Tengevolge van een ingesteld onderzoek geeft het chemisch onderzoekings-bureau der stad Breslau de volgende samenstelling van *Odol* aan: Alcohol (80 %) 97 gram, Salol 2,5 gram, saccharine 4 milligram, pepermuntolie 500 milligram en sporen van nagel- en komijnolie.

Dr. A. L. te D. Zie het bovenstaande: het doorslikken van *kleine hoeveelheden* zal wel niet gevaarlijk zijn.

Dr. S. A. La Poudre du Dr. Howland bestaat uit *wijnsteenzure-kali, magnesia en koolzuur*; vermoedelijk tartras kalicus, oxyd-magnesium en bicarb. natrium.

Dr. J. J. Tj. te A. Het ons toegezonden poeder is vermoedelijk *Herba cannabis indicae*. Kunt gij ons ook eenige bijzonderheden omtrent die geneesmethode van kanker mededeelen?

J. M. E. te A. De wijze van behandeling van breuklijders, door u bedoeld, is ons niet bekend; er bestaat echter geen enkele reden om hier aan kwakzalverij te denken. De geneesheer is gepromoveerd doctor in de genees-heel- en verloskunde.

H. G. te L. Uw briefkaart te laat ontvangen.

K. te A. Elk bevoegd geneeskundige zal u op uw vraag een bevredigend antwoord kunnen geven; dit ligt niet op onzen weg.

„Het menschelijk organisme en deszelfs geneezing door middel van electriciteit”, wordt in het volgend no. besproken.

Het artikel over „kwakzalvers” in de „Geneeskundige Courant” van 18 Augustus j. l. lazen wij met veel genoegen. Wij durfden het echter in ons blad niet overnemen; wij hebben met zooveel verschillende soorten van lezers en lezeressen rekening te houden.

„Op de groote markt te Breda” zoo mogelijk in een volgend nummer.

Weet een onzer lezers ons ook iets mee te deelen aangaande een „hygienische likeur *Phyllogyne*”, waaromtrent een circulaire in de brievenbus van den Secretaris onzer Vereeniging is gevonden?

(1) Het adres in dank ontvangen.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.—. Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenscht te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Goldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. H. Burger, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 837.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen,

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Agenda der Algem. Vergadering.

Hoofdartikel: De Alimonda. Het menschelijk organisme en deszelfs genezing door electriciteit.

Berichten: De toestellen van Giese. — Het Staphorster boertje weer veroordeeld. — Een goede raad. — Een leerzame plaat. — Veroordeeling wegens het adverteeren van het Volta-kruis. — De belasting op de Patentmiddelen in Engeland. — De wonderdokter Ast. — Reclamemiddelen van kwakzalvers.

Grootere artikelen: Het Sanjana-instituut. — Voor hardhoorenden. — Een voorbeeld ter navolging. — Dr. Stein's sproetenwater. — J. Josephus. — Zwigman van Noppen.

Correspondentie.

Zij, die met het nieuwe Vereenigingsjaar lid der Vereeniging wenschen te worden, of zich op het Maandblad willen abonneren, gelieven zich reeds thans aan te melden bij den Secretaris-Penningmeester te Amsterdam. Hun zal dit en de beide volgende Nummers gratis worden toegezonden.

De voorwaarden van het lidmaatschap en het abonnement staan aan het hoofd van het Maandblad vermeld.

BERICHT AAN DE LEDEN.

Algemeene Vergadering.

te houden op Maandag 14 October 1895, 's namidd.

2 uur, in het Restaurant Poortman, voorh. Stroomberg, West-Nieuwland te Rotterdam.

Onderwerpen van Behandeling:

1. Mededeelingen van het Bestuur:
2. Vaststelling van het Verslag der Algemeene Vergadering, gehouden in 1894.
3. Vaststelling van het jaarverslag over 1894.
4. Rapport der Commissie voor het nazien der rekening over 1894.
5. Benoeming van een Bestuurslid ter voorziening in de vacature, ontstaan door de periodieke aftreding van den Heer Dr. G. P. KORTENHORST te Weesp.

Door het Bestuur wordt, volgens al. 2 van art. 9 der Statuten, het volgend dubbeltal aanbevolen:

Dr. G. P. KORTENHORST, te Weesp,

W. M. H. ANTEN, te 's Gravenhage.

6. Benoeming van een Commissie tot het nazien der rekening over het loopende jaar.

7. Bespreking van nieuwe middelen die tot bereiking van het doel der Vereeniging kunnen bijdragen.

Namens het Bestuur:

G. B. SCHMIDT,
Secretaris-Penningmeester.

Het menschelijk organisme en deszelfs genezing door middel van electriciteit,

door de Gebroeders DE ALIMONDA.

Uit het Duitsch vertaald door D. KOUWENHOVEN, ambtenaar ter Secretarie te Rotterdam.

In een onzer vorige nummers hebben wij, naar aanleiding van een anonieme brochure, gesproken over de Electricische Kuren te Sagrado, van de Gebroeders DE ALIMONDA. Als vertaler dier brochure heeft zich thans bekend gemaakt de heer D. KOUWENHOVEN te Rotterdam, en wij verklaren gaarne dat ons destijds uitgesproken vermoeden, als zou de vertaler een werktuig der kwakzalversfirma zijn, sedert onjuist is gebleken. De heer K. is ongetwijfeld te goeder trouw geweest. Hij is, gelijk uit het „Naschrift” van het hierboven genoemde werk blijkt, een zenuwlijder in hooge mate, een „tobber”, die zijn genezing van een langdurige zenuwziekte meent te moeten danken aan een zelfbehandeling met ALIMONDA's toestel, en nu vol erkentelijkheid, om ook anderen nuttig te zijn, zich aan de vertaling van het groote werk der ALIMONDA's heeft gezet.

Van die vertaling ligt één deel voor ons. Met allen eerbied voor de nobele drijfveeren van den vertaler, hopen wij van harte, zoowel voor hem als voor het publiek, dat de vertaling der beide andere deelen moge achterwege blijven. Eén is meer dan genoeg!

De firma ALIMONDA geneest alle mogelijke kwalen op één zelfde wijze. Hierbij wordt de eene pool van een electricische batterij op den nek, de andere op de voetzolen van den patiënt geplaatst, en aldus een electricische stroom door het lichaam geleid. Deze wonderstroom geneest, als gezegd, alle kwalen, van welken aard ook. Ondoenlijk ze alle op te noemen; het zijn niet alleen zenuwziekten, verlamming en krampen, maar ook alle mogelijke infectieziekten: hondsdolheid, pest enz., waarvoor deze electriseer-kuur uitmuntend is. Vergiftigingen worden er eveneens onschadelijk mee gemaakt.

Typhus is, in „ernstige gevallen”, reeds na 2 à

3 weken genezen, en dat wel zonder reconvalentie! „Het is bepaald verbazingwekkend”, zeggen de schrijvers, „hoe spoedig acute ziekten gewoonlijk genezen; terwijl de patiënten bijna in 't geheel niet lijden en ook nooit gevolgwalen achterblijven.” Is dat niet knap!

Een cholera-lijder die reeds in het koude stadium was, werd op den electricischen stroom getraceerd, en was na een uur „als badende in rijkelijk, algemeen warm zweet (!) en zat na eenige dagen, zonder verdere behandeling op den bok — hij was koetsier.”

Als een der ongelooflijkste onder al deze wonderen mag wel de mededeeling worden beschouwd, dat DE ALIMONDA ook op zich zelf de kuur heeft toegepast. Het resultaat was zeer fraai. Hij had niets minder dan diphtheritis met „lichte meningitische verschijnselen”, dat wil zeggen lezer: met teekenen van hersenvliesontsteking! Daarbij werd deze wondermensch niet bedlegerig, integendeel volbracht hij, die verschijnselen van hersenvliesontsteking vertoonde, voortdurend zijn plicht als arts!!!

Wij zouden met onze citaten kunnen voortgaan, en vermelden dat neuspolypen, huiduitslagen, gezwellen, galsteenen, ingewandswormen, beenbreuken, wonden en wat niet al voor dienzelfden nooit volprezen electricischen stroom het hazenpad kiezen. Doch genoeg!

Wij zijn aan kwakzalversaanprijzingen gewend geraakt, maar zagen toch zelden zulk een opeenstapeling van de onzinnigste wonderverhalen, als in dit meer dan twee honderd bladzijden dikke boek een plaats hebben gevonden.

Het geheel is met een saus van wetenschappelijkheid overgoten, die als gewoonlijk van zeer slechte kwaliteit is. Volgens de schrijvers is de electriciteit de kracht, die de natuur steeds aan het lichaam toevoert en die zich steeds in het lichaam vormt; de kracht tevens die de chemische, physicale (!) en werktuigelijke processen in het lichaam regelt.

Het behoeft geen betoog dat dit uitgangspunt geheel bezijden de wetenschap staat. En dan de ongedwongen stap, dat, daar de electriciteit, die belangrijke rol voor het leven speelt, men nu ook bij elke storing van welken aard ook eenvoudig een dosis electriciteit behoeft aan te voeren, om genezing te verkrijgen!

Het is uit een oogpunt van kwakzalversstudie niet onaardig na te gaan, hoe de schrijvers hun onzinnige kuur voor het domme publiek aannemelijk en smakelijk weten te maken, en hoe zij overal

een slag om den arm en een uitweg open houden. De hoofdgedachte bij al hun beschrijvingen is, dat elke verbetering die optreedt, een gevolg is van hun kuur; elk ongunstig verschijnsel daarentegen wordt voorgesteld als een geheimzinnige noodzakelijkheid, die ten slotte de oorzaak wordt der genezing. Gevallen, die ongunstig afliepen, zijn te laat in behandeling gekomen. Menschen, die de behandeling hebben gestaakt, omdat zij er geen nut van ondervonden en dan later genazen, hebben dit toch steeds te danken aan een nawerking van de kuur. Verdwijnt nu pijn niet met de elektrische behandeling, geen nood; de schrijvers leeren u, dat gij vroeger „ziektepijn” en nu „gezondwordingspijn” hebt!!

„Bij *diarrhée* resp. *verstopping* diene het volgende tot richtsnoer: Onze wijze van behandeling heeft op beide den duurzaamsten invloed. Het blijkt dat beide, al naar omstandigheden, eenigen tijd voortduren of aanstonds ophouden, of zelfs tot het tegenovergestelde omslaan, tot eindelijk de normale toestand ontstaat.”

En zoo gaat het voort bij elk ziekteverschijnsel; of de kuur al of niet eenigen invloed op de kwaal toont, in ieder geval schrijft de firma met bescheidenheid de genezing op haar rekening. En daar nu eenmaal de overgrootste meerderheid der zieken, waarvoor een arts geraadpleegd wordt, met of zonder behandeling na korter of langer tijd geneest, zoo begrijpt men, dat deze beide heeren zich in den loop der jaren een aanzienlijk getal genezingen hebben kunnen toeëigenen.

En nu de *clou* van dit „wetenschappelijk” werk: men schaffe zich een electriseermachine aan, uit de fabriek der heeren DE ALIMONDA, tot den prijs van f 90.— „Wij verklaren uitdrukkelijk”, zeggen de schrijvers, „dat wij het resultaat der naar ons voorschrift te maken kuur alleen bij gebruik der in deze fabriek vervaardigde apparaten kunnen waarborgen.” Begrepen? —

Maar, zal wellicht een lezer vragen, de vertaler is toch door deze elektrische kuur genezen, toen alle andere hem in den steek hadden gelaten. Zeer juist! Elke kwakzalversmethode, elke wonderkuur, elk wondermensch kan zich op zulke genezingen beroemen. Bij vele kwalen en wel allereerst de zenuwaandoeningen is zoo vaak het geloof aan de genezing het eerste moment der beterschap. Een machtige suggestieve invloed zal plotseling genezing brengen, die door alle andere middelen tevergeefs was gezocht. Onmogelijk te voorspellen in elk bijzonder geval, welke suggestieve invloed voor een bepaalden lijder de grootste zal zijn. Voor den een is het de professor; voor den ander de somnambule; een derde geneest eerst als hij bij Kneipp met bloote voeten door het natte gras loopt; een vierde als Lahmann hem zonnebaden toedient; een vijfde looft Sequah als zijn redder; een zesde eindelijk vindt troost bij een elektrische zelfbehandeling met ALIMONDA's toestel.

Wie daarom echter dat toestel gaat loven als de panacée, die ook bij anderen alle ziekten zal genezen, geeft niet blijk van een ruimen blik en een onbevangen oordeel. Wie zijn eigen functioneële zenuwaandoening houdt voor het type van ziekte in het algemeen, en zijn behandelingskuur tot een eenige en algemeene wil maken bij alle kwalen en gebreken, aan hem is het waarlijk niet toevertrouwd, het publiek voor te lichten over zoo moeilijke vraagstukken als de leer des levens en die der ziekten.

De heer K. heeft met zijn vertaling een slecht werk verricht, zoowel voor zijn minder verstandige medeburgers, die thans zichzelf en hun huisgevoeten op deze elektrische kuur zullen gaan onthalen, alsook voor zich zelve. Het is waarlijk geen wonder, dat „de stadhuisman”, die een dik medisch boek is gaan vertalen, onophoudelijk blijk geeft, niets te hebben begrepen van wat hij neerschreef. Of wat dunkt u van een zin als deze uit het „Naschrift van den vertaler”: „Tot goed begrip herinneren we ons: alle ziekte is verandering van merg. Het merg is de drager der levenskracht. Neemt nu mergzelfstandigheid uit de zenuwvezels af (cultuurziekte), dan neemt de levenskracht af.” (???) Schoenmaker, houd je bij je leest!

BERICHTEN.

De toestellen van Giese. Naar aanleiding van het artikel over *Giese's* gehoorverbeteringstoestellen in ons vorig nummer, en de daarin gewraakte houding van het *Nieuws van den Dag*, deelt ons de heer Burger mede, dat hij, nadat het nummer reeds was afgedrukt maar nog niet verschenen, een brief heeft ontvangen van de redactie van het *Nieuws*, houdende mededeeling dat door allerlei omstandigheden eerst zoo laat werd geantwoord; dat echter de redactie hem alsnog voorstelde, zelf in het *Nieuws* een waarschuwing tegen de bedoelde toestellen te plaatsen. De heer Burger heeft geantwoord dat hij thans volstrekt geen lust meer had in een dergelijke correspondentie, te minder daar *Giese* intusschen reeds lang was vertrokken.

Het Staphorster boertje. Aan de *N. Rott. Ct.* ontleenen wij het volgende:

„Voor den kantonrechter te 's Gravenhage was heden gedagvaard, doch niet verschenen, het zoogenaamde „Staphorster boertje” die reeds meermalen wegens onbevoegde uitoefening van de geneeskunst was veroordeeld geworden.

Thans was hem bovenomschreven overtreding, als te 's-Gravenhage gepleegd, ten laste gelegd en bleek uit de behandeling van de zaak dat hij in de Trompstraat kamers gehuurd had waar hij gelegenheid gaf tot consult. Op een zijner zittingdagen verschenen twee jongelieden (verbonden aan het politiekorps daar ter stede) die eenige kwalen voorwendden, voor welke de bekl. poeders voorschreef en een recept gaf met beukenbladeren en brandewijn als hoofdbestanddeelen.

De Ambtenaar van het Openbaar Ministerie, wijzende op de talrijke veroordeelingen des bekl. door den kantonrechter te Steenwijk reeds opgelegd, vorderde een geldboete van f 100, te vervangen door 20 dagen hechtenis. Uitspraak over 8 dagen.”

Alstoen is beklagde veroordeeld volgens den eisch van het Openb. Min.

Wat ons opnieuw in deze veroordeeling treft is de toepassing van enkel geldboete. Het „Staphorster boertje”, zijne handelingen en talrijke veroordeelingen zijn bekend, blijkens de woorden van den ambt. v. h. Openb. Min. Het staat vast dat hij *binnen twee jaren* herhaaldelijk *wegens dezelfde overtreding* is veroordeeld en toch, ofschoon art. 436, al. 3 van het Wetboek van Strafrecht met een *hechtenis* van hoogstens twee maanden dreigt, wordt gedurig *alleen* een geldboete opgelegd.

Begrijpt men dan niet, dat zoo'n boete al zeer weinig beteekent voor iemand, die het geld zoo gemakkelijk verkrijgt?

Een goede raad. „De Vaderlander” ons artikel over *Retau's zelfbewaring*, voorkomende in het nummer van Juni j.l., overnemende, voegt daaraan toe: „Ouders en opvoeders mogen toezien. Aan zulk een boek zouden niet van 1887 tot heden zoovele advertentiekosten gewaagd worden, indien die niet ruim terug verdiend werden, en dus het boek niet veelvuldig verkocht werd.”

Een leerzame plaat. Onder den titel „Het uiteinde van een kwakzalver” bevat „Ordelijke Hervorming” van 14 September, als bijvoegsel een plaat, tot onderwerp hebbende het overlijden aan een *beroerte* van ROMAN WEISSMANN, den z.g. uitvinder van het Berortewater, *onfeilbaar* middel tegen zenuwlijders, epilepsie en beroerte. Aesculapius, op Weissman wijzende, zegt: „Zóó worden Leugen en Bedrog ontmaskerd.”

Het Volta-kruis. De redacteur van het te Hamburg verschijnend „Hamburger Fremdenblatt” is veroordeeld tot een geldboete van 16 Mark, omdat hij een advertentie, dienende tot aanbeveling van het Volta-kruis als geneesmiddel, viermaal in zijn blad had opgenomen.

De belasting op de z.g. Patentmiddelen in Engeland heeft, volgens de ambtelijke berichten, in het jaar 1894/95, 234881 Pond. St. opgebracht tegen 213210 in het voorgaande jaar. De opbrengst is dus aanmerkelijk gestegen, een verschijnsel daarom belangrijk, omdat in vroegere jaren de opbrengst steeds dalende was.

De wonderdokter Ast, (van wien wij reeds dikwijls melding maakten) is, wegens kwakzalverij, weer eens tot 50 Mark boete veroordeeld. Hij had een vrouw voor een oorziekte droppels gegeven, tengevolge waarvan de ooren opzwellen, natuurlijk zonder dat verbetering intrad. De *Apoth. Zeitung*, waaraan wij dit bericht ontleenen, voegt er aan toe: „De goede man zal zich die 50 Mark boete al bitter weinig aantrekken; er staan toch weer honderden gereed om zijn kas te vullen.” Treurig maar waar!

Reclamemiddelen van kwakzalver — Een Engelsch blad deelt uit het leven van Holloway een paar voorvallen mede, voor de waarheid waarvan het instaat en waardoor men bekend wordt met de wijze waarop deze kwakzalver reclame trachtte te maken.

Jaren geleden bood Holloway aan Charles Dickens een som van £ 1000, indien deze beroemde schrijver in een zijner novellen een aanprijzing te pas wilde brengen van Holloway's zalf en pillen. Met verontwaardiging werd dit aanbod echter door Dickens van de hand gewezen, die voor geen prijs een middel wilde aanbevelen, samengesteld uit 6 deelen aloë, 3 deelen rhabarber met resp. ongeveer $\frac{1}{3}$ deel saffraan, peper en glauberzout, welk middel ter genezing van alle kwalen geschikt heette te zijn.

Holloway trachtte zich tot de hoogste kringen der maatschappij toegang te verschaffen, en zoo vond hij aanleiding, na een vluchtige kennismaking met den heer G. A. Sala, dezen te verzoeken hem een introductie te geven bij Thackeray. Niet dan met tegenzin voldeed Sala aan dit verzoek. Door een misverstand hield Thackeray den „Professor” voor een beroemd officier van hoogen rang, waarop Holloway hem uitlegde, wie en wat hij was. O! antwoordde Thackeray daarop: „De vergissing is nog al natuurlijk, want ook gij zult wel duizenden naar de andere wereld hebben geholpen.”

(Amst. Ct.)

HET SANJANA-INSTITUUT.

„Ieder, die zegt lijders per brief te kunnen behandelen, is een bedrieger en elk, die zich aan hen toevertrouwt, een dwaas.”

Dezen tekst, als wij 't zoo mogen noemen, hebben wij reeds ontelbare malen in ons blad besproken, met voorbeelden uiteengezet en met bewijsgronden toegelicht. *Belofte van genezing*, alleen op schriftelijke aanduiding van of vanwege den lijder, zonder persoonlijk onderzoek van den patiënt is, in ons oog, volkomen gelijk aan *misleiding*. In ons oog niet alleen maar, wij hebben het dikwijls in onze kolommen afgedrukt, ook in het oog van ieder, die weet dat de individualiteit van den zieke bij de toepassing van een geneesmethode het allereerst op den voorgrond treedt.

Niettegenstaande onze herhaalde waarschuwingen is (wij weten het, maar bemoedigend is het niet) het getal personen, die zich aan zoo'n schriftelijke behandeling — op raad van familie of kennissen — wagen, nog groot genoeg om ons te noodzaken steeds opnieuw onze waarschuwende stem te doen hooren, wanneer zich bij de talrijke „genezingen per brief” weer een andere heeft gevoegd.

Van belanghebbende zijde werd onze voorlichting ingeroepen omtrent het instituut (zoo noemen zich tegenwoordig dergelijke kwakzalvers-bureaux) waarvan de naam hierboven is afgedrukt. Gelokt door een schoonschijnende advertentie, begrijpelijkerwijze vergezeld van meerdere, alles belovende attesten, had onze patiënt, iemand die reeds herhaalde malen bloed had opgegeven, zich gewend tot de directie (ook al een naam om indruk te maken) van het *Sanjana-instituut* te *South Norwood* in Engeland, een instituut dat, onder meer, *genezing van longziekten en longtering* in zijn devies voert. Als antwoord op zijn aanvraag ontving hij een duitsche, gedrukte mededeeling, waarin hem de toezending werd bericht van een ook in het duitsch (*) gestelde brochure over de Sanjana-geneesmethode, welke brochure alle noodige inlichtingen omtrent die methode bevatte. Verder behelsde de gedrukte mededeeling, vrij vertaald, het volgende: „De eerste schrede, die gij nu voor de aanwending van de Sanjana-geneesmethode te doen hebt is, dat gij u terstond met het instituut in verbinding stelt, opdat uw ziektegeval aan een nauwkeurig onderzoek worde onderworpen en de voorschriften worden getroffen, die voor het stadium en den aard van uw ziekte passen.”

Teneinde de patiënt tot het doen van die „eerste schrede” te bewegen, dient de gemelde brochure. Deze is met veel tact en handigheid samengesteld voor zoover de zes eerste bladzijden aangaat; inderdaad is er van wetenschappelijke zijde al zeer weinig in te brengen tegen hetgeen daarin over de oorzaken en het karakter der tuberculose wordt geschreven.

(*) Alles wat wij van het „instituut” zagen, brochures, correspondentie enz. was in het duitsch gesteld; taal en stijl geven den indruk dat de schrijver een Duitscher is.

Anders wordt het echter in het hoofdstuk, waarin over bestrijding en genezing der longtering wordt gehandeld, ofschoon daarin in 't begin ook wenken en raadgevingen voorkomen, die ieder geneesheer gaarne zou onderschrijven, wanneer hij zich, door persoonlijk onderzoek van den aard der ziekte en van den persoon van den zieke had overtuigd. Maar eindelijk komt de saap uit de mouw kijken.

Door een quasi geleerd, maar wetenschappelijk onjuist betoog, wordt het den leek als 't ware duidelijk gemaakt op welke wijze genezing van tuberculose wordt verkregen om eindelijk te komen tot de volgende zinsnede, die wij onvertaald overnemen:

Um einen derartigen Heilungsvorgang in den Lungen herbeizuführen, hat sich während des letzten halben Jahrhunderts nur eine Richtung als erfolg- und wirkungsreich erwiesen und zwar diejenige, die durch Anwendung durchgreifender hygienisch-diätetischer Maassregeln, im Verein mit einer energischen inneren Therapie eine Kräftigung des Gesamtsystems, sowie hauptsächlich eine gesunde und widerstandsfähige Blut- und Säftemasse, und durch diese Factoren dann eine Sistierung des Zerstörungsprocesses und Vernarbung der ergriffenen Lungenpartieen anstrebt.

Diese Richtung ist es, welche von dem Sanjana-Institut zu South Norwood (Engeland) vertreten wird, und sind denn auch hierdurch die zahlreichen Erfolge begründet, welche gerade das Sanjana-Institut auf dem Gebiete der Heilung von Lungenkrankheiten, speciell bei Lungenschwindsucht, erzielt hat.

Es ist dies die einzig richtige und einzig verlässliche Methode, welche sich als unanfechtbar bewährt hat, während alle anderen Richtungen, die man bisher einzuschlagen versucht hat, als irrig, ja als äusserst verhängnissvoll sich erwiesen haben.

Daar hebben wij het! De methode van het Sanjana-instituut is de eenige ware; die methode — en vooral de specifieke geneesmiddelen, die door het instituut worden verstrekt — zijn het geheim van het instituut; wie dus genezing van zijn kwaal zoekt, kan die *alleen* daar vinden. Wie van andere methodes heil verwacht zal bedrogen uitkomen.

Dit is, kort gevat, de slotsom waartoe de schrijvers van de brochure (de Directie van het instituut) geraken en dat hun conclusie juist is moet blijken uit de attesten van wonderbaarlijke genezingen, die — 't spreekt van zelf — ook in dit boekje niet ontbreken.

Gevaarlijk, hoogst gevaarlijk noemen wij dit boekje, dat er geheel is op toegelegd om den armen lijders eene hoop voor te spiegelen, die niet verwezenlijkt kan worden en hun er toe te brengen zich te werpen in de armen van kwakzalvers, die beloven wat zij niet kunnen volbrengen. Want, zelfs de geheele methode nog daargelaten, beloven zij genezing alleen op schriftelijke mededeelingen van of namens den lijder . . . en dit is een onmogelijkheid.

„Ieder, die zegt, lijders per brief te behandelen, is een bedrieger.”

De wijze, waarop het instituut te werk gaat is volkomen gelijk aan die van alle brievengeezers. Onze patiënt ontving een vragenlijst met 14 vragen omtrent zijn persoon, ziekte enz. en nadat daarop antwoord was gegeven, zoo goed als een leek daartoe in staat is, kwam binnen eenige dagen het bericht terug dat, na een volledig onderzoek van den vraagbrief gebleken was, „dass Ihr Leiden auf einer in ihrem Anfangsstadium begriffenen Lungenaffection chronisch-entzündlicher Natur basirt, die, wenn nichts dagegen gethan wird, leicht grössere Dimensionen annimmt und dann nicht nur eine Beeinträchtigung des Gesamt-Athmungsorganismus herbeiführt, sondern zu gleicher Zeit auch eine Schwächung und Entkräftigung der gesammten Constitution zur Folge hat und jenen Zustand hervorruft, der als Schwindsucht bezeichnet wird. — In Ihrem Falle hat, wie wir bestimmt hoffen, das noch nicht jenen gefährlichen Character angenommen; die bestehenden Symptome weisen jedoch deutlich darauf hin, dass der Beginn der Krankheit bei Ihnen vorhanden ist, Sie also bei einer weiteren Vernachlässigung Ihres Zustandes von ernster Gefahr bedroht sind. Wir erteilen Ihnen daher den dringenden Rat sich ohne Verzug einer gründlichen systematischen Behandlung zu unterziehen.”

Schandelijker kan het al niet. Uit de antwoorden

op den vraagbrief zou geen deskundige het gewaagd hebben eenige conclusie te trekken omtrent den werkelijken toestand, waarin de lijder zich bevindt; niet zoo de Directie van het instituut. Zij wist terstond van welken aard de ziekte was, het stadium, waarin zij verkeerde en de gevolgen die te wachten waren als er niets tegen werd gedaan. Bedriegerij of niet?

Bij haar bericht voegde de Directie terstond een bestelbriefje, dat slechts ondertekend en met de *noodige contanten* moest worden overgezonden ten einde de benodigde geneesmiddelen benevens opgaven omtrent levensregel enz. van het instituut te ontvangen. De kosten bedroegen 12 Mark, die echter, toen de patiënt mededeelde dat hem dit te zwaar viel, welwillend op 9 Mark (berekend op f 5,60) werden gereduceerd. Dit bedrag werd naar Engeland overgemaakt en terstond daarop kwam het antwoord dat de geneesmiddelen waren afgezonden. Wat echter kenmerkend is, reeds in dezen brief, ontvangen vóór dat de eerste bezending geneesmiddelen aan het adres waren bezorgd, werd het de lijder duidelijk gemaakt, dat hij, wilde hij succes van de kuur verwachten, deze volstrekt niet mocht onderbreken en dus zorg moest dragen steeds de geneesmiddelen voorradig te hebben. Daarom was bij het schrijven weer een bestelbrief gevoegd voor nieuwe geneesmiddelen, thans tot een bedrag van 32,50 Mark, weder met inachtname van de financiële positie van den patiënt, gereduceerd tot 27,35 Mark of f 16,09.

En zóó zou het ongetwijfeld doorgaan; door mooie praatjes en voortdurend paaien met spoedig herstel — mits men slechts blijft slikken, weet men den zieke aan het lijntje te houden, zolang het maar mogelijk is, zolang hij geld verzendt. Wij kennen dat volkje en hun wijze van handelen en reeds menigeen van deze gewetenlooze zwendelaars is in ons Maandblad aan de kaak gesteld. Wij voegen thans het Sanjana-instituut aan die verzameling toe.

Wij hebben in dit artikel met voordacht niet over de genees-methode en de geneesmiddelen zelve van het instituut gesproken, ofschoon wij in 't bezit zijn van een tweetal geneesmiddelen, de *Sanjana-siroop* en de *Essentia composita*, op het eerste bestelbriefje ontvangen. (**) Het is ons volmaakt onverschillig waarin de methode en waaruit de middelen bestaan. Zelfs al hadden wij op beiden niets aan te merken, dan nog zouden wij ze als *hoogst gevaarlijke kwakzalverij* beschouwen, omdat zij zonder persoonlijk onderzoek van den lijder worden voorgeschreven bij een ziekte, waar ernstig onderzoek van den patiënt zelve onmogelijk kan achterwege blijven, wil men met eenigen grond zijn oordeel over den aard der ziekte en de wijze van behandeling vestigen.

Voor ons is het Sanjana-instituut zonder twijfel een *kwakzalvers-instituut*.

Voor hardhoorenden.

De gehoorverbeteringstoestellen van GIESE zijn nauwelijks van de baan, of daar komt men mijn advies vragen omtrent de klankschijven („*Sound-discs*”) van H. A. WALES. Deze worden aanbevolen in een boekje, dat tot motto draagt: „*Science overcomes deafness*”, „de wetenschap overwint de doofheid”, en dat dan ook, evenals GIESE, voorgeeft, met de wetenschappelijke oorheekunde op den besten voet te staan. Evenals GIESE is het ook WALES glad onverschillig, welke de oorzaak der hardhoorendheid is. Als de doofheid maar niet absoluut is, geneest hij ze altijd, en wel door in de gehoorgang een rond schijfje te leggen, waaraan een draadje is bevestigd, zoodat men het gemakkelijk weer kan verwijderen. Dit toestelletje lijkt verbandend veel op de bekende kunstmatige trommelvliezen. Het voornaamste onderscheid zal wel zijn dat de laatste, die in enkele, geschikte gevallen door alle oorartsen worden toegepast, een paar stuivers waard zijn, terwijl men

(**) Het tweede bestelbriefje is, naar men wel kan denken, niet verzonden.

De beide middelen zullen bij tijd en gelegenheid eens worden onderzocht; misschien bestaat er, naar gelang van het resultaat van het onderzoek, later nog aanleiding om op deze middelen terug te komen.

voor de *Sound-discs* f 12.— mag offeren. Geen wonder dat WALES in zijn boekje hevig te keer gaat tegen die kunstmatige trommelvliezen, waarmee men volgens hem gevaar loopt volslagen doof te worden.

De *Sound-discs* daarentegen doen onmiddellijk het vaak zoo hinderlijke oorsuizen verdwijnen; zij houden de doofmakende kwaal in haar gang tegen, en vermeederen de gehoorscherppte zóó belangrijk, dat iemand, die een horloge slechts kan hooren tikken als op het oor wordt gedrukt, met dit wonderbaarlijke schijfje in het oor hetzelfde horloge hoort op zes voet afstand. Boven alle andere gehoorverbeteringstoestellen hebben de schijfjes ook dit voor, dat zij onzichtbaar in de ooren worden gedragen. Men behoeft ze niet eens uit te nemen, als men de ooren reinigt. Hinder, pijn of gevaar veroorzaken zij natuurlijk nooit. Lees ten slotte in het laatste hoofdstuk van het boekje de attesten van genezen patiënten, waaronder er zijn die 40 jaren lang doof waren geweest en nu met deze wonderschijfjes in de ooren prachtig hooren, en gij zult niet langer aarzelen, met geestdrift uw f 12.— op te zenden, en WALES in uwe erkentelijkheid een eereplaats te gunnen naast GIESE in de rij der onbaatzuchtige weldoeners van de aan hardhoorigheid lijdende menschheid.

AMSTERDAM, 10 Sept. 1895.

Dr. H. BURGER.

EEN VOORBEELD TER NAVOLGING.

Door een onzer leden is, in een te Middelburg verschijnende courant, het volgend „ingezonden stuk” geplaatst:

„Mijnheer de redacteur.

Wil U de beleefdheid hebben het onderstaande in uw blad op te nemen?

Wederom prijkte in de *Middelburgsche Courant* (van Maandag 16 September) een groote advertentie van de firma Windelinx te Brussel. De mogelijkheid bestaat, dat daardoor weder ongelukkige lijders aan de in die annonce genoemde kwalen worden verlost genezing te gaan zoeken bij Windelinx en zijne helpers.

Het zij me vergund hen te wijzen op het hoofd-artikel in het Augustus-nummer van dit jaar van het *Maandblad*, uitgegeven door de *Vereeniging tegen de kwakzalverij*, waarin met ernst wordt gewaarschuwd voor die zoogenaamde „genezing zonder operatie”.

Zij, die belang stellen in dat artikel, kunnen het bovenbedoeld nummer van dat blad kosteloos bij mij verkrijgen; het bestuur dier vereeniging heeft voor dat doel mij een twintigtal nummers toegezonden.

Waarschijnlijk zullen de verschillende feiten in dat blad genoemd, er toe bijdragen om den lijders meer ellende te besparen.

Met mijn dank voor de verleende plaatsruimte, hoogachtend,

J. C. VAN DER HARST J.Jz.

Middelburg (Korte Delft) 19 Sept.”

Deze methode van bestrijding is, volgens onze meening, zeer doelmatig; op die wijze neutraliseert men het best den slechten invloed van de geplaatste advertentie. Wij bevelen daarom de handelwijze van den heer VAN DER HARST ten zeerste ter navolging aan onze leden aan, die, juist door hun verspreiding over het geheele land, nog beter dan wij op de hoogte kunnen zijn van de kwakzalvers-advertenties, die in de verschillende plaatselijke bladen voorkomen. Zoo noodig, kunnen steeds de verlangde inlichtingen worden gevraagd aan den Secretaris-penningmeester onzer Vereeniging, die gaarne bereid is ze te verstrekken.

Dr. Stein's Sproetenwater.

Het onderstaand stukje, waarop wij met klem de aandacht vestigen, verscheen de vorige week in onze groote bladen:

„Gevaarlijke Toiletartikelen.

Naar aanleiding van een dezer dagen druk geadverteerd toiletmiddel, namelijk „Dr. Stein's Sproetenwater”, hetwelk blijkt een bijgevoegde circulaire geen schadelijke bestanddeelen heet te bevatten,

hebben wij een monster uit den kleinhandel hier ter stede betrokken, en bleek ons bij chemisch onderzoek, dat dit preparaat een zeer vergiftige stof, namelijk kwikzilver-chloried (sublimaat) bevatte.

Met het oog op mogelijke noodlottige gevolgen van de aanwending dezer stof, ook bij uitwendig gebruik, is het o. i. hoogst wenschelijk, dat een dergelijk vergiftig artikel niet door onbevoegden in het klein en zonder medisch voorschrift verkocht worde.

Amsterdam, 21 Sept. 1895.

Dr. VAN HAMEL ROOS & HARMENS."

J. Josephus, de man van het middel tegen drankzucht „Eureka”.

In onze nummers van Augustus 1894 en van Januari en Juni 1895 hebben wij een waarschuwing tegen het middel opgenomen. Wij wenschen thans enkele woorden aan den fabrikant te wijden, in aansluiting aan ons bericht in het Mbl. van Juli.

Het weekblad „Handelsbelangen” bevat een rubriek getiteld: „Uit ons Archief”; in deze rubriek worden de namen, woonplaatsen en handteekeningen gegeven van die personen, over wier kredietwaardigheid het oordeel der Redactie van dien aard is, dat zij het in het algemeen belang acht openlijk tegen hen te waarschuwen.

Het nummer van 6 September j.l. bevat nu het volgende:

„J. Josephus, Jensusstraat 48, Rotterdam.

Johannes Josephus Bersch, ook wel handelende ten name J. Josephus, bleef geruimen tijd onbesproken en wel om de eenvoudige reden dat de fa's Bersch & Co., H. M. Bos & Sons, Handelsmaatschappij Prudentia, Parmentier & Co. en de Rotterdamsche Cognac Cie. hun werkzaamheden schenen te hebben gestaakt en men alleen de firma J. Josephus nog in verschillende couranten zag voorkomen als adverteerend voor haar middel Eureka, tegen drankzucht, voor veiligheids-scheerapparaten, merk „Rose”, voor Dr. J. Perl's scheerpoeder Antikrinin, voor de wereldschaar en een soort vischlikeur. Er kon dus worden aangenomen dat J. J. Bersch van de zaken die hij alleen of met anderen dreef, en die hem zoo menigmaal een plaatsje in deze rubriek bezorgden, afscheid had genomen en zich nu slechts met den agentuurhandel bezig hield. Aangezien echter de firma J. Josephus hare advertenties zeer onregelmatig schijnt te betalen, is eene nieuwe waarschuwing noodig, vooral om de administrateurs van groote en kleine bladen op hun hoede te doen zijn.”

Het bovenstaande is zeker wel in staat om vertrouwen op te wekken in het geneesmiddel, dat door gemelden Josephus wordt aanbevolen!

Dat JOH. J. BERSCH onder de firma J. Josephus handelt, werd ons dezer dagen weer duidelijk door het ontvangen van onderstaande briefkaart, waarmee wij gaarne onze lezers in kennis stellen:

„De ondervinding heeft mij geleerd, dat oordeelvellingen in afkeurenden zin van het Mdb. der „officiële kwakzalvers” steeds den verkoop mijner artikelen bevorderen. Daarom zou 't mij aangenaam zijn een 2000tal of meer exp. van de Juli-aflevering te mogen ontvangen voor de gratis-verspreiding te dezer stede. — In deze afwachting teken ik, mede onder dankbetuiging aan Uwe „zeer bevoegde” zijde. Met gevoelens van diepe hoogachting,
Uw d.w.

(w. g.) JOH. J. BERSCH
firma J. Josephus.

„Ten einde te weten in wiens zaken de zoogenaamde vereeniging geregeld haren neus steekt, zou ik het blaadje gaarne geregeld ontvangen. *Natuurlijk gratis.*”

Natuurlijk, de firma houdt van „gratis”!

ZWIGTMAN VAN NOPPEN.

De *N. Rott. Ct.* bevatte onder den titel: „Een oude bekende” het volgend bericht:

„De in ons land beruchte D. A. Zwigtman van Noppen is opgedoken in Amerika. Hij had zich als student laten inschrijven op Harvey Medical College te Chicago en, om daartoe toegang te ver-

krijgen, een diploma van de Amsterdamsche universiteit getoond. Daarin stond te lezen, dat de heer D. A. Zwigtman van Noppen — iemand van adellijke geboorte — vier cursussen had gevolgd, zich altijd goed gedragen had, maar uit geldgebrek niet door kon studeeren. Geteekend prof. Hollman (!), facult. h. t. decanus. Voor alle zekerheid toonden men het diploma aan den Nederlandschen consul te Chicago, den heer Birkhoff, en deze, niet durvende beslissen of het echt was, zond het naar Amsterdam op. Had de consul geweten dat de Amsterdamsche universiteit gemeentelijke universiteit was, dan had hij zich de moeite kunnen sparen, want er stond boven het diploma: Rijksuniversiteit. Het antwoord uit Amsterdam, van den rector-magnificus prof. Völter, constateerde de valsheid van het document.

Deze falsaris is al meer met de Amerikaansche justitie in aanraking geweest; verleden jaar voor onbevoegd uitoefenen der geneeskunde. Hij is er toen met 60 dollar boete afgekomen. Aan onzen consul te Chicago hebben ook de dertig docters, die hun bul aan van Noppen na eene oproeping voor een doktersplaats in Amerika toevertrouwden, het te danken, dat zij hun bul terugkregen.”

Het bericht dat Zwigtman van Noppen in Amerika is opgedoken is wel een beetje oud en zelfs werd het verblijf van genoemden persoon in de Nieuwe wereld reeds bijna anderhalf jaar geleden door de *N. Rott. Ct.* vermeld. Wij kunnen echter best begrijpen dat deze vermelding aan de redactie is ontgaan en dat er ook vermoedelijk velen zijn die niet weten of vergeten hebben wat wij, naar aanleiding van dat bericht, in ons Maandblad van Maart 1894, mededeelden. Een gedeelte van die mededeeling moge hier dus nogmaals, als ernstige waarschuwing, zijn plaats vinden:

„In het Handelsblad van Dinsdag 20 Februari 1894 lezen wij onder „Allerlei” het volgende bericht, overgenomen uit de *N. R. Ct.*

„In het begin van dit jaar kwam in een der nieuwsbladen de volgende advertentie voor: „Wordt gevraagd een doctor met arts-diploma (Ned. wet) in Pennsylvanië, met vrije woning, stal en tuin en 5000 dollars gegarandeerd. Informatiën geeft mr. Zuidema, Alexanderstraat, Chicago (Ill.)” Op verzoek van een belanghebbende werden langs officieelen weg informatiën ingewonnen, waarbij bleek dat Zuidema, in die advertentie genoemd, als klerk werkzaam was in een manufactuurwinkel te Chicago en eigenlijk met het plaatsen van de aanvraag voor een Nederlandschen arts niets te maken had, maar dat dit geschied was door zekeren Zwigtman van Noppen, vroeger wonende te Amsterdam en sedert eenige maanden verblijf houdende te Chicago. De consul der Nederlanden te Chicago, die deze inlichtingen verstrekke, betreurde het dat zooveel geneeskundigen aan de oproeping in de advertentie gehoor gegeven en hunne diploma's ingezonden hadden, en meldde tevens dat er geen Nederlandsche arts in Pennsylvanië werd verlangd. Zwigtman van Noppen, vroeger lid van den Kralingschen gemeenteraad, houtkooper, officier bij de schutterij enz., is hier te lande maar al te zeer bekend. Nog in het vorige jaar kwam hij te Utrecht en te Amsterdam met politie en justitie in aanraking wegens het onbevoegd uitoefenen onder verschillende namen van de geneeskunde. Het schijnt, dat hij na zijn ontslag uit de gevangenis te Amsterdam naar Chicago is gegaan en aldaar zich als arts heeft gevestigd.”

Het Weekblad van het Nederlandsch Tijdschrift voor geneeskunde van 13 Januari 1894, bevat het volgende, onder rubriek „Vacante plaatsen”. „Noord-Amerika. — Pennsylvanië (U. S.) gevraagd tegen Mei 1894 een in Nederland gepromoveerd arts op de volgende voorwaarden. Vrije woning met tuin en stalling, overtocht enz. en Doll. 5000 zuiver per annum. Alleen aan hen die vóór 1 Febr. diploma en referentiën inzenden, worden waarborgen en inlichtingen door een rustend Collega en de Regeering verstrekt. Adres Mr. Zuidema, 190 Ferdinandstr., Chicago, Ill.”

Zonder het te willen heeft het Weekblad medegeholpen om Nederlandsche artsen te laten beëtnemen door een bekend sujet. Opmerkelijk is het dat die *mr. Zuidema*, zoowel in de Alexander-

straat als in de Ferdinandstraat woont.

Reeds vroeger hebben wij, voornamenlijk naar aanleiding van *Schoondermark* en zijne Amerikaansche connecties, gewezen op de onbetrouwbaarheid van dergelijke advertenties. Naar het schijnt heeft nog niemand eenig nut getrokken uit onzen arbeid. Enfin, zeker niet tot onze schade.

Het meest echter trof ons hetgeen de *N. R. Ct.* mededeelde in deze bewoordingen: „Het schijnt, dat hij na zijn ontslag uit de gevangenis te Amsterdam”, enz.

Men zou hieruit opmaken dat Zwigtman van Noppen veroordeeld was geworden tot gevangenisstraf wegens onbevoegd uitoefenen der geneeskunde en door die straf te ondergaan, geboet had voor de overtreding der wet door den Nederlandschen Staat gemaakt. Men zou hieruit opmaken dat de Nederlandsche Staat iemand gestraft had wegens overtreding van een door hem uitgevaardigde wet.

Niets is minder waar dan dat.

Ziehier wat waar is.

In 1892 werd *Goolam Kader* geassisteerd door *Zwigtman van Noppen* onder den naam van *Anema*. Onder dien naam werd door hem ook in Amsterdam de genees-, heel- en verloskunde uitgeoefend. Ook onder andere namen deed hij dit. *Pfeiffer, Hobson*, z.g. gepensioneerd officier van gezondheid bij de Ned. Marine. *Jan Smits, J. G. Verschuyl*, ridder M. W. O., mil. apotheker bij het O. I. leger, ziedaar enkele der namen die hij droeg.

Op 3 Januari 1893 werd van Noppen gearresteerd te Utrecht. Op 4 Januari 1893 was hij als arrestant in de St. Pietershal te Amsterdam. Op 11 Januari 1893 werd hij vrijgelaten, daar er geene redenen bestonden hem in arrest te houden.

Van straf hem opgelegd wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde is ons nooit iets gebleken.

In het nummer van Februari 1893 hebben wij zeer veel omtrent dezen man geschreven. Wij eindigden toen met het volgende:

Is het mogelijk dat in Nederland iemand, onder meer dan één valschen naam, zich bedienende van hem niet toekomende titels, onder het oog der politie, justitie en van den ambtenaar door den Staat aangesteld ter handhaving der door dien Staat vastgestelde wetten, de geneeskunst uitoefent, verloskundige bewerkingen doet, door de politie gevat, door de justitie weder losgelaten wordt?

Ja, dat is mogelijk!

Van de vrijheid, hem gegeven, heeft hij gebruik gemaakt. Hij vertrok naar Amerika, vermoedelijk wel een bewijs dat hij zelf ten minste oordeelde strafwaardige handelingen te hebben gepleegd.

En nu bewerkt hij Nederland van uit zijn schuilplaats.

Men zij op zijne hoede.

Van zulk een man is alles te verwachten.”

CORRESPONDENTIE.

Als nieuw lid is toegetreden de heer *E. Cassuto*, tandarts te Gouda.

O. v. S. te D. Zeer gaarne zien wij uwe brochures en verdere mededeelingen te gemoet. Wij zullen van uwe berichten spoedig gebruik maken.

A. G. te R. Dank voor uwe opmerking; ook wij hadden het biljet van die planeetlezeres in de *N. Rott. Ct.* gelezen. Wij hebben dit biljet echter reeds opgenomen in ons no. van November 1894.

J. A. te ? In den regel antwoorden wij niet op brieven, waarvan de schrijver zijn naam voor ons geheim houdt. Wie waarborgt ons dat de schrijver geen kwakzalver is, die, op deze wijze, 't een en ander van een collega-kwakzalver denkt te vernemen?

Dit in 't algemeen, waarbij wij nog voegen, dat men van onze discretie steeds verzekerd kan zijn.

Wat nu uw bijzonder geval aangaat willen wij, omdat wij geen twijfel koesteren omtrent het doel van uw schrijven, uw brief niet ter zijde leggen. Een bevredigend antwoord kunnen wij vooralsnog niet geven. We zullen naar „Atocos” een onderzoek instellen en dan tevens kunnen nagaan, in hoever de behandeling van dit middel in ons blad thuis behoort.

C. v. P. te 's H. Dank voor de toezending van de courant; wij houden ons aanbevolen.

Dr. L. de B. te A. Het middel door u aangegeven om op de aangegeven spreekuren van Windelincx, vóór de lokalen waar hij zitting houdt, personen te plaatsen met de noodige maandbladen ter uitreiking aan hen die binnentreden, is reeds op enkele plaatsen toegepast. Daarvoor is echter de medewerking gewenscht van onze leden, die in de steden wonen, waar W. tijdelijk verblijft.

— Tegelijk met dit no. wordt aan de leden verzonden no. 29 der „Berichten en Mededeelingen”, behelzende de agenda voor de a. s. Algemeene Vergadering.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is; elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenscht te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. H. Burger, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 839.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen,

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Hoofdartikel: De kwakzalverij als redmiddel in den uitersten nood.

Berichten: Verslag van de Algemeene Vergadering der Vereeniging. — Publicatie van den Gezondheidsraad te Karlsruhe over de homeopathische inrichting van Schütze. — Onbevoegde verkoop van geneesmiddelen. — Onbevoegde uitoefening der verloskunde. — Post of propter. — Kwakzalveriesadvertenties buitengesloten.

Grootere artikelen: Baunscheidt redivivus! — Gevaarlijke toiletartikelen. — De middelen van het Sanjana-instituut. — Slachtoffers van Windelinx.

Rechtszaken. Een somnambule te Rotterdam. — Loodvergiftiging. — Een wonderdokter te Blesdijke.

Correspondentie. Herhaalde waarschuwingen: Middel tegen beroerte van Roman Weismann.

Zij, die met het nieuwe Vereenigingsjaar lid der Vereeniging wenschen te worden, of zich op het Maandblad willen abonneren, gelieven zich reeds thans aan te melden bij den Secretaris-Penningmeester te Amsterdam. Hun zal alsdan dit en het volgend Nummer gratis worden toegezonden.

De voorwaarden van het lidmaatschap en het abonnement staan aan het hoofd van het Maandblad vermeld.

De kwakzalverij als redmiddel in den uitersten nood.

Wij ontvingen dezer dagen het volgend schrijven:

„AMSTERDAM, 18de/10 95.

Het Maandblad tegen de Kwakzalverij, alhier.

M.!

Bij de strijd, die heden en al sinds lang gevoerd wordt tegen al wat „Kwakzalverij” heet of is, wilde ik hierover wel een enkel woordje schrijven, wat betreft mijn meening over het ontstaan of doen voortbestaan van kwakzalverij.

Verleden jaar Aug. heb ik in een paar Nos. van uw orgaan eenige artikelen gelezen over de firma Richter & Co. te Rotterdam, met wien ik in correspondentie was getreden betreffende hunne geneesmiddelen en geneeswijze. In die Nos., door u mij opgezonden, werd door u gewaarschuwd voor die firma als „de grootste kwakzalvers” en voor welke waarschuwing ik zelf ook eenige stof leverde door het een en ander op te zenden. Doch . . . sinds dien tijd (toen ik slechts wilde raad vragen, om het daarna met die firma te probeeren om bij

hun genezing te vinden) sinds Aug. verleden jaar lijd ik nóg aan eene gevatte kou op de maag met alle onaangenaamheden daaraan verbonden, en heb, hoewel al 'n paar jaar bij tusschenpoosen (verleden jaar zelfs bijna 4 weken achtereen) onder dokter's behandeling, nog geen baat bij dezen kunnen vinden.

Nu is mijn vraag: als men zóó vruchteloos genezing zoekt voor eene meer lastige als gevaarlijke en zware ziekte, en wel bij dokters, mannen der wetenschap, is dan „Kwakzalverij” of derg. geen stroohalm, waaraan een drenkeling zich vastklampt bij gebrek aan een plank? Zeker, SEQUAH is een „kwakzalver”, d. i. (m. i.): geen gedipl. dokter, maar de velen, die hij genezen heeft, hebben toch zeker aan hem méér gehad, dan aan alle dokters, waar ze vergeefs om redding, om genezing zijn geweest! En wáárom vergeefs? Ontbreekt de kennis, de wetenschap? Ik geloof het te mogen betwijfelen. Onlangs nog kon men de veronderstelling lezen, dat binnen 100 jaar er geen ongeeneeslijke ziekte meer zou bestaan. Maar wat dan? Ontbreekt de energie, de goede wil bij hh. doktoren?

Ziehier de vraag, waarover ik al lang denk en spreek en waarop ik nog steeds geen afdoend antwoord ontvangen heb. Integendeel! Zelfs personen (o. a. een kennis en een familielid), die, 't zij in 't Gasthuis, particulier of elders, door een professor behandeld zijn, heb ik mijn vraag wél hooren herhalen! Dus ook dáár geen heil! Moet men zoo niet terechtkomen bij „Kwakzalvers”? Wordt dat niet op zoo'n manier door de bestrijders zelve in de hand gewerkt?

Voor de plaatsing in uw orgaan bij voorbaat mijn dank betuigende, verblijf ik

Uw Dw. Dr.,

H. J. A. TER HORST.”

Het bovenstaand, onveranderd overgenomen schrijven eischt, wanneer wij het goed hebben begrepen, een eenigszins uitvoerige wederlegging, uitvoeriger dan men oppervlakkig zou denken en wel omdat 't geen de schrijver daarin verkondigt, de meening weergeeft, die bij tal van personen heerscht.

Waar is het — en op een andere plaats in dit blad is dit ook te lezen — dat voor vele zieken, die te vergeefs elders hulp hebben gezocht, de kwakzalverij de stroohalm is waaraan zij zich, als een drenkeling, vastklampen . . . maar de vraag is of men, indien men werkelijk het algemeen belang op het oog heeft, dit maar zoo lijdelijk moet

toezien?

De drenkeling, in 't oogenblik van gevaar, denkt niet; in zijn wanhoop vraagt hij niet (hij heeft er trouwens geen tijd toe) of de stroohalm hem hulp kan brengen, hij grijpt wat hij grijpen kan, al is het ook mogelijk dat daardoor zijn ondergang wordt verhaast. Geheel anders is het met den zieke, die bij de kwakzalverij redding zoekt. Hij kan en moet te voren denken; hij heeft den tijd te overleggen, waaraan hij zijn leven en gezondheid toevertrouwt; hij kan zich afvragen of het middel waarvan hij zich bedient of de behandeling waaraan hij zich onderwerpt, hem werkelijk wordt aangeboden in zijn belang, ten bate van den zieke, of dat hij, bij wien hij hulp wil zoeken, alleen eigen belang op 't oog heeft, onverschillig of de zieke geholpen wordt of niet.

Ziet men nu echter dat de zieke maar aangrijpt, zonder zich van dat alles rekenschap te geven — 't geen zeer onverstandig is, maar toch dikwijls gebeurt — dan is het de plicht van ieder, die het weten kan en het wel meent met zijne medemenschen, op het gevaar te wijzen, dat aan het grijpen van dien stroohalm verbonden is en iedereen te weerhouden van dit redmiddel gebruik te maken. Dit is het doel van onzen strijd tegen de kwakzalverij. Maand op maand wijzen wij er op — en wij staven onze bewering door voorbeelden en bewijzen — hoe gevaarlijk het is zich in de armen der kwakzalvers te werpen, hunne leugenachtige beloften te vertrouwen, en het hoogste wat men bezit, leven en gezondheid, in handen te stellen van gewetenlooze bedriegers.

Wij, voor ons, zullen alles doen om den drenkeling den stroohalm te ontrukken, waaraan hij zich vastklemt, overtuigd als wij zijn, dat door zijn ondoordachte handelwijze de hulp op redding vermindert, het gevaar van ondergang stijgt.

Ongetwijfeld heeft onze raadgeving: „Zoek uw hulp bij een geneesheer, dien gij uw geheel vertrouwen schenkt” menigeen redding gebracht . . . maar niet altijd is de geneeskundige in staat elke kwaal te genezen. Dit toe te schrijven „aan het ontbreken van goeden wil bij de doctoren” is een handeling een man van karakter onwaardig en geeft geen blijk van inzicht in den tegenwoordigen stand der geneeskundige wetenschap.

Deze gaat ongetwijfeld steeds meer en meer voorwaarts; ziekten, vroeger als ongeneeslijk beschouwd, hebben dien naam, dank zij de nieuwe geneesmethodes, niet meer behouden en nieuw uit-

gevonden geneesmiddelen hebben paal en perk gesteld aan de verwoestingen, die eertijds door sommige ziekten werden aangericht. Toch zal er geen enkele geneeskundige, die zich van de edele roeping die hij te vervullen heeft bewust is, gevonden worden, die beweert, dat hij voor elke kwaal het geneesmiddel weet.

Alle menschen moeten eenmaal sterven, en er zijn een groot aantal kwalen, waarvoor geen kruid is gewassen. De geneeskundige wetenschap is zich dit bewust, en weet, dat zij slechts binnen de haar gestelde grenzen hulp kan verschaffen.

Voor den kwakzalver bestaan geen grenzen. Het voorwerp van zijn zorg is niet de lijdende menschheid, maar uitsluitend zijn eigen beurs. Hij belooft beterschap bij alle kwalen, en vangt aldus aan zijn stroohalm de talrijke drenkelingen, die naar hulp uitzien. En hoewel zijn daaronder die daardoor de goede kans op redding voorbij laten gaan! En hoe ontelbare malen is het niet reeds voorgekomen, dat de met ophof aangekondigde geheimmiddelen direct onherstelbaar kwaad hebben gesticht!

De drenkeling grijpt zich aan de stroohalm vast — goed. Maar hoe komt toch een verstandig mensch, die niet in onmiddellijk verdrinkingsgevaar verkeert, en den tijd tot nadenken heeft, tot de gevolgtrekking, dat als dokter en professor geen baat meer weten, hier die wel zou vinden bij lieden, die zonder geneeskundige kennis, tot den hoogst mogelijken prijs artseneemiddelen aan den man zoeken te brengen.

De beweerde genezingen van Sequah zijn in ons blad herhaalde malen uitvoerig besproken. Zij kunnen waarlijk niet meer ten gunste der kwakzalverij worden geëxploiteerd.

De kwakzalverij is een gewetenlooze speculatie op het ongeluk, het lijden, de wanhoop der menschheid. Die te bestrijden, voortdurend voor haar verderfelijken invloed te waarschuwen, ziedaar de schoone taak, waaraan wij ons naar beste krachten zullen blijven wijden.

RED.

Algemeene Vergadering van de Vereniging tegen de kwakzalverij, gehouden op 14 October j.l. te Rotterdam.

De Voorzitter, Mr. L. ZEGERS VEECKENS, opende de vergadering met een korte rede, waarin hij wees op de omstandigheid dat ook deze vergadering wederom slecht bezocht was, een omstandigheid daaruit te verklaren, dat de Algem. Vergadering der Vereeniging grootendeels aan administratieve werkzaamheden was gewijd en de kracht van de Vereeniging niet in het vergaderen werd gevonden. Voornamelijk was de Vereeniging werkzaam door haar Maandblad. De Voorzitter bracht dank aan allen, die het hunne hadden bijgedragen tot bevordering van het doel der Vereeniging en riep de leden het welkom op deze vergadering toe, in het bijzonder aan de aanwezige dame en aan den heer MENNO HUIZINGA, Inspecteur van het Geneeskundig Staatstoezicht in de provincie Zuid-Holland.

Bij punt 1 van de agenda „Mededeelingen van het Bestuur” werd gewezen op de wijze, waarop in Augustus in den Haag met succes is opgetreden tegen een zekeren GIESE en werd hulde gebracht aan de leden, die daartoe het initiatief hadden genomen.

Verder bracht de Secretaris verslag uit van de proef, op 't voorbeeld van de afdeling „Amsterdam”, genomen met de z. g. reclame-kaarten, kaarten bevattende waarschuwingen tegen kwakzalversmiddelen en opgave van het adres, waar inlichtingen omtrent die middelen konden worden ingewonnen, die op verschillende publieke plaatsen werden opgehangen. Bij mededeeling in het Maandblad werden de leden opgeroepen zich met het plaatsen van dergelijke reclame-kaarten te belasten; slechts 7 leden gaven aan die roepstem gehoor, een getal te gering om nieuwe kaarten te laten drukken. Trouwens het resultaat te Amsterdam gaf ook geen aanmoediging om de proefneming voort te zetten; slechts door 10 personen werden inlichtingen gevraagd.

Het verslag van de vorige Algemeene Vergadering, aan de leden medegedeeld onder no. 29 der „Berichten en Mededeelingen” en waarvan wij een bericht opnamen in het nummer van October 1894, werd onveranderd goedgekeurd.

Daarna was aan de orde het jaarverslag over 1894, medegedeeld onder No. 30 der „Berichten en Mededeelingen”. Aan dat verslag ontleenen wij het volgende:

„De vermindering van het ledental bleef ook dit jaar aanhouden. Terwijl door overlijden, vertrek naar het buitenland of bedanken, 59 namen van de ledenlijst verdwenen, traden 13 personen als lid toe, zoodat het

verlies ten slotte 46 leden bedraagt.

Van 792 leden werd de contributie à f 3 ontvangen. In 1893 bedroeg dit getal 887 en in 1892 was het 927.

De extra-bijdragen van 84 leden waren te zamen f 213, tegen f 215.50 van 89 leden in 1893 en f 253.90 van 103 leden in 1892.

De uitgaven waren voor de verschillende rubrieken op een enkele uitzondering na, minder dan in 1893, zoodat het saldo in kas, dat op 31 December 1893 een som bedroeg van f 518.85^b, op 31 December 1894 was f 853.72, en dus niet onbelangrijk steeg.

De ontvangsten bedroegen in 1894 — het saldo van 1893 à f 518.85^b er bij gerekend — f 2127.30^b. De uitgaven daarentegen bedroegen f 1273.58^b.

De toestand van de kas is derhalve gunstiger geworden. In 1894 werden in het geheel verzonden 54300 exemplaren van het Maandblad, waarvan in ronde cijfers 13000 aan leden en abonneés en 41300 voor de gratis-verspreiding; van deze laatste werden door de leden 16800 verspreid, aan de dagbladen gezonden 3600 en aan stoombooten, koffiehuisen, politiebureaux, leden der Staten-Generaal enz. 10800.

Door een zevental leden werden 13 nieuwe kwakzalversmiddelen onderzocht en het resultaat in het Maandblad medegedeeld en besproken.”

Aan Dr. VAN DER POLL, die in 1894 op zijn verzoek in het Bestuur der Vereeniging werd vervangen, wordt in het verslag een welverdiende hulde gebracht.

Dit verslag werd voor kennisgeving aangenomen.

Op advies van de daartoe in 't vorige jaar benoemde commissie werd de rekening en verantwoording van den secretaris-penningmeester, onder dankbetuiging, goedgekeurd, terwijl een nieuwe commissie werd benoemd tot het onderzoek van de rekening over 1895. Als bestuurslid werd herkozen Dr. G. P. KORTENHORST te Weesp.

Ten slotte kwam in bespreking het toepassen van nieuwe middelen, die kunnen bijdragen om het doel der Vereeniging te bevorderen.

Het werd raadzaam geoordeeld, naar aanleiding van de mededeelingen van het Bestuur, de reclame, door middel van de reclame-kaarten, te wijzigen. Onderscheidene veranderingen werden aan de hand gedaan, terwijl eindelijk het meest raadzame werd geoordeeld, kaarten te laten drukken, waarin de waarschuwing niet zoo algemeen werd gesteld, maar speciaal de aandacht werd gevestigd op enkele, veel geannonceerde kwakzalversmiddelen, met verwijzing naar en verkrijgbaarstelling van de Maandbladen, waarin die middelen werden behandeld.

Een voorstel om, door middel van advertenties in de groote bladen, het publiek te waarschuwen, vond ernstige bestrijding; zoolang die groote bladen nog steeds kwakzalvers-advertenties opnemen, moest de Vereeniging, van hare zijde, die bladen niet steunen, door daarin te adverteeren.

Zeer wenschelijk werd het geoordeeld, dat bij de waarschuwingen van wege de Vereeniging, 't zij in het Maandblad of elders, de gevaren voor de Volksgezondheid, die de kwakzalverij oplevert, werden in het licht gesteld; er werd gewezen op enkele voorbeelden, o. a. op de omstandigheid, dat eenige personen na het gebruik (misschien door het gebruik) van de zalf van de pleister-juffrouw Wolff, firma Schuster, te Rotterdam, waren overleden.

De Voorzitter toont aan, dat de Vereeniging zooveel mogelijk op deze wijze werkzaam is; als voorbeeld wordt de strijd tegen Sequah aangehaald; het valt echter niet te ontkennen, dat het moeilijk is dergelijke feiten te constateeren en dat het bestuur en de redactie niet altijd van die feiten op de hoogte worden gesteld. Door een der leden werd dientengevolge aanbevolen een beroep te doen op de medische leden van de Vereeniging, ten einde hunne medewerking te verzoeken in het mededeelen van de in hun practijk voorkomende gevallen, waarbij door het gebruik van kwakzalversmiddelen gevaar voor de verbruikers is ontstaan.

Naar aanleiding van het succes, dat de Afdeling „Dordrecht” heeft gehad met het zich in verbinding stellen met de Deutsche politie, wordt voorgesteld zich ook met andere landen in verbinding te stellen, vooral met de Belgische justitie, met het oog op WINDELINX. Vanwege het Bestuur werd medegedeeld, dat ten opzichte van Windelinx reeds stappen werden gedaan, waarvan de mededeeling thans nog eenigszins voorbarig zou zijn; overigens was reeds op sommige plaatsen, die Windelinx bezocht, door hulp van de daar woonachtige leden, gewaarschuwd, door middel van Maandbladen, die werden uitgereikt aan hen, die op de zittingsdagen hulp bij W. komen zoeken. De Voorzitter vond in die mededeeling aanleiding om te wijzen op het groote nut, dat van het persoonlijk optreden van de leden op de verschillende plaatsen te wachten is; getuige o. a. de zaak Giese in den Haag.

Een vervolging van Windelinx, die zich hier van de

hulp van een geneeskundige bedient, zou, blijkens de ervaring met DAVENPORT (Sequah), tegen wien de heer Huizinga met kracht was opgetreden, ten einde in dit opzicht een gerechtelijke uitspraak te verkrijgen, geen succes opleveren. Het onvoldoende van onze Nederlandsche wetten — vooral de geneeskundige — ter bestrijding van de kwakzalverij en onbevoegde uitoefening van de genees- en artseneemkunde, kwam bij de discussie duidelijk te voorschijn.

Een voorstel, dat de Vereeniging zich in verbinding zou stellen met werklieden-vereenigingen, teneinde door hare bemiddeling het Maandblad meer onder de werklieden te verspreiden, vond tegenkanting, omdat sommige leden van meening waren, dat vele zaken, die in het Maandblad te lezen staan, voor die kringen of te hoog gaan, of niet voldoende belangstelling zouden wekken. Meer heil verwachtte men van de samenstelling en verspreiding van een Maandblad, waarin de meeste bij het volk gebruikelijke kwakzalversmiddelen werden behandeld.

Definitieve besluiten werden in deze vergadering niet genomen. Aan het bestuur werd het overgelaten om aan het voorgestelde uitvoering te geven, voorzover het dit in het belang der Vereeniging noodig en nuttig oordeelt.

Na een woord van hartelijken dank van een der leden aan het Bestuur voor de wijze waarop het zijne ondankbare taak vervult, sloot de Voorzitter, die dien dank grootendeels op den Secretaris-Penningmeester overbracht, de vergadering.

Berichten.

Publicatie van den Gezondheidsraad te Karlsruhe. De homoeopatische inrichting van Schütze te Frankfurt a/d Main, biedt zich in de bladen aan tot behandeling van de meest verschillende ziekten en belooft zelfs genezing in z.g. ongeneesbare gevallen. Op een zeer onnauwkeurige beschrijving van voorgewende jicht in het been, welke beschrijving zoodanig was, dat er niets met zekerheid was uit op te maken, zond de bovengenoemde inrichting, door bemiddeling van de homoeopatische centraal-apotheek, terstond geneesmiddelen voor inwendig gebruik, een zalf om in te wrijven en hoogst eigenaardige, gedrukte voorschriften betreffende het dieet.

Deze handelwijze is een treffend voorbeeld van de onverantwoordelijk lichtvaardige wijze, waarop bij zulke schriftelijke consultaties met den zieke wordt geleefd.

De toegezonden poeders en druppels zijn melksuiker en alcohol, waarin het chemisch onderzoek geen andere bestanddeelen kon aantoonen. De zalf, bestaande uit een mengsel van paraffine, vet en olie, met een kleurstof (waarschijnlijk cochenille) rood gekleurd, bevat, volgens opgave, „roode electriciteit”. Dat de leer van de gekleurde electriciteiten bovendien een groote onzin en bedrog is, hebben wij reeds aangetoond in een vroegere waarschuwing tegen de z.g. electrohomoeopathie van graaf Mattei.

Bij de inrichting van Schütze moet men voor het consult 20 Mark en voor de geneesmiddelen 5 Mark 95 Pf. betalen.

Wij waarschuwen nadrukkelijk tegen een consult met genoemde inrichting.

KARLSRUHE, 19 October 1895.

Onbevoegd tot verkoop van geneesmiddelen. Zaterdagmorgen is door den hoofdinspecteur van politie Wesselink, op de Mariaplaats te Utrecht, proces-verbaal opgemaakt tegen een koopman uit Zwolle, wegens het onbevoegd verkoopen van geneesmiddelen beneden de hoeveelheid door de wet bepaald.

Utr. Ct.

Wegens het onbevoegd uitoefenen der verloskunde is te Hetert, bij Nijmegen, tegen twee vrouwen proces-verbaal opgemaakt.

N. Rott. Ct.

Post of propter? Een jongeling te Appelscha, die aan toevallen leed en daartegen een kwakzalversmiddel gebruikte, met het gevolg dat de toevallen inderdaad wegbleven, is thans plotseling overleden. N. v. d. D.

„Kwakzalvers-advertentiën zijn buitengesloten.” Aldus lazen wij met genoegen in een prospectus, verzonden door de *Amsterdamsche Courant* tot opwekking voor een „Advertentie-Wedstrijd”, door dit blad uitgeschreven.

Baunscheidt redivivus!

Evenals de drenkeling zich aan een stroohalm vastklemt, evenzoo grijpt menig moeielijk of niet te herstellen zieke iedere gelegenheid te baat, om heul of genezing voor zijn aangebeeld of werkelijk lijden te vinden. Dat hij daarbij dikwijls in verkeerde handen, nl. die van kwakzalvers valt is van te algemeene bekendheid, reeds te dikwijls aange-

toond, dan dat hierop nog nader behoef te worden gewezen.

Intusschen blijft het plicht van ieder, die het wél meent met zijne lijdende natuurgenooten, telkens weér met voorbeelden te komen aandragen, omdat het *frappez, frappez toujours* misschien in staat zal blijken hier en daar de oogen voor verkeerde praktijken te openen.

Eene kleine bijdrage in de volgende regelen :

Een mijner patiënten, zenuwlijder, reeds sedert jaren wegens zijne ziekte door onderscheidene geneeskundigen en naar verschillende methoden, doch helaas! steeds zonder blijvend succes behandeld, las dikwijls in een der groote bladen eene z.g. dank-advertentie van iemand te Amsterdam, die zoodanig was gesteld, dat onzen patiënt de lust bekwam eenige nadere informatiën in te winnen. Het antwoord liet zich niet lang wachten; met eene dringende aanbeveling om zich te laten behandelen, werd tevens het adres toegezonden.

Fluks aan dit adres geschreven, met uitvoerige vermelding van alles wat op de ziekte betrekking heeft. Spoedig volgt een antwoord, behelzende de mededeeling dat zonder persoonlijk onderzoek de behandeling niet mogelijk is en niet met zekerheid kan worden voorspeld of de ziekte te genezen zou zijn . . . hetgeen men echter meende dat wel het geval zou zijn. De kosten voor onderzoek zouden f 3.— bedragen. Onderteekend :

Emil Hamecher,

pr. I. Breemer, geneesheer.

Adres: Westerdokstraat 22, Amsterdam.

Zoo sterk was het vertrouwen van onzen zieke in het hem voorgespiegelde, dat hij, ofschoon met moeite, de reis aanvaardde. Na het z.g. onderzoek werd hem medegedeeld dat zijne „zenuwen” werden veroorzaakt door „verstopping” in de „bloedvaten” en dat die verstopping moest worden opgeheven; dan zou genezing zoo zeker volgen, dat in 10 zittingen het herstel volkomen zou zijn.

En waarin bestond nu de behandeling? Op welke wijze werden de „verstoppingen” opgeheven? Toen ik een dezer dagen bij mijn patiënt ontboden werd, vond ik rug- en borstkas-oppervlakte als bezaaid met een groot aantal zweeren in bepaalde groepen vereenigd en door vrij hevig ontstoken huidplekken omgeven. Mij bleek duidelijk, dat hier gebruik was gemaakt van het nooit veel aangewende, doch reeds sedert nagenoeg eene halve eeuw geheel niet meer gebezigde werktuigje, door zekeren Baunscheidt indertijd als „levenswekker” in de wereld gebracht. Dit instrumentje, dat uit een bundel naalden bestaat, die door een koperen spiraal met eenig geweld in de huid kan worden gedreven en met of zonder toepassing van een of ander smeersel moest dienen om allerlei kwalen te genezen, was ook nu toegepast, doch, nadat op ontelbare plaatsen eene zeer scherpe stof, vermoedelijk Croton-olie, was gewreven, ontstond een uitgebreide ontstekings-toestand met overvloedige ettervorming.

Wanneer men nu weet, dat de moderne chirurgie geen middel onbeproofd laat, geen methode te moeilijk of te kostbaar vindt om het menschelijk lichaam bij verwonding, abscessen en dergelijke toestanden aan den invloed van onreinheid en infectie te onttrekken en wanneer men in aanmerking neemt in hoe ruime mate hier verwonding, vervuiling en verettering kunstmatig is in het leven geroepen en wordt onderhouden, en, volgens toezegging, langzamerhand tot over het geheele lichaamsoppervlak zal worden uitgebreid, dan behoef het wel geen betoog dat een zoodanig behandelde (lees: mishandelde) in voortdurend gevaar van infectie verkeert, dat dus zijn gezondheid en leven met opzet in de waagschaal wordt gesteld.

Mij is genoemd heer, die à raison van zooveel per keer, op onbevoegde, zij het ook wettelijk gedekte, wijze met het leven van arme lijdens speelt, volkomen onbekend. Alleen wil ik, ter waarschuwing en inlichting, mededeeling doen van een uitreksel uit een brief, door een bij uitstek bevoegde beoordeelaar, ter informatie geschreven:

„Emil Franz Hamecher, geboren te Crefeld 16 Febr. 1846, heeft te Amsterdam gewoond van November 1884 tot Februari 1885. Hij was destijds bierhuishouder. Den 6 Mei jl. kwam hij van New-York weder hierheen. Aanvankelijk had hij

plan weder een bierhuis op te richten, doch schijnt daarvan terug gekomen te zijn en heeft hij zich aan zijn tegenwoordig adres gevestigd, waar spoedig van hem de roep uitging, dat hij specialiteit is in het genezen van oor- en neusziekten. Daar hij natuurlijk niet bevoegd is tot het uitoefenen der geneeskunde, heeft hij dezelfde praktijk te baat genomen als indertijd „Sequah”. In den chirurgijn Breemer, oud bijna 66 jaren, een man die bij zijne collega's zeer ongunstig bekend staat en die indertijd alhier tegenwoordig was bij de zittingen van den z.g. Arabischen oogdokter Golam Kader, schijnt Hamecher den man gevonden te hebben, die met zijne kwaliteit de z.g. geneeskundige zittingen dekt. H. doet het echter voorkomen als zou hij slechts de bediende van Breemer zijn.

Wat er echter van de zaak zij, dit is zeker, dat het geen aanbeveling verdient, zich onder behandeling van personen te stellen, waarvan de een bierhuishouder alias doctor en de andere een uit den tijd, zonder praktijk zijnde chirurgijn van bekende beruchtheid is, van wie het overigens met bijna voldoende zekerheid kan worden aangewezen, dat zij in de lichtgeloovigheid van enkele personen een bestaan trachten te vinden.”

Tot zoover de briefschrijver!

Commentaar overbodig!

L. 24 Oct. '95.

Dr. Kg.

Reeds in den Ien jaargang van ons Maandblad, in het nummer van December 1881, is chirurgijn BREEMER in zijn ware gedaante tentoongesteld.

Redactie.

Gevaarlijke toiletartikelen.

In ons vorig no. namen wij een waarschuwing op van de heeren Dr. VAN HAMEL ROOS en HARMENS tegen „Dr. Stein's Sproetenwater”, een vloeistof, die het zoo gevaarlijke *sublimaat* bevatte. Naar aanleiding van die waarschuwing — ook in andere bladen geplaatst — bevat het *Nieuws van den Dag* van 7 October het volgend ingezonden stuk :

„In het *Nieuws van den Dag* do. 24 Sept. 1e Blad Bladzijde 3 komt onder bovenstaand opschrift onder „Ingezonden stukken” een artikel voor tegen *Dr. Stein's Sproetenwater*.

Ofschoon het niet op onzen weg ligt in een nadere beschouwing omtrent den inhoud van het geplaatste artikel te treden, dit veelmeer aan Dr. Stein moeten overlaten, zoo zien wij ons, daar de laatste gestorven is, genoodzaakt even op de aangelegenheid nader terug te komen.

Heeft Dr. Van Hamel Roos *de chemicus*, toen hij zijn artikel schreef, er wel aan gedacht, dat de autoriteit van Dr. Stein, *de Weener medicus* (ook buiten de grenzen van zijn land genoegzaam als specialiteit bekend), die een recept tegen sproeten schreef, zeker zoo hoog stond, dat dit recept de beoordeeling van alle deskundigen met de beste resultaten zou kunnen doorstaan?

En waarom koopt Dr. v. H. R. juist een flacon van het door ons in den handel gebrachte Dr. Stein's Sproetenwater uit den Kleinhandel en onderzoekt die? Waarom koopt hij ook geene flacons haarwater en haarverf als daar zijn aqua orientalis en anderen die alle min of meer *giftige lood- of kwikpreparaten* bevatten en dat zelfs de Franche zomersproetenzalf, die hier te lande overal in flacons in vasten vorm verkocht wordt, eveneens de *giftige zoutzuurverbinding van kwikzilver* bevat.

Zal Dr. v. H. R. ook tegen die vergiftige artikelen, die eerder tot toiletartikelen behooren dan Dr. Stein's Sproetenwater, waarschuwen?

En wanneer komen deze waarschuwingen? Het Sproetenwater van Dr. Stein bestaat uit reine stoffen, en niet alleen Dr. Stein, doch tal van buitenlandse Medicinæ doctoren en ook Nederlandsche artsen van naam bevestigen, in tegenstelling met Dr. v. Hamel Roos, *de onschadelijkheid bij uitwendig gebruik op de huid*.

Buitendien staat op alle flacons:

voor uitwendig gebruik.

en zal het toch niemand invallen Sproetenwater in te nemen — in dat geval moesten alle uitwendige geneesmiddelen, door med. doctoren voorgeschreven, uit de ziekenkamer geweerd worden, terwijl eene duidelijke gebruiksaanwijzing op de flacon aangebracht is.

Verder zij Dr. v. Hamel Roos opgemerkt, dat bij de bereiding van het Sproetenwater volledig nauwkeurig het geneeskundig recept van Dr. Stein wordt gevolgd, zoodat zijne bewering, dat zonder medisch voorschrift dergelijke toiletartikelen niet mogen worden verkocht, *voor dit speciale geval* ten eenen male ongegrond is.

Hoogachtend,

VAN STRIJEN & Co.”

De heeren VAN HAMEL ROOS en HARMENS zullen zeker met een antwoord op dit stuk niet verlegen zijn; wij laten dit gaarne aan hen over. Van ons standpunt wenschen wij er even op te wijzen dat men zich dōor het bovenstaande niet moet laten overtuigen, dat het sproetenwater, waarvan in de bijgevoegde circulaire wordt gezegd dat het *geen schadelijke bestanddeelen bevat* (en het bevat n.b. het zoo zeer vergiftige kwikchloried of sublimaat!), voor *uitwendig gebruik* geheel onschadelijk is. Het tegendeel is waar. Een langdurig uitwendig gebruik van een dergelijke oplossing is niet zonder gevaar. Daarbij komt nog dat de noodlottige gevolgen niet te overzien zijn, wanneer men een dergelijke *zeer vergiftige* stof maar aan iedereen vrij in handen geeft.

Kwikchloried mag door anderen dan daartoe bevoegden — ook in oplossing — niet beneden de 50 gram worden verkocht. Dit voor wien het aangaat!

De middelen van het Sanjana-Instituut.

(Zie ons vorig nummer).

Den deskundigen lezer zal zeker de onderstaande mededeeling belang inboezemen.

Ons lid, de heer WINNE, Apotheker te *Middelburg*, heeft de middelen onderzocht en bevonden, dat de

Sanjana Syrup is: een zoete wijnsoort, hoogstwaarschijnlijk Tokayer, waarmede ze in physische eigenschappen het meest overeenkomt.

De flesch bevatte 200 gram, soort. gew. 1.054, alcohol 12 vol. %, extract 17.7%, veel glycerine; geen andere bestanddeelen zijn er in aangetroffen.

De *Essentia Composita* is een paarsch-roode vloeistof van 197 gram, S. g. 1.009, alcohol 18%, dus een slappe tinctuur, waarin zijn geconstateerd de bestanddeelen van *Conium* (coniine) en van *casarilla*.

De geurige reuk van het praeparaat is misschien afkomstig van een derde bestanddeel, waarvan de identiteit niet kon worden vastgesteld.

Geen andere werkzame stoffen konden worden aangetoond.

Ziedaar nu de onfeilbare middelen tegen tering!

Trouwens, zooals wij schreven, de soort van geneesmiddelen doet er weinig aan toe; uit ons vorig artikel bleek dat, onverschillig waaruit de z.g. geneesmiddelen bestonden, het *Sanjana-instituut* met het volste recht aanspraak kan maken op den titel van *kwakzalvers-instituut*.

Men wachte zich voor leed en schade.

Onder dezen titel lezen wij in het *Bijblad v. h. Geill. Volksblad voor Nederland* het volgende:

„Het Augustus-nummer van het *Muandblad tegen de Kwakzalverij* behelst een uitgebreid artikel tegen den zich noemenden DR. WINDELINX van Brussel, die beweert zonder pijn of operatie kanker te kunnen genezen. Het artikel is te uitvoerig om hier te worden opgenomen, maar wij wenschen onze lezers ernstig voor dezen heer, die nog wel door twee geneesheeren wordt geholpen, te waarschuwen. Ook in onze eigen omgeving kennen we iemand, wie de kennismaking met dien Brusselaar wel veel geld heeft gekost, en die daarbij onuitsprekelijke smarten heeft geleden, doch steeds erger werd. Eindelijk verliet zij Brussel, kwam nog juist bijtijds onder behandeling van een kundig arts, die het gezwel — dat geen kanker was — met uitstekend gevolg heeft behandeld, zoodat zij thans geheel hersteld is. Maar zoo gelukkig zijn niet allen. Wij kenden ook eene, die er te Brussel het leven bij inschoot!”

De Redactie van het *Geill. Volksblad* zou ons zeer verplichten door ons eenige bijzonderheden mede te deelen omtrent de feiten die zij vermeldt. *Red.*

Rechtszaken.

Voor het kantongerecht No. 2 te Rotterdam stonden deze maand terecht:

10. Wouter v. W. en 20. Maaik van W., beiden zonder beroep en wonende te Rotterdam, Korte Brandstraat. De aanklacht luidt: dat zij gedurende de laatste dagen van de maand December 1894 of in de eerste dagen van de maand Januari 1895 te Rotterdam in pand no. 111 aan de Hugo de Grootstraat, terwijl zij geen van beiden waren toegelaten tot de uitoefening der geneeskunst, waartoe de wet eene toelating vordert, te zamen en in vereeniging genees- of neekundigen raad of bijstand als bedrijf buiten noodzaak hebben verleend aan de vrouw van A. v. d. Boogaerd te 's Gravenhage en wel de eerste bekl. door 2e bekl. in magnetischen slaap te brengen, haar een vlok haar van de genoemde vrouw in de hand te geven, op te schrijven de geneesmiddelen (die zij) 2e bekl. alsdan voorzegt en daarvan mondeling of schriftelijke mededeeling te doen aan genoemden v. d. B., en de 2e bekl. door zich door den eerste bekl. in magnetischen slaap te laten brengen, alsdan een relas van den ziekte-toestand van de vrouw van gen. v. d. B. te geven en de geneesmiddelen voor te schrijven, voor welke behandeling zij herhaaldelijk f 2 in betaling gevraagd en ontvangen hebben.

Voor beklagden treedt als raadsman op mr. Jos v. Raalte, advocaat te Rotterdam.

Door den griffier wordt voorlezing gedaan van een proces-verbaal van den inspecteur Van Pol te 's Gravenhage, en een schrijven van den hoofdcommissaris van politie te Rotterdam, — van een proces-verbaal van den onder-inspecteur van politie Vries te Rotterdam, en van een 11-tal brieven van den eersten beklagde, gericht aan den gen. v. d. Bogaerd, welke brieven inhielden rapport over het onderzoek van den lichamelijken toestand van get.'s vrouw, staande onder elk der brieven het bedrag, zijnde f 2 voor consult, en een bedrag voor middelen, en welk bedrag dan telkens door gen. v. d. B. aan den 1sten beklagde werd overgemaakt.

Alsnu wordt overgegaan tot het hooren van den gen. v. d. B. Getuige verklaart, dat zijne vrouw lijdende en door verschillende doctoren behandeld was, en niet vooruitging; dat hij toen den raad heeft gekregen van zijn huisbaas om eens den 1en bekl. te consulteeren, en hij toen aan 1sten bekl. heeft geschreven een brief waarin hij mededeelde, dat zijne vrouw lijdende was o. m. aan huikpijn en dat hij hem zou komen consulteeren; dat hij op den in het proces-verbaal vermelden tijd zich naar den 1en bekl. heeft begeven en ook daar heeft aangetroffen de 2e bekl.; dat hij in het bezit was van een haarvlok zijner vrouw en toen den 1en bekl. de 2e in slaap heeft gemaakt en zij omtrent zijne vrouw nogal juist heeft verklaard, en hem toen door den 1en bekl. werd gezegd, telkens een haarvlok te zenden, en 1e bekl. na elk onderzoek omtrent den toestand zijner vrouw zou rapporteeren; dat hij de voorgelezen brieven erkent; dat hij tevens mededeelt nooit patiënten bij de beklagden te hebben aangetroffen.

Het O. M., alsnu het woord nemende, licht zijn requisitoir toe, en meent dat volkomen is bewezen, dat bekl., zonder daartoe toegelaten te zijn, de geneeskunst hebben uitgeoefend, requireerde veroordeeling van elk der beklagden in eene geldboete van f 100 of 20 dagen hechtenis.

Daarna kwam de verdediger van beide beklagden aan het woord. Pl. betoogde, dat hier van uitoefenen van de geneeskunst geen sprake was; dat het hier meer gold het verlenen van hulp, en volstrekt niet is bewezen dat beklagden hun bedrijf daarvan maakten; dat de voortgezette behandeling van een persoon niet in zich sluit het maken van bedrijf; dat hij ten aanzien van de tweede bekl. nog opmerkt, dat zij niet den patiënt heeft ingelicht, doch de eerste beklagde; op die gronden vroeg pl. vrijspraak.

De kantonrechter sluit het onderzoek en bepaalde de uitspraak op 8 dagen later.

Beklagden werden toen veroordeeld elk tot een boete van f 50, subs. 10 dagen hechtenis, wegens het samen in vereeniging, niet toegelaten tot de uitoefening van een beroep, waartoe de wet eene toelating vordert, uitoefenen van dat beroep buiten noodzaak.

(N. Rott. Ct.)

Loodvergiftiging. Voor den Hoogen Raad werd in 't begin dezer maand behandeld het cassatieberoep van eene vrouw te Amsterdam, tot f 300 boete veroordeeld wegens het onbevoegd en buiten noodzaak uitoefenen van de geneeskunde door het verstrekken van geneeskundigen raad en het verkoopen van geneesmiddelen, welke loodwit bevatten en door het gebruik waarvan zich verschijnselen van ernstige longvergiftiging openbaarden¹⁾. Voor de requirante trad op mr. J.

P. A. N. Caroli uit Amsterdam, die aanvoerde dat in het veroordeelend vonnis niet is gemotiveerd, dat de uitoefening der geneeskunde buiten noodzaak geschiedde.

Het O. M. concludeerde tot verwerping van het cassatieberoep. Uitspraak 11 Nov. (N. Rott. Ct.)

Een „wonderdokteres“, de 61-jarige Sjoerdje Ankes Veenstra, weduwe v. d. Veen te Blesdijke, had zich dezer dagen voor het kantongerecht te Heerenveen te verantwoorden wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde als bedrijf.

Sjoerdje heeft, zoo beweert zij, haar opleiding genoten bij een professor te Zwartveen, bij Drachten, en haar bul uit de handen van niemand minder dan wijlen koning Willem I ontvangen. Het gewichtige document is echter zoek geraakt; trouwens zij heeft het ook niet noodig, want men kan toch niet van haar vergen, dat zij bij elke opvolgende regeering opnieuw aanklopt. Met wetten heeft zij niets te maken; die mogen niet gewijzigd worden. Wel is zij eens veroordeeld door den kantonrechter te Steenwijk wegens onbevoegd uitoefenen der geneeskunde, maar zij heeft toen geen straf ontvangen, alleen, . . . boete.

Deze „dokteres“ verheugt zich in een grooten roep van bekwaamheid. Volgens haar bewering geneest zij de patiënten bij massa's, hoewel niemand die genezenen bij name kent.

Een welgestelde boerendochter uit Elsloo (Ooststellingwerf) gevoelde zich na haar bevalling in Mei of Juni onwel, en ofschoon in de onmiddellijke nabijheid deskundige hulp was te verkrijgen, werd op aanraden van derden de toevlucht tot Sjoerdje genomen. Deze zag bij den eersten oogopslag waaraan haar patiënte leed: „zenuwen en pijn in den rug en de maag,“ was de uitspraak. Een aftreksel van kruiden voor inwendig gebruik en een erg stinkend smeersel voor uitwendig gebruik zouden in vier dagen radicale genezing brengen. Hoewel geen baat werd gevonden, werd nog een tweede bezending medicijnen gehaald en verbruikt, met hetzelfde resultaat. De belooning, de eerste maal een gulden, daalde de tweede maal tot de helft.

De marechaussée te Oosterwolde stelde een onderzoek in, waarvan gerechtelijke vervolging een gevolg was.

De ambtenaar van het O. M., mr. H. C. van Kleffens, herinnerde er bij 't nemen van zijn requisitoir aan, dat Sjoerdje binnen korten tijd de tweede is die zich voor dit kantongerecht, wegens onbevoegde uitoefening der geneeskunde, te verantwoorden heeft en vorderde bekl.'s schuldigverklaring aan het te laste gelegde en veroordeeling tot f 100 boete, subs. 30 dagen hechtenis.

De kantonrechter veroordeelde haar tot f 30 boete, subs. 6 dagen hechtenis. (N. Rott. Ct.)

Correspondentie.

Als nieuwe leden zijn togetreden de heeren:

J. J. Klein, arts te Huizen.

Dr. J. Salomonson te Dordrecht.

J. J. K. v. V. te A. Dank voor de toezending van Heath's Remedy. Het wordt in het volgend no. behandeld.

R. P. M. te D. De zalf zal worden onderzocht. Kunt gij ons ook nog nadere bijzonderheden daaromtrent mededeelen?

J. C. H. S. te A. In het volgend nummer.

H. v. G. Jr. te L. Uw brief ontvangen; met den inhoud kunnen wij ons best vereenigen.

A. S. te A. Kunt ge ons ook iets zekers mededeelen over de veroordeeling wegens het namaken van Odol? In de dagbladen hebben wij er nog niets van aangetroffen.

L. H. te 's H. De door u bedoelde *Nährsals-producten* zijn in ons Maandblad niet behandeld. Zij worden, voor zoover wij weten, niet als geneesmiddelen, meer als surrogaten voor voedingsmiddelen aanbevolen, en onze beperkte ruimte laat niet toe ons tot iets anders dan geneesmiddelen en geneesmethoden te bepalen.

Een enkele maal moeten wij een uitzondering maken voor *schadelijke toilet-artikelen*, voor zoover die op kwakzalverachtige wijze worden aanbevolen, maar, tot ons leedwezen, kunnen wij niet verder gaan. Er was anders zeker op het gebied van de talrijke diätetische middelen nog al iets te doen.

Enkele bijzondere gevallen uitgezonderd, beantwoorden wij de tot ons gerichte vragen *alleen* in het Maandblad.

J. M. N. te A. Het nummer betreffende de advertentie van het middel tegen *zenuwziekten en beroerte* is zeker reeds in uw bezit. Zie ook de „Herhaalde Waarschuwing“ in dit no.

Dr. Q. te R. Ofschoon ook wij van meening zijn dat in het ons toegezonden boek en de daarin behandelde geneesmethode kwakzalverij in 't spel is, oordeelen wij het toch raadzaam de zaak niet in het Maandblad te behandelen — althans voorloopig niet, zoolang hier te lande de zaak niet met ophef wordt aangekondigd, en wel om de volgende redenen:

1e. Misschien — onze indruk is anders — is de man te goeder trouw, want hij laat veel aan den behandelenden geneesheer over.

2e. Hij poseert zijne middelen niet als kwakzalversmiddelen in den zin zooals wij die gewoonlijk bestrijden, b.v. als onfeilbaar en nog wat.

3e. Hij adverteert niet (voor zoover wij weten) in onze bladen.

I. J. A. v. P. te H. *Eureka* bevat, voor zoover wij konden nagaan, geen schadelijke bestanddeelen; 't is een aftreksel van een of ander bitter plantendeel in azijn. Voor het doel waartegen het wordt aanbevolen helpt het, als al die middeletjes, niets.

B. J. R. Jr. te A. Wij zullen u de verlangde Maandbladen toezenden.

Dr. G. W. B. te S. Dank voor de toezending; in het volgend no. komen wij weer eens op *Fellow's Siroop Hypophosphites* terug; er was nu geen plaats voor.

J. C. C. v. W. te A. De samenstelling van de *Liseronine Davysonn* is ons niet bekend en, voor zoover wij weten, wordt dat goedje hier te lande nog niet gebruikt. Vermoedelijk bevat het de bestanddeelen van de een of ander soort van *Convolvulus*, waarvan de Fransche naam *Liseronis* is.

Dr. K. te L. Dank voor uw artikel; het ware te wenschen dat vele geneesheeren zich de moeite wilden getroosten ons hun ervaring op ons gebied mede te deelen. Juist het aantoonen van feiten is een deugdelijk wapen in onzen strijd.

Dr. H. B. te A. Het komt ons ook raadzaam voor de zaak-*De Alimonda* thans te laten rusten.

J. A. te ? Het is ons, bij onderzoek, gebleken, dat ons blad niet de plaats is ter bespreking van het middel, waartrent door U inlichtingen zijn gevraagd.

Herhaalde waarschuwingen.

Middel tegen beroerte van Roman Weissmann.

Dit is een vocht, waarvan men 20 of 30 druppels in een liter water moet doen, en waarmede men zich dagelijks moet wasschen. Het heet een onfeilbaar voorbehoedmiddel tegen alle zenuwkwalen, vooral tegen beroerte.

Eenvoudiger kan het zeker niet, en wij hooren enkele onzer lezers of lezeressen reeds uitroepen, dat zij dit dan toch wel eens zouden willen beproeven.

Nu, dit kan geschieden, maar het is daarvoor niet noodig zich een fleschje uit Brussel te laten toezenden. Men geraakt dan in handen van een kwakzalver en wie weet met hoeveel verlies men weer uit zijn klauwen komt. Om te beginnen moet men dan *drie gulden* voor het kleine fleschje offeren, terwijl men voor 60 of 70 cent hetzelfde kan krijgen.

Het met zooveel bluf aangekondigde *Schlagwasser* of *Beroertewater* van ROMAN WEISSMANN is namelijk, blijkens een herhaald onderzoek in Duitschland ingesteld, in hoofdzaak *Tinctuur van Arnica*, gekleurd met een aftreksel van ratanhiabast of kino, een tinctuur die in geen enkele Nederlandsche apotheek ontbreekt en die men waarlijk niet voor een 4 of 5 maal te hoogen prijs, op een blufferige advertentie, uit het buitenland behoeft te ontbieden.

Doch hetzij het hier voor weinig of in Brussel voor veel geld wordt aangeschaft, in geen van beide gevallen zal men er de uitwerking van bespeuren, die in de advertentie of in het boekje er aan wordt toegekend. Arnica-tinctuur, in het waschwater gedaan, is zowat hetzelfde alsof men er een scheutje brandewijn bij had gevoegd, meer niet.

In één opzicht is echter, wat in het boekje gezegd wordt, volkomen waar. Wie trouw de druppeltjes van ROMAN WEISSMANN in zijn waschwater doet, loopt inderdaad zeer veel kans nooit een beroerte te krijgen; van de 1000 personen die dat middel gebruiken, zal misschien nauwelijks één enkele door een beroerte getroffen worden.

„Dus dan toch voor alle zekerheid het middel gaan gebruiken?“ zoo hooren wij vragen . . . . .

Neen, waarde lezer, want beroerte is een gelukkig zeldzaam voorkomend ongeval en als gij het middel niet gaat gebruiken, loopt gij even weinig kans door een beroerte te worden getroffen; van alle menschen is er namelijk hoogstens 1 op de 1000 dien dit overkomt. Het middel van ROMAN WEISSMANN kan daaraan niets toe- of afdoen.

ROMAN WEISSMANN is in Juli 1888 aan een *beroerte* gestorven.

Ongetwijfeld door onze gedurige waarschuwingen en door die van anderen, kwam de naam van R. WEISSMANN in kwaden reuk, zoodat de tegenwoordige fabrikant van het beroertewater het adverteeren, *onder den bekende naam* nalaat.

Er is nu iets anders op gevonden.

Reeds enigen tijd geleden wordt de aandacht van het lezend publiek getrokken door een groote advertentie met het volgend opschrift:

„Waarom word ik van mijn zenuwlijden niet genezen? „Omdat Gij tot heden het rechte pad ter genezing „niet leerdet kennen“.

In die advertentie, overvloeiende van onzin, wordt ten slotte den zenuwlijders de raad gegeven een geschriftje over *zenuwziekten en beroerte* aan te vragen, dat gratis en franco wordt aangeboden,

En wat krijgt men op zijn aanvraag?

Het bekende, reeds veel besproken boekje, dienende tot aanbeveling van het *beroertewater van Roman Weissmann*.

Een boekje, bevattende, behalve een onzinnige beschrijving van zenuwziekten en beroerte, niets anders dan attesten over de eenig goede werking van het beroertewater.

Een boekje echter, dat in handen van onontwikkelden en van personen die slecht lezen, *hoogst gevaarlijk is*. Men zij ernstig daartegen gewaarschuwd.

¹⁾ Zie onze nummers van Maart en Juni 1895.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenscht te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. H. Burger, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 839.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Hoofdartikel: Het instituut Drouet.

Berichten: Vergadering van de afd. Utrecht. — Fabrieksmerken van Boom. — Publicatie van den Gezondheidsraad te Karlsruhe: Over de apparaten van Biermans en de „Nervenschoner“ van Robert Oswald. — Loodvergiftiging; verwerping van het cassatie-beroep. — Een magnetiseur veroordeeld te Rotterdam. — Vrijpraak van onbevoegde uitoefening der verloskunde. — Arthur Spranger weer aan 't werk. — Verbetering.

Grootere artikelen: Pastilles Poncelet. — Waarschuwing tegen Hamecher en Bremer. — Heildrank. — Een schandelijk bedrog met een middel tegen zeeziekte. — Uit de vergaderingen van de Geneesk. raden. — Vooruitgang in de Reclame.

Ingezonden: Over de toestellen van Giese.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: Spranger's maagdropfels. — Het Volta-kruis.

Zij, die met het nieuwe Vereenigingsjaar lid der Vereeniging wenschen te worden, of zich op het Maandblad willen abonneren, gelieven zich reeds thans aan te melden bij den Secretaris-Penningmeester te Amsterdam. Hun zal alsdan dit Nummer gratis worden toegezonden.

De voorwaarden van het lidmaatschap en het abonnement staan aan het hoofd van het Maandblad vermeld.

Het Instituut Drouet.

Men kon in de laatste weken bijna geen courant in handen nemen of men werd getroffen door een groote annonce, meestal op een in 't oog loopende wijze geplaatst, van het *Instituut Drouet te Brussel*. Die annonce luidde aldus:

„HET INSTITUUT DROUET TE BRUSSEL.

DE DOOFHEID.

De *neus- en keelaandoeningen,*

DE TERING.

De *borst- en luchtpijplekten.*

Indien, door hunne zedelijke vertroosting, de wijsgeeren in een zekere mate de kwalen der menschheid verzachten, de geleerden, de geneesheeren, door hunne ontdekkingen en hunne werken zich beijveren om ze te bestrijden en dikwijls slagen ze te overwinnen.

Het is aldus na het prachtig geneeskundig h6tel van het Instituut Drouet, 147, rue du Tr6ne bezocht te hebben, dat de ziel vol is van diepe aandoening en zij, die deze regels zullen lezen, zullen eene zeer groote vertroosting ondervinden door de geneezing te vernemen van deze jammerlijke infirmit6it, die zich doofheid noemt en van nu af de kompleete herstelling van hen, jonge meisjes of jonge lieden, die aan de borst lijden.

De therapeutische inrichting van Brussel is in alle opzichten gelijk aan die van Parijs, welke iederen dag aan

onze bureu de voortreffelijkste diensten bewijst. Onder rijke hangfels, in een groot vertrek in de onderste verdieping — zaal der eigenhandige geschriften der genezen zieken — bevinden zich op de muren en bij duizenden de getuigenschriften van hen die het gehoor herkregen hebben, van zieken sedert jaren lijdende aan chronische keel- of neusaandoeningen, enfin van teringlijders die aan de nieuwe geneeskundige methode een kompleete en ongehoopte geneezing verschuldigd zijn.

Opdat het publiek zich een denkbeeld make van de weldaden die de zieken verkrijgen, zou het voldoende zijn, (hetgeen weldra zal gebeuren) eenige der bedankbrieven hier te vermelden, welke somtijds in hunnen eenvoud zoo welsprekend zijn, die thans op harmonische wijze de muren der zaal van de eigenhandige geschriften bekleeden. Maar deze, vanaf heden geopend zijnde, is iederen dag van 10 uur 's morgens tot 4 uur 's middags voor een ieder zichtbaar, en het is verkiesbaar aan de lezers eene aangename verrassing te bewaren, 't zij zij zich naar het h6tel der rue du Tr6ne, 147, te Brussel begeven, 't zij dat zij per brief of per briefkaart een exemplaar vragen van het „*Journal de la Surdit6*“, der keel- en neuziekten of een exemplaar van het „*Journal de la Phthisiologie*“, dat het Instituut Drouet met plezier aan hun adres gratis zal zenden. Deze geneeskundige organen, die op grootmeesterlijke wijze, elk wat hen betreft, de technische kwestie behandelen, publiceeren bovendien een ontelbaar aantal geneezingen, waargenomen bij personen van alle leeftijden en van alle condities.

En de ontferden der natuur, door hun lijden en ook door het fortuin — enfin de armen — zijn geenzins vergeten, want het Instituut Drouet geeft aan allen, per correspondentie, eene volkomene gratis consultatie door middel van eene verzameling van evenzoo bekwame als kompleete vragen, aldus aan de zieken vermijdende en de bezwaarlijke reizen en de kostende verplaatsingen.

Dit is wel een der grootste weldadigheidswerken dezer eeuw, die voor ingewijden niet alleen de meeste der geleerden rekent, maar ook het groot aantal van hen die doof geweest zijn of die geleden hebben en die, zonder niet eene smart ondervonden te hebben, zonder de geringste operatie ondergaan te hebben, aan deze uitmuntende methode de geneezing, het einde hunner kwalen, de gezondheid, het leven verschuldigd zijn.”

Deze onzin, de ervaring leert het, zal niet nalaten bij het groote publiek ingang te vinden en 't is daarom dat wij ons haasten nogmaals een artikel te wijden aan het Instituut Drouet, ofschoon het reeds meermalen in ons blad is besproken.

Tot voor korten tijd kenden wij dit z.g. „Instituut“ niet anders dan als eene inrichting, te Parijs gevestigd, die geneezing van doofheid beloofde. Het instituut consulteerde met de lijders „per brief“ (op zich zelf reeds een groote kwakzalverij, wat wij herhaaldelijk hebben aangetoond) en gaf iederen hoop op volkomen beterschap, mits men slechts van zijne middelen gebruik maakte. Uitvoerig hebben wij dit alles beschreven in het Maandblad van Maart 1891; wij bepalen ons thans slechts tot de vermelding, dat de middelen, die tot onfeilbare geneezing moeten leiden, bestaan uit: 1e. *Papier Anticatarrhal* om achter het oor te leggen, 2e. het oplossend Elixer van Docter Livingstone

om in te nemen en 3e. de verstopping wegnemende snuif om op te snuiven. Duur worden deze middelen betaald; helpen, op den duur, zullen zij echter niet; ja zelfs zijn ze in staat de kwaal te verergeren.

Het instituut geeft een reclame-courant het *Journal de la Surdit6* uit (zie ook de hierboven opgenomen annonce) en wie daarvan meer wil weten, leze de *Amsterdamsche Courant* van 19 Maart of ons Maandblad van April 1895. Een korte aanhaling uit het daarin opgenomen artikel moge hier een plaats vinden:

„Het *Journal de la Surdit6* verschijnt in drie uitgaven, een hoofdblad, een geillustreerd supplement en een blad, getiteld: „à travers les gu6risons“, dit is een lijst van dankbetuigingen en berichten van geneezingen.

Slaan wij een blik in no. 70, van 15 Januari ll. Het eerste artikel in dit nummer is gewijd aan de gedachtenis van den oprichter, Dr. Drouet, dien menschlievenden man, die „het waarlijk doeltreffende geneesmiddel ontdekte voor alle gevallen van doofheid en ooraandoeningen“, waardoor alle gehoortoestellen en operaties „voor altijd“ overbodig werden. Van toen af nam Drouet een eerste plaats in onder de groote mannen onzer eeuw; zoo leest men althans.

Wat dom, niet waar, van alle professoren en oorzaken, om niet bij dien grooten man ter schole te gaan! Zij verbeelden zich nog altijd, dat ieder geval van doofheid zijn eigen oorzaak heeft, en naar gelang daarvan behandeld moet worden. Hier heeft slechts een prop uit den gehoorgang verwijderd te worden, daar moet het trommelvlies zich vrijer kunnen bewegen, ginds moet een luchtstroom het gehoortoestel reinigen, elders weder een belangrijke operatie niet alleen het gehoor, maar ook het leven, dat in zulke gevallen in gevaar kan zijn, redden. En in nog andere gevallen, helaas, staat de kunst machteloos en ziet men den lijder langzaam maar zeker volkomen afgezonderd worden van zijn sprekende medemenschen.

De groote Drouet intusschen bracht het nog verder: alle aandoeningen van keel en neus kunnen genezen worden door zijn ontdekkingen, maar... „de dood, helaas, moest den meester ontrukken aan zijn geliefde studi6n, en hem ontrooven aan de gehechtheid zijner leerlingen“.

Maar die heeren zaten niet stil. Zij hebben het z66ver gebracht, dat zij ook provinciale zieken kunnen behandelen, zonder hen te zien. Ja, zelfs buitenlanders kunnen van hun weldaden genieten — zelfs de Prussien is niet uitgesloten. En hoe?

Het kost zelfs niets. Zij zenden op verzoek een vragenlijst, die de lijder heeft in te vullen. Deze wordt naar Parijs teruggezonden met het volgende adres: Monsieur Derry (t heeft er ook veel van weg), Directeur de l'Institut Drouet, 112 Boul. Rochechouart, Paris. Dan krijgt de patiënt nogmaals gratis terug een bericht met den naam van zijn ongesteldheid, en het geneeskundig advies, bestaande in de aanwending van eenige geneesmiddelen, die slechts bij het Instituut Drouet te verkrijgen zijn en met grof geld moeten betaald worden.

Nu volgen een reeks van artikelen, die op zoo genaamd wetenschappelijke wijze een aantal onderwerpen op het gebied van oor-, neus-, en keelziekten behandelen. Zij zijn er op aangelegd om ook dengeen, die nagenoeg niets mankeert, opmerkzaam te maken op kleine afwijkingen, pijnlijkheden, roodheden enz. waarop hij tot nu toe nooit heeft acht geslagen, en hem bevreest te maken voor al de ernstige of langdurige kwalen, waarvan de kleinigheden het begin heeten te zijn.

Dan komt een zeer menschlievend artikel, waarin men gewaarschuwd wordt tegen kwakzalverij op dit gebied! Na eerst den grooten Drouet geprezen te hebben, die slechts uit liefde tot de menscheid gewerkt heeft, gaat het verder:

„Maar, zoo het ongeluk van anderen uitverkoren zielen vervult, is het dikwijls ook het voorwerp van winstbejag van verdorven personen, die zonder gemoedsbezwaar, terwijl zij den zieken het vooruitzicht openen op een genezing, die zij niet kunnen teweegbrengen, zich aan hun schreden hechten, en hen niet loslaten, voordat hun hebzucht verzadigd is.”

Daarom worden de zieken uitgenoodigd, slechts gebruik te maken van de geneesmiddelen voorgeschreven door het instituut Drouet, om namaak te voorkomen enz.

Men ziet het als altijd: geen grooter psychologen dan de oplichters.”

Na al het bovenaangehaalde is het niet twijfelachtig dat het Instituut Drouet een kwakzalversinstituut fin de siècle is. Toch is het vermoeden niet ongegrond, dat de zaak, niettegenstaande zij op grooten voet wordt gedreven, niet datgene heeft opgeleverd wat er van verwacht werd. Dit vermoeden berust op de annonce, die wij hierboven afdrukten. De dooven alleen, anders zulke goede sjetten om te exploiteeren, hebben zeker niet genoeg geld in 't laadje gebracht; er moest naar andere slachtoffers worden omgezien. Vooruit maar! De ongelukkige teringlijders moesten weer eens dienst doen, de „teringlijders, die aan de nieuwe geneeskundige methode” (zoo staat er in de advertentie) een compleete en ongehoopte genezing verschuldigd zijn.” Fluks een nieuw journaal, het Journal de la Phtisiologie, in elkaar gezet, een filiaal van het instituut opgericht te Brussel en nu maar aan de reclame!

Weer consultatie per brief, voorspiegeling van geheele genezing, tentoonstelling van attesten van dankbare patiënten en aanbieding van gratis-consult; precies als toen het Instituut Drouet te Parijs alleen dooven behandelde. Van 't geen er na de consultatie volgt, van de dure middelen, die na het consult moeten worden aangeschaft, liefst geen woord.

De tijd ontbrak om ons het Journal de la Phtisiologie aan te schaffen en ons op de hoogte te stellen van de behandeling, waaraan het instituut de teringlijders blootstelt, vóór dat dit nummer van het Maandblad verscheen. Misschien zullen wij later polshoogte nemen.

Maar misschien ook niet. Het is ons tamelijk onverschillig wat het „Journal” schrijft, de wijze van behandeling boezemt ons weinig belangstelling in en het geld tot aanschaffen van de middelen kan beter worden besteed. Want, wat wij tot nu toe van het Instituut Drouet zijn te weten gekomen, geeft ons de vrijheid alles te wantrouwen wat van dit instituut uitgaat, met kracht tegen deze inrichting te waarschuwen en onze lezers op het hart te drukken zich niet te laten vangen door de bluffige advertenties, die thans de Nederlandsche bladen ontsieren.

BERICHTEN.

Vergadering van de afdeling Utrecht van de Vereeniging tegen kwakzalverij.

De voorzitter, de heer Dr. L. J. v. d. Harst, opende de vergadering met zijn leedwezen uit te spreken over de slechte opkomst der leden.

Na lezing en goedkeuring der notulen, deed de penningmeester, de heer J. C. Th. Marius, rekening en verantwoording.

De ontvangsten hebben bedragen f 68,77, de uitgaven f 12,10, zoodat er een batig saldo is van f 56,67.

De rekening werd in orde bevonden en de penningmeester ontheven van zijn gehouden beheer.

Van den heer H. Vlaanderen Pzn., was bericht ingekomen, dat hij verhinderd was de vergadering bij te wonen. Zijn benoeming als bestuurslid had hij aangenomen.

Tot bestuurslid werd, wegens de periodieke aftreding van den heer C. D. Sax, secretaris, die volgens het reglement niet herkiesbaar was, gekozen de heer M. G. de Bruijn, veearts, die staande de vergadering zijn benoeming aannam.

De voorzitter meende de tolk der vergadering te zijn als hij den aftredenden secretaris hulde bracht voor hetgeen hij voor de Vereeniging en in het bijzonder voor de afdeling had verricht.

Na behandeling van enkele zaken, op de Vereeniging betrekking hebbende, werd de vergadering gesloten. (Dit verslag kon, wegens de late toezending, eerst nu worden opgenomen. Red.)

Fabrieksmerken van A. M. Boom te Arnhem. De bijlage tot de Ned. St. Ct. van 1 Nov. bevat de beschrijving en afbeelding van de handelsmerken van twee soorten van waren, door Boom te Arnhem, vroeger te Meppel, ingezonden. Voor de curiositeit laten wij die beschrijving, zonder de afbeelding, hier volgen:

11239.

Naam van den inzender.

A. M. Boom, te Arnhem.

Soort der waren:

Aftreksel van kinabast. (Kina-koortsdroppels.)

Dagteekening waaronder de inschrijving heeft plaats gehad:

29 October 1895.

Beschrijving:

Het merk stelt voor eenen boom, omgeven door de woorden: Schutzmark, Fabrieksmerk, Trade Mark, Marque Deponé. Vervolgens een rechtopstaande streep en daarnaast tusschen twee liggende stippellijnen de woorden: Kina Koortsdroppels van Apotheker Boom. Onder de benedenste stippellijn staat: Wettig Gedeponéerd.

11240.

Naam van den inzender:

A. M. Boom, te Arnhem.

Soort der waren.

Poeder tegen maagpijn. (Maagpoeder.)

Dagteekening waaronder de inschrijving heeft plaats gehad: 29 October 1895.

Beschrijving:

Het merk stelt voor eenen boom, omgeven door de woorden: Schutzmark, Fabrieksmerk, Trade Mark, Marque Deponé. Vervolgens eene rechtopgaande streep en daarnaast tusschen twee liggende stippellijnen de woorden: Maagpoeder van Apotheker Boom. Onder de benedenste stippellijn staat: Wettig gedeponéerd.

Het mooie woord „Deponé” is geen drukfout onzer zijds; het staat zoo op het fabrieksmerk.

Over het maagpoeder en de koortsdroppels hebben wij het onze reeds gezegd.

De plaatselijke gezondheidsraad te Karlsruhe waarschuwt opnieuw tegen de z.g. elektrische apparaten van Heinr. Th. Biermans te Wiesbaden, die als geneesmiddel tegen tal van kwalen worden aanbevolen. Eenige dier toestellen hebben wij in ons no. van Juni 1894 besproken.

Tevens is de volgende publicatie openbaar gemaakt: „Onder het opschrift „lichte slaap” beveelt een zekere ROBERT OSWALD te Breslau een middel aan tegen nerveuse slapeloosheid.

Dit middel „Nervenschoner” genaamd, bestaat alleen uit 2 gummy propjes, welke in het oor moeten worden gebracht.

De prijs dier propjes, die hoogstens 20 pf. waard zijn, bedraagt 2 Mk. 50 Pf.; met het oog op dezen buitengewoon hoogen prijs waarschuwen wij voor het aankopen van het middel.

Karlsruhe 16 Nov. 1895.”

Loodvergiftiging. Het cassatieberoep van de vrouw te Amsterdam, tot f 300 boete veroordeeld wegens het onbevoegd en buiten noodzaak uitoefenen van de geneeskunde door het verstrekken van geneeskundigen raad en het verkoopen van geneesmiddelen, welke loodwit bevatten en door het gebruik waarvan zich verschijnselen van ernstige loodvergiftiging openbaarden, is door den Hoogen Raad verworpen.

Een magnetiseur veroordeeld. De kantonrechter te Goes veroordeelde W. H. R., magnetiseur te Rotterdam, wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde tot f 20 boete, subsidiair 10 dagen hechtenis. (N. R. Ct.)

Vrijpraak. De kantonrechter te Nijmegen heeft vrouw S. te Hees, tegen wie eene vervolging was ingesteld wegens het onbevoegd uitoefenen der verloskunde, vrijgesproken. (N. R. Ct.)

Arthur Spranger, de man van de maagdruppels, heilzalf en meer dergelijke kwakzalverijen, is hier te lande weer door middel van strooibiljetten aan 't werk. Onder verwijzing naar de rubriek „herhaalde waarschuwingen” wat de druppels betreft, vestigen wij er de aandacht op, dat de heilzalf behandeld is in ons nummer van Juni 1891. Wij waarschuwen met aandrang tegen Spranger's middelen.

Verbetering. In ons vorig nummer is bij de vermelding van de samenstelling van de Sanjana Syrup een fout ingeslopen. Er staat, dat de z.g. syrup veel glycerine bevatte; dit moet zijn glucose.

Pastilles Poncelet.

Men houde het ons ten goude dat, ofschoon er nog zooveel kwakzalversmiddelen op bespreking wachten, wij in dit nummer nogmaals ruimte afstaan voor een middel, dat wij reeds in April van dit jaar uitvoerig in ons blad onder handen hebben genomen. Maar de wijze, waarop tegenwoordig weer reclame wordt gemaakt voor de Pastilles Poncelet, noodzaakt ons een deel van onze vroegere waarschuwing te herhalen.

Een van de thans geplaatste advertenties begint aldus:

„Gij allen die hoest — — let op!!!

In drie dagen gewaarborgde genezing, door proeven gestaaft, van alle Borstziekten, Verkoudheid, Bronchitis, Asthma, Benauwdheid, Hersenverkoudheid en alle Mond- en Keelziekten door de Pastilles EM. PONCELET.

Die Pastille, samengesteld uit Teer, Ipéca, Zoethout, Chlooraat van Potasch, enz., vormt het eenige degelijke geneesmiddel en is gebaseerd op de laatste ontdekkingen der wetenschap, Gouden Medailles en Eere-Diploma's op de Tentoonstellingen te Tunis, Brussel, Ostende, Londen, Boulogne-sur-Mer, enz.; 500.000 personen worden iederen winter genezen, waaronder verschillende, die ongeneeslijk verklaard waren.

Gij, die hoest, die benauwd zijt en die alle geneesmiddelen beproefd hebt zonder verlichting te vinden, probeert de PASTILLE EM. PONCELET, zij zal U in drie dagen genezen. Allen, die ze gebruikt hebben, zullen U verklaren, dat ze wonderbare genezingen teweegbrengt.”

Bij die ééne aanhaling zullen wij 't laten; 't is meer dan genoeg.

Ja, 't is meer dan genoeg om de Pastilles Em. Poncelet te brandmerken als een kwakzalverij; zóó groot is haar optreden, dat zij de producten van Holloway, Brandt, Richter, Guyot en dergelijke naar de kroon steekt.

Wij hebben een verzoek aan onze lezers: Doet u de moeite (onze couranten maken u die moeite al zeer gemakkelijk) en leest eens goed na wat die Fransche kwakzalver in zijn advertenties schrijft ter aanbeveling van zijn fabriekaat. Ziet hoe hij alle bestaande geneesmiddelen afbreekt en met zijn middel onfeilbaar genezing, binnen korten tijd belooft; let er op hoe hij, bij al die reclame, schettert, dat een fatsoenlijk mensch, als 't ware, hooren en zien vergaaf . . . en antwoordt dan op deze vraag: „waarvoor houdt gij die Pastilles Poncelet?”

En wij zijn overtuigd dat, zelfs zonder nader onderzoek, alléén door het lezen der annonces het eenstemmig antwoord zal zijn . . . voor een groote kwakzalverij!

Slechts een Charlatan, een marktschreeuwer kan op dergelijke wijze reclame voor zijn product maken. Uit alles proeft men den typischen kwakzalver, die alleen maar, in plaats van marktplein, trompet en trom, gebruik maakt van de moderne hulpmiddelen, hem zoo welwillend, meestal tegen laag abonneren aangeboden: courant en advertentie.

Laat ons nu die pastilles iets van naderbij beschouwen; zij bestaan volgens opgave in de advertentie uit teer, chloorzure potasch, ipecacuanha en zoethout, terwijl in enkele dier advertenties codeïne in de samenstelling is opgenomen en in andere niet.

Het onderzoek van onze leden, de heeren J. C. v. d. HARST J. Jz. en H. SUTSEMA te Middelburg, heeft inderdaad aangetoond de aanwezigheid van chloorzure potasch en ipecacuanha, terwijl er veel waarschijnlijkheid — doch geen zekerheid — was voor het voorhanden zijn van codeïne.

Wanneer wij deze laatste stof, een sterk vergif, nu zelfs buiten onze beschouwing laten, dan zijn

nog de twee andere stoffen, die trouwers zeer oude, bekende geneesmiddelen zijn, geenszins als zoo onschadelijk te beschouwen, dat het geregeld gebruik daarvan aan iedereen kan worden aanbevolen. En dat nog wel ook aan kinderen!

Integendeel: een geregeld gebruik van *ipecacuanha* — een sterk braakmiddel — kan voor sommige lijders (en juist o. a. voor die lijders aan wie PONCELET hulp belooft), zelfs al is de hoeveelheid zeer gering, *hoogst ernstige gevolgen na zich slepen*, en ook de chloorzure potasch mag slechts met groote voorzichtigheid inwendig worden gebruikt.

Tegenover al deze nadeelen bieden de Pastilles Poncelet geen enkel voordeel. Toegegeven dat de bestanddeelen daarvan enkele malen inderdaad heilzaam kunnen werken bij sommige gevallen van verkoudheid, keelpijn of zoo iets, dan kan men die bestanddeelen, in elke gewenschte hoeveelheid, even goed bij ieder apotheker hier te lande krijgen en zeker niet duurder. Men heeft daarbij de zekerheid dat men juist datgene krijgt wat men verlangt en in zuiveren staat, welke zekerheid niet wordt geboden door den kwakzalver, die zijn product in gesloten doosjes verkoopt, al zijn er ook sommige Nederlandsche apothekers, o. a. de Algemeen depôt-houder HENRI SANDERS, Rokin 2 te Amsterdam, die zich niet schamen als handlangers van den Franschman op te treden.

Ten slotte nog eens de waarschuwing, die eigenlijk op ieder kwakzalversmiddel past. Door het afkeuren van alle andere middelen en het aanbevelen van hun eigen middel trachten de kwakzalvers het lichtgevoelig publiek er toe te brengen, bij elke ongesteldheid, vóór alles, naar hun middel te grijpen. Die toeleg gelukt, helaas! dikwijls. Het middel wordt aangewend, het helpt niet . . . en eerst daarna wordt de geneesheer geroepen. Maar dan is het somwijlen te laat of kost het veel meer moeite dan in 't begin der ongesteldheid, om het kwaad te keer te gaan.

Zoo ergens, dan is dit van toepassing op verkoudheid, longaanandoening, keelontsteking en tal van die kwalen, waartegen juist de *Pastilles Poncelet* als onfeilbaar worden aanprezen.

Waarschuwing tegen dankbetuiging in het Nieuws van den Dag dato 7 Oct. 1895.

Voor ongeveer drie weken werd mijne hulp ingeroepen bij een mijner patiënten, een zenuwlijder van de ergste soort. Eene dankbetuiging in het Nieuws van den Dag van Maandag 7 Oct. 1895, geteekend door J. B. H. van Lierop, en bespreking met andere zenuwlijders brachten hem er toe hulp te zoeken bij E. Hamecher en J. Breemer, in de Westerdokstraat 22 alhier. Als echte zenuwlijder vertelde hij mij huilende dat hij zoo dom geweest was bij dergelijke lieden hulp te zoeken en dat hem dit 15 gulden gekost had.

Het onderzoek bracht aan het licht dat zijn borst, buik en rug als getatouéerd waren, en naar het mij voorkwam was dit verricht met den levenswekker van Baunscheidt. Toen ik den volgende dag dit instrument vertoonde, werd mijne veronderstelling bevestigd: ja met een dergelijk instrument werd ik be- of mishandeld.

Behalve deze tatouéering had patiënt op het rechter schouderblad een antrax, zoogenaamd negen-oog of pestbail. Uit mijne ondervraging bleek mij dat andere patiënten ook op dezelfde wijze behandeld werden, en dat patiënt er een gezien heeft die vol puitjes en zweertjes was. Het instrument is door de geneeskundigen van den laatsten tijd geheel ter zijde gesteld, omdat het zeker ondoenlijk is het vóór het gebruik behoorlijk te desinfecteren. Stelt u voor een naaldengroep die door middel van een veer in de huid indringt, en van den een op den ander overgaat, welke infecties kunnen hiermede al niet te voorschijn worden geroepen?

Ik kan onmogelijk met zekerheid zeggen dat mijn patiënt door dit instrument geïnfecteerd is, maar meer dan waarschijnlijk is dit het geval. Ik heb patiënt natuurlijk lege artis behandeld, en hij is op den weg van beterschap; hoe menigeen evenwel gaat aan de gevolgen van antrax te gronde!

AMSTERDAM, 15 Nov. 1895.

J. A. QUANJER, Arts.

„Heildrank

is na langdurige waarneming en ervaring gebleken het beste en afdoendste middel tegen storing der ademhalingsorganen. In ontelbare gevallen van Influenza, Bronchitis, zware en langdurige hoest, alsook bij gewone verkoudheid en last van slijmafscheiding wordt het steeds met het beste succes aangewend. Attesten voorhanden.

„Heildrank is samengesteld uit de beste bestanddeelen en geschikt voor iedereen leeftijd. Het heeft, in tegenstelling met zoovele andere middelen, een aangename smaak, en stoort in geen geval den eetlust, noch de spijsvertering.

„Heildrank mag om bovengenoemde redenen in geen enkel gezin ontbreken.”

Met deze woorden, die zeker aan grootspraak niets te wenschen overlaten wordt de „heildrank” in de advertenties aangeboden. Nieuwsgierig, wat de „langdurige waarneming en ervaring” eindelijk aan het licht hadden gebracht, hebben wij den drank in onderzoek opgenomen. Dit onderzoek, verricht door den heer G. B. SCHMIDT, toonde aan, dat de drank bevatte *drop, chloorammonium* (salmiak) en een beetje *anijsolie*, inderdaad een mengseltje, dat bij hoesten somwijlen goede diensten kan bewijzen (ofschoon een paar stukjes *zoute drop* hetzelfde zullen doen), terwijl de prijs 60 cts. voor een halven liter niet bijzonder hoog is.

Toch zien wij ons genoodzaakt den heildrank in ons blad te bespreken, omdat hij, gelet op de wijze van aanbeveling, geheel in het kader der kwakzalversmiddelen past.

Wat er van te zeggen, wanneer men leest: „de drank is na langdurige waarneming en ervaring gebleken het beste en afdoendste ¹⁾ middel tegen storing der ademhalingsorganen” en het bij onderzoek blijkt, dat men eene oplossing krijgt, die op zijn best den hoestprikkel eenigszins kan verzachten?

En wat erger is, hoe zal men het noemen, wanneer van die oplossing wordt beweerd, dat zij „in ontelbare gevallen van *influenza, bronchitis* enz., steeds met het beste succes wordt aangewend?” Wij noemen dat een kwakzalvers-manoeuvre . . . . of kortweg een *leugen*.

En een leugen die gevaarlijk is, want, wanneer men bij ernstige stoornis van de ademhalingswerktuigen geen andere hulp zou inroepen, dan de ons onbekende fabrikant van den heildrank aanbiedt, (alleen de namen der depôthouders — de gewone, de bekende — worden in de advertentie genoemd) dan zou men gevaar loopen, door eigen schuld, de kwaal te doen verergeren.

Heildrank mag gerust in elk gezin ontbreken, zelfs hij moet er uit geweerd worden. Zooals gezegd, een paar stukjes *zoute drop* zullen, bij hoesten, van evenveel nut zijn . . . maar meer geneeskrachtige uitwerking dan die *drop* uitoefent kan men, met den besten wil, niet van den heildrank verwachten.

¹⁾ De cursiveering is van ons. Red.

Een schandelijk bedrog.

(*Heath's Remedy for the prevention and cure of sea-sickness.*)

Tegen zeeziekte zijn al zoovele middelen aanbevolen, 't zij ter voorkoming, 't zij tot genezing, dat men verwondert moet staan, dat er nog zeezieke menschen zijn. Het feit echter dat het getal lijders aan die onaangename ziekte niet merkbaar vermindert, bewijst wel dat, niettegenstaande al het zoeken, het ware middel nog niet gevonden is. Het is te begrijpen, dat de kwakzalvers hier een ruim arbeidsveld hebben aangetroffen en zij hebben dit dan ook terdege bewerkt.

Onder alle middelen die zij tegen zeeziekte hebben getracht aan den man te brengen, is er naar onze meening wel geen enkel, dat meer aanspraak kan maken op den naam van *bedriegerij*, dan *Heath's Remedy*, waaromtrent onze raad was ingeroepen. Het onderzoek, verricht door de heeren DR. VAN HAMEL ROOS en HARMENS, heeft n.l. aangetoond, dat het middel uit niets anders bestaat dan uit *onzuivere melksuiker*, een stof, waarvan ieder best begrijpt, dat zij niets tegen zeeziekte kan uitwerken. Een lepeltje gewone suiker zou dan hetzelfde kunnen doen.

Zou onze qualificatie: „een schandelijk bedrog” te veel zeggen?

Uit de Vergaderingen van de Geneeskundige raden.

In het Weekblad van het Ned. Tijdschr. voor Geneeskunde geeft Dr. SALTET, als gewoonlijk, een resumé van 'tgeen er in die bijeenkomsten is behandeld; ditmaal bespreekt hij de vergaderingen, gehouden in de eerste helft van 1895. Wij ontleenen aan dit belangrijk artikel enkele mededeelingen, die min of meer het doel van onze Vereeniging raken:

„CH. A. DAVENPORT (ex-SEQUAH) beklagde zich bij den Minister, omdat de Inspecteur voor Zuid-Holland hem telkens in zijn beroep van masseur lastig viel. Hij meende, dat de wet niet gelijkelijk op hem en andere masseurs werd toegepast. Hij verzocht dus verganning om met of zonder geneeskundig toezicht te mogen masseren of gelijke toepassing van de wet op alle masseurs.

De Minister vroeg de meening van den Inspecteur. Daar massage volgens een arrest van den Hoogen Raad uitoefening der geneeskunst is, moest er z. i. afwijzend op het verzoekschrift beschikt worden. Ongelijke toepassing der wet was niet gebleken; ook andere masseurs waren voor den rechter geroepen. Doch het was geen wonder, dat op DAVENPORT meer dan op anderen de aandacht was gevestigd, omdat hij voor de uitoefening van zijn bedrijf een groote mate van publiciteit noodzakelijk scheen te achten en er in het belang van het prestige der wet eenig tegenwicht noodzakelijk was tegen de in het oogvallende wijze, waarop de onder het bereik van den strafrechter vallende handelingen van adressant de sympathie zelfs van hooggeplaatste rechterlijke autoriteiten scheen te verwerven. Het request werd afgewezen.”

„Het rechtsgeleerde lid van den Raad voor Noord-Holland, Mr. LULOFS, besprak, volgens de gewoonte in dat collegie, de gewezen *vonnissen*. Hij had de processen-verbaal niet ontvangen, zoodat hij niet kon oordeelen, of in sommige gevallen de ambtenaren van het Openbaar Ministerie de feiten niet strafbaar of wel niet te bewijzen hadden geacht. Dit laatste nu zal wel voorkomen, daar de bedoelde ambtenaren niet de noodige macht hebben voor de instructie. Reeds dadelijk bij het overbrengen van deze delicten naar den kantonrechter is hierop gewezen, maar men meende toen, dat eerst de loop der berechtigen moest worden afgewacht.

Er zijn slechts 15 *vonnissen* geweest; de straffen zijn meerendeels geldboeten. In twee gevallen is recidive ten laste gelegd en is de boete wat hooger, maar er had toen wel dadelijk gevangenisstraf kunnen worden opgelegd; dan zouden de overtredingen wel verminderen. ¹⁾ Het doel moet zijn de recidivisten voor den rechter te brengen, doch daartoe zijn te weinig personen beschikbaar.

De Voorzitter deelt hierop mede, dat de Minister niet heeft goedgevonden, dat verder, uit gelden voor den Geneeskundigen Raad, een *rechercheur* wordt bezoldigd, speciaal belast met de opsporing der overtreders van geneeskundige wetten.”

¹⁾ Wat wij gedurig beweren. Red. Mbl.

Vooruitgang in de Reclame.

Wij ontvingen dezer dagen het volgende stroombiljet:

„GRAND SUCCÈS DU JOUR!!!

Madame Guillaume

De Koningin der *Sonnabules*.

Wereldberoemde *Cartomancienne, Devineresse*. Gemedailleerd en Gediplomeerd Hoofd- en Handlykundige, geeft raad in alle zaken over het verledene,

het tegenwoordige en de toekomst, zooals:

Destinèen, Ziekten, Erfenissen, Interesten, Processen, Huwelijken, Gestolen en Verborgene Geld of Goederen, Overvloedig Kinderenkrijgen, Geheime of afgebroken Liefdesbetrekkingen enz. enz.

De Medailles, Diploma's en Feliciteitsbrieven waarmede *Madame Guillaume* is bekroond geworden, zijn tentoongesteld in de naar de eischen des tijds ingerichte salons.

ON PARLE FRANÇAIS. MAN SPRICHT DEUTSCH, ENGLISH SPOKEN. HABLE ESPAGNOLA. PARLA ITALIANO.

Consultatie per brief f 2.50,

bij vooruitbetaling per Postwissel of in Postzegels.

Cabinet de Consultation:

9 Korte Leidschedwardsstraat 9 (Benedenhuys)

bij de Leidschegracht

AMSTERDAM.

Dat is wat anders dan de aankondiging van de juffrouw die met één, zelfs met 2 eieren werkt, dat is meer modern, meer in den geest des tijds!

Ja zeker, maar ook meer betreurenswaardig, want daaruit blijkt duidelijk, dat MAD. GUILLAUME hare gaven niet aanbiedt aan die minder ontwikkelden, die, tengevolge van onvoldoend onderwijs in de jeugd, nog aan waarzeggerij gelooven, maar dat zij rekent op de gunst van diegenen, die zich in een „Cabinet de Consultation” beter thuis gevoelen dan bij die „eier-juffrouw” en in staat zijn f2.50 per consult te betalen, dus de meer ontwikkelde klasse. En Mad. Guillaume, nog daar gelaten dat zij zich „Devineresse” noemt, zal bij ervaring wel weten, dat zij de kosten voor het drukken en rondzenden der stroobiljetten niet te vergeefs heeft gemaakt. 't Is treurig, en dat op 't einde der 19e eeuw!

INGEZONDEN.

De gehoorverbeteringstoestellen van Giese.

Het artikel in het Maandblad van September onder bovenstaanden titel van Dr. B. dringt mij de vele onjuistheden, die daarin voorkomen, te weerleggen, en begin ik te verklaren geen medicus te zijn, niets heb uit te staan met kwakzalverij en niet in de minste betrekking sta tot Giese of anderen, het doel der Vereeniging tegen de Kwakzalverij zelfs toejuich, en behoort tot die hardhoorenden, welke met flauwe hoop, maar tevens met wantrouwen een bezoek brachten aan C. Giese.

Dr. B. zegt, dat genoemde G. hem een toestel toonde; dit zal ik moeten gelooven, hoewel ik bij de 2 visites welke ik bij G. maakte er sterk op aandrong, maar niets te zien kon krijgen, evenmin als een mijner vrienden, dien ik er op afzond. Dit maakte mij zoo mogelijk nog voorzichtiger; de oorzaak van deze weigering bleek mij echter later.

Dr. B. als medicus stelde zich tevreden met de uitdrukking der advertentie dat „G. verouderde en chronische gehoorgebreken genas,” ik als leek vroeg echter „welke oorkwalen?” waarop ik een bepaald en afdoend antwoord ontving, n. l.: catarrh in neus, Eustachiaansche buis en trommelholte, en etterende ooren.

In het gesprek werden mij attesten uit het buitenland vertoond, die ik weigerde in te zien, daar ik er geen waarde aan hechte, omreden geen der attestgevers mij bekend zou zijn, en dit het gewone loopje is. Ik vroeg binnenlandsche adressen, maar „G. was nog te kort in Holland om die te kunnen toonen.” Mijn vriend ondervond eenige dagen later hetzelfde. Een week daarna bezocht ik weder G. en kreeg wel weder niets te zien, maar toch een adres van iemand, die reeds baat zou vinden. Spoedig er naar toe, en waarlijk van de huisgenooten vernam ik de patiënte een 14 dagen het toestel gebruikte en reeds beterschap waarnam; ik had gelegenheid slechts één minuut het toestel te beschouwen met het gevolg dat ik er geen aan Giese bestelde, maar het benoedigde er voor zelf kocht, een dampkeltje liet maken naar hetgeen ik gezien had, en nu voor circa f9 in bezit ben van een dergelijk apparaat (de eenvoudigheid der constructie deed mij denken aan het ei van Columbus; van daar kennelijk, dacht ik, dat G. het mij niet wilde toonen) echter niet vernield, maar van rood-koper, van binnen vertind, waarmede ik wel degelijk verkrijg samengeperste lucht (meerdere lucht brengen en houden in een voor een mindere hoeveelheid bestemde ruimte noemt Dr. B. toch zeker samenpersen) en wel degelijk verwarmd op den voorgeschreven warmte-grad, bezwangerd met zeer weinig vocht (want lucht slechts matig verwarmd neemt zoo als Dr. B. wel weet zeer weinig vocht op) en met een zeer onschuldig geneesmiddel, dat bij iederen drogist te koop is, en dat (dit weet ik zeker) ieder dokter mij zou willen voorschrijven.

De bestrijding van Dr. B. „de samengeperste warme lucht is dus een fictie” gaat dus niet op.

Verder zegt Dr. B. „dat het toestel van G. in werkelijkheid niets anders doet dan waterdamp in den neus der patiënten blazen.” Ook dit is een onjuistheid, want G. geeft den raad de Politzersche methode te volgen. De inlatingen van samengeperste lucht geschieden gelijktijdig en even na het inslikken van een weinig water, zoodat ik de samengeperste, verwarmde en met medicijnen bezwangerde lucht noodzaak door de Eustachiaansche buis te dringen in de trommelholte. Dat dit niet in het wilde kan geschieden ondervind ik dagelijks, want zoodra neusholte, Eustachiaansche buis en trommelholte gevuld zijn, en de spanning door meer aanvoer van lucht slechts een weinig sterker wordt, kan ik de slikbeweging niet langer volhouden, en geef daardoor der lucht gelegenheid te ontsnappen in de

richting van den mond, of ik ontvang, (en dit is te merken doordat de gezwollen bal in denzelfden toestand blijft) geen lucht meer uit het keltje, doordat ze (de lucht) in bal, keltje, neusholte, Eustachiaansche buis, en trommelholte dezelfde spanning heeft en men dus door terugtrekking van het neusstuk haar gelegenheid moet geven terug te komen uit die plaatsen waarin ze is gedrongen, om daarna opnieuw de handeling te hervatten. Ik resumeer dus:

10. Mij is opgegeven dat de te genezen kwalen zijn: catarrh in neus, Eustachiaansche buis en trommelholte en etterende ooren.
20. Ik ondervind en bewees en wil ik aan ieder bewijzen door het toonen van het toestel, dat samengeperste, vochtige, warme lucht bezwangerd met een medicament tegen catarrh bestaat.
30. Ieder geneeskundige en een elk die de samenstelling van het menschelijk lichaam eenigzins bestudeerd heeft, weet dat het mogelijk is samengeperste lucht door voldoende afsluiting der neusingangen gepaard met gelijktijdig slikken, te dringen door neusholte, Eustachiaansche buis naar de trommelholte, waar (op de 3 genoemde plaatsen) zich slijmvliezen bevinden, dus catarrh mogelijk is.

Hiermede heb ik, dunkt mij, de gronden waarop Dr. B. het toestel veroordeelt, glansrijk weerlegd. Of het nu aan te raden is dit toestel zonder dokter aan te schaffen moet ieder ongeneeslijk verklaarde zelf weten; ik heb het gedaan en zonder eenig kwaad gevolg, integendeel waar mijn hardhoorendheid . . .

Nu zult U zeker, Mijnheer de Redacteur, verlangen, dat ik het hierbij laat, want ik zou misschien verdacht worden het publiek naar den exploitant van het toestel te willen zenden, hetgeen echter mijn drijfveer niet kan zijn, aangezien mijn handeling het tegendeel bewijst.

Mijn eenig doel is een toestel, dat hardhoorendheid of doofheid zou kunnen genezen en door een zeer onjuiste beschrijving van Dr. B. direct in miscrediet kan gebracht worden, onder de aandacht te brengen van de geneeskundigen, die allicht op de verklaringen van een collega afgaan, opdat zij met hunne meerdere kennis van het menschelijk lichaam en van de geneesmiddelen de aan doofheid-lijdende menschheid ter hulpe kunnen komen.

Mijnheer de Redacteur, U beleefdelyk dankzeggende voor de verleende plaatsruimte, verblijft ik

Hooachtend,
Ued. Dw.
J. C. H. S.

De heer S. heeft mijn artikel al zeer slecht gelezen. Ik heb duidelijk uiteengezet, hoe men volgens Politzer lucht in de ooren kan blazen. Zijn betoog, dat deze samengeperste lucht werkelijk in de ooren komt, was dus overbodig.

Deze methode vindt in de oorheilkunde algemeene toepassing; geen arts die haar niet kent. Een groote kwakzalverij is het daarom, haar als iets splinternieuws aan de hardhoorende menschheid te komen aanbevelen.

Als ornament doet daarbij de „warme lucht” dienst. Vóór een zevental jaren is de „warme lucht” met evenveel ophef aangeprezen als middel tegen toring. De heete lucht, die de patiënten inademen, koelt echter bij het komen in de mondholte onmiddellijk zóó sterk af, dat zij in de luchtpijp niet warmer meer is dan de lichaamstemperatuur. Zoo zal ook de lucht, die verwarmd in den neus wordt geblazen, tot lichaamstemperatuur zijn afgekoeld als zij in de trommelholte aankomt. De patiënten, die met Giese's toestel weten om te gaan, doen niet veel anders dan op zichzelf de van ouds bekende methode van Politzer toepassen.

Dat dit een behandeling is, die, geleid door den oorarts, dikwijls van nut kan zijn, maar die gevaarlijk is zoo zij op ondeskundige wijze wordt uitgevoerd, heb ik in mijn artikel reeds betoogd. Ook vertelde ik daar reeds, dat er vele patiënten zijn, die er niet in slagen, op zich zelf deze bewerking toe te passen, gelijk mij de praktijk heeft geleerd. Ik heb geen lust dit alles te herhalen.

De heer S., die het doel onzer Vereeniging zegt toe te juichen en zich intusschen zonder deskundig advies met dit toestel gaat behandelen, heeft de bedoeling van mijn artikel en de betekenis van onzen strijd heel slecht begrepen. Aan de lijdenden en wanhopenden wordt een reddend middel voorgespiegeld; wordt „snelle en duurzame genezing” beloofd bij „alle gebreken van het gehoor” (niet slechts bij de twee, die de heer S. noemt); door leugenachtige beloften worden de patiënten er toe gebracht, een groote som te offeren voor een toestel, dat hun geen nut en wel nadeel kan aanbrengen; — tegen deze kwakzalverij meende ik mijn minder verstandige medeburgers te moeten waarschuwen.

De heer S. is niettemin aan het blazen gegaan. Ik

hoop, dat mijn waarschuwing bij anderen meer succes heeft gehad.

AMSTERDAM, Nov. 1895.

Dr. H. BURGER.

Correspondentie.

Als nieuwe leden zijn toegetreden de heeren:
G. Brink, apotheker te Amsterdam;
M. J. van der Mey de Bie, apotheker te Rotterdam;
D. Driessen, adviseur v. d. Burgerl. veeartsenijkundigen dienst in Ned. Indië, te Maastricht.

P. P. te A. Het Chlorol Marye is, getuige de naam van E. Salomon, die bij beide middelen voorkomt, zeker gelijk aan het chlorol, waartegen wij in ons nummer van Juni 1891 hebben gewaarschuwd. De toevoeging van de kleurstoffen maakt alleen eenig verschil. Indien de ruimte het toelaat komen wij spoedig nog eens op dit middelje terug. 't Is wel noodig. Dank voor de toezending.

D. D. te M. Het antwoord op uw schrijven, dat wij met groot genoegen ontvingen, is zeker in uw bezit. Wij stellen uwe medewerking op hoogen prijs.

J. A. Q. te A. Over Breemer in ons volgend nummer. Wij zullen de door u gegeven wenk opvolgen.

A. J. R. te A. Dank voor de belangrijke papieren betreffende de zalf; na gebruikmaking zullen wij ze terugzenden.

R. P. M. te D. ? Indien gij ons iets meer van de zalf zendt, zal het onderzoek kunnen plaats vinden; er is nu te weinig. Wij hebben dit verzoek „per briefkaart” tot U gericht, doch deze is als „onbestelbaar” teruggezonden.

Aan allen, die ons de advertenties, betreffende het Instituut Drouet en de Pastilles Poncelet toezonden, onzen dank.

Over het middel van Quant, de tepelbalsem, het smeersel van Van Eck en de kiespijntinctuur in het volgend nummer.

Herhaalde Waarschuwingen.

Dr. Spranger's Maagdruppels. Met ijeren volharding wordt dit middel voortdurend aanbevolen tegen alle maag- en onderbuiskwalen, als onmiddellijke hulp bij schele hoofdpijn, maagkramp, misselijkheid, hoofdpijn, buikpijn, slijmverstopping, hartwater, maagzuur, opgeblazenheid, duizelingen, koliek en klieren.

En alsof dit nog niet genoeg was leest men in eene bijgevoegde brochure, dat bij cholera en buikloop, deze druppels onmiddellijk de ziektekiemen uit de maag en ingewanden verdrijven, terwijl zij verder bij walgelijke epidemieën een zeker behoedmiddel zijn tegen besmetting.

Ons dunkt men zou tevreden kunnen zijn met het groote getal kwalen waartegen dit middel hulp biedt; maar dit behoeft niet, het kan ook nog voor andere doeleinden gebruikt worden, want — zegt de fabrikant — de druppels zijn een voorbehoedmiddel tegen alles: wie jaar in jaar uit, alvorens zich ter ruste te begeven, een thee- of eetlepel vol inneemt, blijft steeds gezond.

Wij vragen in gemoede: kan het ergerlijker? kan het brutaler?

En waaruit bestaat nu dit universeel-middel? De heer D. v. d. WEERD te Kampen heeft aan het licht gebracht, dat Spranger's druppels bestaan uit een alcoholisch aftreksel van rhabarber, aloë en guttegom, drie purgeermiddelen, de laatste twee zeer sterke, die bij langdurig gebruik ongetwijfeld der gezondheid groote schade zullen berokkenen.

Wie, jaar in jaar uit, dagelijks deze purgeermiddelen inneemt, kan er zeker van zijn, dat hij, op raad van een gewetenloozen kwakzalver, zich zelf te gronde richt.

Het Volta-Kruis. Onophoudelijk en steeds met meer ophef wordt deze uitvinding van een zich noemenden PROF. HESKIER te Koppenhagen door groote annonces aanbevolen als hulp voor lijdens aan Jicht, Neuralgie en Rheumatische pijnen in alle lichaamsdeelen, Zenuwachtigheid, Verlamming, Kramp, Hartkloppingen, Duizeligheid, Zwartgalligheid, Aanborstigheid, Hardhoorigheid en Oorsuizigen, Huidziekte, Koliek, Hoofd- en Tandpijnen, en nog verschillende andere kwalen; zelfs wordt het dragen van het kruis als voorbehoedmiddel tegen cholera aangeraden.

Het kruis, dat al die wonderen zal verrichten, bestaat uit een kruisje van koper en zink, gescheiden door een lapje flanel; alles verbonden door een geel draadje. Nu, dit toestelletje, dat z. g. galvanisch moet genezen, is niet in staat eenige werking uit te oefenen, het ding is volkomen waardeloos. Deze onze meening zal ongetwijfeld worden bevestigd door ieder, die het kruisje gezien heeft en die iets afweet van de werking van den galvanischen stroom.

Het kruisje, dat nog geen cent waard is, wordt verkocht voor een gulden, maar daarbij ontvangt men dan ook alle bovenstaande leugens en nog meer op den koop toe.

Schandelijk zijn die leugens en hoogst gevaarlijk. Dringend waarschuwen wij het publiek: Laat U niet door den Deenschen kwakzalver met zijn volkomen waardeloos prul beetnemen; wat hij beovert van de genezende kracht van zijn Volta-Kruis is de brutaalste leugen.

Nederlanders, zorgt er voor, dat HESKIER en zijne helpers hier te lande niet in hun vuistje lachen, omdat zij U een ding van nog geen cent waarde voor een gulden in handen hebben gespeeld.